Fundusze Europejskie

dla Podkarpacia 2021-2027

Fundusze Europejskie dla Podkarpacia

Rzeczpospolita Polska

Dofinansowane przez Unię Europejską

PODKARPACKIE
przestrzeń otwarta

Kod CCI	2021PL16FFPR009
Tytuł w języku angielskim	European Funds for Podkarpacie 2021-2027
Tytuł w języku narodowym	PL - Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027
Wersja	2.2
Pierwszy rok	2021
Ostatni rok	2027
Kwalifikowalny od	2021-01-01
Kwalifikowalny do	2029-12-31
Nr decyzji Komisji	**C(2025) 5663**
Data decyzji Komisji	**8 sierpnia 2025 r.**
Nr decyzji zmieniającej państwa członkowskiego	Uchwała Nr 127/3044/25 Zarządu Województwa Podkarpackiego w Rzeszowie z dnia 12 sierpnia 2025 r.
Data wejścia w życie decyzji zmieniającej państwa członkowskiego	**11 sierpnia 2025 r.**
Przesunięcia inne niż istotne (art. 24 ust. 5 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów)	Nie
Korekty błędów o typograficznym lub redakcyjnym charakterze (art. 24 ust. 6 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów)	Nie
Zatwierdzone przez komitet monitorujący	Tak
Regiony NUTS objęte Programem	PL82 - Podkarpackie PL821 - Krośnieński PL822 - Przemyski PL823 - Rzeszowski PL824 - Tarnobrzeski
Dany fundusz(e)	✓ EFRR
	Fundusz Spójności
	✓ EFS+
	FST
	EFMRA
Program	w ramach celu „Inwestycje na rzecz zatrudnienia i wzrostu” wyłącznie dla regionów najbardziej oddalonych

Dokument przyjęty przez Zarząd Województwa Podkarpackiego w dniu 12 sierpnia 2025 r. w związku z decyzją wykonawczą Komisji Europejskiej nr C(2025) 5663 z dnia 8 sierpnia 2025 r. zatwierdzającą program „Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027” do wsparcia z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Europejskiego Funduszu Społecznego Plus w ramach celu „Inwestycje na rzecz zatrudnienia i wzrostu” dla regionu Podkarpackiego w Polsce ***CCI 2021PL16FFPR009***

Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027

SPIS TREŚCI

1. STRATEGIA PROGRAMU: GŁÓWNE WYZWANIA W ZAKRESIE ROZWOJU ORAZ ROZWIĄZANIA POLITYCZNE 7

2. PRIORYTETY 51

2.1. PRIORYTETY INNE NIŻ POMOC TECHNICZNA 51

2.1.1. PRIORYTET 1 – KONKURENCYJNA I CYFROWA GOSPODARKA 51

2.1.1.1. Cel szczegółowy 1(i) Rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii 51

2.1.1.2. Cel szczegółowy 1(ii) Czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw, organizacji badawczych i instytucji publicznych 60

2.1.1.3. Cel szczegółowy 1(iii) Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne ... 68

2.1.1.4. Cel szczegółowy 1(iv) Rozwijanie umiejętności w zakresie inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości 76

2.1.2. PRIORYTET 2 – ENERGIA I ŚRODOWISKO 82

2.1.2.1. Cel szczegółowy 2(i) Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych 82

2.1.2.2. Cel szczegółowy 2(ii) Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju 93

2.1.2.3. Cel szczegółowy 2(iv) Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego 101

2.1.2.4. Cel szczegółowy 2(v) Wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej 110

2.1.2.5. Cel szczegółowy *2*(vi) Wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej 118

2.1.2.6. Cel szczegółowy 2(vii) Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia 126

2.1.3. PRIORYTET 3 – MOBILNOŚĆ MIEJSKA 134

2.1.3.1. Cel szczegółowy 2(viii) Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej.....134

2.1.4. PRIORYTET 4 – MOBILNOŚĆ I ŁĄCZNOŚĆ.....142

2.1.4.1. Cel szczegółowy 3(ii) Rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawa dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej 142

2.1.5. PRIORYTET 5 – PRZYJAZNA PRZESTRZEŃ SPOŁECZNA 152

2.1.5.1. Cel szczegółowy 4(ii) Poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online. 152

2.1.5.2. Cel szczegółowy 4(iii) Wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne .161

2.1.5.3. Cel szczegółowy 4(v) Zapewnianie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przejścia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej. 171

2.1.5.4. Cel szczegółowy 4(vi) Wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych.....179

2.1.6. PRIORYTET 6 – ROZWÓJ ZRÓWNOWAŻONY TERYTORIALNIE.....188

2.1.6.1. Cel szczegółowy 5(i) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich.....188

2.1.6.2. Cel szczegółowy 5(ii) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie.....200

2.1.7. PRIORYTET 7 – KAPITAŁ LUDZKI GOTOWY DO ZMIAN 210

2.1.7.1. Cel szczegółowy 4(a) (EFS+) poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy, w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży, długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak

również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej; 210

2.1.7.2. Cel szczegółowy 4(b) (EFS+) modernizacja instytucji i służb rynków pracy celem oceny i przewidywania zapotrzebowania na umiejętności oraz zapewnienia terminowej i odpowiednio dopasowanej pomocy i wsparcia na rzecz dostosowania umiejętności i kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy oraz na rzecz przepływów i mobilności na rynku pracy;.....221

2.1.7.3. Cel szczegółowy 4(d) (EFS+) wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia; 228

2.1.7.4. Cel szczegółowy 4(e) (EFS+) poprawa jakości, poziomu włączenia społecznego i skuteczności systemów kształcenia i szkolenia oraz ich powiązania z rynkiem pracy – w tym przez walidację uczenia się pozaformalnego i nieformalnego, w celu wspierania nabywania kompetencji kluczowych, w tym umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, oraz przez wspieranie wprowadzania dualnych systemów szkolenia i przygotowania zawodowego 239

2.1.7.5. Cel szczegółowy 4(f) (EFS+) wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami 245

2.1.7.6. Cel szczegółowy 4(g) (EFS+) wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej 254

2.1.7.7.Cel szczegółowy 4(h) (EFS+) wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji 260

2.1.7.8. Cel szczegółowy 4(i) (EFS+) wspieranie integracji społeczno-gospodarczej obywateli państw trzecich, w tym migrantów 268

2.1.7.9. Cel szczegółowy 4(k) (EFS+) zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej

sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej 274

2.1.7.10. Cel szczegółowy 4(l) (EFS+) wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci.....283

2.1.8. PRIORYTET 8 – ROZWÓJ LOKALNY KIEROWANY PRZEZ SPOŁECZNOŚĆ 293

2.1.8.1. Cel szczegółowy 4(f) (EFS+) wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami 293

2.1.8.2. Cel szczegółowy 4(g) (EFS+) wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej 302

2.1.8.3. Cel szczegółowy 4(k) (EFS+) zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej; 309

2.1.8.4. Cel szczegółowy 4(l) (EFS+) wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci.....318

2.2. PRIORYTETY DOTYCZĄCE POMOCY TECHNICZNEJ 325

2.2.1. PRIORYTET 9 - POMOC TECHNICZNA (EFRR).....325

2.2.2. PRIORYTET 10 - POMOC TECHNICZNA (EFS+) 334

3. PLAN FINANSOWY.....341

4. WARUNKI PODSTAWOWE 344

5. INSTYTUCJE PROGRAMU 444

6. KOMUNIKACJA I WIDOCZNOŚĆ 448

7. STOSOWANIE STAWEK JEDNOSTKOWYCH, KWOT RYCZAŁTOWYCH, STAWEK RYCZAŁTOWYCH I FINANSOWANIA NIEPOWIĄZANEGO Z KOSZTAMI 451

8. WYKAZ PLANOWANYCH OPERACJI O ZNACZENIU STRATEGICZNYM WRAZ Z HARMONOGRAMEM (ANEKS 3) 452

1. STRATEGIA PROGRAMU: GŁÓWNE WYZWANIA W ZAKRESIE ROZWOJU ORAZ ROZWIĄZANIA POLITYCZNE[1]

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. a) ppkt (i)–(viii) i (x) oraz art. 22 ust. 3 lit. b) rozporządzenia UE 2021/1060 (zwane dalej „rozporządzeniem w sprawie wspólnych przepisów")

Planowana interwencja publiczna w ramach Programu odpowiada kierunkom określonym w Umowie Partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce, Strategii rozwoju województwa – Podkarpackie 2030, Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030, Agendzie Terytorialnej 2030, Krajowej Polityce Miejskiej 2030, Sprawozdaniu krajowym – Polska 2019 i 2020 (Country Report: Polska 2019 i 2020), Zaleceniach Rady w sprawie krajowego programu reform Polski na 2020 r., Unijnej Strategii wzrostu gospodarczego - EZŁ, Unijnej Strategii na rzecz bioróżnorodności 2030, Agendzie ONZ na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030, Krajowym planie na rzecz energii i klimatu na lata 2021-2030, Polityce ekologicznej państwa 2030, Polityce energetycznej Polski do 2040 r., Planie przeciwdziałania skutkom suszy, Planie Zarządzania Ryzykiem Powodziowym, Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych, Programie Ochrony Środowiska Województwa Podkarpackiego na lata 2020-2023 z perspektywą do 2027 r., Mapie Drogowej Transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym, Krajowym Planie Gospodarki Odpadami, Nowym planie działania UE dotyczącym gospodarki o obiegu zamkniętym na rzecz czystszej i bardziej konkurencyjnej Europy, Strategii Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku, Nowym Europejskim programie na rzecz kultury (2018), Agendzie dla zrównoważonej i konkurencyjnej turystyki europejskiej (2007), Sprawozdaniem specjalnym - Unijne inwestycje w obiekty kultury – kwestia wymagająca lepszego ukierunkowania działań i sprawniejszej koordynacji. Jest zgodna z zapisami Europejskiego Filaru Praw Socjalnych, Strategicznymi ramami UE dotyczącymi bezpieczeństwa i higieny pracy na lata 2021–2027„ Bezpieczeństwo i higiena pracy w zmieniającym się świecie pracy"– (Komunikat KE - COM(2021)323 z 28.06.2021r., Zdrowa przyszłość. Ramy strategiczne rozwoju systemu

[1]W przypadku programów, które ograniczają się do wspierania celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. m) rozporządzenia w sprawie EFS+, opis strategii programu nie musi odnosić się do wyzwań, o których mowa w art. 22 ust. 3 lit. a) ppkt (i), (ii) i (vi) RWP.

ochrony zdrowia na lata 2021-2027 z perspektywą do 2030 r. z zał: Strategia deinstytucjonalizacji: opieka zdrowotna nad osobami starszymi oraz Strategia deinstytucjonalizacji: opieka zdrowotna nad osobami z zaburzeniami psychicznymi, Diagnozą obszaru zdrowia w województwie podkarpackim – edycja 2020). Odpowiada kierunkom działań wskazanym w Europejskiej Agendzie Cyfrowej, Europejskim programie na rzecz umiejętności służących zrównoważonej konkurencyjności, sprawiedliwości społecznej i odporności, Zaleceniach Rady z dnia 22 maja 2019 r. w sprawie wysokiej jakości systemów wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem, Zaleceniach w sprawie ścieżek poprawy umiejętności: nowe możliwości dla dorosłych, komunikacie KE w sprawie utworzenia Europejskiego Obszaru Edukacji, Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030, Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030, Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030, Krajowym Programie Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu – perspektywa 2030, Polityce społecznej wobec osób starszych 2030. Bezpieczeństwo – Uczestnictwo – Solidarność, Konwencji o prawach OzN, Strategii na rzecz OzN, Strategii rozwoju usług społecznych, polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.), Wojewódzkim Planie Transformacji Województwa Podkarpackiego na lata 2022-2026, Podkarpackiego programu ochrony zdrowia psychicznego na lata 2017-2022, Wojewódzkiemu Programowi Pomocy Społecznej na lata 2016-2023, Krajowym Programie Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku, Ekonomia Solidarności Społecznej, Podkarpackim Programie Rozwoju Ekonomii Społecznej 2021-2024. Rozwój usług społecznych dla osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, wspieranych z EFS+ i EFRR, będzie zgodny z Konwencją o prawach osób niepełnosprawnych, w tym z Komentarzem Ogólnym nr 5 (2017) i uwagami końcowymi dla Polski.
W stosownych przypadkach, FEP będzie wspierać inwestycje, które z powodzeniem łączą zasady zrównoważonego rozwoju, estetyki i włączenia, zgodnie z ideą inicjatywy „Nowy Europejski Bauhaus”.
Przy wyborze projektów w ramach wszystkich celów zastosowanie będą miały kryteria premiujące rozwiązania proekologiczne. W szczególności w ramach przedsięwzięć infrastrukturalnych zapewniona będzie ochrona bioróżnorodności, w tym w szczególności drzew. Prowadzone będą działania w zakresie edukacji ekologicznej, zmierzające do zmiany postaw i upowszechnienia ekologicznych praktyk oraz przyczyniających się bezpośrednio lub pośrednio do osiągnięcia celów środowiskowych i klimatycznych projektu oraz programu. Beneficjenci będą zachęcani do stosowania większej liczby kryteriów związanych z jakością i kosztami cyklu życia produktu. Względy środowiskowe (np. kryteria ekologicznych zamówień publicznych) i społeczne, a także zachęty do innowacji zostaną włączone do procedur zamówień publicznych stosowanych zarówno przez beneficjentów, jak i instytucje wdrażające programy.

B+R

W latach 2014-2016 wartość nakładów wewnętrznych na B+R w województwie podkarpackim systematycznie spadała (762,9 mln zł w 2016 r.), natomiast od 2017 r. wskaźnik ten zaczął wzrastać osiągając w 2019 r. wartość 1 073,2 mln zł.
Głównym wyzwaniem w obszarze działalności B+R w województwie podkarpackim jest zatem dalsze zacieśnianie współpracy między środowiskiem nauki i biznesu, a także podejmowanie i kontynuowanie współpracy pomiędzy przedsiębiorstwami innowacyjnymi. Konieczne jest dalsze pobudzanie rozwoju innowacyjności w regionie, czego rezultatem będzie poprawa efektywności i konkurencyjności podmiotów gospodarczych województwa. Jak wskazano w Country Report: Polska 2019 niskie wyniki w zakresie innowacji w dużym stopniu są spowodowane niewystarczającymi inwestycjami w B+R, zwłaszcza prywatnymi, jak również ograniczoną współpracą partnerów publicznych i prywatnych w zakresie innowacji. Na podniesienie poziomu innowacyjności podkarpackich przedsiębiorstw wpływa również działalność jednostek naukowo-badawczych i ich współpraca z sektorem biznesu w obszarze opracowywania i wdrażania innowacyjnych rozwiązań, technologii czy produktów. Dlatego też podejmowane będą działania w zakresie rozwoju infrastruktury B+R czy prowadzenia samej działalności badawczo-naukowej, komercjalizacji wyników badań naukowych, transferu wiedzy i technologii z jednostek badawczych do sektora przedsiębiorstw, jak i pomiędzy nimi. Istotną rolę dla rozwoju przedsiębiorczości odgrywa również PCI, którego głównym celem jest łączenie nauki z biznesem, wsparcie komercjalizacji badań sektora nauki oraz rozwoju umiejętności podkarpackich naukowców. PCI stanowi dynamiczny element Systemu Innowacji Województwa Podkarpackiego, dobrze usytuowany w sieci instytucjonalnej, który wymaga czasu i dalszego wsparcia, by można było mówić o jego twórczej roli systemowej w regionie. Konieczne jest także wzmocnienie potencjału regionu w obszarze innowacji medycznych, stworzenie warunków do rozwoju nowych technik i technologii medycznych.

Cyfryzacja

Zalecenie Rady UE dla Polski wskazują w CP1 m.in. na promowanie transformacji cyfrowej administracji publicznej, podnoszenie umiejętności cyfrowych oraz przyspieszenie wdrażania e-usług publicznych, w tym w obszarze zdrowia.
W województwie podkarpackim projekty z zakresu e-usług wsparte w perspektywie finansowej 2014-2020 przyczyniły się lub przyczynią się do uruchomienia 1752 e-usług publicznych A2B lub A2C. Podniosła się jakość e-usług - 80% wdrażanych e-usług jest na 4. poziomie dojrzałości. Jednak nadal poziom rozwoju e-usług publicznych oraz poziom korzystania z nich przez obywateli są niższe niż średnia krajowa. Według danych z 2019 r. poziom wskaźnika rezultatu OPII Cyfrowe Podkarpackie realizowanej w ramach RPO WP 2014-2020, tj. odsetek obywateli korzystających z e-administracji, wynosił 31,3% i był najniższy wśród polskich województw. Większość JST a także szkół wyższych wdrożyła różnego rodzaju systemy EZD. Zaledwie 5% podkarpackich urzędów wykorzystuje je do realizacji wszystkich spraw, zaś za pomocą tych systemów prowadzone jest jedynie 25% wszystkich spraw. Jedną ze wskazywanych barier pełnego wykorzystania elektronicznego

zarządzania dokumentami jest niski poziom dojrzałości usług świadczonych przez JST, niepełna integracja wewnętrzna systemów oraz niewystarczający poziom współpracy EZD z innymi systemami wykorzystywanymi przez JST. Jak wskazano w Country Report: Polska 2019 interakcje cyfrowe obywateli z instytucjami publicznymi pozostają na niskim poziomie. Działania w obszarze cyfryzacji mają przyczynić się do zwiększenia zaawansowania cyfrowego oraz rozszerzenia zakresu i poprawy jakości e-usług publicznych.

Przedsiębiorczość

Miernikiem obrazującym nasycenie przedsiębiorczością w danym regionie jest wskaźnik liczby podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności. W Podkarpackim na przestrzeni lat 2014-2020 jego wartość systematycznie wzrastała – w 2020 r. wyniósł on 888, jednak w rankingu województw pod względem tego wskaźnika zajmowało ostatnią lokatę w kraju. W Country Report: Polska 2019 podkreślono, iż wydajność małych i średnich przedsiębiorstw wzrasta powoli. Mniejsze przedsiębiorstwa napotykają również trudności z utrzymaniem przewag konkurencyjnych oraz prowadzeniem działalności na rynkach krajowych i zagranicznych. Konieczne jest zatem wsparcie m.in. w zakresie tworzenia nowych rozwiązań, produktów, technologii prowadzących do zwiększenia ich efektywności, a tym samym podniesienia konkurencyjności. Ważną rolę w województwie pełnią również przedsiębiorstwa współpracujące w ramach inicjatyw klastrowych. W 2020 r. aktywnie działały 22 klastry, z czego 19 wpisywało się w zakres inteligentnych specjalizacji regionu.

Energetyka

Wyzwania w nadchodzących latach w zakresie inwestycji energetycznych będą wiązały się przede wszystkim z dążeniem do radykalnego ograniczenia poziomów emisyjności gospodarek. W następnych latach na znaczeniu będą zyskiwały inwestycje w zakresie efektywności energetycznej, które mają mieć istotne przełożenie na spadek konsumpcji energii i poprawę jakości środowiska przyrodniczego[2]. Rozwój OZE, modernizacja energetyczna budynków i poprawa jakości powietrza są w ostatnich latach jednymi z najmocniej wspieranych obszarów inwestycji realizowanych przez sektor publiczny oraz prywatny. Potrzeby finansowe w tych obszarach są jednak na tyle duże, że realizacja celów z założenia powinna być wypadkową działań finansowanych z różnych źródeł. Pomimo znacznej skali inwestycji zrealizowanych w ostatnich latach, wspieranych m.in. ze środków UE w perspektywach finansowych 2007-2013 i 2014-2020, potrzeby regionu związane z poprawą jakości powietrza, modernizacją sieci ciepłowniczych, termomodernizacją budynków mieszkalnych oraz wykorzystaniem OZE nie zostały w pełni zaspokojone[3].

2 Podręcznik metodologiczny w ramach badania pt.: „Opracowanie metodologii szacowania potrzeb finansowych oraz luki finansowej w obszarach polityki rozwoju wraz z pierwszym oszacowaniem",

3 Raport końcowy z badania ewaluacyjnego pn. Ocena wpływu RPO WP 2014-2020 na efektywność energetyczną i emisyjność.

Zgodnie z Europejskim Zielonym Ładem[4], efektywność energetyczna musi stać się priorytetem. Wyzwaniem jest stworzenie sektora energetycznego bazującego w dużej mierze na źródłach odnawialnych, jednocześnie wycofując węgiel. Powyższe wyzwania określone zostały jako wysoce priorytetowe w celu zwiększenia udziału niskoemisyjnej i bardziej ekologicznej produkcji energii oraz zmniejszenia zużycia energii[5].

Województwo podkarpackie posiada dobre warunki przyrodnicze do rozwoju infrastruktury OZE. Jednym z priorytetów jest zwiększenie generacji rozproszonej z odnawialnych źródeł energii wraz z powiązaną infrastrukturą[6]. W perspektywie finansowej 2021-2027 większy nacisk położony zostanie na finansowanie źródeł sterowalnych lub częściowo sterowalnych (dających gwarancję większej niezależności od warunków pogodowych), których funkcjonowanie wpłynie stabilizująco na system elektroenergetyczny[7].

Obecnie w województwie podkarpackim, nadal ważne znaczenie dla gospodarki regionu ma węgiel. Dużą rolę w zużyciu energii przez gospodarstwa domowe w województwie podkarpackim, zwłaszcza w ogrzewaniu mieszkań, nadal odgrywają stałe paliwa kopalne, zaś efektywność energetyczna budynków publicznych i mieszkalnych nadal jest niska.

W raporcie „Pomiar ubóstwa energetycznego w Polsce z użyciem wielowymiarowego wskaźnika ubóstwa energetycznego" wskazano, że najwyższe ryzyko ubóstwa energetycznego występuje w województwach słabiej rozwiniętych, w tym w województwie podkarpackim. Wyzwaniem jest ograniczenie ubóstwa energetycznego w województwie.

Niedotrzymanie standardów jakości powietrza w województwie podkarpackim dotyczy w głównej mierze większych ośrodków miejskich, a przekroczenia poziomów dopuszczalnych dotyczą pyłów PM10 i PM2,5 i benzo(a)pirenu w pyle zawieszonym PM10 oraz zjawiska smogu. Na stan powietrza wpływa głównie emisja niska. Głównym wyzwaniem jest wdrożenie skutecznych działań i regulacji wpływających na obniżenie emisji z sektorów bytowo-komunalnego. Zgodnie z diagnozą przedstawioną w aktualizacji POP z 2020 r., poprawa jakości powietrza w regionie wymaga wymiany około 324,6 tys. nieefektywnych, indywidualnych źródeł ciepła[8]. Istotną rolę odgrywać będzie modernizacja termiczna budynków wraz z wymianą źródeł ciepła oraz inwestycje w lokalne systemy ciepłownicze, które skutkują ograniczeniem niskiej emisji.

Wykorzystanie gazu ziemnego do celów gospodarczych oraz komunalno-bytowych także wpłynie na zmniejszenie poziomu emisji CO_2.

W 2018 r. kryterium systemu efektywnego energetycznie spełniało tylko ok. 20% spośród systemów ciepłowniczych lub chłodniczych w Polsce, które dostarczają ok. 85% ogólnego wolumenu ciepła systemowego w kraju[9]. Problemem w sektorze energetyki w perspektywie

4 Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady Europejskiej, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego iKomitetu Regionów „Europejski Zielony Ład", COM(2019) 640.
5 Sprawozdanie krajowe – Polska 2019 (Country Report: Polska 2019).
6 Sprawozdanie krajowe – Polska 2019 (Country Report: Polska 2019).
7 Raport końcowy z badania ewaluacyjnego pn. Ocena wpływu RPO WP 2014-2020 na efektywność energetyczną i emisyjność.
8 Raport końcowy z badania ewaluacyjnego pn. Ocena wpływu RPO WP 2014-2020 na efektywność energetyczną i emisyjność.
9 Krajowy plan na rzecz energii i klimatu na lata 2021-2030.

2014-2020 było finansowanie sieci ciepłowniczych w ramach systemów, które nie posiadają jeszcze statusu „efektywnego energetycznie systemu ciepłowniczego”.

Środowisko i klimat

Sektor środowiska jest przedmiotem wsparcia inwestycji od ponad trzydziestu lat. Przeprowadzone działania znacząco poprawiły sytuację w kilku dziedzinach, między innymi w zbiorowym zaopatrzeniu w wodę, odbiorze i oczyszczaniu ścieków, czy w sektorze odpadowym. Nowym wyzwaniem są działania inwestycyjne związane ze zmieniającym się klimatem i dostosowaniem się do tych zmian, szczególnie w miastach[10], jak również z przechodzeniem na gospodarkę o obiegu zamkniętym (GOZ).

W perspektywach finansowych UE 2007-2013 i 2014-2020 w obszarze ochrony środowiska największy strumień wsparcia skierowany został na dostosowanie aglomeracji do wymogów dyrektywy 91/271/EWG. Kolejna, VI już aktualizacja KPOŚK wskazuje na potrzeby dalszej realizacji przedsięwzięć w aglomeracjach z przedziału 2-10 tys. RLM i powyżej 10 tys. RLM obejmujących rozbudowę i modernizację sieci kanalizacyjnej i oczyszczalni ścieków, zagospodarowanie osadów ściekowych, a także wdrażanie inteligentnych systemów zarządzania sieciami wodno-kanalizacyjnymi[11]. Mimo poczynionych postępów, ścieki komunalne nadal nie są odprowadzane i oczyszczane w odpowiednim stopniu. Niniejsze potrzeby inwestycyjne określono jako priorytetowe, aby promować zrównoważoną gospodarkę wodną[12]. Wyzwaniem w tym obszarze jest dążenie do wypełnienia wymogów wynikających z Dyrektywy Ściekowej.

Interwencja RPO WP 2014-2020 w obszarze gospodarki odpadami nakierowana była przede wszystkim na uporządkowanie systemu selektywnej zbiórki odpadów (PSZOK), modernizację zakładów zagospodarowania i przetwarzania odpadów komunalnych oraz rekultywację składowisk. Pomimo znacznych postępów infrastrukturalnych w tym obszarze, potrzeby województwa ujęte w WPGO nie zostały w pełni zaspokojone, a obserwowany wzrost masy wytwarzanych odpadów oraz zmieniające się w tym zakresie prawo generuje nowe potrzeby[13]. Wyzwaniem jest dążenie do stworzenia gospodarki w pełni realizującej podejście GOZ, co wymagać będzie zintensyfikowania działań w zakresie zapobiegania powstawaniu oraz zagospodarowania jak największej ilości odpadów komunalnych poprzez recykling. To drugie wymaga, aby odpady były zbierane selektywnie i były dobrej jakości[14].

Pomimo znacznej skali inwestycji przeprowadzonych w perspektywie finansowej 2014-2020 potrzeby regionu w zakresie zapobiegania i zwalczania zagrożeń związanych ze zmianami klimatu nie zostały w pełni zaspokojone, a obserwowany w ostatnich latach wzrost

10 Podręcznik metodologiczny w ramach badania pt.: „Opracowanie metodologii szacowania potrzeb finansowych oraz luki finansowej w obszarach polityki rozwoju wraz z pierwszym oszacowaniem”,

11 Raport końcowy z badania ewaluacyjnego pn. Ocena efektów interwencji realizowanych w ramach OP IV oraz działania 6.1OP VI RPO WP 2014-2020.

12 Sprawozdanie krajowe – Polska 2019 (Country Report: Polska 2019).

13 Raport końcowy z badania ewaluacyjnego pn. Ocena efektów interwencji realizowanych w ramach OP IV oraz działania 6.1 OP VI RPO WP 2014-2020.

14 Mapa Drogowa Transformacji w kierunku GOZ.

intensywności gwałtownych zjawisk pogodowych, związanych ze zmianą klimatu, generuje nowe potrzeby[15]. Jako priorytetowe określone są potrzeby inwestycyjne w zakresie ochrony przed klęskami żywiołowymi i zapobieganiem im, przy priorytetowym traktowaniu rozwiązań opartych na ekosystemach[16].
Zasoby wód podziemnych dla województwa podkarpackiego należą do najniższych w kraju. W obliczu narastającego problemu zmian klimatycznych w Polsce, jak i w województwie podkarpackim, wyzwaniem jest zapewnienie dostępu do właściwej ilości i odpowiedniej jakości wody do spożycia. Priorytetem w tym obszarze jest ograniczenie strat wody oraz efektywne wykorzystanie istniejących zasobów wody pitnej.
Ochrona środowiska jest ważna dla województwa podkarpackiego, gdyż obszary o szczególnych walorach, objęte prawną ochroną przyrody, zajmują w województwie prawie połowę obszaru. Wyzwaniem jest zachowanie pełnej różnorodności biologicznej i krajobrazu województwa jako elementu budowania marki regionu.
Ze względu na typy beneficjentów i rodzaje projektów, formą wsparcia w obszarze środowiska i klimatu będą dotacje.

Mobilność miejska

Najpoważniejszym wyzwaniem, z jakim mierzy się sektor transportu, jest znaczące ograniczenie emisji i zapewnienie bardziej zrównoważonego charakteru sektora.
Pomimo dotychczasowych wysiłków i skutecznie wdrożonych usprawnień w ośrodkach miejskich regionu nadal istnieją potrzeby inwestycyjne w obszarze transportu miejskiego podyktowane m.in. względami ekologicznymi.
W przeliczeniu na 1 mieszkańca podkarpackie jest jednym z województw o najniższej intensywności przewozów pasażerskich (34,2 w 2019 r. wobec 100,7 średnio w kraju). Wyzwaniem pozostaje stan taboru oraz zintegrowanie systemów komunikacji zbiorowej w miastach i obszarach funkcjonalnych.
Ośrodki regionalne i subregionalne mogą realizować politykę w większym stopniu uwzględniającą podejście ekologiczne, wpisujące się w szeroko pojęte działania zmierzające do przejścia na gospodarkę niskoemisyjną. Budowa, rozbudowa ekologicznych, zintegrowanych sieci transportu miejskiego musi być postrzegana przez pryzmat zmian prowadzących do zmniejszenia emisji CO2 i innych zanieczyszczeń uciążliwych dla środowiska i mieszkańców miast oraz zwiększenia efektywności energetycznej systemu transportowego. Fundamentem zrównoważonej mobilności miejskiej powinno być zatem zapewnienie sprawnie funkcjonującego i atrakcyjnego dla pasażera transportu zbiorowego, który zachęci mieszkańców do zmiany środka transportu z indywidualnego na zbiorowy.

Transport

15 Raport końcowy z badania ewaluacyjnego pn. Ocena efektów interwencji realizowanych w ramach OP IV oraz działania 6.1 OP VI RPO WP 2014-2020.
16 Sprawozdanie krajowe – Polska 2019 (Country Report: Polska 2019).

Głównym wyzwaniem w obszarze systemu transportowego województwa jest podejmowanie działań mających na celu usuwanie luk w systemie transportu, które są lub w przewidywalnej perspektywie mogą być przyczynami narastających dysproporcji w rozwoju i pogłębiania się zjawiska tzw. „białych plam" (obszarów zagrożonych wykluczeniem transportowym).
Województwo charakteryzuje silne wewn. zróżnicowanie w zakresie dostępności transportowej (relatywnie dobrze dostępna płn.-zach. cz. województwa, w szczególności obszary położone wzdłuż A4 na zachód od Rzeszowa, i słabo dostępny obszar przygraniczny, w tym w szczególności bardzo słabo dostępny obszar Bieszczad, rejon płn.–wsch. województwa, obszar Lubaczowa i Roztocza).
Podstawę transportu pasażerskiego i towarowego w podkarpackim stanowi sieć drogowa, której jakość pomimo dotychczasowych inwestycji nadal nie jest zadowalająca i wykazuje braki.
Region należy do obszarów o względnie niskim natężeniu ruchu pociągów. W 2020 r. w województwie odnotowano najniższy wskaźnik wykorzystania kolei, tj. 1,3 przejazdów rocznie na 1 mieszkańca (w Polsce 5,5). W 2019 r. wynosił on 2,3. Łączna liczba pasażerów w 2020 r. wyniosła 2,9 mln, a jeszcze w 2019 r. 4,8 mln. Udział przewozów dalekobieżnych oraz regionalnych i aglomeracyjnych wg liczby pasażerów w 2020 r. wyniósł odpowiednio 26,9% i 73,1%.
Podkarpackie cechuje również niezadowalająca jakość lub brak transportu publ. na obszarach pozamiejskich oraz słabe zintegrowanie różnych form transportu.
Mając na uwadze deficyt zewn. i wewn. dostępności terytorialnej, gł. wyzwaniem jest rozwój infrastruktury umożliwiającej poprawę dostępności obszarów województwa z uwzględnieniem podstawowych gałęzi transportu i form alternatywnych, jak również rozwój usług transportu kolejowego i publ., zachęcających do zmiany środka transportu z indywidualnego na zbiorowy lub zeroemisyjny. Nacisk musi być położony na rozwój zrównoważonej mobilności i zwiększenie znaczenia i dostępności kolejowego transportu pasażerskiego na obszarach położonych w pobliżu linii kolejowych. Wspierane przedsięwzięcia powinny przyczyniać się również do ograniczania emisji z transportu oraz wzrostu jego bezpieczeństwa, a także poprawy odporności systemu transportowego na zmiany klimatu.

Infrastruktura turystyki i kultury

Wspólnym wyzwaniem dla obszarów kultury i turystyki jest odbudowanie aktywności turystyczno-kulturalnej, szczególnie dotkniętej wskutek pandemii COVID-19. Doprowadziło to do znacznego spadku ruchu turystycznego ogółem, jak i uczestnictwa w życiu kulturalnym. Straty sektora turystycznego za 2020 rok szacuje się w przedziale 275 do 323 milionów złotych i o 300 tysięcy mniej turystów odwiedzających region w stosunku do roku 2019[17].
Istotnie ucierpiał również sektor kultury, w następstwie wprowadzonych regulacji prawnych zakazujących lub istotnie ograniczających funkcjonowanie placówek kultury. Wskutek

[17] https://www.podkarpackie.travel/assets/media/brt-2020-skrot-raportu.pdf, s.3 i 4 (dostęp: 16.12.2021)

przedłużających się obostrzeń i rosnącej niepewności co do kierunku rozwoju sytuacji pandemicznej, sektor kultury podjął próbę zmiany profilu działalności w kierunku cyfrowym. W wielu przypadkach wiązało się to jednak z ograniczeniami i barierami natury technicznej i organizacyjnej. Tym samym silnie zidentyfikowano potrzebę wprowadzenia zmian w dotychczasowym funkcjonowaniu placówek. Koniecznym jest w szczególności dostosowanie bieżącej oferty do postępujących zmian w dziedzinie kultury, w tym poszukiwaniu nowych rozwiązań dążących do efektywnego wykorzystania potencjału kulturalnego regionu, w szczególności szerszego udostępnienia dóbr kultury. W tym miejscu podkreślić należy, że region posiada bardzo bogaty potencjał oparty na pograniczu narodowym, etnicznym i wyznaniowym oraz działalności instytucjonalnej w obszarze kultury. Bardzo ważnym jest zatem dalsze wspieranie regionalnej kultury w rozumieniu długofalowym – mając na uwadze niezwykle istotną jej rolę w procesie jednoczenia obywateli, rozwijania umiejętności współpracy, kreatywności jednostek i wzmacniania więzi międzyludzkich. Turystyka jest jedną z branż, która w ostatnich latach rozwijała się niezwykle dynamicznie, w kierunku turystyki masowej. Chociaż możliwość podróżowania i łatwiejszego odkrywania różnych zakątków świata jest niewątpliwą zaletą współczesnych czasów, niesie też za sobą wiele zagrożeń – nie tylko dla środowiska, ale też lokalnych społeczności. Właśnie dlatego tak ważne jest, aby turystyczne obszary rozwijały się z poszanowaniem tamtejszych bogactw przyrody, kultury i historii, czyli w myśl koncepcji turystyki zrównoważonej. Dlatego niezwykle istotnym jest utworzenie i promowanie konkurencyjnych produktów turystycznych, szeroko wykorzystujących bogaty potencjał regionu, do których w szczególności zaliczyć można szlaki turystyczne, w większości przebiegające przez atrakcyjne przyrodniczo tereny województwa.

Rynek Pracy

Zmiany na podkarpackim rynku pracy, wynikające z czynników demograficznych, ekonomicznych, rozwoju technologii, ale i osłabienia epidemią COVID-19, skutkujące utrzymującym się wysokim na tle kraju poziomem bezrobocia, wskazują na konieczność podjęcia działań aktywizacyjnych na rzecz wsparcia osób w trudnej sytuacji na rynku pracy - os. bezrobotnych, w tym: kobiet, os. starszych i młodych. Region ma jeden z najwyższych wskaźników bezrobocia w kraju, wyższy o ok. 3 pp. od wskaźnika dla PL, wynoszący wg danych z listopada 2020r. 8,9%. Na ten wzrost składa się także destabilizacja rynku pracy wywołana spadkiem koniunktury gosp. oraz zwolnieniami w wyniku pandemii a także wybuchem konfliktu zbrojnego w UA. Tylko na koniec listopada 2020r. zanotowano w województwie wzrost o 49,7% liczby os. zwolnionych z przyczyn zakładu pracy. Najliczniejszą grupę wymagającą wsparcia w regionie stanowią os. długotrwale bezrobotne tj. 47265 (55,2 % ogółu bezrobotnych). Ich liczba w stosunku do roku poprzedniego wzrosła o 6260 os. tj. o 13,2%. Problem długotrwałego bezrobocia dot. głównie os. z terenów wiejskich, gdzie odsetek ten sięga 61%[18], ogółu os. niezatrudnionych. Dostrzegalny jest

18 Informacja miesięczna dane za m-c listopad 2020r.- WUP Rzeszów.

problem niewystarczającego udziału kobiet w rynku pracy[19]. Dane statystyczne pokazują, że udział tej grupy bezrobotnych na rynku pracy wzrósł o ok.12,5% w odniesieniu do analogicznego okresu roku poprzedniego i wyniósł 55,3%[20] ogółu bezrobotnych kobiet w regionie. Pandemia pokazała, że poszkodowane są także os. młode, dopiero wchodzące na rynek pracy. Odsetek os. do 30 r.ż. w regionie stanowi 28,5% ogółu bezrobotnych[21]. Statystycznie częściej grozi im utrata pracy, napotykają większe bariery przy wejściu na rynek, spowodowane chociażby mniejszym popytem ze strony pracodawców, zakłóceniami procesu kształcenia z powodu ograniczeń lub przerwania edukacji. Os. bez stażu pracy i ze stażem do 5 lat stanowią w sumie 61,1 % ogółu podkarp. bezrobotnych[22]. Istotne pozostaje także wsparcie os. bezrobotnych powyżej 50 r. ż, którzy wg danych na koniec listopada 2020 r. stanowią 23,1% ogółu bezrobotnych. Dotarcie także do os. zagrożonych utratą pracy tj. os. pracujących na czas określony, ubogich pracujących i planujących odejść z rolnictwa w uzupełnieniu do problemów pracodawców w znalezieniu odpowiednio wykwalifikowanych pracowników, determinuje główne wyzwania w tym obszarze. Kluczowy jest rozwój przedsiębiorczości w naszym województwie, które wg. danych GUS za 2020r. plasuje się na ostatnim miejscu w kraju pod względem liczby przedsiębiorstw zatrudniających od 0-9 pracowników na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym (wart. dla podkrp.1399,8, dla kraju 1974,9, I miejs. mazow.2698,8). Zajmuje ono również ostatnie miejs. w kraju pod względem liczby os. fizycznych prowadzących dział. gosp. na 10 tys. mieszkańców (663 podkarp., kraj 862, I miejs. mazow.1067). Jesteśmy na przedostatnim miejscu, pod względem nowo zarejestrowanych podmiotów w rejestrze REGON (67 dla wojew., 86 dla PL, I miejs. mazow.114). Pozostałymi wyzwaniami regionalnego rynku pracy będą: poprawa funkcjonowania oraz wzmacnianie potencjału instytucji rynku pracy i ich pracowników, dostęp do profilaktyki usług zdrowotnych w miejscu pracy, ułatwienie dostępu do usług rozwojowych i rozwijanie mechanizmów popytowych oraz wsparcie rozwoju podkarpackich pracodawców i pracowników.

Edukacja

Pomimo poprawy dostępności edukacji przedszkolnej w regionie (udział dzieci objętych opieką przedszkolną w wieku 3 - 5 lat osiągnął w 2019 r. 86,2% dla PL – 88,5%[23]), nadal występują gminy, w których poziom jej upowszechniania jest niski. Widoczne są dysproporcje pomiędzy terenami miejskimi i wiejskimi (szczególnie położonymi peryferyjnie). Dot. one w istotnym stopniu także zasobów infrastrukturalnych gmin, dotychczas niekorzystających ze wsparcia funduszy europejskich. Pomoc zostanie skierowana tam, gdzie występują największe deficyty. Wsparcie edukacji podstawowej jest powszechne, wyniki egzaminów 6-klasisty i gimnazjalnego są ponad średnią krajową, jednak różnica nie jest na tyle wysoka, by można było ograniczyć wsparcie w tym zakresie. Pomoc finansowa

19 Country Specific Reports.
20 Informacja miesięczna dane za m-c listopad 2020r.- WUP Rzeszów.
21 j. w.
22 Analiza sytuacji na rynku pracy w województwie podkarpackim w I półroczu 2020 r.
23 dane BDL GUS.

dedykowana edukacji ponadpodstawowej wykazuje luki terytorialne powodujące konieczność kontynuowania interwencji w tym obszarze (w 2021 r. 18% absolwentów szkół nie zdało matury, różnice w uzyskanych wynikach maturalnych w poszczególnych powiatach sięgają 40%[24]). Należy podnieść efektywność kształcenia oraz włączenia społ. uczniów, przy uwzględnieniu ich zróżnicowanych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych. Niezbędne są działania wspierające kreatywność uczniów, rozwijanie indywidualnych zdolności oraz usuwanie barier w środowisku nauczania i wychowania. Istnieje potrzeba kształcenia kadr edukacyjnych, wsparcia edukacji włączającej oraz rozwoju doradztwa zawodowego na wszystkich etapach edukacji. Konieczna jest realizacja wsparcia w zakresie infrastruktury, niezbędnej do maksymalizacji efektywności kształcenia i uwzględniającej potrzeby uczniów. Region charakteryzuje się wysokim zainteresowaniem kształceniem o profilu zawodowym. Cecha ta wyróżnia region od lat (w roku szkolnym 2020/2021 w województwie w szkołach o profilu zawodowym kształciło się 57,5% uczniów, w PL 54%). Zauważalne jest niedostateczne dopasowanie kwalifikacji pracowników do potrzeb rynku pracy spowodowane brakiem zharmonizowania oferty kształcenia z oczekiwaniami przedsiębiorstw oraz jakości przygotowania praktycznego kandydatów do pracy. Szczególnym wsparciem należy objąć kierunki kształcenia w szkołach, które kształcącą specjalistów w deficytowych specjalizacjach. Kompleksowość wsparcia zapewniona zostanie wraz z inwestycjami unowocześniającymi infrastrukturę placówek, zgodnie ze zidentyfikowanymi w tym zakresie potrzebami. Kontynuacji wymagają działania służące mocniejszemu powiązaniu potrzeb pracodawców z ofertą szkół zawodowych oraz wspierających współpracę między szkołami i ich otoczeniem społ -gosp. Mając na uwadze postęp cywilizacyjny i technologiczny należy wdrażać niekonwencjonalne ścieżki, projekty i zajęcia edukacyjne kształtujące umiejętności oraz kwalifikacje dzieci i młodzieży. Istotne będą działania z zakresu edukacji pozaformalnej umożliwiające uczniom realizację zainteresowań i zdobywanie konkretnych umiejętności.
Z uwagi na niski poziom udziału os. dorosłych w różnych formach kształcenia i szkolenia (odsetek osób w wieku 25-64 lata, uczestniczących w kształceniu ustawicznym wyniósł w 2020 r. - 2,0%[25]) ważne będą również działania służące rozwojowi kształcenia ustawicznego. Główne wyzwania: poprawa jakości i dostępności edukacji włączającej, redukowanie nierówności ograniczających dostępność dla dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, tworzenie i rozwój oferty edukacyjnej dostosowanej do regionalnego rynku pracy, rozwój szkolnictwa zawodowego dostosowanego do potrzeb rynku pracy, stymulowanie współpracy między szkołami zawodowymi a pracodawcami, stworzenie oferty edukacyjnej pozwalającej os. dorosłym na podnoszenie lub zmianę kwalifikacji zawodowych, upowszechnienie udziału w edukacji nieformalnej, działania integrujące środowisko lokalne.

Włączenie i integracja społeczna

[24] dane BDL GUS.
[25] Dane BDL GUS.

Podkarpacie notuje wysoki poziom wskaźnika zagrożenia ubóstwem. W 2018 r. wskaźnik dot. os. żyjących poniżej relatywnej granicy ubóstwa dla regionu osiągnął wartość 20,8% (3 miejsce; śr. kraju 14,2%), wskaźnik ubóstwa ustawowego 16,1% (śr. kraju 10,9%). Region charakteryzuje się wysoką liczbą os. korzystających z pieniężnych świadczeń pomocy społ. (w 2018 r. skorzystało 308,2 os. w przeliczeniu na 10 tys. ludności) i zajmuje 8 miejsce w kr. (304,3 os). W I kw. 2020r., bierni zawodowo w regionie stanowili 749 tys. tj. 46,2% ogółu ludności w wieku 15 lat i więcej oraz 5,6% ogółu biernych zawodowo w kraju. Względem analogicznego okresu 2019 r. liczba os. zwiększyła się o 0,1%. W regionie funkcjonuje: 104 spółdzielnie socjalne, 7 spółdzielni inwalidów i niewidomych; 58 zakładów pracy chronionej oraz 79 podmiotów reintegracyjnych: 17 CIS, 11 KIS, 37 WTZ, 13 ZAZ[26]. Liczba podm. reintegr. w odniesieniu do liczby ludności jest nieco poniżej wartości średniej dla kraju, a liczba os. uczestniczących w zajęciach w przeliczeniu na 10 tys. stanowiła 4 miejsce w kraju w 2018 r.[27] Sektor ES stanowi ważny element w pracy z os. o szczególnie trudnej sytuacji materialnej i społ. pomimo, że rozmieszczenie podmiotów ES nie odpowiada strukturze demograficznej i rozpoznanym potrzebom społ.[28]

W regionie w 2020 r. zarejestrowanych było 233 PS, najwięcej z nich znajdowało się w pow. m. Rzeszów (41), w pow. m. Przemyśl (20) i rzeszowskim (18), najmniej w krośnieńskim oraz leskim (po 1), brak w pow. m. Krosno[29]. Na strukturę ludności w regionie wpływa negatywne saldo migracji (w 2019 r.-2,9 tys. os.), najczęściej region opuszczały os. w wieku produkcyjnym (-3,2 tys. os.); w 2019 r. zanotowano przy tym napływ ludności z zagranicy wynoszący 0,5 tys. os. Liczba zarejestrowanych cudzoziemców wzrosła prawie trzykrotnie z 3 139 os. w 2015 r. do aż 8 711 os. w 2020 r. (wg. stanu na XI.2020 r.). Stąd ważną kwestię stanowi integracja -gosp. migrantów, których liczba sukcesywnie wzrasta zwłaszcza po wybuchu konfliktu zbrojnego na terytorium UA, skąd od dnia 24.02.2022 r. os. chcące uzyskać schronienie i pomoc przed wojną przybywają na terytorium PL, część z zamiarem czasowego lub stałego zamieszkania na terenie Podkarpacia.

Perspektywa 2014-2020 zmieniła sytuację w regionie, spadła liczba klientów pomocy społ., lecz we wszystkich powiatach wzrósł współczynnik obciążenia os. starszymi. (szczególnie wysoki w miastach oraz gminach miejsko-wiejskich). Z analizy ludności wynika, że systematycznie wzrasta liczba os. w wieku poprodukcyjnym w porównaniu 30.06.2019 r.[30]. Stąd diagnoza społ.-gosp. regionu wskazuje na niekorzystne trendy demograficzne, które determinują zwiększoną potrzebę na usługi opiekuńcze ze szczególnym uwzględnieniem procesu DI. Dotychczasowa interwencja umożliwiła wsparcie w zakresie usług: powstało 12

[26] Dane ROPS na podstawie KRS, PUW w Rzeszowie na 16.08.2021, Warto podkreślić, że do analiz w PPRES przyjęto liczbę funkcjonujących spółdzielni, które posiadają status PS i zostały zweryfikowane przez PS. Na dzień 02.11.2021 r. w podkarpackiej liście PS (łączna liczba PS 243) znajduje się 56 spółdzielni socjalnych http://bazaps.ekonomiaspoleczna.gov.pl

[27] Analiza sytuacji społeczno-ekonomicznej województwa podkarpackiego w obszarach oddziaływania Europejskiego Funduszu Społecznego – 2022.

[28] SRW 2030 (str. 89).

[29] Podkarpacki Program Rozwoju Ekonomii Społecznej 2021-2024 (str. 23).

[30] Urząd Statystyczny w Rzeszowie, informacja prasowa 06.11.2020r. https://rzeszow.stat.gov.pl/dla-mediow/informacje-prasowe/systematycznie-wzrasta-liczba-osob-starszych,262,1.html: K 60 lat i więcej i M 65 lat i więcej - wg stanu na 30.06.2020r. wynosiła 439 tys.

wypożyczalni sprzętu, 15 mieszkań treningowych, 8 usług zwiększających mobilność, 32 Dzienne Domy Pomocy (Opieki), 9 Klubów Seniora, oraz wsparcie w zakresie usług opiekuńczych i asystenckich. Problemem społ., który w przyszłości będzie dominującym, to braki w dostępności wielu usług dla OzN. W 2017 r. wydano 21 694 decyzji o przyznaniu świadczeń dla OzN. W IV kw. 2018 r. liczba OzN w wieku 16 lat i więcej wyniosła 147 tys. Spośród tej grupy zaledwie 28 tys. stanowiły os. aktywne zawodowo.[31] Ogółem współczynnik aktywności zawodowej OzN w reg. w 2019r. wyniósł 16,2% (wskaźnik zatr. 14,6%, stopa bezrobocia 9,4%). Jak wynika z doświadczenia RPO WP 2014-2020, gdzie beneficjentami były głównie organizacje non-profit, JST oraz przedsiębiorcy, istotna będzie realizacja przedsięwzięć integrujących usługi różnych służb publicznych i innych podmiotów działających na rzecz włączenia społ.[32]
Priorytetem jest DI form sprawowania pieczy zastępczej i wsparcie rodzin w kryzysie, aby zapobiec umieszczaniu dzieci w pieczy. W okresie 2015 r.–2019 r. liczba dzieci do 24 r.ż. pozostających w pieczy spadła o 10,69% i wyniosła 2 449 os., liczba dzieci pozostających w instytucjonalnej pieczy zastępczej obniżyła się o 20,69% i wyniosła 617 os., a liczba dzieci przebywających w rodzinnych formach pieczy zastępczej spadła o 8,86% i liczyła 1 790 os.[33] Problemem w regionie jest bezdomność, której powodem jest m.in. uzależnienie od alkoholu, a skutkami skrajne ubóstwo oraz zły stan zdrowia.
Główne wyzwania: przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społ. u oraz wsparcie osób, które ich doświadczają przez programy aktywizacji aktywnej integracji, rozwój usług społ. i zdrowotnych, ze szczególnym naciskiem na wsparcie procesu DI i poprawę dostępności dla OzN.

Zdrowie

Priorytetowymi problemami zdrowotnymi mieszkańców regionu pod kątem częstotliwości ich występowania, oprócz chorób układu krążenia i nowotworów są zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania (3 miejsce-wzrost liczby pacjentów o 5,29% od 2015r. w przypadku pojedynczej jednostki chorobowej: zaburzenia psychiczne). Ponadto, skutki pandemii COVID-19 oraz wybuch konfliktu zbrojnego na terytorium UA są dodatkowym czynnikiem powodującym konieczność zapewnienia wsparcia DI usług ochrony zdrowia psychicznego, dostępności asystentów i opiekunów oraz w zakresie schorzeń stanowiących główne przyczyny niezdolności do pracy.
Wdrażanie RPO WP 2014-2020 umożliwiło powstanie DDOM i realizację projektów zapewniających usługi zdrowotne i asystenckie. Niekorzystnie prezentuje się stan czynnych zawodowo kadr medycznych (276 lekarzy na 100 tys. ludności), dodatkowy problem stanowi

[31] SRW 2030 (str. 25)

[32] Sprawozdanie roczne z wdrażania Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020 za rok 2019,.zał. do Uchwały Nr 159 / XVII / 2019 Komitetu Monitorującego Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020 z dnia 17 czerwca 2019 r. (str. 58): organizacje non-profit (106 umów), JST (95 umów) oraz przedsiębiorcy (11umów).

[33] Analiza sytuacji społeczno-ekonomicznej województwa podkarpackiego w obszarach oddziaływania Europejskiego Funduszu Społecznego – 2022

starzenie się personelu medycznego (21% lekarzy wykonujących zawód w wieku emerytalnym). Dostępność do opieki medycznej w tym na obszarach wiejskich jest nierównomierna, zgłaszane jest zapotrzebowanie w zakresie wyposażenia niezbędnego do poprawy dostępności i świadczenia wysokiej jakości usług medycznych. Pomimo systematycznych zmian w zakresie dostępności do usług medycznych wciąż powszechne jest zjawisko dot. migracji pacjentów do innych regionów, m.in. dzieci, gdyż w regionie brakuje placówki zapewniającej kompleksowe świadczenia zdrowotne dla najmłodszych pacjentów. Prognozowana zwiększona zapadalność na choroby układu krążenia i nowotwory wymaga interwencji w obszarze infrastruktury, w zakresie wyposażenia oddziałów zajmujących się leczeniem schorzeń onkologicznych. Niekorzystnie prezentuje się stan placówek lecznictwa zdrowia psychicznego.
Główne wyzwania: zwiększenie roli POZ i AOS w systemie ochrony zdrowia; zwiększanie dostępu do wysokiej jakości usług zdrowotnych poprzez inwestycje w infrastrukturę oraz wyposażenie podmiotów świadczących specjalistyczne usługi w zakresie lecznictwa, POZ i AOS; zwiększenie liczby kadr, zmniejszenie migracji międzyregionalnych; eliminowanie zdrowotnych czynników ryzyka w miejscu pracy i zapewnienie rehabilitacji przyczyniającej się do powrotu os. na rynek pracy.
Działania w zakresie infrastruktury usług społ. i zdrowotnych będą komplementarne z działaniami EFS+ w zakresie zdrowia, włączenia i integracji społ.

Deinstytucjonalizacja
Inwest. Infrastruk. w plac. świadczące całodobową op. długoter w instytucjonalnych formach są niedozwolone. Wszystkie inwestycje w infrastrukt. edu., usł. społ. i zdr. będą musiały być zgodne z zapisami art. 9 CPR, wymogami KPON (w szczeg. art.19), w tym Kom. Og. 4 i 5 oraz uwagami końcowymi dla Polski Komitetu ONZ ds. Praw Os. Niepełn., z należytym poszanowaniem zas. równości, wolności wyboru, prawa do niezależnego życia, dost. i zakazu wszelkich form segregacji. Inwestycje będą musiały wykazać zgodność ze strat. DI oraz odpowiednią polit. UE i ramami prawnymi odnośnie przestrzegania zobowiązań w zakresie praw człowieka, a mianowicie KPP,EFPS, Strat. na rzecz praw os. niepełn. 2021-2030, Konwencją ONZ o Prawach Dziecka (w szczeg. art. 20 i 21). Zostanie to odpowiednio odzwierciedlone w kryt. wyb. proj.

Wymiar terytorialny
Sieć osadniczą województwa podkarpackiego tworzy 52 miasta i 2158 miejscowości wiejskich. W strukturze wielkościowej miast przeważają miasta bardzo małe, liczące poniżej 5 tys. mieszkańców, które stanowią 40% wszystkich miast województwa.
Region charakteryzuje również wysoki odsetek ludności wiejskiej w ogólnej liczbie mieszkańców, duże rozdrobnienie gospodarstw i użytków rolnych, przy jednoczesnym wysokim odsetku osób utrzymujących się z mało wydajnej pracy w rolnictwie.
Głównym wyzwaniem rozwojowym dla Podkarpacia jest mocniejsze niż obecnie włączanie się w procesy rozwoju gospodarczego i społecznego. Niska pozycja województwa

podkarpackiego w rankingach wynika m. in. ze słabej dynamiki przemian gospodarczych, postępującego procesu wyludniania się województwa, niskiego poziomu nasycenia przedsiębiorczością, jak również niewystarczającego poziomu inwestycji. Czynnikiem utrudniającym rozwój jest także brak posiadania terenów inwestycyjnych ze względu na ograniczenie przestrzenne miast. Podejmowanie działań proekologicznych będzie kolejnym wyzwaniem, z jakim będą musiały mierzyć się Podkarpackie miasta.

W województwie podkarpackim występuje także problem bardzo zróżnicowanej dostępności do transportu zbiorowego, o czym świadczy to, iż część miast w ogóle nie posiada bezpośrednich połączeń do stolicy województwa. Problemem jest również niewystarczająca liczba markowych i wysokostandardowych produktów turystycznych oraz słaba infrastruktura turystyczna, gastronomiczna oraz słaba sieć komunikacyjna.

W obszarze kultury wyzwaniem będzie zapewnienie jak najszerszego dostępu do treści kultury, a także włączenie mieszkańców w jej współtworzenie w oparciu o istniejącą infrastrukturę.

Wymiar terytorialny interwencji realizowany będzie poprzez instrumenty ZIT, IIT i RLKS.

W perspektywie 2014-2020, instrument ZIT (w województwie podkarpackim realizowany przez SROF) pozwolił przede wszystkim na uaktywnienie szeregu relacji pomiędzy partnerami JST, które dotychczas nie zachodziły. Wśród nich wymienić należy m.in. pogłębienie integracji, zbudowanie zaufania między partnerami, ograniczenie zbędnej rywalizacji i konkurencji, definiowanie i próby rozwiązywania wspólnych problemów oraz zniwelowanie obaw odnośnie całkowicie dominującej pozycji miast-rdzeni. Zwiększeniu uległa efektywność podejmowania decyzji, ponieważ do ustalenia wspólnego stanowiska wymagany był dialog partnerów, a to pozwalało na wymianę informacji, dzielenie się wiedzą i doświadczeniami[34].

Bazując na pozytywnych doświadczeniach instrumentu ZIT w województwie podkarpackim, w perspektywie 2021-2027, uległa zwiększeniu liczba ZIT (z 1 do 11).

Zakres przestrzenny ZIT w województwie podkarpackim obejmuje 11 MOF (w tym 1 MOF OW). W perspektywie 2021-2027 kontynuowane będzie wsparcie MOF, w taki sposób, aby wykorzystać już osiągnięte efekty i dać szansę na zawiązanie trwałej, wymiernej współpracy w kolejnych obszarach. Zaangażowanie wszystkich jednostek MOF i zapewnienie im pewnego poziomu autonomii zwiększy jakość projektów zintegrowanych i poziom zaangażowania JST w realizację projektów, co z kolei przełoży się na tempo i sprawność realizacji[35].

Realizacja projektów zintegrowanych (wdrażanych za pomocą instrumentu terytorialnego ZIT) przewidziana została w ramach Priorytetu 6, CS 5(i) oraz w Priorytecie 3, CS 2(viii).

[34] dr Michał Wolański, EGO, *Ewaluacja systemu realizacji instrumentu ZIT w perspektywie finansowej UE na lata 2014-2020.* Raport końcowy, Warszawa 2018, s. 155.

[35] Ibidem, s. 161.

Projekty będą musiały być zlokalizowane na obszarach strategicznej interwencji (OSI) wyznaczonych na poziomie krajowym i regionalnym w dokumentach strategicznych, tj. 11 MOF (w tym 1 MOF OW), wskazanych w Załączniku nr 1 do FEP 2021-2027 *OSI*, jako:

- 11 regionalnych biegunów wzrostu (w tym 1 MOF OW - SROF),
- 11 miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze: Przemyśl, Sanok, Jasło, Jarosław, Mielec, Krosno, Dębica, Nisko, Stalowa Wola, Tarnobrzeg, Przeworsk (znajdujących się w zasięgach terytorialnych 11 MOF).

IIT jest nowym instrumentem terytorialnym, który będzie wdrażany po raz pierwszy w województwie podkarpackim. Instrument IIT będzie mógł zostać wykorzystany do realizacji interwencji w ramach Priorytetu 6, CS 5 (ii). Zakres interwencji IIT powinien wynikać ze strategii terytorialnej sporządzonej na potrzeby wdrożenia instrumentu IIT.
Wsparciem w ramach instrumentu IIT objęte zostaną OSI o znaczeniu krajowym i regionalnym, wskazane w Załączniku nr 1 do FEP 2021-2027 OSI o których mowa w Rozdziale I pkt 3, pkt 4 i pkt 5 lit. a), lit. b) i lit. c), w Rozdziale II pkt 2 i Rozdziale III pkt 1, pkt 3 i pkt 4 Załącznika nr 1 do FEP 2021-2027, które nie zostały objęte instrumentem ZIT.
RLKS będzie finansowany z EFS+ w ramach CP4. Zastosowanie instrumentu RLKS w regionie wpisuje się w Strategię rozwoju województwa – Podkarpackie 2030, gdzie wskazano kierunek: integracji i aktywizacji społeczności wiejskiej w aspekcie społecznym i kulturowym. Istotą RLKS jest skupienie na oddolnym zaangażowaniu się społeczności lokalnej w planowanie i realizowanie wspólnych działań i wyzwań rozwojowych określonych w LSR.

Wyzwania w zakresie zdolności administracyjnych, zarządzania oraz środków upraszczających

Nowe, dotychczas nie realizowane w programie regionalnym działania, wymagają odpowiedniego przygotowania pracowników instytucji. Wsparciem zostaną objęte szczególne obszary działań na rzecz RLKS, LGD oraz instrumentów terytorialnych. IZ w większym stopniu będzie korzystała z uproszczonych metod rozliczania wydatków, o których mowa w art. 53 rozporządzenia 2021/1060 oraz będzie stosowała zasadę proporcjonalności w prowadzonych kontrolach.

W odniesieniu do celu „Zatrudnienie i wzrost”

Tabela 1

Cel polityki	Cel szczegółowy	Uzasadnienie (streszczenie)
CP 1 Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki wspieraniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej oraz regionalnej łączności cyfrowej	**1 (i)** Rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii	Zwiększenie potencjału gospodarki Podkarpacia wymaga rozwoju powiązań pomiędzy sektorem nauki i gospodarki. Jak wskazano w Country Report: Polska 2019 niskie wyniki w zakresie innowacji w dużym stopniu są spowodowane niewystarczającymi inwestycjami w badania i rozwój, jak również ograniczoną współpracą partnerów publicznych i prywatnych w zakresie innowacji. Zwiększenie potencjału w zakresie badań i innowacji oraz wykorzystanie zaawansowanych technologii będzie możliwe w szczególności poprzez: ▪ wspieranie inwestycji przedsiębiorstw w B+R, w tym linii pilotażowych, wczesnej walidacji produktów, certyfikacji i zaawansowanych systemów produkcji, ▪ ułatwianie wdrażania inicjatyw i projektów opartych o współpracę nauki i biznesu w celu umożliwienia szerszej komercjalizacji wyników badań naukowych oraz zapewnienia innowacyjnych rozwiązań dla przedsiębiorstw. Na poziom innowacyjności regionu wpływa również rozwinięta struktura regionalnego systemu innowacji, w tym obecność IOB, świadczących szeroki katalog usług. Dla podniesienia poziomu innowacyjności podkarpackich przedsiębiorstw ważna jest także działalność organizacji badawczych, zatem podejmowane będą również działania w zakresie rozwoju infrastruktury B+R. Istotne są również działania związane z umożliwieniem podnoszenia kwalifikacji kadry naukowej. Ponadto, konieczne jest wsparcie instytucji wzmacniających ekosystem innowacyjności. W ramach CS1(i) planuje się wsparcie w formie dotacji, gdyż: - inwestycje w infrastrukturę B+R bezpośrednio nie generują dochodu po zakończeniu realizacji projektu, a nawet w okresie jego trwałości, - prace B+R to ten rodzaj inwestycji, który nie jest bezpośrednio ukierunkowany na osiągnięcie terminowych zysków, a dodatkowo obarczone są ryzykiem niepowodzenia,

Cel polityki	Cel szczegółowy	Uzasadnienie (streszczenie)
		- usługi dla przedsiębiorstw powinny przekładać się na wzrost konkurencyjności i produktywności przedsiębiorstw, jednak ostateczne efekty tych usług mogą się pojawić dopiero w dłuższej perspektywie czasowej. Wdrożenie wyników prac B+R będzie wspierane w formie dotacji warunkowej.
CP 1 Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki wspieraniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej oraz regionalnej łączności cyfrowej	**1 (ii)** Czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw, organizacji badawczych i instytucji publicznych	Cyfryzacja odgrywa coraz większą rolę w niemal każdej dziedzinie rozwoju społeczno-gospodarczego. Doświadczenia związane z wystąpieniem pandemii COVID-19, jak również z postępującą rewolucją przemysłową wskazują, że jej znaczenie w przyszłości może być jeszcze większe. Należy zatem położyć nacisk na rozwój rozwiązań cyfrowych i cyberbezpieczeństwa, tj. ochronę poufności informacji, ciągłości działania systemów informatycznych, ciągłości działania systemów wspieranych rozwiązaniami cyfrowymi, a także ochronę prywatności obywateli zarówno w publicznej przestrzeni, jak również w zakresie danych gromadzonych przez administrację publiczną. Województwo podkarpackie ma rozbudowaną infrastrukturę telekomunikacyjną, jednak poziom wdrożenia w regionie rozwiązań cyfrowych jest stosunkowo niski. Administracja w niewielkim stopniu wykorzystuje technologie cyfrowe. Przyczyną tego jest niejednokrotnie duży koszt wdrożenia kompleksowych rozwiązań cyfrowych, jak i brak odpowiednich kadr odpowiedzialnych za ich wdrożenie i późniejsze nimi zarządzanie. Bazując na osiągniętym już poziomie transformacji cyfrowej oraz wykorzystując potencjał w tym zakresie, planuje się zwiększanie dostępu społeczeństwa do cyfrowych zasobów i usług publicznych. Kluczowym warunkiem jest digitalizacja baz danych i ich integracja, ogólne udostępnienie oraz wzrost umiejętności ich wykorzystania. Priorytetowym zadaniem jest udostępnienie jak najszerszego zakresu e-usług publicznych, mających zastosowanie we wszystkich gałęziach życia. W celu zapewnienia w województwie podkarpackim powszechnego dostępu do danych i usług przestrzennych oraz racjonalnego gospodarowania zasobami geoinformacyjnymi konieczne jest wsparcie infrastruktury danych przestrzennych.

Cel polityki	Cel szczegółowy	Uzasadnienie (streszczenie)
		W ramach CS1(ii) przewiduje się wsparcie w formie dotacji, gdyż projekty planowane do realizacji w tym obszarze mają na celu m.in. poprawę jakości życia mieszkańców poprzez powszechny dostęp do e-usług publicznych nie zaś generowanie dochodu.
CP 1 Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki wspieraniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej oraz regionalnej łączności cyfrowej	**1 (iii)** Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne	W Sprawozdaniu krajowym – Polska 2019 (Country Report: Polska 2019) podkreślono, iż wydajność małych i średnich przedsiębiorstw wzrasta powoli. Zwiększenie konkurencyjności i umiędzynarodowienia małych i średnich przedsiębiorstw będzie możliwe m.in. poprzez: wspieranie działań zwiększających wydajność, takich jak poprawa technologii, ułatwienie dostępu do zaawansowanych usług dla przedsiębiorstw, dalsze stymulowanie środowiska przedsiębiorczości, a także trwałe zaangażowanie małych i średnich przedsiębiorstw w rozwój obszarów inteligentnej specjalizacji. W województwie podkarpackim wciąż zbyt mała jest świadomość w zakresie znaczenia innowacji dla rozwoju gospodarczego. Może to wynikać m. in. z nieznajomości trendów dotyczących nowych technologii czy rozwoju polityk, np. ukierunkowanych na zagadnienia środowiskowe. Wdrożenie innowacji może się również wiązać z wyższym ryzykiem i kosztami początkowymi. W celu wzmocnienia pozycji województwa w obszarze innowacji wsparcie w obszarze MŚP ukierunkowane będzie również na wdrożenia prac B+R oraz innowacji, jak również inkubatory przedsiębiorczości. Konieczny jest również rozwój współpracy międzynarodowej poprzez wdrażanie różnych instrumentów w zakresie umiędzynarodowienia podkarpackich przedsiębiorstw, jak również promocja gospodarki regionalnej m.in. poprzez udział w wybranych wydarzeniach. Istotnym czynnikiem trwałego wzrostu konkurencyjności MŚP jest również budowanie odporności na obecne i przyszłe kryzysy gospodarcze. Ważną rolę w województwie odgrywa również współpraca podejmowana przez przedsiębiorstwa polegająca na zawiązaniu inicjatywy klastrowej w celu zwiększenia ich produktywności i konkurencyjności poprzez m.in. wzrost poziomu innowacyjności firm.

Cel polityki	Cel szczegółowy	Uzasadnienie (streszczenie)
		W przypadku wsparcia: inkubatorów przedsiębiorczości, klastrów, MŚP w wejściu na rynki zagraniczne , internacjonalizacji MŚP jak również rozwoju i konkurencyjności MŚP (dla projektów realizowanych na przygranicznym obszarze funkcjonalnym na zewnętrznej granicy UE) planuje się wsparcie w formie dotacji. Wdrożenie wyników prac B+R oraz innowacji będzie wspierane w formie dotacji warunkowej.
CP 1 Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki wspieraniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej oraz regionalnej łączności cyfrowej	**1 (iv)** Rozwijanie umiejętności w zakresie inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości	W województwie podkarpackim wyznaczono cztery inteligentne specjalizacje (RIS), tj. lotnictwo i kosmonautyka, motoryzacja, jakość życia oraz informacja i telekomunikacja. Współpraca w ramach wybranych RIS daje szansę budowania silnej branżowo regionalnej gospodarki oraz zwiększenia poziomu konkurencyjności podkarpackich przedsiębiorstw. Działania w tym obszarze będą skoncentrowane m.in. identyfikacji nowych kierunków badań naukowych i prac rozwojowych oraz budowie potencjału regionalnych systemów innowacji w ramach PPO. W *Sprawozdaniu krajowym – Polska 2019 (Country Report: Polska 2019)* w celu zwiększania umiejętności w małych i średnich przedsiębiorstwach oraz instytucjach badawczych w zakresie obszarów inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości określono potrzeby inwestycyjne poprzez: ▪ rozwijanie umiejętności w obszarach inteligentnej specjalizacji, innowacyjnych modeli biznesowych, transferu technologii i zarządzania innowacjami, również jako integralna część innych inwestycji w ramach celu strategicznego 1, ▪ wzmocnienie uczenia się w miejscu pracy w obszarach inteligentnej specjalizacji. Powyższe będzie realizowane m.in. poprzez kontynuację projektu mającego na celu zwiększanie potencjału regionalnych inteligentnych specjalizacji województwa podkarpackiego, jak również wsparcie rozwoju kompetencji MŚP. Z uwagi na specyfikę projektów w ramach CS1(iv) planuje się wsparcie w formie dotacji.
CP 2 Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i	**2 (i)** Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji	Zgodnie ze Strategią rozwoju województwa – Podkarpackie 2030, dla Podkarpacia priorytetem będzie dążenie do racjonalnego wykorzystania energii. Działania będą opierać się na ograniczaniu energochłonności gospodarki regionu.

Cel polityki	Cel szczegółowy	Uzasadnienie (streszczenie)
przechodząca w kierunku gospodarki zeroemisyjnej oraz odporna Europa dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia zmian klimatu i przystosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem, oraz zrównoważonej mobilności miejskiej.	emisji gazów cieplarnianych	Struktura produkcji i zużycia ciepła w Polsce i tym samy w województwie podkarpackim wyróżnia się na tle Unii Europejskiej. Paliwa stałe mają największy udział w konsumpcji energii finalnej w celach ogrzewania gospodarstw domowych w Polsce i wskaźnik ten jest najwyższy dla Polski w porównaniu do pozostałych państw UE[36]. Jednocześnie 49% polskich gospodarstw korzysta z ciepła niesystemowego[37]. Do ogrzewania indywidualnego 47% gospodarstw domowych używa węgla, 31,1% gazu. Statystyki te pokazują, dlaczego w Polsce, w tym w województwie podkarpackim istotne jest promowanie ciepła systemowego i zastępowanie nim indywidualnych źródeł ciepła. Diagnoza istniejącego stanu w zakresie jakości powietrza w województwie podkarpackim wskazuje, że główną przyczyną przekroczeń poziomów dopuszczalnych pyłów zawieszonych jest niska emisja, czyli emisja pochodząca ze spalania paliw stałych w piecach lub kotłach domowych[38].W regionie występuje również duże ryzyko zagrożenia ubóstwem energetycznym. Zatem zasadne będzie wsparcie Gmin przy realizacji Programu STOP SMOG, skierowanego do osób najuboższych. Instrumenty finansowe zastosowane będą w przypadku wszystkich inwestycji poza budynkami komunalnymi i historycznymi oraz budynkami użyteczności publicznej spełniającymi określone kryteria. Wsparciem dotacyjnym objęte będą również projekty dotyczące nieefektywnych systemów ciepłowniczych i systemów chłodniczych oraz projekty realizowane w powiązaniu z Programem STOP SMOG. Rosnący poziom emisji powoduje konieczność podejmowania działań zmierzających do dekarbonizacji gospodarki województwa.

[36] Eurostat, 2017, https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Table_4_Share_of_fuels_in_the_final_energy_consumption_in_the_residential_sector_for_space_heating,_2017_(%25).p ng

[37] Raport Forum Energii, *Ciepłownictwo w Polsce, Edycja 2019*.

[38] Program ochrony powietrza dla strefy podkarpackiej z uwagi na stwierdzone przekroczenia poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM10 i poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM2,5 oraz poziomu docelowego benzo(a)pirenu oraz Plan Działań Krótkoterminowych – Rzeszów 2020.

Cel polityki	Cel szczegółowy	Uzasadnienie (streszczenie)
		Zgodnie z KSRR 2030, wysoki stopień uzależnienia polskiej energetyki od węgla, przestarzała i niedoinwestowana infrastruktura energetyczna, niski stopień wykorzystania OZE i paliw alternatywnych oraz wysoka energochłonność gospodarki wpływa niekorzystnie na zmiany klimatyczne. Emisje związków chemicznych i pyłów zanieczyszczających powietrze można ograniczyć zwiększając wykorzystanie czystych źródeł energii. Istotną rolę odgrywa także modernizacja termiczna budynków oraz inwestycje w lokalne systemy ciepłownicze, które skutkują ograniczeniem niskiej emisji.
CP 2 Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca w kierunku gospodarki zeroemisyjnej oraz odporna Europa dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia zmian klimatu i przystosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem, oraz zrównoważonej mobilności miejskiej.	**2 (ii)** Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju	Pod względem produkcji energii województwo podkarpackie zajmuje 13 pozycję w kraju z produkcją na poziomie 2 740,1 GWh (2019), co stanowiło ok. 1,7% produkcji krajowej. Zgodnie z danymi GUS w roku 2019 w województwie udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej ogółem wyniósł 24% (przy 18% dla całego kraju), natomiast stosunek produkcji energii elektrycznej do jej zużycia kształtował się na poziomie 48,5%. W tym okresie moc zainstalowana w elektrowniach wyniosła 1 175,7 MW. W województwie podkarpackim bardzo intensywnie rozwija się energetyka odnawialna i wciąż istnieje znaczny potencjał do jej wzrostu. Wysoki udział obszarów prawnie chronionych w powierzchni województwa stanowi co prawda pewne ograniczenie dla lokalizacji dużych instalacji OZE, niemniej instalacje małe nadal mają duży potencjał wzrostu. W ostatnich latach w wyniku udzielanego wsparcia ze szczególnym sukcesem rozwija się energetyka prosumencka w postaci mikroinstalacji fotowoltaicznych. W ich przypadku jednak czynnikiem limitującym rozwój jest wyczerpująca się zdolność sieci do przyjęcia wyprodukowanej energii, stąd koniecznym kierunkiem będzie instalowanie lokalnych magazynów energii i modernizacja sieci dystrybucyjnych dla potrzeb przyłączenia OZE. Zgodnie z *Zaleceniami Rady w sprawie krajowego programu reform Polski na 2019r. (CSR),* należy dążyć do ukierunkowania inwestycyjnej polityki gospodarczej m.in. na infrastrukturę energetyczną oraz czystszą energię, z uwzględnieniem różnic regionalnych.

Cel polityki	Cel szczegółowy	Uzasadnienie (streszczenie)
		W roku 2014 Sejmik Województwa Podkarpackiego przyjął „Wojewódzki Program Rozwoju Odnawialnych Źródeł Energii dla Województwa Podkarpackiego". Dokonano w nim kompleksowej diagnozy uwarunkowań i perspektyw rozwoju głównych źródeł energetyki odnawialnej, a więc: wodnej, wiatrowej, słonecznej, biomasy, biogazu i geotermalnej. Wynikało z niego, iż najbardziej perspektywiczne źródła OZE na terenie województwa to fotowoltaika i biomasa. Inwestycje z zakresu OZE będą z uwagi na generowanie oszczędności finansowane poprzez instrumenty finansowe. Wsparciem w formie dotacji, z uwagi na wysokie koszty i potrzebę zachęcenia społeczeństwa do tego rodzaju inwestycji, objęte będą inwestycje dotyczące budowy magazynów energii, jak również inwestycje w zakresie OZE, w których brakuje systemów wsparcia operacyjnego lub gdy technologia OZE jest niewystarczająco dojrzała lub charakteryzuje się wyższym ryzykiem albo niższą rentownością.
CP 2 Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca w kierunku gospodarki zeroemisyjnej oraz odporna Europa dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia zmian klimatu i przystosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania	**2 (iv)** Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego	W województwie podkarpackim w konsekwencji zachodzących zmian klimatycznych prognozuje się częstsze ekstrema temperatury, większą intensywność opadów mogących powodować powodzie, o każdej porze roku, wzrost częstotliwości i intensywności silnych wiatrów, powstawanie samoistnych pożarów, a także częstsze występowanie suszy, gwałtownych burz, którym towarzyszą gradobicia i trąby powietrzne. Intensywny rozwój wielu polskich miast, w tym również w województwie podkarpackim wywiera coraz silniejszy wpływ na środowisko niezurbanizowane. Wykorzystanie rozwiązań opartych na przyrodzie jest efektywnym środkiem radzenia sobie z wieloma z tych problemów jednocześnie. Wprowadzając elementy błękitnej i zielonej infrastruktury, miasta mogą przyczyniać się do ograniczenia skutków zmian klimatu oraz redukcji emisji gazów cieplarnianych, osiągając jednocześnie liczne korzyści społeczne, ekonomiczne i środowiskowe. Szacuje się, że zasoby wód podziemnych w województwie podkarpackim stanowią około 3% zasobów krajowych (region charakteryzuje się również nierównomiernie rozłożonymi zasobami wód podziemnych - 80% znajduje się w północnej części województwa). Zarówno zasoby wód

Cel polityki	Cel szczegółowy	Uzasadnienie (streszczenie)
ryzykiem, oraz zrównoważonej mobilności miejskiej.		podziemnych jak i powierzchniowych nie są efektywnie wykorzystywane ze względu na braki w zabudowie hydrotechnicznej. Specyficzne uwarunkowania geograficzne i hydrologiczne terenu województwa podkarpackiego determinują wysokie ryzyko powodziowe. Obszary zagrożenia powodziowego obejmują aż 7,9% powierzchni województwa. Zgodnie z zapisami *SOR 2020 (z perspektywą do 2030 r.)*, prognozuje się, że zmiany klimatu w skali globalnej będą przyczyniać się do zwiększenia prawdopodobieństwa wystąpienia bądź nasilenia skutków katastrof naturalnych. Ponadto służby ratownicze muszą być właściwie przygotowane do skutecznej ochrony ludności i zarządzania kryzysowego. Ze względu na typy beneficjentów i rodzaje projektów, formą wsparcia w cs 2(iv) będą dotacje.
CP 2 Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca w kierunku gospodarki zeroemisyjnej oraz odporna Europa dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia zmian klimatu i przystosowania się do	**2 (v)** Wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej	Układ sieci osadniczej i uwarunkowania przyrodnicze powodują, że w województwie podkarpackim bardzo nierównomiernie rozłożona jest infrastruktura sanitarna (wodociągowa i kanalizacyjna oraz oczyszczalnie ścieków). Obok Bieszczad, Beskidu Niskiego i ziemi lubaczowskiej, bardzo niskim wyposażeniem w w/w infrastrukturę odznacza się pas pogórza pomiędzy korytarzem centralnym i południowym (układ równoleżnikowy na południe od linii Dębica–Rzeszów–Przemyśl)[39], jak również gminy „Błękitnego Sanu". Zgodnie z VI AKPOŚK, 116 (z 151) aglomeracji w województwie podkarpackim ujętych w KPOŚK stanowią aglomeracje o wielkości 2 – 10 tys. RLM (tj. 77%). Ponadto, 63 (z 151) aglomeracji z województwa podkarpackiego ujętych w Programie, pomimo podejmowanych działań inwestycyjnych nie spełniło łącznie wszystkich 3 warunków zgodności z Dyrektywą Ściekową dotyczących: wydajności oczyszczalni ścieków w aglomeracjach, standardów oczyszczania ścieków oraz wyposażenia aglomeracji w systemy zbierania ścieków komunalnych gwarantujące blisko 100% poziom obsługi. Z tego 52 aglomeracje (83%) stanowią aglomeracje o wielkości 2-10

[39] Przegląd regionalny. Województwo podkarpackie 2018. Regionalne Obserwatorium Terytorialne.

Cel polityki	Cel szczegółowy	Uzasadnienie (streszczenie)
nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem, oraz zrównoważonej mobilności miejskiej.		tys. RLM, natomiast 17% to aglomeracje o RLM powyżej 10 tys. Powyższe wskazuje, że konieczne jest dalsze wspieranie inwestycji w aglomeracjach z przedziału od 2 do 10 tys. RLM, celem wypełnienia zobowiązań wynikających z Dyrektywy Ściekowej. Zużycie wody na mieszkańca województwa na poziomie 105,1 m^3 to 48% wartości tego wskaźnika na poziomie kraju i jest to 7 najniższa wartość pośród pozostałych województw[40]. Średnie straty wody w województwie podkarpackim na obszarach nizinnych kształtują się na poziomie do 15%, zaś na terenach górskich straty wody wynoszą około 30%. W zakresie infrastruktury wodno-ściekowej podkarpackie nie odbiega znacząco od pozostałych województw w kraju. Charakteryzuje się jednak szeregiem uwarunkowań naturalnych, wymuszających specyficzne podejście, które poza rozwiązaniami zbiorczymi musi uwzględniać również rozwiązania indywidualne[41]. Działania związane z inwestycjami w zaopatrzenie w wodę, kanalizację i oczyszczanie ścieków, nie mają potencjału do generowania oszczędności czy przychodów lub jest on silnie ograniczony, zatem formą wsparcia w cs 2(v) będą dotacje.
CP 2 Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca w kierunku gospodarki zeroemisyjnej oraz odporna Europa dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji	**2 (vi)** Wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej	Jak wskazano w *Sprawozdaniu krajowym – Polska 2019 (Country Report: Polska 2019),* gospodarka odpadami notuje opóźnienia pod względem recyklingu, odzysku i gospodarki o obiegu zamkniętym. Niniejsze potrzeby inwestycyjne określono w celu wspierania przejścia na gospodarkę o obiegu zamkniętym. Sektor odpadów w województwie podkarpackim cechuje się dynamicznym rozwojem technologii w zakresie przetwarzania odpadów. W celu utrzymania i zwiększania trendu wzrostu selektywnie zbieranych odpadów komunalnych, nadal w regionie należy podejmować działania w tym kierunku, jak również na rzecz ograniczenia ilości wytwarzanych odpadów, maksymalnego ich odzysku (w tym recyklingu) a tym samym zmniejszania ilości odpadów unieszkodliwianych.

[40] Raport końcowy badania pn. „Gospodarka cyrkularna w wybranych obszarach społeczno-gospodarczych województwa podkarpackiego jako kierunek zrównoważonego rozwoju regionu"

[41] Raport końcowy badania pn. „Gospodarka cyrkularna w wybranych obszarach społeczno-gospodarczych województwa podkarpackiego jako kierunek zrównoważonego rozwoju regionu".

Cel polityki	Cel szczegółowy	Uzasadnienie (streszczenie)
energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia zmian klimatu i przystosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem, oraz zrównoważonej mobilności miejskiej.		Podejmowane działania w zakresie wspierania ograniczenia odpadów deponowanych na składowiskach, promujące wtórne użycie produktów, a także wprowadzony system selektywnej zbiórki odpadów, powodują iż masa składowanych odpadów w regionie sukcesywnie zmniejsza się. Jednak istniejący system jest niezbyt efektywny. Województwo podkarpackie posiada potencjał sprzyjający do realizacji działań na rzecz gospodarki cyrkularnej – poziom innowacyjności podkarpackich przedsiębiorstw jest relatywnie wysoki, w regionie działają uczelnie wyższe, w tym uczelnia techniczna, co pozwala na kształcenie specjalistów w obszarze gospodarki cyrkularnej. Problemem jest ciągle niewystarczający poziom współdziałania uczelni i przedsiębiorstw – ale jest to, jak wynika z dostępnych badań, problem ogólnopolski.[42.] Podkarpackie ma w ocenie ekspertów wszelkie predyspozycje, by być regionem wyróżniającym się pod względem dostosowania do gospodarki cyrkularnej, ponieważ obserwowany jest duży popyt na innowacyjne działania mieszczące się w wiodących specjalizacjach regionu (lotnictwo, motoryzacja, jakość życia – żywność, IT); województwo podkarpackie jest w ocenie ekspertów na takim etapie rozwoju, który sprzyja rozwojowi w kierunku GOZ.[43] Ze względu na typy beneficjentów i rodzaje projektów, formą wsparcia w cs 2(vi) będą dotacje.
CP 2 Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca w kierunku gospodarki zeroemisyjnej oraz odporna Europa dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej	**2 (vii)** Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich	Zgodnie z *Unijną Strategią na rzecz bioróżnorodności 2030*, różnorodność biologiczna stanowi dziedzictwo, a jej zachowanie jest warunkiem zapewnienia dostępu do bogactwa przyrody dla przyszłych pokoleń. Zaburzenie stabilności ekosystemów może doprowadzić do wielopłaszczyznowych negatywnych skutków dla gospodarki i społeczeństwa. Pandemia COVID-19 sprawiła, że potrzeba ochrony i odbudowy zasobów przyrodniczych jest jeszcze pilniejsza.

[42] Raport pn. "Gospodarka obiegu zamkniętego w przedsiębiorstwach województwa podkarpackiego".

[43] Raport pn. "Gospodarka obiegu zamkniętego w przedsiębiorstwach województwa podkarpackiego"

Cel polityki	Cel szczegółowy	Uzasadnienie (streszczenie)
transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia zmian klimatu i przystosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem, oraz zrównoważonej mobilności miejskiej.	rodzajów zanieczyszczenia	Województwo podkarpackie znajduje się na 4 miejscu w kraju pod względem udziału obszarów prawnie chronionych w powierzchni ogółem województwa[44]. Najwięcej obszarów chronionych prawem jest w południowej części województwa, w powiatach: bieszczadzkim, leskim i sanockim. System ochrony przyrody województwa podkarpackiego tworzą: dwa parki narodowe, 97 rezerwatów przyrody, 10 parków krajobrazowych, 13 obszarów chronionego krajobrazu, siedem obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000, 55 specjalnych obszarów ochrony siedlisk Natura 2000, jeden obszar specjalnej ochrony ptaków i specjalny obszar ochrony siedlisk mający znaczenie dla Wspólnoty, a także 1655 pomników przyrody, 28 stanowisk dokumentacyjnych, 465 użytków ekologicznych i 9 zespołów przyrodniczo-krajobrazowych[45]. Zgodnie ze Strategią rozwoju województwa – Podkarpackie 2030, zachowanie bogatych zasobów przyrodniczych regionu jest głównym celem i będzie realizowane m.in. przez spójny system działań ochronnych, zmniejszenie antropopresji, lokalizację przedsięwzięć inwestycyjnych zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju. Priorytetem będzie zachowanie pełnej różnorodności biologicznej i krajobrazu województwa jako elementu budowania marki regionu. Zgodnie z *SOR 2020 (z perspektywą do 2030 r.)*, największe zagrożenie wynikające z realizacji kierunków SOR dotyczy oddziaływań inwestycji o dużej intensywności negatywnego wpływu na różnorodność biologiczną oraz obszary cenne przyrodniczo. Ze względu na typy beneficjentów i rodzaje projektów, formą wsparcia w cs 2(vii) będą dotacje.
CP 2 Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca w kierunku gospodarki zeroemisyjnej	**2 (viii)** Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu	Promowanie zintegrowanego, czystego i bezpiecznego transportu publicznego oraz aktywnych form mobilności, w szczególności w celu poprawy połączeń miast z ich strefami dojazdu jest jednym z priorytetowych obszarów inwestycyjnych polityki spójności na lata 2021-2027 wskazanych w Sprawozdaniu krajowym – Polska 2019.

[44] Diagnoza sytuacji społeczno – gospodarczej województwa podkarpackiego, Regionalne Obserwatorium Terytorialne

[45] http://crfop.gdos.gov.pl/CRFOP/ (dostęp 13.09.2021).

Cel polityki	Cel szczegółowy	Uzasadnienie (streszczenie)
oraz odporna Europa dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia zmian klimatu i przystosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem, oraz zrównoważonej mobilności miejskiej.	transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej	Słabości polskiego transportu publicznego w miastach w zakresie m. in. dostępności i poziomu emisji, jak też kwestię przeniesienia ruchu pasażerskiego na obszarach miejskich ze zmotoryzowanego transportu indywidualnego na publiczny i na mobilność zgodną z zasadami zrównoważonego rozwoju podkreślono również w Sprawozdaniu krajowym – Polska 2020. Wzrost ruchu w ośrodkach miejskich i związane z tym zjawisko kongestii oraz wzrost zanieczyszczenia powietrza to czynniki uzasadniające inwestycje w nowoczesny tabor komunikacji miejskiej, w tym przede wszystkim z alternatywnym zasilaniem, rozbudowę infrastruktury komunikacji miejskiej oraz działania poprawiające funkcjonowanie transportu. W kontekście poprawy jakości powietrza oraz zmiany nawyków transportowych istotne są działania służące bardziej efektywnemu i przyjaznemu dla środowiska podziałowi zadań przewozowych, w tym rozwój infrastruktury dla niezmotoryzowanych oraz promowanie nowych sposobów na przemieszczanie się po mieście. Wdrażanie nowoczesnych systemów zarządzania ruchem oraz inteligentnych technologii pozwoli także na optymalizację działań związanych z organizacją transportu, co z kolei przyczyni się do poprawy jego efektywności energetycznej oraz zwiększenia atrakcyjności transportu zbiorowego dla mieszkańców. Działania te będą zgodne m.in. z wizją konkurencyjnego i zrównoważonego systemu transportu przedstawioną w komisyjnej Białej Księdze, z SOR oraz Strategią Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 r., jak również Strategią rozwoju województwa – Podkarpackie 2030. Transport w miastach to na ogół usługi nieopłacalne rynkowo. Nie generują zysku lub zysk jest bardzo niski, a pokrycie strat rozliczane jest w ramach rekompensaty z tytułu świadczenia usług publicznych. Ponadto sytuacja finansowa miast wynikająca z epidemii COVID-19 pogorszyła się, jeżeli chodzi o utrzymanie transportu. Dlatego w ramach CS 2(viii) przewiduje się zastosowanie dotacyjnej formy wsparcia.
CP 3	**3 (ii)** Rozwój i udoskonalenie zrównoważonej,	Na konieczność ukierunkowania inwestycyjnej polityki gospodarczej na transport, w szczególności jego zrównoważony charakter, wskazuje Zalecenie Rady UE z 2019 r. W Sprawozdaniu krajowym – Polska 2020 podkreśla się również kwestie takie, jak: przeniesienie ruchu towarowego z

Cel polityki	Cel szczegółowy	Uzasadnienie (streszczenie)
Lepiej połączona Europa dzięki zwiększeniu mobilności	inteligentnej i intermodalnej mobilności odpornej na zmianę klimatu na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawa dostępu do sieci TEN-T i mobilności transgranicznej	transportu drogowego na szynowy; zwiększenie konkurencyjności transportu kolejowego w stosunku do transportu drogowego w ruchu pasażerskim; przywrócenie usług transportu publicznego na obszarach wiejskich; przeniesienie ruchu pasażerskiego na obszarach miejskich ze zmotoryzowanego transportu indywidualnego na publiczny i na mobilność zgodną z zasadami zrównoważonego rozwoju. W CSR na 2019 r. podkreślono, iż pomimo znacznej poprawy, w niektórych sektorach infrastruktura komunikacyjna w Polsce nadal wykazuje istotne braki. Współczynnik śmiertelności w wypadkach drogowych wciąż należy do najwyższych w Unii. Problemem w mobilności są zatory komunikacyjne i zanieczyszczenie powietrza. W SOR podkreślono, iż w transporcie priorytetem jest stworzenie zintegrowanej, wzajemnie powiązanej sieci transportowej, poprzez wypełnienie luk inwestycyjnych. Ważne jest zatem uzupełnienie braków i luk w infrastrukturze o charakterze regionalnym, a także poprawa stanu istniejącej infrastruktury na rzecz zwiększenia dostępności, bezpieczeństwa transportu i użytkowników ruchu oraz ograniczenia negatywnego wpływu transportu na środowisko. Dla poprawy dostępności obszarów województwa konieczny jest także rozwój form alternatywnych, w tym transportu niezmotoryzowanego. Szczególne znaczenie w zakresie poprawy dostępności ma również rozwój pasażerskich przewozów kolejowych i transportu publicznego, gdyż problemem jest brak zintegrowanej przestrzennie i funkcjonalnie jego oferty. Realizacja inwestycji z zakresu transportu (drogi, tabor kolejowy, transport publiczny, infrastruktura dla rowerzystów i pieszych) przyczyni się do poprawy powiązań komunikacyjnych oraz poprawy jakości oferty systemu transportowego regionu. Wpłynie również na poprawę spójności terytorialnej województwa, wywierając tym samym pozytywny wpływ na dostępność rynków pracy, nauki i usług. Z uwagi na rodzaj beneficjenta i publiczny charakter wspieranych działań, w ramach CS 3(ii) przewiduje się wsparcie w formie dotacji

Cel polityki	Cel szczegółowy	Uzasadnienie (streszczenie)
CP 4 Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych	**4 (ii)** Poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online;	Zgodnie z załącznikiem D do Sprawozdania krajowego – Polska 2019 – priorytetem będą inwestycje skoncentrowane na dostępności, edukacji przedszkolnej i zawodowej. Pozostałe inwestycje infrastrukturalne będą uzupełniały działania EFS+ będą możliwe w mniejszym stopniu, jeżeli na etapie wdrażania na podstawie analiz potrzeb regionalnych lub lokalnych zostanie wykazane, że potrzeby w zakresie edukacji włączającej, edukacji przedszkolnej oraz kształceniu zawodowym zostały wyczerpane, z zastrzeżeniem, że podstawowa baza dydaktyczna nie będzie wspierana. SRW 2030 wskazuje na konieczność zapewnienia zasobów infrastrukturalnych oraz wyposażenia umożliwiających kształcenie wysokiej jakości kapitału społecznego na wszystkich szczeblach oraz dostosowanego do potrzeb regionalnego rynku pracy. W regionie identyfikuje się potrzebę wyrównywania dostępu do edukacji przedszkolnej oraz unowocześnienie przestarzałej i niedostosowanej do potrzeb współczesnego rynku pracy bazy dydaktycznej i wyposażenia. Rosnący stopień informatyzacji w otoczeniu implikuje potrzebę szerszego zastosowania technologii informatycznych w sektorze edukacji. Planowana interwencja uwzględniać będzie konieczność zapewnienia edukacji włączającej oraz potrzeby OzN.
CP 4 Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych	**4 (iii)** Wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób	Ubóstwo to jeden z poważniejszych problemów społecznych, który najczęściej skłania do zwrócenia się o wsparcie do ośrodków pomocy społecznej. Niepokoi także równolegle postępujący wzrost liczby osób objętych pomocą z powodu długotrwałej i ciężkiej choroby. Czynniki te w krótkim czasie stały się drugim najczęstszym podłożem do wypłacania świadczeń socjalnych przez instytucje gminne. Prognozowane dalsze starzenie się społeczeństwa w dłuższej perspektywie, zwiększy liczbę osób potrzebujących wsparcia w obszarze pomocy społecznej, w tym osób z niepełnosprawnościami. W związku z powyższym, należy zapewnić dostęp do usług społecznych z uwzględnieniem

Cel polityki	Cel szczegółowy	Uzasadnienie (streszczenie)
	o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne;	zasady deinstytucjonalizacji, tj. odejściem od systemu instytucjonalnego na rzecz świadczenia usług w społeczności lokalnej. Rosnąca liczba osób oczekujących na miejsce w dziennych domach opieki i pomocy społecznej i wymagających usług opiekuńczych oraz pomocy społecznej implikuje potrzebę większego wykorzystania funduszy na ten kierunek wsparcia. W ramach interwencji prowadzone będą działania mające na celu dalszy rozwój zdeinstytucjonalnych form wsparcia, tj. inwestycje na rzecz wysokiej jakości, kompleksowych usług świadczonych w trybie dziennym możliwie najbliżej miejsca zamieszkania uczestników. W związku z dynamicznym rozwojem sektora ekonomii społecznej, a także wzrastającą rolą w procesie reintegracji społecznej i zawodowej interwencją objęte zostaną także placówki typu: CIS, KIS, WTZ i ZAZ, których specyfika działania, tj. wieloaspektowy i długotrwały proces, związany z udzielaniem wsparcia osobom wykluczonym wymaga znacznych nakładów finansowych. Wciąż akcentowana jest potrzeba kontynuacji kierowania funduszy na organizację różnych form sprawowania pieczy zastępczej. W związku z wysokim zapotrzebowaniem wspierane będą inwestycje w zakresie mieszkalnictwa wspomaganego i chronionego. Planowane wsparcie w zakresie infrastruktury włączenia społecznego będzie zwiększać dostępność do usług w zakresie opieki domowej i usług środowiskowych opieki społecznej i opieki długoterminowej oraz do infrastruktury mieszkaniowej i infrastruktury sprzyjającej włączeniu społecznemu dla osób z niepełnosprawnościami lub z ograniczeniami funkcjonalnymi.
CP 4 Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu	**4 (v)** Zapewnianie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym	Wyzwaniem w obszarze zdrowia jest zapewnieni w pełni dostępnego, a także uzupełniającego się systemu opieki zdrowotnej, z rosnącą rolą POZ i AOS z uwzględnieniem tzw. odwrócenia piramidy świadczeń Aktualnym problemem pozostaje dostępność do placówek ochrony zdrowia. Nierównomierne rozłożenie placówek (w tym białe plamy) POZ, AOS oraz oddziałów szpitalnych uzasadnia podjęcie działań w kierunku wyrównania szans do dostępnej i wysokiej jakości opieki medycznej

Cel polityki	Cel szczegółowy	Uzasadnienie (streszczenie)
i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych	podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej	w regionie. Szczególnie widoczny jest brak dostępu do opieki dziecięcej - w regionie funkcjonuje jedynie 11 oddziałów dziecięcych, a wskaźnik migracji poza region utrzymuje się na wysokim poziomie. Planowane wsparcie w zakresie infrastruktury zdrowia będzie polegało na poprawie dostępu do przystępnych cenowo usług opieki zdrowotnej, w szczególności dla grup defaworyzowanych, a także w celu wzmocnienia dostępu do podstawowej i specjalistycznej opieki zdrowotnej. Systematyczne starzenie się ludności regionu rodzi ponadto konieczność zabezpieczenia społeczności w infrastrukturę i wyposażenie w zakresie zdeinstytucjonalizowanej opieki długoterminowej.
CP 4 Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych	**4 (vi)** Wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych	Woj. Podk. ze względu na swoje preferencyjne położenie na styku kultur, religii i tradycji, ma bardzo duży potencjał w zakresie krzewienia dziedzictwa kult., charakteryzujący się wielością i różnorodnością materialnych zasobów kult. Z kolei szlaki turystyczne i kult. na Podkarpaciu – pomimo łącznej długości jedynie 2294,4 km – są niezwykle atrakcyjne pod względem przyrodniczym, stanowiąc zarazem znaczący potencjał turystyczny. Dotychczas skierowane w szczeg. w sektor kult. wsparcie pozwoliło na poprawę stanu technicznego obiektów, przede wszystkim jednak umożliwiło ulepszenie dotychczasowej oferty kult., tworząc m.in nowe punkty na mapie kult. regionu, nadanie nowych funkcji obiektom odnowionym oraz zwiększając dost. dla OzN. Konieczne jest dalsze wsparcie w celu zwiększania atrakcyjności i konkurencyjności oferty tur.-kult. regionu. Wyzwaniem na obecną perspektywę jest przede wszystkim odbudowa sektorów kultury i turystyki, najmocniej dotkniętymi skutkami pandemii COVID-19, wyrażonym spadkiem liczby os. uczestniczących w wyd. kult. oraz zmniejszeniem ruchu turystycznego, generując tym samym znaczne straty finansowe oraz prowadząc do spadku aktywności tur.-kult. Równocześnie inwestycje uwzględniać będą dotychczas zidentyfikowane potrzeby regionu w celu efektywnego wykorzystania potencjału kult.-tur. uwzględniającego większą aktywność społ. Zidentyfikowana konieczność większego udziału os. ze specjalnymi potrzebami w życiu społecznym – systematycznie podkreślana na szczeblach krajowym i europ. – uzasadnia

Cel polityki	Cel szczegółowy	Uzasadnienie (streszczenie)
		wsparcie działań mających na celu likwidację barier utrudniających efektywne korzystanie z infrastruktury publicznej, zapobiegając ich wykluczeniu społ. Interwencje będą zgodne z Nowym europ. programem na rzecz kult., Europ. ramami działania w zakresie dziedzictwa kulturowego z 2018 r., Konkluzjami Rady w sprawie planu prac w dziedzinie kultury na lata 2019-2022, Europ. Zasadami Jakości dla finansowanych przez UE interwencji o potencjalnym wpływie na dziedzictwo kult. (ICOMOS), oraz rekomendacjami ETO dot. kult. (nr 8/2020) i turystyki (nr 27/2021), zapewniając trwałość finansową, trwałość środowiskową, odporność na przyszłe kryzysy oraz pozytywny wpływ na mniejszości i lokalne społeczności oraz konieczność mocniejszego uwzględnienia aspektów społ.
CP 4 Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjającym włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych	**4 (a)** poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy, w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży, długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie	Względną młodość demograf. regionu, wyrażającą się w niższej w stosunku do kraju medianie wieku i brakiem ujemnego przyrostu naturalnego na tle innych województw, wciąż nie eliminuje niekorzystnych trendów demograf. występujących także w całej Polsce, przejawiających się m.in. w stale zmniejszającej się licz. ludności, rosnącym udziale os. w wieku poprodukcyjnym, które również w wyniku pandemii znacząco wpływają na rynek pracy, odwracając spadkową tendencję niskiego poziomu bezrobocia, notowaną w ostatnich latach w regionie i kraju. Niezbędna jest zatem interwencja mająca na celu wsparcie os. bezrobotnych, umożliwiającej pomoc w uzyskaniu zatrudnienia, w szczególności w trudniejszej sytuacji na rynku pracy tj .os. młodym, kobietom, starszym, o niskich kwalifikacjach oraz z OzN. Ponadto, przyspieszenie związane z rozwojem technologii przemysłu 4.0, takich jak: robotyzacja, automatyzacja, druk 3D, cyfryzacja czy Internet rzeczy, wg przewidywań zmniejszy zapotrzebowania na pracę ludzką. Ważne będzie więc zapewnienie odpowiednich narzędzi pozwalających na przekwalifikowanie, zdobycie nowego zawodu lub kontynuację zatrudnienia. Koniecznym jest wsparcie aktywizacji zawodowej os. odchodzących z rolnictwa, cechującego się w naszym regionie niską dochodowością i biernością zawodową członków rodzin. Preferowanym jest również wsparcie samozatrudnienia i rozwój przedsiębiorczości, które daje większą autonomię oraz pozwala elastycznie łączyć aktywność zawodową z życiem rodzinnym. Nakierowanie na os. młode, chcące pracować na własny rachunek, które statystycznie częściej są skłonne do tej formy zatrudnienia i wybierają elastyczne

Cel polityki	Cel szczegółowy	Uzasadnienie (streszczenie)
	samozatrudnienia i ekonomii społecznej;	formy zatrudnienia. Istnieje potrzeba wsparcia os. ubogich pracujących, zatrudnionych na umowach krótkoterminowych, cywilnoprawnych, zwłaszcza w zwiększaniu kwalifikacji/ kompetencji, dających rozwój i skuteczniejsze aplikowanie o stabilną pracę. Podkarpacki rynek pracy wymaga działań zapewniających efektywne wykorzystanie potencjału zasobów ludzkich oraz dostosowaną ich do pojawiających się wyzwań w regionie. W cs (a) zapewnione zostaną środki w kwocie ok. 40 mln euro na działania związane z wdrażaniem Europejskiej Gwarancji dla Młodzieży.
CP 4 Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjającym włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych	**4 (b)** modernizacja instytucji i służb rynków pracy celem oceny i przewidywania zapotrzebowania na umiejętności oraz zapewnienia terminowej i odpowiednio dopasowanej pomocy i wsparcia na rzecz dostosowania umiejętności i kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy oraz na rzecz przepływów i mobilności na rynku pracy;	Przewiduje się, że transformacja administracji publicznej, w tym cyfryzacja z wykorzystaniem nowej generacji narzędzi cyfrowych usprawni procedury administracyjne i ułatwi interakcje w internecie z obywatelami i przedsiębiorstwami. Ma to również kluczowe znaczenie dla wzmocnienia odporności społecznej i gospodarczej w naszym regionie, zwłaszcza w kontekście efektywności zasobów rynku pracy. Publiczne służby zatrudnienia oraz pozostałe Instytucje rynku pracy powinny zostać ukierunkowane na realizowanie aktywnej polityki rynku pracy, nastawionej m.in. na osoby bezrobotne i osoby długotrwale bezrobotne, o niskich kwalifikacjach, kobiety, osoby starsze i z niepełnosprawnościami. Kluczowe w tym zakresie jest podniesienie umiejętności służb zatrudnienia. Konieczna jest także poprawa przydatności usług publicznych, które powinny zmierzać do zapewnienia otwartości rynku pracy dla wszystkich grup społecznych i usprawnienia procesu efektywnego przywrócenia do pracy osób bezrobotnych w tym także ludzi młodych, zagrożonych marginalizacją społeczną, których wsparcie powinno być skupione na budowaniu, organizowaniu i wspieraniu form wychodzenia z bezrobocia i środowisk dysfunkcyjnych.
CP 4 Europa o silniejszym wymiarze społecznym,	**4 (d)** wspieranie dostosowania pracowników,	Istotny wymiar w zakresie rozwoju kapitału ludzkiego stanowi stan zdrowia i dostęp do usług opieki zdrowotnej. Wsparcie w zakresie profilaktyki oraz rehabilitacji zdrowotnej pozwoli ograniczyć absencję w pracy, wyeliminować ryzyko jej utraty i wspomóc w aktywnym i zdrowym

Cel polityki	Cel szczegółowy	Uzasadnienie (streszczenie)
bardziej sprzyjającym włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych	przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia.	starzeniu się. Niezbędna jest jednak reorganizacja struktury świadczeń medycznych przygotowana w oparciu m.in. o Mapę Potrzeb Zdrowotnych/RPZ, Wojewódzki Plan Transformacji oraz wzrost dostępności do rehabilitacji leczniczej, ułatwiającej powrót na rynek pracy. Pandemia uwypukliła szereg wyzwań, przed którymi stoi podkarpacki rynek pracy, w tym związanych z adaptacyjnością pracy. Są nimi przede wszystkim problemy starzejącego się społeczeństwa i utrzymania osób starszych na rynku pracy oraz zwiększanie tempa tworzenia atrakcyjnych miejsc pracy. Kluczowe jest stworzenie zachęt do zatrudniania, tworzenie miejsc pracy wysokiej jakości, w tym do sektorów zielonych i cyfrowych, wspieranie przedsiębiorców tworzących nowe i innowacyjne miejsca pracy, współpracujących w wymianie informacji na temat rekrutacji/ poszukiwania pracowników o spersonalizowanych umiejętnościach/ kompetencjach, lub gotowych do przebranżowienia. Preferowane odnośnie pracowników jest wsparcie ułatwiające wprowadzanie elastycznych form czasu pracy, outplacement dla pracowników zagrożonych zwolnieniem jak również podnoszenie kwalifikacji, zgodnie z zidentyfikowanymi potrzebami. Z kolei wyzwaniem dla pracodawców jest lepsze wykorzystanie potencjału pracowników, stworzenie odpowiednich warunków do pracy i systemu zarządzania, ze szczególnym skoncentrowaniem się na potencjale kobiet, wspierając ich w rozwoju i zajmowaniu adekwatnych do posiadanych umiejętności stanowisk. Niezbędne też są działania w zakresie ułatwiania dostępu do usług rozwojowych i rozwijanie mechanizmów popytowych dostarczania tych usług, w celu dostosowania do wyzwań w regionie.
CP 4 Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu	**4 (e)** poprawa jakości, poziomu włączenia społecznego i skuteczności systemów kształcenia i szkolenia oraz ich powiązania	Polskie przedsiębiorstwa, zwłaszcza te małe, powoli wdrażają technologie cyfrowe. W mniej niż 8% małych przedsiębiorstw poziom transformacji cyfrowej jest wysoki w porównaniu z 50% dużych przedsiębiorstw. Wykorzystanie robotów jest raczej ograniczone, w 2019 r. korzystało z nich średnio 7,5% przedsiębiorstw[46]. Umiejętność konstruowania i programowania robotów w dobie rozwoju techniki informatycznej jest umiejętnością pożądaną i trudną do zdobycia. Pracodawcy coraz częściej wymagają zaawansowanych umiejętności IT, a rynek pracy

[46] Country Report: Polska 2020 s.42

Cel polityki	Cel szczegółowy	Uzasadnienie (streszczenie)
i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych	z rynkiem pracy – w tym przez walidację uczenia się pozaformalnego i nieformalnego, w celu wspierania nabywania kompetencji kluczowych, w tym umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, oraz przez wspieranie wprowadzania dualnych systemów szkolenia i przygotowania zawodowego	odnotowuje ogromne zapotrzebowanie na programistów. Niezbędne jest więc zainteresowanie tą tematyką i kształtowanie umiejętności IT u uczniów rozpoczynając już od szkoły podstawowej. Kontakt z informatyką i programowaniem od najmłodszych lat powinien przybliżyć uczniom nieograniczone możliwości tej dziedziny. Dla sprostania wciąż zmieniającym się wymaganiom niezbędne jest poszerzanie kompetencji nauczycieli w zakresie nauczania programowania. W latach 2017-2019 na terenie województwa podkarpackiego przeprowadzono szkolenia nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej oraz mentoring pracy z uczniem dla uczniów klas 1-3 szkół podstawowych z zakresu elementów programowania Scratch, zakupiono sprzęt oraz materiały dydaktyczne. Projekty objęły jednak tylko część województwa, natomiast z przeprowadzonych w 2019 i 2021 r. badań PZPW/PCEN w Rzeszowie dotyczących stanu wyposażenia i potrzeb szkół w zakresie robotyki edukacyjnej[47] wynika, że region posiada znaczące potrzeby w tym zakresie. Istnieje tym samym potrzeba przeprowadzenia profesjonalnych szkoleń dla nauczycieli, dostarczenia im niezbędnego wsparcia merytorycznego oraz zabezpieczenia dostępu do wysokiej jakości obudowy metodycznej. Uwzględniając wyniki przeprowadzonych badań oraz biorąc pod uwagę duże zainteresowanie tematyką programowania i robotyki w szkołach, istnieje konieczność rozszerzenia wsparcia w powyższym zakresie na obszar całego regionu.
CP 4 Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu	**4 (f)** wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz	W Polsce utrzymują się luki w zakresie wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem, w szczególności na obszarach wiejskich, co pogłębia różnice regionalne[48]. Pomimo dobrych wyników w zakresie niektórych wskaźników kształcenia, nadal utrzymują się duże wyzwania dotyczące jakości i wyników polskiego systemu kształcenia i szkolenia. Niedobory pracowników i niekorzystne perspektywy demograficzne uwydatniają wyzwania związane ze zwiększaniem aktywności

[47] Podkarpackie Centrum Edukacji Nauczycieli w Rzeszowie - Raport z badań stanu wyposażenia i potrzeb szkół z województwa podkarpackiego w zakresie robotyki edukacyjnej – 6.12.2019 r.

[48] Country Report: Polska 2020 s.34

Cel polityki	Cel szczegółowy	Uzasadnienie (streszczenie)
społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych	możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami	zawodowej i inwestowaniem w umiejętności. Trudności ze znalezieniem pracowników posiadających odpowiednie umiejętności stały się głównym problemem w rozwoju działalności gospodarczej w wielu sektorach[49]. W woj. podkarpackim odsetek dzieci uczęszczających do OWP jest bardzo zróżnicowany. Najwyższy jest w miastach, najniższe wartości odnotowano w gminach położone peryferyjnie (najgorsza sytuacja pod tym względem jest w części gmin wiejskich w których występują tzw. białe plamy). Zauważalny jest ponadto wzrost zapotrzebowania na miejsca edukacji przedszkolnej w miastach. Zgodnie z SRW 2030 nauczanie w szkołach regionu jest na dobrym poziomie. Wsparcie udzielone na poziomie edukacji podstawowej jest zrównoważone, jednakże osiągane przez uczniów wyniki nie są jeszcze na tyle wysokie by zrezygnować z dalszej interwencji. Edukacja ponadpodstawowa pomimo udzielonej dotychczas pomocy wymaga dalszego wsparcia, co potwierdzają m.in. uzyskane wyniki egzaminów maturalnych. Niezbędna jest kontynuacja działań służących mocniejszemu powiązaniu potrzeb pracodawców z ofertą szkół zawodowych, przede wszystkim w zakresie organizacji wysokiej jakości staży i szkoleń pozwalających uczniom na praktyczną naukę zawodu w środowisku miejsca pracy. Konieczne jest również wsparcie różnych form rozwijających uzdolnienia, umiejętności oraz zainteresowania uczniów poza edukacja formalną. Planowana interwencje powinny przyczynić się do zrównoważonego rozwoju na terenach miejskich oraz wiejskich, w tym obszarów wiejskich objętych realizacją LSR. W cs (f) zapewnione zostaną środki w kwocie ok. 13 mln euro na działania związane z wdrażaniem Europejskiej Gwarancji dla Dzieci .
CP 4 Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej	**4 (g)** wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności	Osoby dorosłe rzadko angażują się w kształcenie i szkolenie. Wiele osób dorosłych ma słabe umiejętności czytania i pisania, umiejętności rozumowania matematycznego i umiejętności cyfrowe (OECD, 2018b). Ta grupa szczególnie rzadko uczestniczy w formalnym i pozaformalnym kształceniu i uczeniu się.[50] Zgodnie z danymi pochodzącymi ze statystyki publicznej (GUS) –

[49] Country Report: Polska 2019, s.32

[50] Country Report: Polska 2019, s.37

Cel polityki	Cel szczegółowy	Uzasadnienie (streszczenie)
sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych	elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej	odsetek osób w wieku 25-64 lata, uczestniczących w kształceniu ustawicznym jest w województwie podkarpackim znikomy i tylko nieznacznie przekracza połowę wartości średniej dla Polski (3,7%). Zmiany na rynku pracy wywołują potrzebę aktualizacji i podnoszenia kwalifikacji, kompetencji i doskonalenia umiejętności. Dodatkowo sytuację na rynku pracy pogorszyła pandemia COVID-19, która wymusiła funkcjonowanie w nieustannie zmieniających się warunkach. Niezbędne jest zwiększenie dostępu osób dorosłych do różnych form edukacji ukierunkowanych na uzyskanie kwalifikacji i rozwój kompetencji. Istotne jest również wsparcie osób dorosłych o niskich kompetencjach podstawowych. Jednocześnie dużym wyzwaniem w obszarze kształcenia dorosłych jest podnoszenie kompetencji cyfrowych. Z badań zaprezentowanych przez Komisję Europejską wynika, że Polska nie wykorzystuje potencjału technologii cyfrowych (22 pozycja wśród państw UE – indeks DESI 2022). Co najmniej podstawowe kompetencje cyfrowe posiada jedynie 50,3% populacji osób pomiędzy 16 a 74 rokiem życia (2020). Blisko co piąty mieszkaniec Polski jest wykluczony cyfrowo. Zgodnie z danymi GUS (2020) wśród osób między 60 a 74 rokiem życia ponad 40% nigdy nie korzystało z Internetu co stanowi przepaść w stosunku do grupy 16-59, gdzie tylko 4,6% nigdy nie korzystało z internetu. Powyższe wiąże się z koniecznością poszerzenia działań w zakresie systemowego rozwijania kompetencji cyfrowych wszystkich grup społecznych. Planowana interwencje powinny przyczynić się do zrównoważonego rozwoju na terenach miejskich oraz wiejskich, w tym obszarów wiejskich objętych realizacją LSR.
CP4 Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i	**4 (h)** wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans,	Zagrożenie ubóstwem jest jednym z czynników determinujących wykluczenie społeczne. Zgodnie z SRW 2030 problemem społecznym, który w przyszłości będzie dominującym to zapewnienie odpowiedniego wsparcia i aktywizacja OzN[51]. Jak wynika z KSRR 2030 poziom ich zatrudnienia w Polsce jest znacznie poniżej średniej UE. Przyczyną takiego stanu jest m.in. brak wiedzy pracodawców na temat form wspierania zatrudnienia OzN. Ważne jest zatem informowanie

[51] SRW 2030 (str. 24-25)

Cel polityki	Cel szczegółowy	Uzasadnienie (streszczenie)
wdrażająca Europejski filar praw socjalnych	niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji;	pracodawców o korzyściach płynących z zatrudniania OzN i promowanie dobrych praktyk w tym zakresie. Kluczowe będą kompleksowe działania związane z aktywizacją społeczną, zawodową, edukacyjną, zdrowotną osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. Wykluczenie społeczne, mające często podłoże ekonomiczne, generuje obniżenie chęci i możliwości angażowania się w życie społeczno-gospodarcze wspólnoty. Osoby wykluczone częściej wykazują postawy apatii i nie widzą możliwości poprawy swojej sytuacji. Zgodnie z diagnozą SOR, prognozowany spadek liczby ludności Polski, w tym osób w wieku produkcyjnym, wpłynie na zmianę na rynku pracy i konieczność zwiększenia aktywności zawodowej osób do tej pory biernych zawodowo, stąd istotne staje się także włączenie ich do rynku pracy. Konieczne jest również dalsze wspieranie podmiotów reintegracji społecznej i zawodowej, które pomagają osobom w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy poradzić sobie z problemami, uwierzyć w siebie, zdobyć umiejętności i pracę. Jednym z narzędzi przeciwdziałania w/w zjawiskom jest ES, która w Polsce charakteryzuje się wysoką dynamiką rozwojową i stanowi istotny element aktywnej polityki społecznej państwa. Nadal jednak brakuje w tym obszarze jednolitych i spójnych rozwiązań regulacyjnych, które dawałyby kompleksowe podstawy działania, a w konsekwencji stwarzały optymalne warunki dla jej dalszego rozwoju[52].
CP 4 Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych	**4 (i)** wspieranie integracji społeczno-gospodarczej obywateli państw trzecich, w tym migrantów	Kryzys migracyjny w Europie spowodowany masowym przybywaniem uchodźców i imigrantów, jak również aktualna sytuacja demograficzna Polski sprzyjają przyjazdom cudzoziemców do naszego kraju (odzwierciedlają to statystyki Straży Granicznej, Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Głównego Urzędu Statystycznego i Urzędu do Spraw Cudzoziemców). Na polskim rynku pracy przebywa obecnie ponad 1 milion cudzoziemskich pracowników, głównie z Ukrainy i pozostałych państw postradzieckich. W związku z tym, że jednym z istotnych problemów jakie dotykają obecnie województwo podkarpackie jest jego depopulacja, co związane jest z

[52] Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030 (str. 16)

Cel polityki	Cel szczegółowy	Uzasadnienie (streszczenie)
		jednej strony ze zmianą struktury wiekowej społeczeństwa, a z drugiej strony z migracjami ludności, to wydaje się, że istotnym czynnikiem, który może niwelować te negatywne trendy jest właśnie otwarcie się na obywateli państw trzecich, którzy z różnych przyczyn chcą przyjechać w ten rejon Polski i tutaj się osiedlić. Dostrzegalnym zjawiskiem jest też praca znacznej części migrantów zarobkowych poniżej posiadanych przez nich kwalifikacji, a także kwestia braku znajomości polskiej kultury, zwyczajów, środowiska do którego przyjeżdżają cudzoziemcy. Ponadto, zmieniająca się sytuacja geopolityczna głównie wywołana bezpodstawną napaścią zbrojną Federacji Rosyjskiej na terytorium Ukrainy od 24 lutego 2022 r. oraz w związku z masowym wjazdem na terytorium kraju, w tym w szczególności do województwa podkarpackiego, cudzoziemców będących obywatelami Ukrainy oraz cudzoziemców nie posiadających obywatelstwa tego państwa, spowodowała również potrzebę zaplanowanie kompleksowych działania na rzecz integracji społecznej i aktywizacji zawodowej oraz kształcenia obywateli państw trzecich, w tym migrantów.
CP 4 Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych	**4 (k)** zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do	Zgodnie z KSRR 2030 istotnym zadaniem reg. jest dążenie do rozwoju wysokiej jakości usług publicznych w celu podniesienia jakości życia oraz do zwiększenia dostępności i jakości usług w wyniku wdrożenia procesu deinstytucjonalizacji (DI) tj. przejścia z usług instytucjonalnych na usługi świadczone w społeczności lokalnej. Obecnie w Polsce żyje ponad 14 mln osób powyżej 60. roku życia, a zgodnie z SOR zmiany demograficzne to także istotny wzrost odsetka os. starszych w społeczeństwie, ponieważ w 2030r. liczba os. starszych przekroczy 10,7 mln i będzie stanowiła blisko 30% ludności. Trzeba zatem zauważyć, że seniorzy będą stanowili coraz większą grupę społeczną, również wymagającą opieki czy pomocy w samodzielnym funkcjonowaniu oraz stanowić coraz bardziej istotny segment konsumentów dóbr i usług, co stwarza szanse dla rozwoju tzw. srebrnej gospodarki. Wyzwaniem dla regionu stają się negatywne skutki starzenia się społeczeństwa, spadek liczby ludności w wieku produkcyjnym, rosnąca liczba os. potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu oraz dostępność i jakość kluczowych usł. publicznych. W związku z rozwojem

Cel polityki	Cel szczegółowy	Uzasadnienie (streszczenie)
	ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej	medycyny i skuteczniejszym przechodzeniem leczenia i rehabilitacji oraz wydłużeniem życia os. potrzebujących wsparcia, w tym OzN, istnieje koniecznością zapewnienia im opieki. Niezbędne jest motywowanie seniorów do działań na rzecz samopomocy oraz wolontariatu na rzecz innych, które umożliwią im aktywne uczestnictwo w życiu społ. Konieczne staje się podjęcie działań w zakresie dostępności[53] i poszerzenia oferty związanej ze świadczeniem wysokiej jakości zindywidualizowanych usł. zdrowotnych gwarantujących dostęp do opieki środowiskowej i dziennej. Planowane interwencje przyczynią się także do zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich na terenie objętym realizacją LSR.
CP 4 Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych	**4 (l)** wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci.	Zaplanowana interwencja odpowiadać będą na zalecenia Rady UE z 2019 dot. wzmocnienia systemu wsparcia rodziny oraz przyspieszenia procesu deinstytucjonalizacji, w szczególności w odniesieniu do dzieci pozbawionych opieki rodzicielskiej. Zidentyfikowane potrzeby w regionie w zakresie rozwoju środowiskowych usług społecznych wskazują, że należy kontynuować prace nad DI usług oraz pieczy zastępczej. Działania zagwarantują zwiększenie dostępu do podstawowych usług dla rodzin, (w tym również wielodzietnym, niepełnym, dysfunkcyjnym), które z uwagi na szereg barier i niekorzystną sytuację pozbawione są możliwości z ich korzystania, a które warunkują ich prawidłowy rozwój i funkcjonowanie w społeczeństwie dla dzieci i młodzieży, które są jedną z grup najbardziej narażonych na ubóstwo, co przyczyni się do ograniczenia zjawiska „dziedziczenia biedy" oraz dla ośrodków świadczących usługi w ramach kryzysu rodziny. Ze względu na dobro dziecka istotne są działania, które będą minimalizowały ryzyko umieszczenia dziecka w opiece zastępczej (wsparcie dla asystentów rodziny, poradnictwo terapeutyczne, wsparcie placówek wsparcia dziennego i inne).

[53] SRW 2030 (str. 81)

Cel polityki	Cel szczegółowy	Uzasadnienie (streszczenie)
		Planowane interwencje przyczynią się także do zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich na terenie objętym realizacją LSR poprzez wsparcie osób wykluczonych społecznie i z grup defaworyzowanych: osób starszych, dzieci, aktywizacje rodzin wymagających pomocy społecznej, zadań animacyjnych i integracyjnych dla społeczności lokalnej. SRW 2030 wskazuje, że konieczny jest rozwój systemu wsparcia poprzez działania z zakresu łagodzenia skutków wykluczenia osób w kryzysie bezdomności zagrożonych wykluczeniem mieszkaniowym oraz innych grup wymagających szczególnego wsparcia, w tym m.in. uzależnionych oraz wsparcie działań na rzecz rozwijania sieci mieszkań chronionych, wspomaganych. W cs (l) zostaną zapewnione środki w kwocie ok. 14 mln euro na działania związane z wdrażaniem Europejskiej Gwarancji dla Dzieci.
CP 5 Europa bliższa obywatelom dzięki wspieraniu zrównoważonego i zintegrowanego rozwoju wszystkich rodzajów terytoriów oraz inicjatyw lokalnych	**5 (i)** wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich	W celu wspomagania zrównoważonego rozwoju społeczno - gospodarczego obszarów miejskich Podkarpacia niezbędne jest dalsze wzmacnianie funkcji 11 MOF. W ramach CS 5(i), w oparciu o zintegrowane strategie i zaangażowanie lokalne, wsparcie w zakresie MOF, realizowane poprzez instrument ZIT, będzie mogło dotyczyć m.in. działań z zakresu kultury, zrównoważonej turystyki, dziedzictwa naturalnego, fizycznej odnowy i bezpieczeństwa publicznego oraz uzbrajania terenów inwestycyjnych, stanowiących odpowiedź na zidentyfikowane wyzwania i problemy wskazane w części strategicznej Programu. Zakres strategii powinien obejmować zagadnienia ważne z punktu widzenia rozwoju całego obszaru funkcjonalnego umożliwiające pobudzenie rozwoju. Istotne znaczenie będzie miało tworzenie powiązań funkcjonalnych, w szczególności miejsko-wiejskich na bazie lokalnych zasobów, racjonalne wykorzystanie przestrzeni i dbałość o środowisko naturalne (w szczególności w zakresie jakości powietrza, rozwoju i ochrony zieleni miejskiej, zapobiegania powstawaniu odpadów i oszczędnego gospodarowania wodą). Realizacja przedsięwzięć w ramach MOF będzie wymagać zaangażowania władz gmin tworzących dany obszar i musi opierać się na współpracy pomiędzy partnerami oraz poczuciu konieczności wspólnego rozwiązywania występujących problemów lub wyzwań. Brak woli

Cel polityki	Cel szczegółowy	Uzasadnienie (streszczenie)
		współpracy może stanowić poważną barierę wręcz uniemożliwiającą współpracę w ramach obszaru funkcjonalnego, mimo występujących silnych powiązań. Wskazane kierunki interwencji zostały określone z uwzględnieniem postulatów zgłoszonych podczas konsultacji społecznych.
CP 5 Europa bliższa obywatelom dzięki wspieraniu zrównoważonego i zintegrowanego rozwoju wszystkich rodzajów terytoriów oraz inicjatyw lokalnych	**5 (ii)** wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie	Interwencja w ramach CS 5(ii) realizowana poprzez instrument IIT, w oparciu o przygotowane strategie terytorialne przy udziale społeczności lokalnej, powinna przyczynić się do zwiększania żywotności obszarów wiejskich (zwłaszcza peryferyjnie położonych) dla zachowania sieci osiedleńczej, a przede wszystkim dla podtrzymania tożsamości kulturowej mieszkańców i zachowania lokalnych tradycji. Celem interwencji będzie również pokonanie wyzwań związanych z rozwojem rynków zewnętrznych oraz dywersyfikacją produkowanych na miejscu towarów i usług, przy wykorzystaniu lokalnych potencjałów. Wiele wiejskich gmin województwa postrzega turystykę, jako ważną część strategii rozwoju lokalnego. Turystyka, zaliczana jest do gospodarek kreatywnych dostarczających produkty i usługi, które szeroko łączą się z kulturą, czasem wolnym, rekreacją, a nade wszystko z innowacyjnością. W obszarze adaptacji do zmian klimatu priorytetowym kierunkiem wsparcia w CS 5(ii) powinny być działania nakierowane na zatrzymanie i zagospodarowanie wód opadowych w obrębie zlewni – w miejscu opadu, w szczególności na terenach rolniczych i leśnych, przyrodniczo cennych, a także na obszarach miejskich (zrównoważone systemy zagospodarowania wód opadowych i rozwój zielono-błękitnej infrastruktury)[54]. Wskazane kierunki interwencji zostały określone z uwzględnieniem postulatów zgłoszonych podczas konsultacji społecznych. Kluczowe znaczenie będzie miała zdolność władz samorządowych do współpracy z szeregiem innych lokalnych podmiotów zaangażowanych w rozwój oraz wysokie zdolności zarządzania na szczeblu samorządowym. We wzmacnianiu partnerstw istotną rolę odgrywać powinny małe

[54] Raport końcowy z badania ewaluacyjnego pn. „*Ocena efektów interwencji realizowanych w ramach OP IV oraz działania 6.1 OP VI RPO WP 2014-2020*", Warszawa, 24 maja 2021 r., str. 182.

Cel polityki	Cel szczegółowy	Uzasadnienie (streszczenie)
		miasta (pełniące m.in. funkcje administracyjne, przemysłowe, edukacyjne, opieki zdrowotnej, handlowo - usługowe) będące często naturalnym liderem lokalnego układu[55]. Odpowiedni wybór atutów regionalnych i lokalnych, da najlepsze możliwości rozwojowe obszarów i wpłynie na kształtowanie przewagi konkurencyjnej danego terytorium.

[55] Opracowano na podstawie raportu Instytutu Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN przygotowanego pod red. Monika Stanny, Andrzej Rosner, Łukasz Komorowski, pn. *Obszary wiejskie w województwie podkarpackim na podstawie badania Monitoring rozwoju obszarów wiejskich (MROW)*. Etap III, Rzeszów - Warszawa, grudzień 2018, str. 100-103.

2. PRIORYTETY

Podstawa prawna: art. 22 ust. 2 i art. 22 ust. 3 lit. c) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

2.1. PRIORYTETY INNE NIŻ POMOC TECHNICZNA

2.1.1. PRIORYTET 1 – KONKURENCYJNA I CYFROWA GOSPODARKA

2.1.1.1. Cel szczegółowy 1(i) Rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii

2.1.1.1.1 Interwencje w ramach funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Cel:

Wzrost konkurencyjności gospodarki regionu oparty na innowacyjności i wdrażaniu zaawansowanych technologii.

Opis działania:

Zalecenia Rady UE dla Polski wskazują na konieczność wzmocnienia innowacyjności gospodarki, w tym przez wspieranie instytucji badawczych i ich ściślejszą współpracę z przedsiębiorstwami oraz ukierunkowanie inwestycyjnej polityki gospodarczej, m.in. na innowacje.

Zgodnie z danymi GUS w latach 2015-2016 województwo podkarpackie było liderem w kraju pod względem udziału przedsiębiorstw przemysłowych, współpracujących ze sobą w zakresie innowacji, natomiast osiągnięty w 2017 r. udział na poziomie 6,0% pozwolił na zajęcie zaledwie 7 miejsca. Wskaźnik ten wzrósł w 2019 r do wartości 10,2%, co dało województwu podkarpackiemu pierwsze miejsce wśród województw. W 2020 r. spadł on do poziomu 7,9%, jednak była to nadal najwyższa wartość w kraju.

Ponadto, nakłady wewnętrzne na B+R w sektorze szkolnictwa wyższego w województwie podkarpackim w 2020 r. wynosiły 261,3 mln zł i w porównaniu z 2017 rokiem kwota ta zwiększyła się o 148 mln zł (wzrost o 130,6%). Należy podkreślić, iż udział nakładów w sektorze szkolnictwa wyższego w nakładach wewnętrznych na działalność B+R systematycznie wzrasta (14,3% w 2017 r., 16,5% w 2018 r., 18,3% w 2019 r., 22,6% w 2020 r.).

Konieczne jest zatem tworzenie warunków dla rozwoju potencjału przedsiębiorstw m.in. poprzez wsparcie szeroko rozumianej działalności badawczo-rozwojowej realizowanej przez

przedsiębiorstwa samodzielnie lub we współpracy z innymi przedsiębiorstwami lub we współpracy z organizacjami badawczymi.
Wsparcie działalności badawczo-rozwojowej będzie obejmowało m.in. prowadzenie prac B+R, inwestycje w infrastrukturę B+R, infrastrukturę testowo-doświadczalną, prace przedwdrożeniowe (np. certyfikacja i atestacja, prace związane z uzyskaniem i ochroną własności intelektualnej dla wyników przeprowadzonych prac B+R), prace wdrożeniowe. Wsparcie będzie mogło obejmować również działania w zakresie budowania kompetencji oraz doradztwo.
Wsparcie będzie miało charakter modułowy przy zachowaniu możliwości wyboru elementów projektu z zastrzeżeniem, że jeden z modułów tj. prace B+R lub infrastruktura B+R będzie obligatoryjny (pozostałe będą fakultatywne).
Wsparcie dużych firm będzie udzielane zgodnie z zapisami preambuły/recital 38 oraz Art 3 i 5 Rozporządzenia PE i RADY (UE) 2021/1058 z dnia 24 czerwca 2021 r.
Priorytetowym kierunkiem działań jest również wsparcie przedsiębiorstw poprzez usługi IOB, w tym klastrów wspierające konkurencyjność i innowacyjność przedsiębiorstw. Perspektywy gospodarki regionalnej zależą od poziomu innowacyjności sektora biznesu, naukowo-badawczego i instytucji publicznych oraz ich wzajemnego wspierania się. Dlatego ważne jest stworzenie płaszczyzny współpracy tych segmentów w zakresie wymiany wiedzy i doświadczeń wspierających wzajemną kooperację pomiędzy nauką i przemysłem.
W tym obszarze możliwa będzie m.in. realizacja programów grantowych oraz innych form wsparcia na rzecz wzrostu potencjału środowiska naukowego w regionie, zarządzanie wiedzą, badania i analizy, szkolenia, doradztwo. Możliwe będzie również wsparcie (budowa, wyposażenie, funkcjonowanie) ośrodka innowacji technologicznych mającego na celu m.in. poprawę jakości projektów B+R, wzmocnienie potencjału regionu w obszarze innowacji, komercjalizacji wyników prac B+R, doradztwo w zakresie prawa własności intelektualnej, tworzenie powiązań pomiędzy B+R, a biznesem.
W ramach CS1(i) wymagane jest zapewnienie zgodności projektów z RIS.
Ponadto, projekty dotyczące publicznej infrastruktury badawczej będą mogły uzyskać wsparcie zgodnie z warunkami określonymi w UP.

Rodzaje działań:

- Wsparcie działalności badawczo-rozwojowej przedsiębiorstw oraz konsorcjów przedsiębiorstw z organizacjami badawczymi.
- Proinnowacyjne usługi dla przedsiębiorstw świadczone przez IOB, w tym klastry (w uproszczonej formie wsparcia z zachowaniem formuły popytowej np. w formie bonów).
- Rozwój publicznej infrastruktury organizacji badawczych. Obligatoryjnym elementem projektu będzie rozwijanie kompetencji dotyczących komercyjnego wykorzystania infrastruktury.
- Budowa potencjału ośrodków innowacji.

Wspierane działania zostały ocenione jako zgodne z zasadą „nie czyń znaczących szkód” (DNSH). Program został poddany strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko (SEA).

W ramach inwestycji w infrastrukturę B+R, infrastrukturę testowo-doświadczalną przewiduje się wsparcie w formie dotacji. Tego typu inwestycje mogą przyczyniać się do generowania dochodu w sposób pośredni poprzez wykorzystanie wspartej infrastruktury do prowadzenia prac B+R, których wyniki zostaną wdrożone do działalności przedsiębiorstwa. Z kolei prace B+R, prace przedwdrożeniowe, doradztwo i kompetencje to ten rodzaj inwestycji, który sam w sobie nie jest bezpośrednio ukierunkowany na osiągnięcie terminowych zysków, a dodatkowo obarczone są ryzykiem niepowodzenia. Wymagają dużego nakładu czasu i pracy, niejednokrotnie zaangażowanie to ponoszone jest kosztem ograniczenia podstawowej działalności produkcyjnej/usługowej. Wdrożenie wyników prac B+R będzie wspierane w formie dotacji warunkowej. Projekty wdrożeniowe nadal obarczone są ryzykiem z punktu widzenia zarówno przedsiębiorstw, jak i podmiotów je finansujących. Jednak jest to ryzyko o charakterze biznesowym, a w mniejszym stopniu związane z procesem badawczym, jak w przypadku projektów B+R. Niższy poziom ryzyka uzasadnia korzystanie ze wsparcia w formie dotacji warunkowej. Natomiast wsparcie proinnowacyjnych usług dla przedsiębiorstw będzie wspierane w formie dotacji. Korzystanie przez przedsiębiorców z proinnowacyjnych usług powinno przekładać się na wzrost konkurencyjności i produktywności przedsiębiorstw, jednakże ostateczne efekty tych usług są trudne do oszacowania (w tym wzrost przychodów lub generowanie oszczędności), mogą się pojawić dopiero w dłuższej perspektywie czasowej. Z uwagi na planowany zakres wsparcia w ramach typu projektu dotyczącego budowy potencjału ośrodków innowacji planuje się wsparcie w formie dotacji.

Główne typy beneficjentów:

- przedsiębiorstwa,
- organizacje badawcze,
- podmioty, w których większość udziałów lub akcji posiadają jednostki samorządu terytorialnego lub ich związki i stowarzyszenia.

Oczekiwane rezultaty:

Efektem zaplanowanych działań (wspierających realizację głównego celu - wzrost produktywności polskiej gospodarki) będzie rozwój działalności badawczo-rozwojowej i innowacyjnej przedsiębiorstw, zwiększenie intensywności wykorzystania technologii i wiedzy w gospodarce, poszerzenie grupy przedsiębiorstw opierających swoją działalność o wykorzystanie innowacji oraz wzmocnienie potencjału ośrodków innowacji.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Mieszkańcy województwa, podmioty/instytucje korzystający z efektów projektu.

Działania mające na celu zapewnienie równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Wyniki badań obrazują ograniczenia aktywności kobiet w obszarze badań i rozwoju. Dlatego planuje się wdrożenie działań promujących równość szans.
W przypadku wsparcia neutralnego, kryterium premiujące odnosić się będzie do działań zapobiegających dyskryminacji i wyrównywaniu szans w odniesieniu do zarządzania projektem jak realizowanie przez beneficjenta zasad równego traktowania, zapobiegania dyskryminacji oraz wdrażanie polityk zarządzania różnorodnością.
Dostępne badania wskazują ryzyka związane z możliwością wystąpienia potencjalnej dyskryminacji grup narażonych na wykluczenie, dlatego dla eliminacji wystąpienia ryzyka, od projektodawców wymagane będzie zapewnienie niedyskryminujących warunków zatrudniania i współpracy.
Badania pokazują potrzebę zwiększenia wsparcia dla osób ze specjalnymi potrzebami żyjącymi w Polsce, w CS1(i) wprowadzone będą kryteria premiujące dostępność.
O ile będzie to uzasadnione zakresem projektu, konieczne będzie zapewnienie dostępności nowopowstałych produktów i usług oraz infrastruktury wszystkim uczestnikom procesu realizacji projektów. Wymagana będzie dostępność cyfrowa WCAG w odniesieniu do stron internetowych, systemów teleinformatycznych i dokumentów będących wynikiem realizacji projektów.

Zapisy dotyczą całego Programu:

Wsparcie będzie udzielane wyłącznie projektom i beneficjentom, którzy przestrzegają przepisów antydyskryminacyjnych, o których mowa w art. 9 ust. 3 Rozporządzenia PE i Rady nr 2021/1060.
W przypadku, gdy beneficjentem jest jednostka samorządu terytorialnego (lub podmiot przez nią kontrolowany lub od niej zależny), która podjęła jakiekolwiek działania dyskryminujące, sprzeczne z zasadami, o których mowa w art. 9 ust. 3 rozporządzenia nr 2021/1060, wsparcie w ramach polityki spójności nie może być udzielone.
Przejawem realizacji ww. zasad będzie m.in. stosowanie kryteriów wyboru projektów zobowiązujących do wykazania zgodności projektu z zasadami oraz klauzulą zakazującą wszelkiej dyskryminacji w korzystaniu z projektów przez użytkowników końcowych.
Podstawowym trybem wyboru projektów do dofinansowania jest tryb konkurencyjny. Tryb niekonkurencyjny będzie mógł być zastosowany jedynie w sytuacjach przewidziany w art. 44 ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027, Dz. U. poz. 1079.

Wskazanie konkretnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Projekty objęte działaniem realizowane będą na terenie całego województwa.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

W ramach CS1(i) będzie miała miejsce współpraca z partnerami w regionie, kraju i zagranicą, w obszarach tematycznych związanych z RIS stanowiących najistotniejsze wyzwania naukowe, gospodarcze, środowiskowe i społeczne Europy:

- rozwijanie międzynarodowej sieci współpracy w zakresie B+R, w celu wspierania innowacyjnych projektów oraz integracji z regionalnymi i globalnymi sieciami innowacyjnymi,
- międzyinstytucjonalna wymiana wiedzy i doświadczeń w budowaniu ekosystemu innowacji, współorganizacja konkursów z zagranicznymi partnerami, z możliwością wspólnej dokumentacji aplikacyjnej i kryteriów.
- międzynarodowa współpraca OI, klastrów, DIH, GIH,
- projekty z zakresu SUERMB w obszarze innowacji, możliwa współpraca instytucji, przedsiębiorstw i organizacji badawczych.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

W ramach CS1(i) nie planuje się wsparcia w formie instrumentów finansowych.

2.1.1.1.2 Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
1	1(i)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO001	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem (w tym: mikro, małe, średnie, duże)	szt.	3	171
1	1(i)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO002	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem w formie dotacji	szt.	3	171
1	1(i)	EFRR	Słabiej rozwinięte	PLRO007	Liczba realizowanych projektów B+R	szt.	8	37

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii)) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
1	1(i)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR002	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne (w tym: dotacje, instrumenty finansowe)	euro	0	2021	15 039 483	CST2021	
1	1(i)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR006	Złożone wnioski patentowe	szt.	0	2021	25	CST2021	

2.1.1.1.3 Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	Słabiej rozwinięte	1(i)	001 - Inwestycje w środki trwałe, w tym infrastrukturę badawczą, w mikroprzedsiębiorstwach bezpośrednio związane z działaniami badawczymi i innowacyjnymi	1 000 000
1	EFRR	Słabiej rozwinięte	1(i)	002 - Inwestycje w środki trwałe, w tym infrastrukturę badawczą, w małych i średnich przedsiębiorstwach (w tym prywatnych organizacjach badawczych) bezpośrednio związane z działaniami badawczymi i innowacyjnymi	7 000 000
1	EFRR	Słabiej rozwinięte	1(i)	003 - Inwestycje w środki trwałe, w tym infrastrukturę badawczą, w dużych przedsiębiorstwach bezpośrednio związane z działaniami badawczymi i innowacyjnymi	12 000 000

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	Słabiej rozwinięte	1(i)	004 - Inwestycje w środki trwałe, w tym infrastrukturę badawczą, w publicznych organizacjach badawczych i instytucjach szkolnictwa wyższego bezpośrednio związane z działaniami badawczymi i innowacyjnymi	7 000 000
1	EFRR	Słabiej rozwinięte	1(i)	005 - Inwestycje w wartości niematerialne i prawne w mikroprzedsiębiorstwach bezpośrednio związane z działaniami badawczymi i innowacyjnymi	500 000
1	EFRR	Słabiej rozwinięte	1(i)	006 - Inwestycje w wartości niematerialne i prawne w MŚP (w tym prywatnych organizacjach badawczych) bezpośrednio związane z działaniami badawczymi i innowacyjnymi	1 500 000
1	EFRR	Słabiej rozwinięte	1(i)	007 - Inwestycje w wartości niematerialne i prawne w dużych przedsiębiorstwach bezpośrednio związane z działaniami badawczymi i innowacyjnymi	1 500 000
1	EFRR	Słabiej rozwinięte	1(i)	008 - Inwestycje w wartości niematerialne i prawne w publicznych organizacjach badawczych i instytucjach szkolnictwa wyższego bezpośrednio związane z działaniami badawczymi i innowacyjnymi	1 000 000
1	EFRR	Słabiej rozwinięte	1(i)	009 - Działania badawcze i innowacyjne w mikroprzedsiębiorstwach, w tym tworzenie sieci kontaktów (badania przemysłowe, eksperymentalne prace rozwojowe, studia wykonalności)	1 000 000
1	EFRR	Słabiej rozwinięte	1(i)	010 - Działania badawcze i innowacyjne w MŚP, w tym tworzenie sieci kontaktów	6 429 826
1	EFRR	Słabiej rozwinięte	1(i)	011 - Działania badawcze i innowacyjne w dużych przedsiębiorstwach, w tym tworzenie sieci kontaktów	10 289 477
1	EFRR	Słabiej rozwinięte	1(i)	012 - Działania badawcze i innowacyjne w publicznych organizacjach badawczych, instytucjach szkolnictwa wyższego i ośrodkach kompetencji, w tym tworzenie sieci kontaktów (badania przemysłowe, eksperymentalne prace rozwojowe, studia wykonalności)	2 000 000
1	EFRR	Słabiej rozwinięte	1(i)	024 - Zaawansowane usługi wsparcia dla MŚP i grup MŚP (w tym usługi w zakresie zarządzania, marketingu i projektowania)	5 000 000
1	EFRR	Słabiej rozwinięte	1(i)	028 - Transfer technologii i współpraca między przedsiębiorstwami, organizacjami badawczymi i sektorem szkolnictwa wyższego	12 500 000
1	EFRR	Słabiej rozwinięte	1(i)	029 - Procesy badawcze i innowacyjne, transfer technologii i współpraca między przedsiębiorstwami, organizacjami badawczymi i uczelniami wyższymi, koncentrujące się na gospodarce niskoemisyjnej, odporności i przystosowaniu się do zmian klimatu	16 839 792

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	Słabiej rozwinięte	1(i)	030 - Procesy badawcze i innowacyjne, transfer technologii i współpraca między przedsiębiorstwami koncentrujące się na gospodarce o obiegu zamkniętym	4 950 000

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	Słabiej rozwinięte	1(i)	01 Dotacja	90 509 095

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	Słabiej rozwinięte	1(i)	26 - Inne podejścia – miasta, małe miasta i przedmieścia	11 313 637
1	EFRR	Słabiej rozwinięte	1(i)	27 - Inne podejścia – funkcjonalne obszary miejskie	11 313 637
1	EFRR	Słabiej rozwinięte	1(i)	28 - Inne podejścia – obszary wiejskie	22 627 274
1	EFRR	Słabiej rozwinięte	1(i)	33 - Inne podejścia – brak ukierunkowania terytorialnego	45 254 547

Tabela 8: Wymiar 7– wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	Słabiej rozwinięte	1(i)	03 - Projekty neutralne w kwestii równouprawnienia płci	90 509 095

2.1.1.2. Cel szczegółowy 1(ii) Czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw, organizacji badawczych i instytucji publicznych

2.1.1.2.1 Interwencje w ramach funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.
Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Cel:
Zapewnienia świadczenia e-usług publicznych o wysokim poziomie jakości i dostępności.

Opis działania:
Nowoczesna gospodarka w coraz większym stopniu będzie funkcjonować w oparciu o technologie cyfrowe oraz nowe modele biznesowe zgodne z trendami opisywanymi jako rewolucja przemysłowa 4.0. Globalne trendy, związane z cyfryzacją oraz nowym podejściem do danych, w tym kwestii cyberbezpieczeństwa, wymagają zmiany modelu funkcjonowania m.in sektora publicznego.
Powszechne wykorzystanie technologii cyfrowych oraz wydajnych i niezawodnych sieci telekomunikacyjnych jest katalizatorem rozwoju społeczno-gospodarczego, a także konkurencyjności regionu. Bazując na osiągniętym już poziomie transformacji cyfrowej oraz wykorzystując niezagospodarowany w dalszym ciągu potencjał w tym zakresie, należy nadal zwiększać dostęp społeczeństwa do cyfrowych zasobów i usług publicznych. Kluczowym warunkiem jest digitalizacja baz danych i ich integracja, ogólne udostępnienie oraz wzrost umiejętności ich wykorzystania, a także digitalizacja zasobów, odpowiednie ich przetwarzanie, analiza danych oraz wizualizacja. Digitalizacja zasobów naukowych, kulturalnych i rządowych będzie zgodna z dyrektywą w sprawie otwartych danych i ponownego wykorzystywania informacji sektora publicznego (dyrektywa (UE) 2019/1024). W szczególności zbiory danych o wysokiej wartości będą udostępniane bezpłatnie, w formacie do odczytu maszynowego, dostępne za pośrednictwem interfejsów programowania aplikacji oraz, w stosownych przypadkach, udostępniane do zbiorczego pobierania. Priorytetowym wyzwaniem jest efektywne wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych (TIK) w administracji publicznej. W ramach celu szczegółowego wspierane będą m.in. działania z zakresu cyberbezpieczeństwa i e-usług publicznych oraz szeroko pojętej digitalizacji i wdrażania nowoczesnych rozwiązań cyfrowych w instytucjach publicznych np. instytucjach kultury.
Tworzenie nowych e-usług lub nowych platform dla e-usług powinno być poprzedzone analizą kosztów i korzyści oraz, jeśli to możliwe, bazować na rozwiązaniach już istniejących na poziomie krajowym lub regionalnym. Przed inwestycją w nowe rozwiązania e-usług należy również sprawdzić, czy obecne lub planowane platformy ogólnopolskie nie byłyby lepiej przygotowane do odpowiedzi na potrzeby jednostek samorządu terytorialnego.

Wszystkie nowe lub zmodernizowane e-usługi i platformy muszą być interoperacyjne i kompatybilne z poziomem krajowym. Model wdrożenia lub modernizacji rozwiązania e-usługi w projekcie powinien być zgodny z zasadami Architektury Informacji Państwa, zawartymi w dokumencie z dnia 25 listopada 2020 r. Ponadto usługi elektroniczne muszą być zgodne z europejską ustawą w sprawie dostępności oraz dyrektywą w sprawie dostępności sieci (UE) 2016/2102. Wsparciem objęte zostaną w szczególności e-usługi w pełni dostępne online (co najmniej 4 stopień dojrzałości e-usług). W celu unowocześnienia e-usług realizowane działania powinny uwzględniać pełną integrację rejestrów i zbiorów danych.
Natomiast inwestycje w infrastrukturę informatyczną muszą być uzasadnione celami projektu oraz analizą wskazującą na brak wystarczających zasobów w administracji publicznej niezbędnych do tworzenia, wdrażania lub funkcjonowania e-usług publicznych. Ponadto, w zakresie rozwoju infrastruktury danych przestrzennych dotyczących zasobów kultury konieczne jest przestrzeganie celów ZALECENIA KOMISJI (UE) 2021/1970 z dnia 10 listopada 2021 r. w sprawie wspólnej europejskiej przestrzeni danych na potrzeby dziedzictwa kulturowego.
Zmiana sposobu funkcjonowania wielu instytucji publicznych, placówek edukacyjnych i akademickich, czy podmiotów leczniczych w kierunku pracy zdalnej (w szczególności uwypuklona poprzez wystąpienie pandemii COVID-19) stanowią głębokie uzasadnienie dla uwzględnienia w projektowaniu wsparcia faktu dynamicznego rozwoju usług cyfrowych opartych na wykorzystaniu danych. Konieczne jest zatem podjęcie działań w zakresie tworzenia nowych e-usług sektora publicznego lub podnoszenia ich jakości i użyteczności (w tym wspieranie projektów m.in. z zakresu e-administracji), a także w zakresie rozszerzania zakresu docierania instytucji publicznych i tym samym świadczonych przez nie usług (np. przez instytucje kultury tj. muzea, galerie itp.) do klientów/ odbiorców usług poprzez zastosowanie nowoczesnych technologii cyfrowych.
Technologie informacyjne powinny być zatem traktowane jako przekrojowe zagadnienie, obecne w całej gospodarce.
W celu diagnozowania problemów i planowania działań w kwestiach takich jak katastrofy naturalne, zmiany klimatu, monitoring poziomu zanieczyszczenia powietrza, wody itp. będą gromadzone, przetwarzane i udostępniane dane o stanie środowiska, pozyskiwane z wielu źródeł, obrazujące zmiany zachodzące na naszej planecie. Coraz większa ilość danych oraz doskonalsze analizy zwiększają możliwości projektowania w sektorach bezpieczeństwa i administracji oraz w biznesie.
Projekty z zakresu e-geodezji będą musiały uzyskać uprzednio (przed złożeniem wniosku) pozytywną opinię szczebla centralnego z zakresu geodezji (Głównego Geodety Kraju).

Rodzaje działań:

- Platformy e-usług publicznych szczebla regionalnego/lokalnego (wsparcie obejmować będzie cyfryzację procesów administracji publicznej i rozwój e-usług na terenie województwa podkarpackiego, poprzez tworzenie i rozwój e-usług, zakup narzędzi

informatycznych niezbędnych do skutecznego funkcjonowania administracji i świadczenia usług publicznych).
- Cyberbezpieczeństwo (projekty wzmacniające bezpieczeństwo świadczenia e-usług lub systemów informatycznych poprzez budowę lub modernizację istniejących systemów o zasięgu regionalnym i lokalnym).
- Rozwój infrastruktury danych przestrzennych (wsparcie będzie podlegać uzgodnieniu z Głównym Geodetą Kraju).
- Aplikacje w oparciu o dostępne cyfrowo ISP (informacje sektora publicznego).
- Wdrażanie nowoczesnych rozwiązań technologicznych (działania digitalizacyjne).

Wspierane działania zostały ocenione jako zgodne z zasadą „nie czyń znaczących szkód" (DNSH). Program został poddany strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko (SEA).

W ramach powyższych działań przewiduje się wsparcie w formie dotacji, gdyż ich celem jest m.in. poprawa jakości życia mieszkańców poprzez powszechny dostęp do e-usług publicznych nie zaś generowanie dochodu.

Główne typy beneficjentów:
- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki, porozumienia i stowarzyszenia,
- podmioty w których większość udziałów lub akcji posiadają jednostki samorządu terytorialnego lub ich związki i stowarzyszenia,
- uczelnie,
- instytucje kultury.

Oczekiwane rezultaty:
Efektem zaplanowanych działań będzie:
- zwiększenie zaawansowania cyfrowego,
- rozszerzenie zakresu i poprawa jakości e-usług publicznych.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:
Mieszkańcy województwa, podmioty/instytucje korzystający z efektów projektu.

Działania mające na celu zapewnienie równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:
Z badań wynika, że w Polsce identyfikowany jest znaczny stopień osób wykluczonych cyfrowo:
- osób o niskim poziomie wykształcenia,
- osób starszych
- mieszkańców wsi
- osób z niepełnosprawnościami

Treści sektora publicznego udostępniane będą, aby w możliwie największym stopniu odpowiadały na potrzeby osób starszych, z niepełnosprawnościami zgodnie z dyrektywami (UE) 2019/882 w sprawie wymogów dostępności produktów i usług i (UE) 2016/2102 w sprawie dostępności stron internetowych i mobilnych aplikacji organów sektora publicznego. Udostępnianie zasobów ze źródeł administracyjnych w ramach rozwoju e-administracji, digitalizacji zbiorów w postaci cyfrowej służyć będzie realizacji zasady włączenia społecznego i zapewni m.in. osobom z niepełnosprawnościami, osobom starszym szeroki udział w życiu społecznym. Wymagana będzie dostępność cyfrowa WCAG w odniesieniu do stron internetowych, systemów teleinformatycznych i dokumentów będących wynikiem realizacji projektów.

Trybem wyboru projektów do dofinansowania jest tryb konkurencyjny.

Wskazanie konkretnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:
Interwencja zostanie zróżnicowana terytorialnie i będzie uwzględniała obszary o szczególnych potencjałach, w tym OSI, zarówno pod względem formy, jak i zakresu wsparcia.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:
W ramach programu Interreg Europa Środkowa 2021-2027 realizowanego na obszarze dziewięciu państw Europy Środkowej: Polski, Czech, Słowacji, Węgier, Austrii, Słowenii, Chorwacji oraz części Niemiec i Włoch, planowana jest realizacja projektu pn. „Dane satelitarne i Infrastruktura Danych Przestrzennych (SDI) dla zarządzania regionalnego opartego na dowodach", którego jednym z partnerów jest Województwo Podkarpackie. Działania w Projekcie będą koncentrować się na współpracy międzyregionalnej i będą polegać na:
- identyfikacji najlepszych praktyk/namacalnych doświadczeń użytkowników lub złych doświadczeń z poziomu lokalnego i regionalnego, które mogą przyczyniać się do rozwoju narzędzi i programów rozwoju regionalnego. Rozpoznawane będą również przykłady, które podkreślają wartość infrastruktury danych przestrzennych (SDI) oraz informacji i usług satelitarnych dla rozwoju regionalnego i spójności (np. przykłady z zakresu rolnictwa, leśnictwa, jak program Copernicus przyczynia się do zrównoważonego zarządzania gruntami, itp.);
- określaniu i kształtowaniu działań dostosowanych do wymiany najlepszych praktyk i doświadczeń międzyregionalnych, organizowanie warsztatów, seminariów, wizyt w terenie, wymiany pracowników, wzajemnych ocen itp. wśród uczestników projektu, biur regionalnych odpowiedzialnych za infrastrukturę danych przestrzennych ewentualnie innych interesariuszy,

- wymianie najlepszych praktyk i analizie zdobytych doświadczeń,
- definiowaniu i kształtowaniu projektów pilotażowych,
- opracowaniu strategii komunikacji, upowszechniania i kontaktów zewnętrznych,
- określenie, w jaki sposób doświadczenia i wyciągnięte wnioski wpływają na narzędzia i politykę rozwoju regionalnego (nowy projekt, ulepszone zarządzanie, zmiany strukturalne, jakie usprawnienia przewiduje się do wprowadzenia dzięki doświadczeniom uczestników projektu, w jakim stopniu instrumenty powinny być ulepszone, nowe projekty finansowane z instrumentu, zmiana w zarządzaniu instrumentem, rewizja samego instrumentu).

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

W ramach CS1(ii) nie planuje się wsparcia w formie instrumentów finansowych.

2.1.1.2.2 Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024	Cel końcowy (2029)
1	1(ii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO014	Instytucje publiczne otrzymujące wsparcie na opracowywanie usług, produktów i procesów cyfrowych	szt.	0	84

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii)) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
1	1(ii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR011	Użytkownicy nowych i zmodernizowanych publicznych usług, produktów i procesów cyfrowych	użytkownicy/ rok	0	2021	304 000	CST2021	

2.1.1.1.3 Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	Słabiej rozwinięte	1(ii)	016 - Rozwiązania TIK, usługi elektroniczne, aplikacje dla administracji	50 929 811
1	EFRR	Słabiej rozwinięte	1(ii)	017 - Rozwiązania TIK, usługi elektroniczne, aplikacje dla administracji zgodne z kryteriami redukcji emisji gazów cieplarnianych lub kryteriami efektywności energetycznej)	11 519 039

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	Słabiej rozwinięte	1(ii)	01 - Dotacja	62 448 850

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	Słabiej rozwinięte	1(ii)	26 - Inne podejścia – miasta, małe miasta i przedmieścia	7 806 106
1	EFRR	Słabiej rozwinięte	1(ii)	27 - Inne podejścia – funkcjonalne obszary miejskie	7 806 106
1	EFRR	Słabiej rozwinięte	1(ii)	28 - Inne podejścia – obszary wiejskie	15 612 213

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	Słabiej rozwinięte	1(ii)	33 - Inne podejścia – brak ukierunkowania terytorialnego	31 224 425

Tabela 8: Wymiar 7– wymiar „Równouprawnienie płci" w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	Słabiej rozwinięte	1(ii)	03 - Neutralność płciowa	62 448 850

2.1.1.3. Cel szczegółowy 1(iii) Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne

2.1.1.3.1 Interwencje w ramach funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.
Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Cel:
Wzrost konkurencyjności i innowacyjności MŚP.

Opis działania:
Mając na uwadze fakt, iż podstawą polskiej gospodarki są mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa konieczne jest stworzenie im w województwie podkarpackim odpowiednich warunków rozwoju.
Wydajność MŚP wzrasta powoli. Ponadto, mniejsze przedsiębiorstwa napotykają również trudności z utrzymaniem przewag konkurencyjnych, prowadzeniem działalności na rynkach krajowych i zagranicznych, jak również tworzeniem lub włączaniem się w łańcuchy wartości, zwłaszcza na arenie międzynarodowej.
Przewiduje się wsparcie w zakresie podniesienia ich konkurencyjności z uwzględnieniem zmieniających się warunków rynkowych. Istotne też będzie dla tych podmiotów wsparcie w zakresie wdrożenia badań mających na celu wytworzenie innowacyjnych produktów/ usług oraz nowych rozwiązań z zakresu GOZ (innowacyjne podejście i rozwój nowoczesnych technologii szczególnie w zakresie wykorzystania surowców wtórnych, od etapu projektowania produktów i usług dla minimalizacji zużycia surowców i energii oraz wydłużenia ich życia, po zagospodarowanie odpadów tam, gdzie nie jest możliwe uniknięcie ich powstawania) czy Przemysłu 4.0 szczególnie w sektorach Regionalnych Inteligentnych Specjalizacji. Powyższe działania przyczynią się również do zwiększenia liczby przedsiębiorstw wdrażających innowacje.
Ważną rolę dla podniesienia innowacyjności podkarpackich przedsiębiorstw pełnią inkubatory przedsiębiorczości. W celu dalszego ich rozwoju, a także podniesienia poziomu innowacyjności przedsiębiorstw, niezbędne jest wsparcie inwestycyjne istniejących inkubatorów przedsiębiorczości (m.in. rozbudowa/ przebudowa), jak również wsparcie w zakresie świadczenia specjalistycznych usług doradczych i szkoleniowych dla przedsiębiorstw. Inkubatory przedsiębiorczości będą oferować usługi niezbędne dla nowopowstających firm, rozpoczynających swoją działalność gospodarczą jak również usługi dostosowane do specyfiki danej firmy, czyli usługi „szyte na miarę".
Konieczność dalszych inwestycji mających na celu wzmocnienie i rozwój potencjału podmiotów świadczących usługi biznesowe zostanie poprzedzona szczegółową analizą

popytu i weryfikacją istniejącej oferty tak, aby instytucje te stanowiły stabilny i ważny element ekosystemu innowacji, dostarczając na rynek wysokiej jakości, ustandaryzowaną ofertę ułatwiającą transformację przedsiębiorstw. Niezbędne jest również zapewnienie spójnej komunikacji dotyczącej oferty usług otoczenia biznesu. Uwarunkowania interwencji w obszarze wsparcia IOB oraz usług IOB będą uwzględniały m.in. dostępność odpowiedniej oferty usług IOB dla przedsiębiorców zlokalizowanych poza dużymi ośrodkami miejskimi. Ponadto, szczególną uwagę należy zwrócić na rolę klastrów gospodarczych w stymulowaniu innowacyjności i wzrostu gospodarczego regionu. Budowanie „kultury innowacyjności" przyczyni się do poprawy efektywności funkcjonowania gospodarki regionalnej i podniesienia poziomu życia społeczeństwa. W zakładanych działaniach został ujęty zarówno aspekt dobrej koniunktury, jak i możliwy spadek dynamiki rozwoju, wynikający z uwarunkowań kryzysowych.
W ramach typu projektu dot. wsparcie MŚP w wejściu na rynki zagraniczne realizowane będą następujące działania:

- na pierwszym etapie wspierane będą działania dot. organizacja misji dla przedsiębiorców, udział/ organizacja/ współorganizacja targów z udziałem przedsiębiorców, kampanie promocyjne oraz organizacja dużych wydarzeń związanych z promocją przedsiębiorców z obszarów inteligentnych specjalizacji,
- na drugim etapie wspierana będzie internacjonalizacja MŚP, w ramach której dofinansowaniu podlegać będą projekty obejmujące kompleksowe działania mające na celu wsparcie przedsiębiorcy w diagnozie jego potencjału w zakresie internacjonalizacji, przygotowaniu przedsiębiorstwa i jego oferty pod kątem eksportu oraz aktywnego poszukiwania partnerów biznesowych w celu wprowadzenia produktów na wybrane rynki zagraniczne. Projekty związane będą z dostosowaniem m.in. procesów/produktów/usług/systemu dystrybucji do wymagań nowych klientów, przepisów i norm obowiązujących w krajach, do których kierowana będzie oferta oraz nakłady inwestycyjne niezbędne do wprowadzenia zmian organizacyjnych wewnątrz firmy, w celu przygotowania jej do internacjonalizacji działalności. Udział w różnego rodzaju wydarzeniach (targach, imprezach wystawienniczych) jako dodatkowy element projektu ściśle związany z realizacją strategii internacjonalizacji.

W ramach CS 1(iii) planowane jest również wsparcie MŚP w zakresie projektów inwestycyjnych w tym m. in. inwestycje produkcyjne, polegające na zwiększeniu mocy produkcyjnych, rozbudowie zakładów, dywersyfikacji produktów/usług, zmianie sposobu produkcji/świadczenia usług, które nie koniecznie są wynikiem wdrażania badań, ale które prowadzą do wzrostu rozwoju oraz konkurencyjności MŚP tak na rynku regionalnym jak i krajowym czy międzynarodowym.

Rodzaje działań:

- Wsparcie IOB, w tym inkubatorów przedsiębiorczości.
- Wsparcie MŚP w wejściu na rynki zagraniczne.

- Internacjonalizacja MŚP (doradztwo jako element projektu).
- Wdrożenia prac B+R, innowacji przez MŚP (w tym jako możliwy element kompleksowego projektu: doradztwo, wdrożenie technologii TIK w przedsiębiorstwach, rozwiązania z zakresu GOZ oraz Przemysłu 4.0).
- Wsparcie rozwoju i konkurencyjności MŚP.
- Wsparcie potencjału regionalnych klastrów zalążkowych (z wyjątkiem umiędzynarodowienia i potencjału infrastrukturalnego) i wzrostowych w związku z nową usługą.

Wspierane działania zostały ocenione jako zgodne z zasadą „nie czyń znaczących szkód" (DNSH). Program został poddany strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko (SEA).

W przypadku IOB, w tym inkubatorów przedsiębiorczości oraz klastrów planuje się wsparcie w formie dotacji. Efekt zachęty musi być w dalszym ciągu podtrzymywany przy pomocy bezzwrotnych form wsparcia. Ich zmiana – nawet na częściowo zwrotne - znacząco go osłabi. Struktury klastrowe są na relatywnie niskim poziomie rozwoju i nie wykształciły trwałych mechanizmów finansowania swojej działalności. Dość powszechnym zjawiskiem jest ograniczona skłonność przedsiębiorstw (lub nawet jej brak) do inwestowania własnych środków finansowych w działania klastrowe. Uruchomienie IF dla klastrów uznać należy za niemożliwe z uwagi na różne względy, m.in. w zakresie oceny finansowej podmiotu zaciągającego zobowiązanie, rozkładu odpowiedzialności, ustanawiania zabezpieczeń, spłaty zobowiązań, itp. Ponadto istnieją potencjalne trudności związane ze znalezieniem pośredników finansowych, w tym zaangażowaniem przez nich wkładu własnego do IF.
Działanie dotyczące wsparcia MŚP w wejściu na rynki zagraniczne oraz internacjonalizacji z uwagi na ich specyfikę oraz brak możliwości generowania dochodu wspierane będą w formie dotacji. Internacjonalizacja jest działaniem o wysokim stopniu ryzyka i rozłożonym w czasie, wsparcie internacjonalizacji może przynosić efekty finansowe dla firm po kilku latach lub też nie przynieść zakładanych korzyści.
W zakresie typu projektu dot. rozwoju i konkurencyjności MŚP wsparcie dotacyjne przewidziane zostało na obszarze przy granicy z Ukrainą, który obejmuje 7 powiatów, tj. lubaczowski, jarosławski, przemyski, brzozowski, sanocki, leski, bieszczadzki ujęte w Rozdziale IV Załącznika nr 1 do FEP 2021-2027.
Powierzchnia powyższego obszaru wynosi ponad 40% powierzchni województwa, natomiast liczba mieszkańców wynosi ponad 21% populacji województwa.
Ze względu konflikt zbrojny na Ukrainie znacząco wzrosło ryzyko inwestycyjne na terenie województwa. Ta wyjątkowa okoliczność w połączeniu z tradycyjnie wysoką kumulacją negatywnych czynników społeczno-gospodarczych, tj. najniższe w kraju wskaźniki zatrudnienia i aktywności zawodowej, spadek liczby nowo utworzonych miejsc pracy, najniższy w kraju dochód rozporządzalny i przeciętne wynagrodzenie oraz ponadprzeciętny poziom bezrobocia, wymaga zbudowania szczególnie silnych instrumentów zachęty o charakterze dotacyjnym. Bez wsparcia bezzwrotnego obszarom nadgranicznym województwa grozi pogłębienie negatywnych zjawisk społeczno-ekonomicznych, co uniemożliwi prowadzenie skutecznej polityki rozwojowej województwa.

Wdrożenie wyników prac B+R będzie wspierane w formie dotacji warunkowej. Wdrożenie wyników prac B+R będzie wspierane w formie dotacji warunkowej. Projekty wdrożeniowe nadal obarczone są ryzykiem z punktu widzenia zarówno przedsiębiorstw, jak i podmiotów je finansujących. Jednak jest to ryzyko o charakterze biznesowym, a w mniejszym stopniu związane z procesem badawczym, jak w przypadku projektów B+R. Niższy poziom ryzyka uzasadnia korzystanie ze wsparcia w formie dotacji warunkowej.

Główne typy beneficjentów:

- mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa,
- podmioty reprezentujące klastry,
- instytucje otoczenia biznesu,
- podmioty, w których większość udziałów lub akcji posiadają jednostki samorządu terytorialnego lub ich związki i stowarzyszenia,
- uczelnie,
- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki, porozumienia i stowarzyszenia,
- podmiot wybrany na podstawie art. 59 ust 3 CPR.

Oczekiwane rezultaty:

Efektem zaplanowanych działań będzie wsparcie produktywności i konkurencyjności MŚP, wdrożenie innowacji jak również rozwój nowych firm.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Mieszkańcy województwa, podmioty/instytucje korzystający z efektów projektu.

Działania mające na celu zapewnienie równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

W związku z wynikami badań obrazujących ograniczenia aktywności kobiet w obszarze przedsiębiorczości, w ramach CS1(iii) planuje się wdrożenie działań promujących równość szans.

W przypadku wsparcia neutralnego, kryterium premiujące odnosić się będzie do działań zapobiegających dyskryminacji i wyrównywaniu szans w odniesieniu do zarządzania projektem jak realizowanie przez beneficjenta zasad równego traktowania, zapobiegania dyskryminacji oraz wdrażanie polityk zarządzania różnorodnością. W związku z widocznymi w Polsce ograniczeniami dla wchodzących na rynek młodych przedsiębiorców, w szczególności innowacyjnych firm, możliwe będzie wsparcie dla osób rozpoczynających działalność, co wpłynie na zwiększenie dostępu do funduszy osób młodych.

Podstawowym trybem wyboru projektów do dofinansowania jest tryb konkurencyjny. Tryb niekonkurencyjny będzie mógł być zastosowany jedynie w sytuacjach przewidziany w ustawie

wdrożeniowej art. 44 ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027, Dz. U. poz. 1079.

Wskazanie konkretnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Interwencja zostanie zróżnicowana terytorialnie i będzie uwzględniała obszary o szczególnych potencjałach, w tym OSI, zarówno pod względem formy, jak i zakresu wsparcia.

OSI będą traktowane priorytetowo w zakresie wspierania inwestycji zwiększających zdolność MŚP do wdrażania innowacji, internacjonalizacji przedsiębiorstw, rozwoju systemów doskonałości procesowej i produktowej przedsiębiorstw.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

W ramach CS1(iii) przewiduje się możliwość realizacji działań międzyregionalnych, transnarodowych i transgranicznych, w tym, realizację projektów z udziałem partnerów zagranicznych.

Realizowane będą m.in. następujące działania:

- wsparcie MŚP poprzez organizację misji gospodarczych i spotkań biznesowych w kraju i zagranicą, celem nawiązania kontaktów gospodarczych, poszerzenia rynków zbytu produktów i usług, pozyskania dostawców i innych kontrahentów, wymiany dobrych praktyk,
- organizację i współorganizację wydarzeń gospodarczych, promujących potencjał MŚP z różnych branż, ze szczególnym uwzględnieniem inteligentnych specjalizacji regionu,
- udział w konferencjach, forach, seminariach, targach w kraju i zagranicą celem wymiany dobrych praktyk, poznawania kierunków rozwoju gospodarki światowej, dostosowania własnej oferty do potrzeb rynkowych, rozwoju eksportu.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

W ramach CS1(iii) wsparcie w formie IF planowane jest w ramach wsparcia rozwoju i konkurencyjności MŚP na terenie całego regionu. Ponadto, w odniesieniu do MŚP realizujących projekty na obszarze przy granicy z Ukrainą wskazanym w Rozdziale IV Załącznika nr 1 do FEP 2021-2027 skierowane zostanie również wsparcie w formie dotacji.

2.1.1.3.2 Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
1	1(iii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO001	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem (w tym: mikro, małe, średnie, duże)	szt.	18	404
1	1(iii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO002	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem w formie dotacji	szt.	5	92
1	1(iii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO003	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem z instrumentów finansowych	szt.	15	383

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii)) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
1	1(iii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR002	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne (w tym: dotacje, instrumenty finansowe)	euro	0	2021	24 463 918	CST2021	

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
1	1(iii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR003	Małe i średnie przedsiębiorstwa (MŚP) wprowadzające innowacje produktowe lub procesowe	szt.	0	2021	13	CST2021	

2.1.1.3.3 Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	Słabiej rozwinięte	1(iii)	021 - Rozwój działalności i umiędzynarodowienie MŚP, w tym inwestycje produkcyjne	57 162 700
1	EFRR	Słabiej rozwinięte	1(iii)	025 - Inkubatory przedsiębiorczości, wsparcie dla przedsiębiorstw typu spin-off i spin-out i przedsiębiorstw typu start-up	8 000 000
1	EFRR	Słabiej rozwinięte	1(iii)	026 - Wsparcie dla klastrów innowacyjnych, w tym między przedsiębiorstwami, organizacjami badawczymi i organami publicznymi oraz sieciami biznesowymi, z korzyścią głównie dla MŚP	4 000 000
1	EFRR	Słabiej rozwinięte	1(iii)	027 - Procesy innowacji w MŚP (innowacje w zakresie procesów, organizacji, marketingu, i współtworzenia, innowacje zorientowane na użytkownika i motywowane popytem)	11 808 057
1	EFRR	Słabiej rozwinięte	1(iii)	029 - Procesy badawcze i innowacyjne, transfer technologii i współpraca między przedsiębiorstwami, organizacjami badawczymi i uczelniami wyższymi, koncentrujące się na gospodarce niskoemisyjnej, odporności i przystosowaniu się do zmian klimatu	16 658 766
1	EFRR	Słabiej rozwinięte	1(iii)	030 - Procesy badawcze i innowacyjne, transfer technologii i współpraca między przedsiębiorstwami koncentrujące się na gospodarce o obiegu zamkniętym	8 043 103

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	Słabiej rozwinięte	1(iii)	01 - Dotacja	58 853 168
1	EFRR	Słabiej rozwinięte	1(iii)	03 - Wsparcie za pośrednictwem instrumentów finansowych: pożyczka	46 819 458

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	Słabiej rozwinięte	1(iii)	26 - Inne podejścia – miasta, małe miasta i przedmieścia	13 209 078
1	EFRR	Słabiej rozwinięte	1(iii)	27 - Inne podejścia – funkcjonalne obszary miejskie	13 209 078
1	EFRR	Słabiej rozwinięte	1(iii)	28 - Inne podejścia – obszary wiejskie	26 418 156
1	EFRR	Słabiej rozwinięte	1(iii)	33 - Inne podejścia – brak ukierunkowania terytorialnego	52 836 314

Tabela 8: Wymiar 7– wymiar „Równouprawnienie płci" w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	Słabiej rozwinięte	1(iii)	03 - Projekty neutralne w kwestii równouprawnienia płci	105 672 626

2.1.1.4. Cel szczegółowy 1(iv) Rozwijanie umiejętności w zakresie inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości

2.1.1.4.1 Interwencje w ramach funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.
Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Cel:
Wzrost umiejętności na rzecz inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości.

Opis działania:
Wsparcie działalności B+R i innowacyjności będzie skoncentrowane na inteligentnych specjalizacjach (określonych na poziomie regionalnym), istotnych z punktu widzenia przyszłości gospodarki oraz wyzwań społecznych i środowiskowych. Realizacja koncepcji inteligentnej specjalizacji przyczyniła się do zwiększenia zaangażowania przedsiębiorstw w określanie celów rozwojowych w obszarach specjalizacji, przy jednoczesnym zwiększeniu nakładów prywatnych na B+R, dostosowania instrumentów wsparcia publicznego do specyfiki inteligentnych specjalizacji oraz identyfikacji wyłaniających się specjalizacji.
Wyzwaniem jest zwiększenie zarówno interdyscyplinarności badań, jak i znaczenia inteligentnych specjalizacji w procesie koncentracji wsparcia publicznego na wybranych obszarach oraz wprowadzenie kompleksowych narzędzi wsparcia branż strategicznych wynikających z dokumentów strategicznych.
Kontynuowany będzie proces przedsiębiorczego odkrywania na rzecz inteligentnych specjalizacji, pozwalający na koncentrację zasobów w obszarach i technologiach o potencjalnie najwyższym społecznym i ekonomicznym zwrocie z inwestycji.
Wspierane będą również działania koncentrujące się na wzmocnieniu kompetencji MŚP w zakresie wyzwań związanych z realizacją polityki innowacyjnej.
Wsparciem objęte będą działania w zakresie poprawy produktywności MŚP w postaci szkoleń oraz innych form budowania kompetencji, które wymagają pozyskania nowej wiedzy w zakresie szybko zmieniających się trendów technologicznych i rynkowych oraz wzmocnienie kompetencji MŚP w zakresie realizacji i wdrażania projektów innowacyjnych.
W ramach CS1(iv) wymagane jest zapewnienie zgodności projektów z RIS.

Rodzaje działań:
- Identyfikacja potrzeb przedsiębiorców w obszarze technologii i umiejętności w zakresie RIS i związanych z tym nowych kierunków badań naukowych i prac rozwojowych poprzez wzmacnianie regionalnego systemu innowacji w ramach PPO.
- Wsparcie kompetencji MŚP.

W ramach powyższych działań nie jest możliwe wsparcie infrastruktury, kosztów operacyjnych działalności instytucji.
Wspierane działania zostały ocenione jako zgodne z zasadą „nie czyń znaczących szkód" (DNSH). Program został poddany strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko (SEA). Z uwagi na specyfikę projektów oraz typy beneficjentów w ramach CS1(iv) planuje się wsparcie w formie dotacji. Projekt „Identyfikacja potrzeb przedsiębiorców w obszarze technologii i umiejętności w zakresie RIS i związanych z tym nowych kierunków badań naukowych i prac rozwojowych poprzez wzmacnianie regionalnego systemu innowacji w ramach PPO" nie generuje przychodów dla beneficjenta, zaś jego realizacja stanowić będzie istotne źródło finansowania dla działań mających na celu potwierdzenie wypełnienia przez region warunku podstawowego dla CP1.

Główne typy beneficjentów:
- MŚP,
- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki, porozumienia i stowarzyszenia.

Oczekiwane rezultaty:
Efektem zaplanowanych działań będzie m.in. identyfikacja nowych kierunków badań naukowych i prac prorozwojowych oraz rozwój kompetencji MŚP.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:
Mieszkańcy województwa, podmioty/instytucje korzystający z efektów projektu.

Działania mające na celu zapewnienie równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Badania wskazują ryzyka związane z możliwością wystąpienia dyskryminacji osób ze specjalnymi potrzebami. Wymagać się będzie niedyskryminujących warunków współpracy. Wymagana będzie dostępność cyfrowa WCAG w odniesieniu do stron internetowych, systemów teleinformatycznych i dokumentów będących wynikiem realizacji projektów. Podstawowym trybem wyboru projektów do dofinansowania jest tryb konkurencyjny. Tryb niekonkurencyjny będzie mógł być zastosowany jedynie w sytuacjach przewidziany w ustawie wdrożeniowej art. 44 ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027, Dz. U. poz. 1079.

Wskazanie konkretnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:
Nie dotyczy.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:
W ramach CS 1(iv) realizowane będą projekty mające wymiar europejski, stąd też przewiduje się możliwość realizacji projektów i inicjatyw międzyregionalnych, transgranicznych i transnarodowych. W ramach typu projektu pn. Identyfikacja nowych kierunków badań naukowych i prac rozwojowych oraz budowa potencjału regionalnych systemów innowacji w ramach PPO (RIS) planuje się współpracę z partnerami w regionie, kraju i zagranicą - uczestnictwo w platformach inteligentnych specjalizacji utworzonych przez Komisję Europejską, w warsztatach, konferencjach, targach itp. przy zaangażowaniu regionalnych interesariuszy, przedstawicieli środowiska naukowego, klastrów, przedsiębiorców itp. reprezentujących inteligentne specjalizacje.
Działania realizowane w ramach celu szczegółowego będą komplementarne z działaniami realizowanymi m.in. w Interreg Europa 2021-2027, Interreg Europa Środkowa 2021-2027, Horyzont Europa.
Przedsięwzięcia realizowane w ramach celu szczegółowego będą wpisywać się pośrednio w SUE RMB, Obszar Tematyczny: Innowacje.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:
W ramach CS1(iv) nie planuje się wsparcia w formie instrumentów finansowych.

2.1.1.4.2 Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
1	1(iv)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO101	MŚP inwestujące w umiejętności w zakresie inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości	szt.	0	144

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii)) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
1	1(iv)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR098	Pracownicy MŚP kończący szkolenia w zakresie rozwoju umiejętności w zakresie inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości (według rodzaju	osoby	Nie dotyczy	Nie dotyczy	456	CST2021	

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
					umiejętności: techniczne, zarządzanie, przedsiębiorczość, ekologiczne, inne)						

2.1.1.4.3 Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	Słabiej rozwinięte	1(iv)	023 - Rozwój umiejętności na rzecz inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej, przedsiębiorczości i zdolności przedsiębiorstw dostosowania się do zmian	2 000 000
1	EFRR	Słabiej rozwinięte	1(iv)	024 - Zaawansowane usługi wsparcia dla MŚP i grup MŚP (w tym usługi w zakresie zarządzania, marketingu i projektowania)	3 000 000

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	Słabiej rozwinięte	1(iv)	01 - Dotacja	5 000 000

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	Słabiej rozwinięte	1(iv)	26 - Inne podejścia – miasta, małe miasta i przedmieścia	625 000
1	EFRR	Słabiej rozwinięte	1(iv)	27 - Inne podejścia – funkcjonalne obszary miejskie	625 000
1	EFRR	Słabiej rozwinięte	1(iv)	28 - Inne podejścia – obszary wiejskie	1 250 000
1	EFRR	Słabiej rozwinięte	1(iv)	33 - Inne podejścia – brak ukierunkowania terytorialnego	2 500 000

Tabela 8: Wymiar 7– wymiar „Równouprawnienie płci" w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	Słabiej rozwinięte	1(iv)	03 - Projekty neutralne w kwestii równouprawnienia płci	5 000 000

2.1.2. PRIORYTET 2 – ENERGIA I ŚRODOWISKO

2.1.2.1. Cel szczegółowy 2(i) Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych

2.1.2.1.1 Interwencje w ramach funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.
Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Cel:
Efektywne wykorzystanie energii.
Ograniczona energochłonność gospodarki.
Zwiększona efektywność energetyczna oraz energooszczędność.

Opis działania:
Wsparcie w ramach celu szczegółowego przeznaczone będzie na kompleksową modernizację budynków w kierunku budownictwa energooszczędnego z jednoczesnym ograniczeniem niskiej emisji. Oszczędność zużycia energii oraz zmniejszenie niskiej emisji można osiągnąć poprzez równoczesne działania termomodernizacyjne, połączone z eliminacją przestarzałych indywidualnych źródeł ogrzewania. Wspierane będzie również wytwarzanie energii elektrycznej i ciepła z OZE, jako element projektów w obszarze efektywności energetycznej budynków/przedsiębiorstw.

Wsparciu powinny podlegać nie tylko inwestycje, które mają największy wpływ na poprawę efektywności energetycznej, ale również wpływające na poprawę stanu powietrza czy zmniejszenie zjawiska ubóstwa energetycznego.
Instrumenty finansowe zastosowane będą w przypadku wszystkich inwestycji poza budynkami komunalnymi i historycznymi oraz budynkami użyteczności publicznej spełniającymi kryteria warunkujące wsparcie dotacyjne. Wsparciem dotacyjnym objęte będą również projekty dotyczące nieefektywnych systemów ciepłowniczych i systemów chłodniczych wraz z magazynami ciepła oraz projekty realizowane w powiązaniu z Programem STOP SMOG[56] skierowanym do osób najuboższych, zagrożonych ubóstwem energetycznym.
Mając na względzie przeciwdziałanie niskiej emisji, która stanowi główny problem w województwie, w cs 2(i) wsparcie uzyskają również projekty realizowane w powiązaniu z Programem STOP SMOG[57]. Działania planowane w FEP 2021-2027 będą miały charakter komplementarny do interwencji prowadzonej na poziomie krajowym. Polegać będą one na

[56] Wsparcie będzie kontynuowane w ramach Programu Czyste Powietrze lub innego programu ograniczającego niską emisję.
[57] Wsparcie będzie kontynuowane w ramach Programu Czyste Powietrze lub innego programu ograniczającego niską emisję.

pomocy jednostkom samorządu terytorialnego w zapewnieniu wkładu własnego do inwestycji realizowanych w programie STOP SMOG[58], skierowanym do osób najuboższych, zagrożonych ubóstwem energetycznym.
W ramach celu szczegółowego realizowane będą również inwestycje przedsiębiorstw (małych i mikro) służące zmniejszeniu zużycia energii oraz dotyczące zmiany procesów wewnątrz firm na mniej energochłonne.

Przy wyborze projektów IZ będzie kierowała się m.in.: efektywnością kosztową w powiązaniu z osiąganymi efektami ekologicznymi (tj. redukcja emisji gazów cieplarnianych oraz oszczędność energii) w stosunku do planowanych nakładów, a także preferowane będą projekty ograniczające ubóstwo energetyczne. W przypadku projektów z zakresu poprawy efektywności energetycznej zakłada się minimalny próg oszczędności energii pierwotnej, zależny od formy wsparcia i typu beneficjenta, jednak na poziomie nie niższym niż 30% (z wyjątkiem zabytków).
Projekty z zakresu efektywności energetycznej będą musiały być zgodne z Dyrektywą (UE) 2018/2001 w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych, Dyrektywą (UE) 2018/844 w sprawie charakterystyki energetycznej budynków, Dyrektywą (UE) 2018/2002 w sprawie efektywności energetycznej, Dyrektywą 2008/50/WE w sprawie jakości powietrza i czystszego powietrza dla Europy (CAFE), Dyrektywą Rady 92/43/EWG w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory, Dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE w sprawie ochrony dzikiego ptactwa.
Wspierane działania zostały ocenione jako zgodne z zasadą „nie czyń znaczących szkód" (DNSH). Program został poddany strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko (SEA). Zakres działań, w odniesieniu do budynków, urządzeń technicznych lub instalacji i procesów technologicznych, musi wynikać z audytów energetycznych.

W przypadku projektów kompleksowych wspierane mogą być także uzasadnione elementy niewynikające z audytów energetycznych, jeżeli realizują szersze cele Europejskiego Zielonego Ładu, w tym strategii „Fala renowacji na potrzeby Europy", jak rozwiązania przyczyniające się do zwiększenia powierzchni zielonych , rozwiązania na rzecz gospodarki o obiegu zamkniętym, infrastruktura związana z dostępnością. Dodatkowe elementy wykraczające poza koszty wynikające z rekomendacji audytu energetycznego mogą stanowić max. 15% wydatków kwalifikowalnych ogółem.

Uzupełnieniem działań zmniejszających zanieczyszczenie powietrza są także inwestycje w wymianę systemów ogrzewania (sieci ciepłownicze) o niskiej sprawności. W projektach dotyczących sieci ciepłowniczych ciepło w systemie ciepłowniczym powinno być wytwarzane w oparciu o źródła niskoemisyjne, odnawialne, gazowe, kogeneracyjne, z wykorzystaniem ciepła odpadowego z procesów przemysłowych lub kombinacji wyżej wymienionych.

[58] Wsparcie będzie kontynuowane w ramach Programu Czyste Powietrze lub innego programu ograniczającego niską emisję.

Preferowane będą projekty ograniczające ubóstwo energetyczne oraz zlokalizowane na obszarach o największych stężeniach pyłowych[59]. Preferowane powinny być również projekty promujące innowacyjne, kompleksowe rozwiązania oraz odnawialne źródła energii. W przypadku braku uzasadnienia technicznego lub ekonomicznego dla projektów sieciowych racjonalna jest realizacja inwestycji rozproszonych.

Wykorzystanie gazu w obszarze efektywności energetycznej musi odpowiadać celom Europejskiego Zielonego Ładu oraz warunkom określonym w rozporządzeniu w sprawie EFRR.
Inwestycje w wymianę instalacji zasilanych węglem kamiennym, torfem, węglem brunatnym, łupkami bitumicznymi, na kotły zasilane gazem ziemnym w mieszkalnictwie, budynkach publicznych, w przedsiębiorstwach, powinny być stosowane w przypadku braku możliwości technicznej lub opłacalności ekonomicznej przyłączenia do sieci ciepłowniczej lub braku możliwości instalacji zasilanej z odnawialnych źródeł energii oraz powinny być powiązane z równoczesną termomodernizacją budynku, w którym wymieniane jest źródło ciepła. Preferowane powinny być odnawialne źródła energii lub ewentualnie instalacje przygotowane do spalania zdekarbonizowanych gazów.
Inwestycje w sieci ciepłownicze są zasadniczym elementem dekarbonizacji, ale też nadrabiania zapóźnienia technologicznego w przypadku sieci ciepłowniczych niespełniających definicji systemów efektywnych. Dlatego w pierwszej kolejności powinny być modernizowane systemy nieefektywne energetycznie, w celu doprowadzenia ich do wymaganego stanu efektywności, wraz z magazynami ciepła.

We wszystkich projektach, w których będzie to zasadne i możliwe, zastosowane zostaną rozwiązania w zakresie obiegu cyrkularnego, jak również elementy sprzyjające adaptacji do zmiany klimatu i łagodzeniu jej skutków.
Interwencja w cs 2(i) jest kontynuacją działań podjętych w perspektywie finansowej 2014-2020, w ramach których wspierano m.in. wymianę źródeł ciepła w celu realizacji programów ochrony powietrza, w tym uchwały antysmogowej.
Rodzaje działań:

- Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej wraz z instalacją urządzeń OZE oraz wymianą/modernizacją źródeł ciepła albo podłączeniem do sieci ciepłowniczej / chłodniczej.

[59] Program ochrony powietrza dla strefy podkarpackiej z uwagi na stwierdzone przekroczenia poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM10 i poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM2,5 oraz poziomu docelowego benzo(a)pirenu oraz Plan Działań Krótkoterminowych. Program ochrony powietrza dla strefy miasto Rzeszów – z uwagi na stwierdzone przekroczenia poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM10 i poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM2,5 wraz z rozszerzeniem związanym z osiągnięciem krajowego celu redukcji narażenia i z uwzględnieniem poziomu docelowego benzo(a)pirenu oraz z Planem Działań Krótkoterminowych

- Poprawa efektywności energetycznej wielorodzinnych budynków mieszkalnych wraz z instalacją urządzeń OZE oraz wymianą/modernizacją źródeł ciepła albo podłączeniem do sieci ciepłowniczej / chłodniczej.
- Poprawa efektywności energetycznej w przedsiębiorstwach - poprzez odzyskiwanie energii w procesie produkcyjnym, modernizację energetyczną budynków, wraz z instalacją urządzeń OZE.
- Budowa/modernizacja systemów ciepłowniczych i chłodniczych (sieci) wraz z magazynami ciepła.
- Wsparcie Gmin przy realizacji Programu STOP SMOG[60].
- Modernizacja oświetlenia ulicznego na energooszczędne.

Główne typy beneficjentów:
- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki, porozumienia i stowarzyszenia,
- podmioty w których większość udziałów lub akcji posiadają jednostki samorządu terytorialnego lub ich związki i stowarzyszenia,
- jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną,
- wspólnoty mieszkaniowe, TBS,
- spółdzielnie mieszkaniowe (jedynie w zakresie systemów ciepłowniczych),
- organizacje pozarządowe,
- podmioty wykonujące działalność leczniczą, w rozumieniu ustawy o działalności leczniczej,
- przedsiębiorstwa,
- osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych – wyłącznie w zakresie budynków przedszkoli, szkół (o statusie szkoły publicznej), budynków pomocy społecznej i ochrony zdrowia,
- podmiot wybrany na podstawie art. 59 ust 3 CPR.

Oczekiwane rezultaty:
Efektem zaplanowanych działań będzie poprawa jakości powietrza, spadek emisji gazów cieplarnianych (głównie CO_2), zmniejszenie zużycia energii w budynkach, spadek liczby gospodarstw domowych wykorzystujących węgiel kamienny do ogrzewania. Szereg inwestycji w tym obszarze ma zbliżyć Polskę do standardu gospodarki zeroemisyjnej. Interwencja zaplanowana w ramach Polityki Spójności będzie komplementarna do krajowych inicjatywy, jak np. programy „Czyste Powietrze", STOP SMOG, jak również do KPO oraz FEnIKS.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

[60] Wsparcie będzie kontynuowane w ramach Programu Czyste Powietrze lub innego programu ograniczającego niską emisję.

Mieszkańcy województwa, podmioty/instytucje korzystający z efektów projektu.

Działania mające na celu zapewnienie równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Jak wskazują analizy, ubóstwo energetyczne dotyka szczególnie osoby mniej zamożne, w tym osoby starsze, rodziców samotnie wychowujących dzieci, osoby z niepełnosprawnościami oraz rodziny wielodzietne. Działanie uwzględni wsparcie osób dotkniętych lub narażonych na zjawisko ubóstwa energetycznego.
Z badań wynika konieczność prowadzenia działań adaptacyjnych do zmian klimatu w celu poprawy warunków i jakości życia mieszkańców regionu.
Wspieranie inwestycji w zakresie efektywności energetycznej wpłynie pozytywnie na poprawę jakości powietrza, a tym samym na zdrowie i długość życia mieszkańców. W związku z tym będzie pośrednio ograniczać zjawisko wykluczenia społecznego i związanego z nim ubóstwa.
W przypadku budynków mieszkalnych priorytetowo traktowane będą projekty ograniczające ubóstwo energetyczne oraz położone na obszarach o znacznym zanieczyszczeniu pyłowym określonych w Programie ochrony powietrza dla województwa.

Podstawowym trybem wyboru projektów do dofinansowania jest tryb konkurencyjny. Tryb niekonkurencyjny będzie mógł być zastosowany jedynie w sytuacjach przewidzianych w ustawie wdrożeniowej art. 44 ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027.

Wskazanie konkretnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Działania z zakresu efektywności energetycznej będą realizowane na terenie całego województwa.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

W ramach cs 2(i) realizowane będą projekty mające wymiar europejski, w tym projekty mające charakter międzyregionalny, transgraniczny i transnarodowy. Projekty z zakresu efektywności energetycznej przyczyniają się do realizacji celów unii energetycznej, promowania efektywności energetycznej i oszczędności energii, dekarbonizacji gospodarki i przejścia na gospodarkę niskoemisyjną oraz promowania rozwoju OZE. Powyższe przyczyni się do zwiększenia odporności na zmiany klimatu i przystosowania się do tych zmian. Ponadto zakres wsparcia cs 2(i) wpisuje się również pośrednio w SUE RMB cel 3 – Wzrost dobrobytu (Increase Prosperity), obszar „Energia”.

Województwo Podkarpackie planuje wystąpić z wnioskiem do Komisji Europejskiej o dofinansowanie w ramach nowej edycji programu LIFE na lata 2021-2027. Celem projektu będzie zintensyfikowanie działań w kierunku skutecznego ograniczenia „niskiej emisji" między innymi poprzez poprawę efektywności energetycznej budynków, wdrożenie systemu zarządzania energią na różnych poziomach, w tym optymalizacja systemów przesyłu energii oraz wytwarzania energii z wykorzystaniem obecnego potencjału zainstalowanych odnawialnych źródeł energii, finansowanych również ze środków UE. Szczególna rolę odgrywać będzie ograniczenie skutków ubóstwa energetycznego. Planuje się, że w realizację projektu będą zaangażowani partnerzy z terenu całego województwa, w tym gminy, uczelnie i instytuty, klastry energii, podmioty prywatne, organizacje pożytku publicznego, ministerstwo oraz podmioty zagraniczne. Możliwe, że w ramach projektu oprócz działań regionalnych lub międzyregionalnych zostaną wypracowane koncepcje działań transgranicznych.
Ponadto, realizowane w ramach cs 2(i) wsparcie będzie tworzyć synergię i stanowić uzupełnienie inwestycji w obszarze efektywności energetycznej i OZE w innych instrumentach i programach, w tym programach Interreg (np. Program Interreg Europa Środkowa 2021-2027, w ramach którego w Priorytecie 2. *Współpraca na rzecz bardziej zielonej Europy Środkowej*, planowane jest wsparcie transformacji energetycznej dla neutralności klimatycznej. Ponadto w Programie Interreg Region Morza Bałtyckiego 2021-2027, w Priorytecie 3. S*połeczeństwa neutralne dla klimatu*, planowane są również działania z zakresu transformacji energetycznej).

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Instrumenty finansowe zastosowane będą w przypadku wszystkich inwestycji poza budynkami komunalnymi i historycznymi oraz budynkami użyteczności publicznej spełniającymi kryteria warunkujące wsparcie dotacyjne. Planuje się skorzystanie z opcji przewidzianej w art. 58 ust. 5 rozp. ogólnego 2021-2027 w celu skrócenia okresu zwrotu z inwestycji. Poziom dotacji będzie uzależniony od osiągniętych efektów oszczędności energetycznej i redukcji emisji CO2 w stosunku do stanu wyjściowego. Jednym z kryteriów warunkujących dotacje dla inwestycji w EE budynków publicznych jest przyjęcie przez region POP zgodnego z art. 23 dyrektywy 2008/50/WE i egzekwowanie zapisów uchwał antysmogowych na obszarach w których one obowiązują bez wprowadzania zmian łagodzących ograniczenia i zakazy dot. eksploatacji instalacji lub odroczenia terminów ich wejścia w życie. Kolejnym kryterium jest wskaźnik dochodów podatkowych gminy (wskaźnik Gg), który powinien być niższy od uśrednionej wartości dla województwa. Oba warunki należy traktować łącznie. Wsparcie dotacyjne obejmie także działania/dokumentacje przygotowawcze i powykonawcze (ekspertyzy, audyty).

2.1.2.1.2 Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
2	2(i)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO001	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem (w tym: mikro, małe, średnie, duże)	szt.	0	74
2	2(i)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO003	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem z instrumentów finansowych	szt.	0	74
2	2(i)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO018	Lokale mieszkalne o udoskonalonej charakterystyce energetycznej	szt.	0	645
2	2(i)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO019	Budynki publiczne o udoskonalonej charakterystyce energetycznej	m2	0	69 074

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
2	2(i)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR026	Roczne zużycie energii pierwotnej (w tym: w lokalach mieszkalnych, budynkach	MWh/ rok	228 324	2021	109 853	CST2021	

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
					publicznych, przedsiębiorstwach, innych)						
2	2(i)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR029	Szacowana emisja gazów cieplarnianych	tony równoważnika CO2/ rok	28 474	2021	18 229	CST2021	

2.1.2.1.3 Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(i)	040 Projekty w zakresie efektywności energetycznej i projekty demonstracyjne w MŚP lub w dużych przedsiębiorstwach oraz działania wspierające zgodne z kryteriami efektywności energetycznej	33 246 834
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(i)	041 Renowacja istniejących budynków mieszkalnych pod kątem efektywności energetycznej, projekty demonstracyjne i działania wspierające	988 383
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(i)	042 Renowacja istniejących budynków mieszkalnych pod kątem efektywności energetycznej, projekty demonstracyjne i działania wspierające zgodne z kryteriami efektywności energetycznej	16 580 798
2	EFRR	Słabiej	2(i)	044	988 383

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
		rozwinięte		Renowacja zwiększająca efektywność energetyczną lub działania w zakresie efektywności energetycznej w odniesieniu do infrastruktury publicznej, projekty demonstracyjne i działania wspierające	
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(i)	045 Renowacja zwiększająca efektywność energetyczną lub działania w zakresie efektywności energetycznej w odniesieniu do infrastruktury publicznej, projekty demonstracyjne i działania wspierające zgodne z kryteriami efektywności energetycznej	17 915 768
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(i)	054 Wysokosprawna kogeneracja, system ciepłowniczy i chłodniczy	1 267 896
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(i)	055 Wysokosprawna kogeneracja, efektywny system ciepłowniczy i chłodniczy z niskimi emisjami w cyklu życia	15 941 913

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(i)	01 Dotacja	53 683 141
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(i)	03 Wsparcie poprzez instrumenty finansowe: pożyczka	30 000 000
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(i)	05 Wsparcie poprzez instrumenty finansowe: dotacje w ramach operacji instrumentu finansowego	3 246 834

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(i)	26 - Miasta, małe miasta i przedmieścia	10 866 247
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(i)	27 - Miejskie obszary funkcjonalne	10 866 246
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(i)	28 - Obszary wiejskie	21 732 494
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(i)	33 – Brak ukierunkowania terytorialnego	43 464 988

Tabela 8: Wymiar 7– wymiar „Równouprawnienie płci" w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(i)	03 - Projekty neutralne w kwestii równouprawnienia płci	86 929 975

2.1.2.2. Cel szczegółowy 2(ii) Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju

2.1.2.2.1 Interwencje w ramach funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.
Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Cel:
Zwiększony udział energetyki opartej na OZE w ogólnym bilansie energetycznym województwa.

Opis działania:
Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii jest drugim, obok promowania efektywności energetycznej, filarem budowy gospodarki niskoemisyjnej. Wykorzystanie OZE będzie istotnym elementem obniżenia emisyjności gospodarki województwa oraz dywersyfikacji źródeł wytwarzania w miksie energetycznym. Ze względu na pozytywny wpływ na środowisko będzie stanowić odpowiedź na zrównoważoną transformację energetyczną w kierunku gospodarki niskoemisyjnej, zgodną z polityką zrównoważonego rozwoju.
W związku z powyższym, wsparcie w ramach celu szczegółowego przeznaczone będzie na wytwarzanie energii elektrycznej oraz cieplnej pochodzącej z OZE oraz przyłączenie do sieci, inwestycje w magazyny energii działające na potrzeby OZE.

Wspierane będzie również wytwarzanie energetyki rozproszonej (prosumenckiej) opartej o instalacje o stosunkowo niewielkich mocach, stanowiącej podstawę rozwoju lokalnego wymiaru energetyki i nadającej transformacji energetycznej partycypacyjny charakter[61].
Przedsięwzięcia w obszarze OZE mogą być realizowane w formie projektów parasolowych lub grantowych.
Dalszy rozwój mikroinstalacji OZE (w tym przede wszystkim instalacji prosumenckich) stanowi naturalny kierunek rozwoju sektora elektroenergetycznego wynikający ze zmieniających się uwarunkowań legislacyjnych (na poziomie UE) oraz spadających kosztów technologicznych. Zakłada się zwiększenie dynamiki rozwoju mikroinstalacji OZE w okresie 2021-2027.
Zgodnie z zaleceniami Rady UE dla Polski w roku 2019, rozwój OZE powinien opierać się na uwarunkowaniach lokalnych oraz potencjale dostępnych zasobów.

[61] Polityka energetyczna Polski do 2040.

Mając na uwadze współczesne trendy rozwoju energetyki i nieuchronny wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii, istnieje potrzeba rozwoju technologii magazynowania energii, która ułatwi integrację i rozwój rozproszonych OZE[62].
Biorąc pod uwagę lokalne uwarunkowania społeczno-środowiskowe występujące w województwie podkarpackim, jak również potrzeby związane z transformacją energetyczną, za najbardziej efektywne kierunki wsparcia należy uznać rozwój instalacji fotowoltaicznych, rozwój instalacji wykorzystujących biogaz oraz biomasę, małych i średnich instalacji geotermalnych oraz aerotermalnych (pompy ciepła), a w dalszej perspektywie małych siłowni wiatrowych. Większość wymienionych typów instalacji była finansowana w RPO WP 2014-2020. W perspektywie finansowej 2021-2027 należy położyć większy nacisk na finansowanie źródeł sterowalnych lub częściowo sterowalnych, tj. instalacji PV zintegrowanych z magazynami energii, biogazowni zintegrowanych z magazynami biogazu, małych elektrociepłowni biomasowych korzystających z lokalnych zasobów biomasy rolniczej i leśnej. Czynnikami decydującymi o największej efektywności wymienionych rozwiązań technologicznych jest duży potencjał w zakresie generowania efektów społeczno-ekonomicznych, znaczenie z punktu widzenia szybkiej i efektywnej transformacji energetycznej, a także niewielkie ryzyko negatywnego wpływu na walory przyrodniczo-krajobrazowe występujące w województwie podkarpackim[63].

Istotny wpływ na skalę wykorzystania odnawialnych źródeł energii będzie mieć postęp technologiczny – zarówno w zakresie aktualnie znanych sposobów wytwarzania energii, jak i w zupełnie nowych technologiach, ale także w technologiach magazynowania energii. W kolejnych latach struktura paliw gazowych w polskim miksie energetycznym będzie podlegała zmianom, m.in. w związku z rozwojem źródeł wytwarzających gazy niskoemisyjne i odnawialne, takie jak wodór.
W zakresie wodoru w cs 2(ii) dopuszcza się wsparcie:
- instalacji OZE łącznie z instalacją do produkcji wodoru odnawialnego, magazynowania, dystrybucji wodoru lub
- instalacji OZE, z której energia bezpośrednio lub pośrednio zasili elektrolizery lub
- instalacji do produkcji wodoru odnawialnego (magazynowania, dystrybucji).

Wsparciem w formie dotacji, z uwagi na wysokie koszty i potrzebę zachęcenia społeczeństwa do tego rodzaju inwestycji, objęte będą inwestycje dotyczące budowy magazynów energii, jak również inwestycje w zakresie OZE, w których brakuje systemów wsparcia operacyjnego lub gdy technologia OZE jest niewystarczająco dojrzała lub charakteryzuje się wyższym ryzykiem albo niższą rentownością. Pozostałe rodzaje OZE będą wspierane z wykorzystaniem instrumentów finansowych.

[62] Krajowy plan na rzecz energii i klimatu na lata 2021-2030

[63] Raport końcowy z badania ewaluacyjnego pn. Ocena wpływu RPO WP 2014-2020 na efektywność energetyczną i emisyjność.

Dofinansowanie obszaru OZE przyczyni się do rozwoju inicjatyw takich jak klastry energii, czy spółdzielnie energetyczne. Nowe unijne przepisy zakładają znaczny wzrost roli i znaczenia aktywnych konsumentów energii. Samobilansujące się lokalne systemy wytwórców i konsumentów energii mają ważne, wielopłaszczyznowe znaczenie dla prowadzenia dalszego rozwoju w kierunku neutralności klimatycznej i gospodarki o obiegu zamkniętym.
Stabilność produkcji energii z OZE pomogą zapewnić instalacje hybrydowe łączące w sobie więcej niż jedno źródło OZE. Preferencje uzyskają projekty OZE innowacyjne, hybrydowe.

Przy wyborze projektów IZ będzie kierowała się m.in.: efektywnością kosztową w powiązaniu z osiąganymi efektami ekologicznymi (tj. redukcja emisji gazów cieplarnianych oraz produkcja energii z OZE) w stosunku do planowanych nakładów finansowych (z wyjątkiem produkcji odnawialnych gazów), a także preferowane będą projekty ograniczające ubóstwo energetyczne. Projekty z zakresu OZE będą musiały być zgodne z Dyrektywą (UE) 2018/2001 w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych.

Wspierane działania zostały ocenione jako zgodne z zasadą „nie czyń znaczących szkód" (DNSH). Program został poddany strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko (SEA). Inwestycje w elektrownie wodne ograniczone będą do działań dotyczących istniejących obiektów. Nie mogą one powodować nieosiągnięcia dobrego stanu lub potencjału jednolitych części wód, nie mogą pogarszać stanu lub potencjału jednolitych części wód oraz nie mogą mieć znaczącego wpływu na cele ochrony obszarów objętych siecią Natura 2000.
Wykorzystanie biomasy do celów energetycznych powinno odbywać się z poszanowaniem zasady DNSH „nie czyń znaczących szkód", w szczególności w odniesieniu do zanieczyszczenia powietrza i różnorodności biologicznej.

Planowane działania dotyczące rozwoju OZE skierowane będą do mieszkańców województwa, sektora publicznego i przedsiębiorstw.

Rodzaje działań:

- Budowa i rozbudowa instalacji do produkcji energii z OZE wraz z przyłączami do sieci lub inwestycje w magazyny energii działające na potrzeby OZE, w zakresie wytwarzania:
  - energii elektrycznej,
  - energii cieplnej,
  - wodoru niskoemisyjnego.

Główne typy beneficjentów:

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki, porozumienia i stowarzyszenia,
- podmioty w których większość udziałów lub akcji posiadają jednostki samorządu terytorialnego lub ich związki i stowarzyszenia,
- jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną,

- przedsiębiorstwa,
- spółdzielnie energetyczne, klastry energii,
- spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe, TBS,
- szkoły wyższe,
- organizacje pozarządowe,
- podmioty wykonujące działalność leczniczą, w rozumieniu ustawy o działalności leczniczej,
- podmiot wybrany na podstawie art. 59 ust 3 CPR.

Oczekiwane rezultaty:
Efektem zaplanowanych działań będzie wzrost udziału OZE w końcowym zużyciu energii, redukcja emisji CO_2, wzrost liczby podmiotów produkujących energię, w tym prosumentów. Interwencja zaplanowana w ramach cs 2(ii) będzie komplementarna do KPO oraz FEnIKS.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:
Mieszkańcy województwa, podmioty/instytucje korzystający z efektów projektu.

Działania mające na celu zapewnienie równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:
Jak wskazują analizy, ubóstwo energetyczne dotyka szczególnie osoby mniej zamożne, w tym osoby starsze, rodziców samotnie wychowujących dzieci, osoby z niepełnosprawnościami oraz rodziny wielodzietne. Działanie uwzględni wsparcie osób dotkniętych lub narażonych na zjawisko ubóstwa energetycznego.
Wspieranie inwestycji w zakresie rozwoju odnawialnych źródeł energii wpłynie pozytywnie na kształtowanie zrównoważonej transformacji energetycznej a przez to poprawę jakości powietrza, a tym samym na zdrowie i długość życia mieszkańców. W związku z tym będzie pośrednio ograniczać zjawisko wykluczenia społecznego i związanego z nim ubóstwa.
Podstawowym trybem wyboru projektów do dofinansowania jest tryb konkurencyjny. Tryb niekonkurencyjny będzie mógł być zastosowany jedynie w sytuacjach przewidzianych w ustawie wdrożeniowej art. 44 ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027.

Wskazanie konkretnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:
Działania z zakresu OZE będą realizowane na terenie całego województwa.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:
W ramach cs 2(ii) realizowane będą projekty mające wymiar europejski, w tym projekty mające charakter międzyregionalny, transgraniczny i transnarodowy. Projekty w ramach cs 2(ii) będą przyczyniać się do zwiększenia odporności na zmiany klimatu i przystosowania się do tych zmian. Ponadto zakres wsparcia cs 2(ii) wpisuje się również pośrednio w SUE RMB cel 3 – Wzrost dobrobytu (Increase Prosperity), obszar „Energia".

Województwo Podkarpackie planuje wystąpić z wnioskiem do Komisji Europejskiej o dofinansowanie w ramach nowej edycji programu LIFE na lata 2021-2027. Celem projektu będzie zintensyfikowanie działań w kierunku skutecznego ograniczenia „niskiej emisji" między innymi poprzez poprawę efektywności energetycznej budynków, wdrożenie systemu zarządzania energią na różnych poziomach, w tym optymalizacja systemów przesyłu energii oraz wytwarzania energii z wykorzystaniem obecnego potencjału zainstalowanych odnawialnych źródeł energii, finansowanych również ze środków UE. Szczególna rolę odgrywać będzie ograniczenie skutków ubóstwa energetycznego. Planuje się, że w realizację projektu będą zaangażowani partnerzy z terenu całego województwa, w tym gminy, uczelnie i instytuty, klastry energii, podmioty prywatne, organizacje pożytku publicznego, ministerstwo oraz podmioty zagraniczne. Możliwe, że w ramach projektu oprócz działań regionalnych lub międzyregionalnych zostaną wypracowane koncepcje działań transgranicznych.
Ponadto, realizowane w ramach cs 2(ii) wsparcie będzie tworzyć synergię i stanowić uzupełnienie inwestycji w obszarze efektywności energetycznej i OZE w innych instrumentach i programach, w tym programach INTERREG. Przedsięwzięcia INTERREG i FEP łącznie cechować będzie komplementarność, zaś synergia wdrażanych działań przejawiać się będzie w zapewnieniu realizacji celów unii energetycznej, promowania oszczędności energii, dekarbonizacji gospodarki i przejścia na gospodarkę niskoemisyjną oraz promowania rozwoju odnawialnych form energii.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:
Inwestycje z zakresu OZE będą z uwagi na generowanie oszczędności finansowane poprzez instrumenty finansowe.
Wsparciem w formie dotacji, z uwagi na wysokie koszty i potrzebę zachęcenia społeczeństwa do tego rodzaju inwestycji, objęte będą inwestycje dotyczące budowy magazynów energii, jak również inwestycje w zakresie OZE, w których brakuje systemów wsparcia operacyjnego lub gdy technologia OZE jest niewystarczająco dojrzała lub charakteryzuje się wyższym ryzykiem albo niższą rentownością. Warunki wsparcia dotacyjnego będą ustalane w formie kryteriów wyboru projektów przez Komitet Monitorujący.

2.1.2.2.2 Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
2	2(ii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO022	Dodatkowa zdolność wytwarzania energii odnawialnej (w tym: energii elektrycznej, energii cieplnej)	MW	0	223

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii)) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
2	2(ii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR031	Wytworzona energia odnawialna ogółem (w tym: energia elektryczna, energia cieplna)	MWh/ rok	0	2021	434 784	CST2021	

2.1.2.2.3 Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(ii)	047 Energia odnawialna: wiatrowa	10 000 000
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(ii)	048 Energia odnawialna: słoneczna	102 359 354
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(ii)	049 Energia odnawialna: biomasa	670 957
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(ii)	050 Energia odnawialna: biomasa o wysokim poziomie redukcji emisji gazów cieplarnianych	8 021 498
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(ii)	052 Inne rodzaje energii odnawialnej (w tym energia geotermalna)	24 368 095

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(ii)	01 Dotacja	73 419 904
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(ii)	03 Wsparcie poprzez instrumenty finansowe: pożyczka	72 000 000

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(ii)	26 - Miasta, małe miasta i przedmieścia	18 177 488
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(ii)	27 - Miejskie obszary funkcjonalne	18 177 488
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(ii)	28 - Obszary wiejskie	36 354 976
2	EFRR	Słabiej	2(ii)	33 - Brak ukierunkowania terytorialnego	72 709 952

		rozwinięte			

Tabela 8: Wymiar 7– wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(ii)	03 - Projekty neutralne w kwestii równouprawnienia płci	145 419 904

2.1.2.3. Cel szczegółowy 2(iv) Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego

2.1.2.3.1 Interwencje w ramach funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.
Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Cel:
Przeciwdziałanie i minimalizowanie skutków zagrożeń wywołanych czynnikami naturalnymi.

Opis działania:
W ramach celu szczegółowego realizowane będą działania adaptacyjne służące ochronie przed powodzią oraz przeciwdziałaniu skutkom suszy, w tym polegające na rozwoju zielonej lub niebieskiej infrastruktury i likwidacji miejskich wysp ciepła. Działania ukierunkowane będą również na zarządzanie wodami opadowymi poprzez m.in. różne formy retencji i rozwój infrastruktury zieleni.
W obszarze gospodarowania wodami opadowymi wsparcie powinno być ukierunkowane na zrównoważone systemy gospodarowania wodami, które spełniają co najmniej trzy niezbędne warunki, tj.

- są potrzebne do przystosowania się do zmian klimatu ekstremalnych warunków pogodowych,
- wykorzystują zieloną i niebieską infrastrukturę do zatrzymywania wody w miejscu opadów na terenach miejskich (nie na odpływie wody) oraz rozwiązania oparte na przyrodzie mikroretencji, oraz
- nie są związane z gospodarką ściekami komunalnymi.

Inwestycje w systemy zbierania wód opadowych, które nie spełniają powyższych warunków, powinny być wspierane w ramach cs 2(v).

W całym kraju, a zwłaszcza na obszarach miejskich coraz bardziej odczuwalne są negatywne skutki zmiany klimatu, w tym powodzie, fale upałów i gwałtowne burze. W związku z powyższym, realizowane będą projekty mające na celu adaptację terenów zurbanizowanych do zmian klimatu (m.in.: zielona lub niebieska infrastruktura, gospodarowanie wodami opadowymi, ograniczanie powierzchni nieprzepuszczalnych).
W kontekście minimalizowania efektów zmian klimatycznych istotną rolę będzie pełnić zielona infrastruktura, zwłaszcza zielone pierścienie wokół miast.
Kluczowe dla powodzenia działań adaptacyjnych do zmian klimatu, w tym odporności na gwałtowne deszcze nawalne i głębokie susze, są rozwiązania zatrzymujące wodę w miejscu

opadu, połączone z ich infiltracją oraz ewapotranspiracją z wykorzystaniem niebieskiej lub zielonej infrastruktury i rozwiązań opartych na przyrodzie, możliwe do zrealizowania nawet na obszarach silnie zurbanizowanych.

Z uwagi na malejące zasoby wód podziemnych w województwie podkarpackim, dalsze działania należy ukierunkować na zapewnienie ilościowego i jakościowego zapotrzebowania na wodę oraz utrzymania co najmniej dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych. W celu ograniczenia ryzyka powodziowego realizowane będą projekty dotyczące retencjonowania wód w naturalnych lub seminaturalnych ekosystemach (tereny podmokłe, naturalne zbiorniki wodne zagrożone dużymi wahaniami poziomu zwierciadła wody, z powodu wadliwie działających systemów melioracyjnych oraz zjawiska suszy). Będą również wspierane projekty służące ochronie obszarów miast i cennej infrastruktury, polegające na budowie suchych zbiorników powodziowych, kanałów ulgi oraz obwałowań w uzasadnionych przypadkach.
Szczególnym rodzajem terenów zagrożonych podtopieniami są również miasta.
W zakresie adaptacji do zmian klimatu, w cs 2(iv) nie będą wspierane ośrodki miejskie do których adresowana jest interwencja programu FEPW oraz FEnIKS.

Zapobieganie i przeciwdziałanie powodziom oraz ograniczenie ich zasięgu i skutków, musi zostać również synchronizowane ze wzmacnianiem centrów operacyjnych. Ponadto istotne będzie zwiększanie świadomości społeczeństwa o zmianach klimatu i wpływu każdej osoby na powstrzymanie negatywnych skutków tych zmian, jak również w sprawie zagrożeń wynikających z wystąpienia powodzi i ich konsekwencji.
Działania podejmowane będą również w kierunku adekwatnego wyposażenia jednostek systemu ratowniczego w wysokiej jakości sprzęt oraz pojazdy ratownicze i narzędzia służące do zabezpieczenia mienia i bezpieczeństwa mieszkańców.

Realizacja zadań z zakresu gospodarki wodnej przyczyni się również do wypełnienia zobowiązań wynikających z Ramowej Dyrektywy Wodnej 2000/60/WE oraz Dyrektywy Powodziowej 2007/60/WE. Dotyczy to w szczególności infrastruktury hydrotechnicznej, w celu zachowania dobrego stanu wód.
Projekty realizowane w ramach celu szczegółowego będą musiały być zgodne z Dyrektywą Rady 92/43/EWG w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory, Dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE w sprawie ochrony dzikiego ptactwa.
Wspierane inwestycje, nie mogą co do zasady powodować nieosiągnięcia dobrego stanu lub potencjału jednolitych części wód, nie mogą też pogarszać stanu lub potencjału jednolitych części wód oraz nie mogą mieć znaczącego wpływu na cele ochrony obszarów objętych siecią Natura 2000, chyba że zachodzą przesłanki do odstępstw przewidzianych w Dyrektywie Siedliskowej. Projekty, które powodują zastosowanie art. 4 ust. 7 Ramowej Dyrektywy Wodnej, nie będą wspierane.

Wspierane działania zostały ocenione jako zgodne z zasadą „nie czyń znaczących szkód” (DNSH). Program został poddany strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko (SEA). W ramach celu szczegółowego nie będą wspierane prace utrzymaniowe na rzekach ani regulacje rzek. Przedsięwzięcia powinny być nastawione na chronienie obszarów przed skutkami klęsk żywiołowych. Nie będą finansowane inwestycje służące innym celom (rekreacja, turystyka, melioracja na obszarach wiejskich), jak również działania związane z renaturyzacją przekształconych cieków wodnych i obszarów od wód zależnych.

Rodzaje działań:

- Kompleksowe działania na rzecz adaptacji do zmian klimatu z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego, poprzez wdrażanie systemowych rozwiązań z zakresu niebieskiej lub zielonej infrastruktury, takich jak np. zastosowanie elementów zieleni w kształtowaniu miejskich przestrzeni publicznych, m.in. parki kieszonkowe, ogrody deszczowe, zielone dachy i ściany, parklety, ogrody wertykalne, wykorzystanie i powiększanie istniejących systemów naturalnego odprowadzania wód deszczowych i roztopowych (np. rowy i niecki infiltracyjne, muldy trawiaste, studnie chłonne, zbiorniki infiltracyjne) oraz naturalnego retencjonowania wody opadowej poprzez np. muldy chłonne, zielone ściany, zielone przystanki, ogrody deszczowe.
- Projekty dotyczące retencjonowania wód w naturalnych lub seminaturalnych ekosystemach (tereny podmokłe, naturalne zbiorniki wodne zagrożone dużymi wahaniami poziomu zwierciadła wody z powodu wadliwie działających systemów melioracyjnych oraz zjawiska suszy).
- Budowa, przebudowa lub remont urządzeń wodnych i infrastruktury towarzyszącej służących przeciwdziałaniu /zmniejszeniu skutków powodzi lub suszy, takich jak zbiorniki suche, poldery przeciwpowodziowe, wały przeciwpowodziowe, jeśli naturalne mechanizmy ekosystemowe są niewystarczające, a podjęcie tych działań nie zwiększy zagrożenia w sytuacjach nadzwyczajnych.
- Rozwój małej retencji przede wszystkim w ekosystemach oraz zlewniach elementarnych, w tym naturalnych ekosystemach na obszarach cennych przyrodniczo oraz ekosystemach przekształconych, wykorzystywanych na potrzeby produkcji rolnej.
- Rozwijanie systemów prognozowania i ostrzegania środowiskowego.
- Rozwijanie systemów ratownictwa (m.in. zakup sprzętu oraz pojazdów do prowadzenia akcji ratowniczych i usuwania skutków zjawisk katastrofalnych lub poważnych awarii chemiczno-ekologicznych).
- Edukacja w zakresie kwestii klimatycznych oraz ochrony zasobów wodnych.

Osiągnięcie założonych celów przystosowania do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku i odporności na klęski żywiołowe wymaga zastosowania dotacji, aby sprawnie przeprowadzić działania, które dążą do osiągnięcia Europejskiego Zielonego Ładu.

Ze względu na typy beneficjentów i rodzaje projektów, formą wsparcia w cs 2(iv) będą dotacje. Działania związane z zabezpieczeniem przed suszą oraz ochroną przed powodziami i skutkami zmian klimatu nie dotyczą projektów mogących generować przychody. Pierwszorzędne znaczenie ma ich środowiskowy i społeczny charakter, a także ich związek z bezpieczeństwem. Potrzeby inwestycyjne dotyczą odpowiedzialności organów państwa i samorządu, które realizują właściwe działania w tym zakresie.

Główne typy beneficjentów:

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki, porozumienia i stowarzyszenia,
- podmioty, w których większość udziałów lub akcji posiadają jednostki samorządu terytorialnego lub ich związki i stowarzyszenia,
- jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną,
- Sanepid, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska,
- zarządzający parkami krajobrazowymi,
- Ochotnicza Straż Pożarna włączona do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego,
- Państwowa Straż Pożarna włączona do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego (działania komplementarne do wsparcia przewidzianego na poziomie krajowym),
- WOPR, GOPR,
- spółdzielnie mieszkaniowe,
- organizacje pozarządowe,
- Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie.

Oczekiwane rezultaty:

Efektem zaplanowanych działań będzie: zwiększenie małej retencji, spadek obszarów z bardzo wysokim i wysokim poziomem ryzyka powodziowego, wzrost zdolności retencyjnej (w tym naturalnej) oraz rozwój mikroretencji, podniesienie potencjału adaptacyjnego obszarów miejskich do obserwowanych i prognozowanych zmian klimatu. Interwencja zaplanowana w ramach cs 2(iv) będzie komplementarna do wsparcia FEPW oraz FEnIKS w zakresie adaptacji do zmian klimatu.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Mieszkańcy województwa, podmioty/instytucje korzystający z efektów projektu.

Działania mające na celu zapewnienie równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Wspieranie inwestycji w tkankę przyrodniczą miast, powiększanie terenów zielonych, usuwanie i przeciwdziałanie zagrożeniom związanym ze zmianami klimatycznymi wpłynie pozytywnie na zdrowie i długość życia mieszkańców miast, a tym samym będzie pośrednio

ograniczać zjawisko wykluczenia społecznego i związanego z nim ubóstwa. Dbałość o środowisko naturalne i lepsze, bardziej efektywne gospodarowanie zasobami przyrodniczymi na terenach najsilniej zurbanizowanych będzie zapobiegać długofalowo wykluczeniu i marginalizacji tych obszarów; będzie sprzyjać tworzeniu miejsc bezpiecznych dla życia mieszkańców i odpornych na występowanie nowych zjawisk kryzysowych, związanych ze zmianami klimatu i sprzyjać tworzeniu przestrzeni publicznej zachowującej funkcje przyrodnicze. Poprzez zastosowanie standardu dostępności: architektonicznego i cyfrowego, zielona i niebieska infrastruktura będzie dostępna dla ogółu społeczeństwa, w tym będzie odpowiadała także na specyficzne potrzeby osób w niekorzystnej sytuacji: osób z niepełnosprawnościami, osób starszych, osób o ograniczonych możliwościach poruszania się, opiekunów z dziećmi czy osobami zależnymi. Przy projektowaniu działań edukacyjnych uwzględnione zostaną potrzeby wszystkich grup odbiorców, w tym osób starszych i z niepełnosprawnościami. Kampanie informacyjne będą realizowane z zachowaniem standardów dostępności, z wykorzystaniem różnorodnych form i kanałów komunikacji, w celu dotarcia do możliwie największej liczby mieszkańców województwa.

Podstawowym trybem wyboru projektów do dofinansowania jest tryb konkurencyjny. Tryb niekonkurencyjny będzie mógł być zastosowany jedynie w sytuacjach przewidzianych w ustawie wdrożeniowej art. 44 ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027.

Wskazanie konkretnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:
Działania obejmujące dostosowanie do zmian klimatu realizowane będą na obszarze całego województwa, w szczególności będą związane z obszarami zurbanizowanymi i innymi obszarami w szczególny sposób dotkniętymi klęskami, związanymi z anomaliami pogodowymi, w tym suszą i powodziami.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:
W ramach cs 2(iv) realizowane będą projekty mające wymiar europejski, stąd też przewiduje się możliwość realizacji projektów i inicjatyw międzyregionalnych, transgranicznych i transnarodowych. Pomimo punktowego charakteru, projekty w ramach cs 2(iv) będą przyczyniać się do zwiększenia odporności na zmiany klimatu i przystosowania się do tych zmian na obszarze UE. Ponadto zakres wsparcia cs 2(iv) wpisuje się również pośrednio w SUE RMB cel 3 – Wzrost dobrobytu (Increase Prosperity), 3.4. Adaptacja do zmian klimatycznych, zapobieganie i zarządzanie ryzykiem (Climate change adaptation, risk prevention and management). Dodatkowo, realizowane w ramach cs 2(iv) wsparcie będzie tworzyć synergię i stanowić uzupełnienie inwestycji w obszarze adaptacja do zmian klimatu w innych instrumentach i programach, w tym programach INTERREG. Przedsięwzięcia

INTERREG i FEP łącznie cechować będzie komplementarność, zaś synergia wdrażanych działań przejawiać się będzie w zapewnieniu zwiększenia odporności na zmiany klimatu i przystosowania się do tych zmian na obszarze UE.
W ramach Programu Interreg Polska Słowacja 2021-2027, w Priorytecie 1. Przyjazne naturze i bezpieczne Pogranicze, planowane są działania z zakresu wspierania przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:
W cs 2 (iv) nie przewiduje się zastosowania instrumentów finansowych.

2.1.2.3.2 Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
2	2(iv)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO026	Zielona infrastruktura wybudowana lub zmodernizowana w celu przystosowania się do zmian klimatu	ha	0	22
2	2(iv)	EFRR	Słabiej rozwinięte	PLRO041	Liczba jednostek służb ratowniczych doposażonych w sprzęt do prowadzenia akcji ratowniczych i usuwania skutków katastrof	szt.	0	129
2	2(iv)	EFRR	Słabiej rozwinięte	PLRO167	Liczba wybudowanych, przebudowanych i wyremontowanych urządzeń wodnych (w tym obiektów kompleksowych)	szt.	0	6

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii)) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
2	2(iv)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR035	Ludność odnosząca korzyści ze środków ochrony przeciwpowodziowej	osoby	0	2021	26 700	CST2021	

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
2	2(iv)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR095	Ludność mająca dostęp do nowej lub udoskonalonej zielonej infrastruktury	osoby	0	2021	13 140	CST2021	

2.1.2.3.3 Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(iv)	058 Działania w zakresie przystosowania się do zmian klimatu oraz zapobieganie ryzykom związanym z klimatem i zarządzanie nimi: powodzie i osunięcia ziemi (w tym zwiększanie świadomości, ochrona ludności i systemy zarządzania klęskami żywiołowymi i katastrofami, infrastruktura i podejście ekosystemowe)	22 065 403
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(iv)	059 Działania w zakresie przystosowania się do zmian klimatu oraz zapobieganie ryzykom związanym z klimatem i zarządzanie nimi: pożary (w tym zwiększanie świadomości, ochrona ludności i systemy zarządzania klęskami żywiołowymi i katastrofami, infrastruktura i podejście ekosystemowe)	25 245 392
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(iv)	060	21 649 718

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
				Działania w zakresie przystosowania się do zmian klimatu oraz zapobieganie ryzykom związanym z klimatem i zarządzanie nimi: inne ryzyka, np. burze i susze (w tym zwiększanie świadomości, ochrona ludności i systemy zarządzania klęskami żywiołowymi i katastrofami, infrastruktura i podejście ekosystemowe)	

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(iv)	01 Dotacje	68 960 513

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(iv)	26 - Miasta, małe miasta i przedmieścia	8 620 064
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(iv)	27 - Miejskie obszary funkcjonalne	8 620 064
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(iv)	28 - Obszary wiejskie	17 240 128
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(iv)	33 - Brak ukierunkowania terytorialnego	34 480 257

Tabela 8: Wymiar 7– wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(iv)	03 - Projekty neutralne w kwestii równouprawnienia płci	68 960 513

2.1.2.4. Cel szczegółowy 2(v) Wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej

2.1.2.4.1 Interwencje w ramach funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.
Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Cel:
Zapewnienie właściwej gospodarki wodno-ściekowej w województwie podkarpackim.

Opis działania:
Gospodarka wodna odpowiada za niezmiernie ważny, z punktu widzenia społecznego i gospodarczego, obszar działań związany z kształtowaniem zasobów wodnych kraju. Działania te obejmują przede wszystkim zapewnienie właściwej ilości i jakości wody do spożycia oraz oczyszczanie ścieków komunalnych.
W przedmiotowym celu szczegółowym ważne będzie nie tylko zapewnienie dostaw wody dobrej jakości, oszczędzanie wody, ale przede wszystkim właściwe zagospodarowanie ścieków.
Dokumentem strategicznym służącym właściwemu podejściu do zagospodarowania ścieków jest, tak jak w poprzednich latach, Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych (KPOŚK), wyznaczający granice interwencji w obszarze gospodarki ściekowej. Skuteczne wdrażanie zadań ujętych w KPOŚK przyczyni się do zrównoważonego rozwoju gmin oraz do wypełnienia zobowiązań wynikających z Dyrektywy Ściekowej.

W ramach celu szczegółowego wsparcie uzyskają działania związane zarówno z budową nowej jak i przebudową i remontem istniejącej infrastruktury w aglomeracjach ujętych w KPOŚK o wielkości 2-15 tys. RLM niezgodnych z Dyrektywą Ściekową. Priorytetem będzie wsparcie aglomeracji o wielkości 10-15 tys. RLM.
Jak wynika z danych przedstawionych w VI AKPOŚK, planowane nakłady inwestycyjne w aglomeracjach 10-15 tys. RLM wynoszą 208 998 000 zł (w tym w aglomeracjach, które nie spełniają warunków z Dyrektywy Ściekowej – 87 307 000 zł), natomiast w aglomeracjach 2-10 tys. RLM wynoszą 1 352 315 000 zł (w tym w aglomeracjach, które nie spełniają warunków z Dyrektywy Ściekowej – 597 913 000 zł).
Wielkość całkowitego - rzeczywistego - ładunku zanieczyszczeń w aglomeracjach 2-10 tys. RLM wynosi 595 450 RLM, zaś w aglomeracjach 10-15 tys. RLM - 123 225 RLM[64].

[64] Sprawozdanie z realizacji KPOŚK za 2020r.

Dla zapewnienia priorytetu inwestycjom w aglomeracjach w przedziale 10 tys. RLM – 15 tys. RLM, wydzielona zostanie dedykowana alokacja, tj. ok. 21 mln euro.

W okresie wdrażania RPO WP 2014-2020 uwidoczniły się pilne potrzeby dotyczące budowy i modernizacji infrastruktury służącej zaopatrzeniu w wodę oraz zapewnieniu odpowiedniej jakości dostarczanej wody. Jest to przede wszystkim konsekwencja zmian klimatu, w wyniku których w ostatnich latach w regionie nasiliło się zjawisko suszy, mające istotny wpływ na ograniczenie możliwości poboru wody z dotychczas wykorzystywanych źródeł powierzchniowych i podziemnych[65].
W tym celu szczegółowym realizowane będą również zadania dotyczące zaopatrzenia w wodę do spożycia. Działania te powinny obejmować inwestycje w urządzenia do ujęcia, uzdatniania wody oraz w sieci, w tym takie, które zapewniają ograniczenie strat wody i zapewnią oszczędniejsze gospodarowanie tym zasobem, poprawiające efektywność wykorzystania wody oraz ułatwiające dostęp do wody dobrej jakości.
W zakresie zaopatrzenia w wodę priorytetem będzie ograniczanie strat wody oraz efektywne wykorzystanie istniejących zasobów wody pitnej. Tego typu projekty będą mogły być wspierane zarówno kompleksowo z gospodarką ściekową jak i niezależnie od projektów ściekowych. Realizacja projektów związanych ze wsparciem systemów zaopatrzenia w wodę polegających na ich budowie będzie dopuszczalna w ograniczonym zakresie jako uzupełniający element projektów dotyczących gospodarki ściekowej (limit na poziomie projektu: 25% kosztów projektu) lub jako samodzielne projekty, gdy na danym obszarze zapewniony jest sposób zagospodarowania ścieków zgodny z Dyrektywą Rady z dnia 21 maja 1991 r. dotyczącą oczyszczania ścieków komunalnych (bądź taka zgodność zostanie uzyskana w wyniku zakończenia realizowanych już projektów).
Realizacja zadań z zakresu gospodarki wodnej przyczyni się również do wypełnienia zobowiązań wynikających z Ramowej Dyrektywy Wodnej 2000/60/WE oraz Dyrektywy Powodziowej 2007/60/WE.
Wspierane działania zostały ocenione jako zgodne z zasadą „nie czyń znaczących szkód” (DNSH). Program został poddany strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko (SEA).

Ponadto, ze względu na rozwój sieci wodociągowych i kanalizacyjnych, prognozowany jest wzrost masy powstających w procesie technologicznym osadów ściekowych, które będą wymagały unieszkodliwienia i zagospodarowania.
W związku z powyższym, w ramach celu szczegółowego planowane jest również przygotowanie osadów ściekowych z oczyszczalni ścieków do ostatecznego zagospodarowania, w projektach realizowanych w ramach KPOŚK.

[65] Raport końcowy z badania ewaluacyjnego pn. Ocena efektów interwencji realizowanych w ramach OP IV oraz działania 6.1 OP VI RPO WP 2014-2020.

Rodzaje działań:

- Rozwój i modernizacja infrastruktury kanalizacyjnej oraz oczyszczania ścieków komunalnych, w ramach *Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych* w aglomeracjach 2-15 tys. RLM, które nie spełniają wymogów Dyrektywy Ściekowej, w tym przygotowanie osadów ściekowych do ostatecznego zagospodarowania.
- Budowa i modernizacja infrastruktury niezbędnej do ujęcia, uzdatniania, magazynowania i dystrybucji wody do spożycia, m.in. działania dotyczące poprawy jakości systemów zaopatrzenia w wodę oraz likwidowania strat wody, poprawy efektywności wykorzystania wody, w tym w sytuacji zmniejszenia dostępnej ilości wody lub obniżenia jakości wody, w uzasadnionych adaptacją do zmian klimatu przypadkach.

Wyzwaniem we wspieraniu zrównoważonej gospodarki wodnej jest podjęcie działań ukierunkowanych na poprawę stanu jakościowego i ilościowego wód, poprzez rozwój infrastruktury związanej z odprowadzaniem i oczyszczaniem ścieków oraz efektywne wykorzystanie istniejących zasobów wody pitnej poprzez ograniczenie strat w dostawach wody, co ma kluczowe znaczenie dla jakości życia ludzi i prawidłowego funkcjonowania ekosystemów. Zatem formą wsparcia w cs 2(v) będą dotacje.
Ze względu na typy beneficjentów i rodzaje projektów, formą wsparcia w cs 2(v) będą dotacje. Działania związane z inwestycjami w zaopatrzenie w wodę, kanalizację i oczyszczanie ścieków, nie mają potencjału do generowania oszczędności czy przychodów lub jest on silnie ograniczony. Pierwszorzędne znaczenie ma ich środowiskowy i społeczny charakter, a także ich związek z bezpieczeństwem w dostawach wody.
Potrzeby inwestycyjne w cs 2(v) dotyczą wyłącznie odpowiedzialności organów samorządu terytorialnego, które realizują właściwe działania w tym zakresie.

Główne typy beneficjentów:

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki, porozumienia i stowarzyszenia,
- podmioty, w których większość udziałów lub akcji posiadają jednostki samorządu terytorialnego lub ich związki i stowarzyszenia,
- jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną.

Oczekiwane rezultaty:

Efektem zaplanowanych działań będzie: zrównoważone gospodarowanie wodami, zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki, redukcja zużycia (strat) wody, osiągnięcie dobrego stanu wód, poprawa jakości wody pitnej, redukcja biogenów w ściekach oczyszczonych, poprawa efektywności zagospodarowania ścieków komunalnych, wzrost odsetka ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej, oczyszczalni ścieków, dostosowanie aglomeracji do wymogów wynikających z Dyrektywy Ściekowej.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:
Mieszkańcy województwa, podmioty/instytucje korzystający z efektów projektu.

Działania mające na celu zapewnienie równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:
Działanie będzie sprzyjać poprawie warunków dla zaspokajania podstawowych potrzeb bytowych ludności, poprzez dostęp do wysokiej jakości wody do spożycia oraz oczyszczania ścieków komunalnych. Działanie będzie miało wpływ na poprawę jakości życia i zdrowia mieszkańców, a tym samym pośrednio ograniczy zjawisko wykluczenia społecznego i ubóstwa.
Nastąpi to poprzez: poprawę warunków dla zaspokajania podstawowych potrzeb bytowych (dostęp do wysokiej jakości wody), zwiększenie odsetka ludności korzystającej z systemu oczyszczania ścieków oraz zmniejszenia ubóstwa dzięki wsparciu inwestycji, których celem jest ograniczenie strat wody oraz awaryjności systemów.

Trybem wyboru projektów do dofinansowania jest tryb konkurencyjny.

Wskazanie konkretnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:
Dokumentem strategicznym służącym właściwemu podejściu do zagospodarowania ścieków jest Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych, wyznaczający granice interwencji krajowej i regionalnej w obszarze gospodarki ściekowej.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:
W ramach cs 2(v) realizowane będą projekty mające wymiar europejski, stąd też przewiduje się możliwość realizacji projektów i inicjatyw międzyregionalnych, transgranicznych i transnarodowych. Projekty w ramach cs 2(v) będą przyczyniać się do ograniczenia zanieczyszczenia Morza Bałtyckiego poprzez realizację szeregu inwestycji związanych z gospodarką ściekową. Ponadto zakres wsparcia cs 2(v) wpisuje się również pośrednio w SUE RMB cel 1 – Ochrona Morza (Save the Sea), Czystość wód morskich.

Dodatkowo, realizowane w ramach cs 2(v) wsparcie będzie tworzyć synergię i stanowić uzupełnienie inwestycji w obszarze gospodarki wodno-ściekowej w innych instrumentach i programach, w tym programach INTERREG. Przedsięwzięcia INTERREG i FEP łącznie cechować będzie komplementarność, zaś synergia wdrażanych działań przyczyniać się będzie do ograniczenia zanieczyszczenia Morza Bałtyckiego poprzez realizację szeregu inwestycji związanych z gospodarką ściekową.

W ramach Programu Interreg Region Morza Bałtyckiego 2021-2027, w Priorytecie 2. Społeczeństwa rozważnie korzystające z wody, planowane jest wspieranie działania, które poprawiają stan wód w regionie i czynią zarządzanie nimi bardziej zrównoważonym. Wody te obejmują Morze Bałtyckie, wody przybrzeżne oraz wody śródlądowe, takie jak rzeki, jeziora i wody podziemne.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

W ramach cs 2(v) nie przewiduje się zastosowania instrumentów finansowych.

2.1.2.4.2 Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
2	2(v)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO030	Długość nowych lub zmodernizowanych sieci wodociągowych w ramach zbiorowych systemów zaopatrzenia w wodę	km	0	855
2	2(v)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO031	Długość nowych lub zmodernizowanych sieci kanalizacyjnych w ramach zbiorowych systemów odprowadzania ścieków	km	0	382
2	2(v)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO032	Wydajność nowo wybudowanych lub zmodernizowanych oczyszczalni ścieków	RLM	0	44 116

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii)) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
2	2(v)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR041	Ludność przyłączona do ulepszonych zbiorowych systemów zaopatrzenia w wodę	osoby	0	2021	204 578	CST2021	
2	2(v)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR042	Ludność przyłączona do zbiorowych systemów oczyszczania ścieków co najmniej II stopnia	osoby	0	2021	46 751	CST2021	

2.1.2.4.3 Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(v)	062 Dostarczanie wody do spożycia przez ludzi (infrastruktura do celów ujęcia, uzdatniania, magazynowania i dystrybucji, działania na rzecz efektywności, zaopatrzenie w wodę do spożycia)	1 941 913
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(v)	063 Dostarczanie wody do spożycia przez ludzi (infrastruktura do celów ujęcia, uzdatniania, magazynowania i dystrybucji, działania na rzecz efektywności, zaopatrzenie w wodę do spożycia) zgodne z kryteriami efektywności	46 640 178
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(v)	064 Gospodarka wodna i ochrona zasobów wodnych (w tym gospodarowanie wodami w dorzeczu, konkretne działania w zakresie przystosowania się do zmian klimatu, ponowne użycie, ograniczanie wycieków)	10 000 000
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(v)	065 Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków	1 121 359
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(v)	066 Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków zgodne z kryteriami efektywności energetycznej	57 825 740

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(v)	01 - Dotacje	117 529 190

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(v)	26 - Miasta, małe miasta i przedmieścia	14 691 148
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(v)	27 - Miejskie obszary funkcjonalne	14 691 149
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(v)	28 - Obszary wiejskie	29 382 298
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(v)	33 - Brak ukierunkowania terytorialnego	58 764 595

Tabela 8: Wymiar 7– wymiar „Równouprawnienie płci" w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięte		03 - Projekty neutralne w kwestii równouprawnienia płci	117 529 190

2.1.2.5. Cel szczegółowy 2(vi) Wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej

2.1.2.5.1 Interwencje w ramach funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.
Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Cel:
Zapewnienie zrównoważonej gospodarki zasobami w województwie podkarpackim.

Opis działania:
Działania na rzecz pełnego wdrożenia hierarchii sposobów postępowania z odpadami wpisują się w koncepcję gospodarki o obiegu zamkniętym (GOZ).
Środki UE zostaną wykorzystane do dążenia w kierunku zmiany podejścia w województwie podkarpackim do gospodarki odpadami. Zgodnie z założeniami GOZ, należy zapewnić realizację działań znajdujących się najwyżej w hierarchii sposobów postępowania z odpadami, a więc zapobiegać ich wytwarzaniu oraz stworzyć niezbędną infrastrukturę do selektywnego zbierania odpadów u źródła, tak aby zapewnić ich przygotowanie do ponownego użycia lub efektywny recykling. Działania te będą wspierały ochronę klimatu poprzez zmniejszanie emisji gazów cieplarnianych z sektora gospodarowania odpadami, przede wszystkim ze składowisk odpadów.
Istotne w kontekście GOZ jest zwiększenie stopnia odzysku surowców dobrej jakości ze strumienia odpadów, począwszy od etapu segregacji, poprzez sortowanie, po recycling odpadów.

Potrzeby zidentyfikowane w regionalnymi planie WPGO w połączeniu z priorytetami Polityki Spójności wynikającymi z Umowy Partnerstwa i unijnych strategii, wskazują na potrzebę skoncentrowania w programie regionalnym wsparcia ze środków EFRR na dążeniu do wzmacniania GOZ w województwie, zapobieganiu powstawania odpadów i ograniczaniu ich ilości, efektywnym gospodarowaniu zasobami, ponownym wykorzystywaniu produktów, naprawie produktów oraz recyklingu.
W związku z powyższym, w ramach cs 2(vi) szczególna uwaga zostanie skupiona na budowie i rozbudowie infrastruktury w zakresie selektywnego zbierania odpadów i przygotowywania do recyklingu. Realizowane projekty będą obejmować infrastrukturę niezbędną do zapewnienia kompleksowej gospodarki odpadami w regionie, zaplanowanej zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami, m.in.: infrastrukturę do selektywnej zbiórki i przetwarzania odpadów w szczególności: szkła, metalu, plastiku, papieru, odpadów biodegradowalnych oraz pozostałych odpadów komunalnych w połączeniu

z edukacją lokalnej społeczności objętej projektem. Wsparcie zostanie udzielone na działania polegające na dążeniu do maksymalnego zwiększenia masy odpadów (w tym w szczególności komunalnych) poddawanych recyklingowi, tak, aby możliwe było osiągnięcie wymaganych poziomów przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych.
W zakresie PSZOK realizowane zadania mogą obejmować m.in.: budowę/modernizację obiektów wraz z niezbędną infrastrukturą, zakup wyposażenia, utwardzenie nawierzchni oraz inne elementy związane z funkcjonowaniem PSZOK. Ponadto istnieje możliwość realizacji w PSZOK dodatkowych funkcjonalności (zgodnych z hierarchią postępowania z odpadami) w zakresie tworzenia punktów napraw (przygotowania do ponownego użycia), miejsc przyjmowania rzeczy używanych oraz instalacji do recyklingu odpadów, w tym bioodpadów. Rozbudowa/modernizacja PSZOK może obejmować także utworzenie ścieżki edukacyjnej.

W obszarze działalności gospodarczej konieczne jest zagwarantowanie wsparcia dla przedsiębiorstw (MŚP) w obszarze zmiany procesów produkcyjnych w celu przejścia z modelu liniowego na cyrkularny. Konieczne są zmiany w sposobie produkcji, wykorzystywanych surowcach, procesach pomocniczych[66].
W ujęciu regionalnym zarysowują się już obecnie kierunki wsparcia gospodarki cyrkularnej – jest to przede wszystkim sfera związana z energią. Świadczyć może o tym duże wykorzystanie środków publicznych na powstawanie instalacji OZE oraz działania zmierzające do uruchomienia Podkarpackiej Doliny Wodorowej.

Projekty realizowane w ramach celu szczegółowego będą musiały być zgodne z Dyrektywą w sprawie odpadów 2008/98/WE.
Wspierane działania zostały ocenione jako zgodne z zasadą „nie czyń znaczących szkód” (DNSH). Program został poddany strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko (SEA).

Rodzaje działań:

- Projekty przedsiębiorstw mające na celu zwiększenie ponownego wykorzystania surowców, recyklingu materiałów i efektywnego gospodarowania zasobami w kierunku priorytetowych procesów określonych w hierarchii sposobów postępowania z odpadami (zapobieganie, minimalizacja, sortowanie, ponowne użycie, recykling), w tym m.in. zmiany procesów produkcyjnych w celu przejścia z modelu liniowego na cyrkularny, gospodarowanie wodą w zakładach przemysłowych (projekty mające na celu zmniejszenie zużycia wody, zamknięcie jej w obieg zamknięty, a także powtórne jej wykorzystanie).
- Rozwijanie recyklingu odpadów, w szczególności odpadów komunalnych (projekty w kierunku gospodarki zasobooszczędnej) – projekty nie mające charakteru badawczo-rozwojowego, dotyczące wdrażania technologii.

66 Raport pn. "Gospodarka obiegu zamkniętego w przedsiębiorstwach województwa podkarpackiego".

- Systemy selektywnego zbierania odpadów komunalnych uwzględniające rozwiązania dotyczące zapobiegania powstawaniu odpadów lub ponowne użycie (PSZOK).
- Edukacja w zakresie gospodarki o obiegu zamkniętym,
- Przygotowania dokumentów planistycznych/strategicznych związanych z transformacją w kierunku GOZ.

Zaplanowane działania będą realizowane na poziomie regionalnym, zgodnie z działaniami przewidzianymi w planie gospodarki odpadami dla województwa podkarpackiego (WPGO) oraz planem inwestycyjnym (w zakresie przedsięwzięć dotyczących odpadów komunalnych).

Ze względu na typy beneficjentów i rodzaje projektów, formą wsparcia w cs 2(vi) będą dotacje. W systemie funkcjonującym w Polsce, odpowiedzialność za działanie systemu gospodarowania odpadami komunalnymi spoczywa na gminie. Ze względu na jej ograniczone możliwości finansowe wsparcie realizowanych przez nią projektów będzie w jak największym zakresie wspierane za pośrednictwem dotacji. Realizowane przez nią projekty dotyczące m.in. wsparcia procesu zbiórki i segregacji odpadów nie są nastawione na uzyskiwanie dochodów. Ponadto, wyzwania istniejące w tym obszarze w zakresie wzmacniania GOZ i działania konieczne do realizacji celów GOZ, wymagają atrakcyjnych zachęt i zastosowania form wsparcia o znaczących preferencjach.
Bez wsparcia finansowego, przedsiębiorstwa nie będą skłonne do wdrażania zmian w kierunku GOZ.
Wsparcie dotacyjne dla inwestycji przedsiębiorstw w GOZ nie będzie skierowane na inwestycje, które charakteryzują się dużym potencjałem rynkowym, wysoką efektywnością kosztową i stosunkowo szybkim okresem zwrotu, które mogą być wspierane z wykorzystaniem IF dostępnych w ramach innych programów.

Główne typy beneficjentów:
- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki, porozumienia i stowarzyszenia
- jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną,
- podmioty, w których większość udziałów lub akcji posiadają jednostki samorządu terytorialnego lub ich związki i stowarzyszenia,
- przedsiębiorstwa (MŚP),
- organizacje pozarządowe,
- organy prowadzące szkół i placówek systemu oświaty

Oczekiwane rezultaty:
Efektem zaplanowanych działań będzie: zwiększenie udziału recyklingu, zmniejszenie ilości odpadów zdeponowanych na składowiskach, zmniejszenie ilości wytwarzanych odpadów, poprawa efektywności gospodarowania odpadami komunalnymi, w tym wzrost masy odpadów selektywnie zbieranych w PSZOK. Interwencja zaplanowana w ramach cs 2(vi) będzie komplementarna do wsparcia FEPW 2021-2027 w zakresie GOZ.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:
Mieszkańcy województwa, podmioty/instytucje korzystający z efektów projektu.

Działania mające na celu zapewnienie równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:
Działania z zakresu gospodarki o obiegu zamkniętym (w tym m.in. zapobiegania powstawaniu odpadów i ograniczania ich ilości, efektywnego gospodarowania zasobami, ponownego wykorzystywania produktów) będą wspierały ochronę klimatu poprzez zmniejszanie emisji gazów cieplarnianych z sektora gospodarowania odpadami, przede wszystkim ze składowisk odpadów, jak również ograniczenie zużycia zasobów naturalnych, zmniejszając tym samym presję na środowisko.
Działanie przyczyni się również do poprawy sytuacji osób wykluczonych oraz znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej, w tym m.in. osób starszych, z niepełnosprawnościami, rodziców prowadzących samodzielnie gospodarstwa domowe (w większości kobiet samodzielnie wychowujące dzieci), które są najbardziej narażone na zjawisko ubóstwa.
Zapobieganie powstawania odpadów, w tym zwłaszcza marnotrawienia niewykorzystanych produktów będzie możliwe poprzez kierowanie ich do punktów z zakresu systemów selektywnej zbiórki, które będą przedmiotem wsparcia w tym celu.
Dodatkowe działania informacyjno–edukacyjne dotyczące sposobów zapobiegania powstawaniu odpadów, a także zasad ich segregacji i działania informacyjno –promocyjne dot. gospodarki o obiegu zamkniętym zwiększą świadomość w zakresie zrównoważonej konsumpcji i przyczynią się do zmniejszenia ubóstwa.
Trybem wyboru projektów do dofinansowania jest tryb konkurencyjny.

Wskazanie konkretnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:
Projekty objęte celem szczegółowym realizowane będą na terenie całego województwa.
Inwestycje w sektorze gospodarki odpadami będą realizowane zgodnie z unijną hierarchią sposobów postępowania z odpadami wskazaną w dyrektywie 2008/98/WE w sprawie odpadów (tzw. ramowa dyrektywa o odpadach), która nadaje priorytet zapobieganiu powstawaniu odpadów, przygotowaniu do ponownego użycia i recyklingowi.
W przypadku przedsięwzięć dotyczących odpadów komunalnych, projekty będą realizowane zgodnie z Planem Gospodarki Odpadami dla Województwa Podkarpackiego oraz planem inwestycyjnym w zakresie gospodarki odpadami.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

W ramach cs 2(vi) realizowane będą projekty mające wymiar europejski, stąd też przewiduje się możliwość realizacji projektów i inicjatyw międzyregionalnych, transgranicznych i transnarodowych. Projekty w ramach cs 2(vi) wpłyną na zmniejszenie negatywnego oddziaływania na środowisko oraz ograniczenie zużycia zasobów naturalnych, zmniejszając tym samym presję na środowisko. Zmniejszy się również zakres produkowanych odpadów, co przełoży się na poprawę czystości wód, w tym Morza Bałtyckiego. Ponadto zakres wsparcia cs 2(vi) wpisuje się również pośrednio w SUE RMB cel 1 – Ochrona Morza (Save the Sea), Czystość wód morskich.
Dodatkowo, realizowane w ramach cs 2(vi) wsparcie będzie tworzyć synergię i stanowić uzupełnienie inwestycji w obszarze gospodarki o obiegu zamkniętym w innych instrumentach i programach, w tym programach INTERREG. Przedsięwzięcia INTERREG i FEP łącznie cechować będzie komplementarność, zaś synergia wdrażanych działań przejawiać się będzie w zmniejszeniu zakresu produkowanych odpadów, co przełoży się na poprawę czystości wód, w tym Morza Bałtyckiego.
W ramach Programu Interreg Europa Środkowa 2021-2027, w Priorytecie 2: Współpraca na rzecz bardziej zielonej Europy Środkowej, planowane są działania z zakresu gospodarki o obiegu zamkniętym. Ponadto w Programie Interreg Region Morza Bałtyckiego 2021-2027, w Priorytecie 3. Społeczeństwa neutralne dla klimatu, planowane są działania z zakresu GOZ.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:
W ramach cs 2(vi) nie przewiduje się zastosowania instrumentów finansowych.

2.1.2.5.2 Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
2	2(vi)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO001	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem (w tym: mikro, małe, średnie, duże)	szt.	0	50
2	2(vi)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO002	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem w formie dotacji	szt.	0	50
2	2(vi)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO034	Dodatkowe zdolności w zakresie recyklingu odpadów	tony/ rok	0	53 882
2	2(vi)	EFRR	Słabiej rozwinięte	PLRO060	Liczba wspartych punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych (PSZOK)	szt.	0	58

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii)) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
2	2(vi)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR047	Odpady poddane recyklingowi	tony/ rok	0	2021	51 701	CST2021	
2	2(vi)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR103	Odpady zbierane selektywnie	tony/ rok	0	2021	5 742	CST2021	

2.1.2.5.3 Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(vi)	067 Gospodarowanie odpadami z gospodarstw domowych: działania w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów, ich minimalizacji, segregacji, ponownego użycia, recyklingu	21 448 959
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(vi)	069 Gospodarowanie odpadami przemysłowymi i handlowymi: działania w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów, ich minimalizacji, segregacji, ponownego użycia, recyklingu	4 579 887
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(vi)	072 Wykorzystanie materiałów pochodzących z recyklingu jako surowców zgodnie z kryteriami efektywności	16 202 812
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(vi)	075 Wsparcie ekologicznych procesów produkcyjnych oraz efektywnego wykorzystywania zasobów w MŚP	17 702 813

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(vi)	01 Dotacje	59 934 471

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(vi)	26 - Miasta, małe miasta i przedmieścia	7 491 809
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(vi)	27 - Miejskie obszary funkcjonalne	7 491 808
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(vi)	28 - Obszary wiejskie	14 983 618
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(vi)	33 - Brak ukierunkowania terytorialnego	29 967 236

Tabela 8: Wymiar 7– wymiar „Równouprawnienie płci" w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(vi)	03 - Projekty neutralne w kwestii równouprawnienia płci	59 934 471

2.1.2.6. Cel szczegółowy 2(vii) Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia

2.1.2.6.1 Interwencje w ramach funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.
Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Cel:
Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego, w tym ochrona i poprawa stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu w województwie podkarpackim.

Opis działania:
Celem zachowania pełnej różnorodności biologicznej i krajobrazu województwa podkarpackiego, niezbędne jest przeciwdziałanie czynnikom i zjawiskom negatywnie oddziałującym na stan różnorodności biologicznej, do których należą w szczególności: przekształcenia i degradacja siedlisk, zmiany użytkowania terenu, nadmierna eksploatacja zasobów naturalnych, zanieczyszczenia środowiska czy rozprzestrzenianie się inwazyjnych gatunków obcych.
Działania zaplanowane do realizacji w ramach celu szczegółowego będą ukierunkowane przede wszystkim na zahamowanie spadku różnorodności biologicznej i ochronę siedlisk i gatunków oraz cennych krajobrazów. Wsparcie uzyskają przedsięwzięcia związane z zachowaniem różnorodności biologicznej oraz projekty dotyczące ochrony in-situ lub ex-situ zagrożonych gatunków i siedlisk przyrodniczych.
Kluczową grupę wspieranych działań będą stanowić projekty dotyczące ochrony czynnej cennych gatunków i siedlisk, w tym odpowiedniej dywersyfikacji ruchu turystycznego na obszarach cennych przyrodniczo, jak również inne formy ograniczania presji na zasoby przyrody[67]. Program regionalny powinien koncentrować się na realizacji działań ochronnych wynikających z opracowanych dokumentów planistycznych dla obszarów chronionych, w tym obszarów Natura 2000.

Wspierane działania zostały ocenione jako zgodne z zasadą „nie czyń znaczących szkód” (DNSH). Program został poddany strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko (SEA). Projekty realizowane w ramach cs 2(vii) powinny być zgodne z Dyrektywą Rady 92/43/EWG w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory, Dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE w sprawie ochrony dzikiego ptactwa.

[67] Raport końcowy z badania ewaluacyjnego pn. Ocena efektów interwencji realizowanych w ramach OP IV oraz działania 6.1 OP VI RPO WP 2014-2020

W ramach cs 2(vii) możliwe będą działania podnoszące świadomość mieszkańców i turystów w zakresie dziedzictwa przyrodniczego, ale nie prowadzące do wspierania infrastruktury turystycznej jako takiej czy zwiększające presję człowieka na przyrodę.
Wsparcie infrastruktury turystycznej na obszarach chronionych będzie ograniczone do inwestycji, które będą służyły wyłącznie ochronie środowiska naturalnego, poprzez skanalizowanie ruchu turystycznego oraz zapewnią ograniczenie degradacji środowiska przyrodniczego w miejscach przemieszczania się i wypoczynku osób zwiedzających.
Inwestycje, które nie przyczyniają się do ochrony, odnowy oraz zrównoważonego użytkowania obszarów chronionych, nie będą kwalifikowalne.
Na wsparcie projektów infrastrukturalnych nie związanych bezpośrednio z ochroną siedlisk i gatunków chronionych, takich jak ośrodki, centra ochrony bioróżnorodności, parki, banki genowe, ogrody botaniczne, oraz infrastruktura związana z dywersyfikacją ruchu turystycznego zostanie przekazane maksymalnie 30% alokacji przeznaczonej na cs 2(vii).

Inwestycje na rzecz różnorodności biologicznej to nie tylko inwestycje powiązane z cs 2(vii), ale również inwestycje realizowane w ramach kompleksowych projektów w zakresie adaptacji do zmian klimatu. W cs 2(vii) cel i zakres projektów będzie służyć wyłącznie ochronie różnorodności biologicznej, natomiast w cs 2(iv) projekty z zakresu zielonej lub niebieskiej infrastruktury będą realizowane jako element kompleksowych projektów adaptacji do zmian klimatu.
Realizowane projekty będą zgodne z Priorytetowymi Ramami Działania dla obszarów Natura 2000 (PAF) 2021-2027.

W celu ochrony obszarów cennych przyrodniczo leżących poza aglomeracjami w obrębie gmin dla których rozwiązanie problemów gospodarki ściekowej jest istotne z punkty widzenia różnorodności biologicznej, wskazanych w raporcie pn. „Analiza problemu ochrony bioróżnorodności w kontekście unieszkodliwiania ścieków komunalnych oraz konieczności zapewnienia ludności wody właściwej jakości na terenie województwa podkarpackiego, w szczególności na obszarach cennych przyrodniczo”, realizowane będą projekty dotyczące niestandardowych rozwiązań w zakresie oczyszczania ścieków. W związku z tym wspierana będzie budowa lokalnych systemów odprowadzania i oczyszczania ścieków, w tym budowa przydomowych oczyszczalni ścieków. Z tego względu wykorzystane zostaną warianty rozwiązań oraz priorytety działań wskazane w ww. raporcie, który uwzględnia występowanie form ochrony przyrody, w tym obszarów Natura 2000, w szczególności gatunków wodozależnych.
Planowane działania będą wynikały z planów ochronnych dla obszarów chronionych. Na ten typ projektów zostanie przeznaczone ok. 8 mln euro.
Województwo podkarpackie przeprowadziło w perspektywie finansowej 2014-2020 pilotaż polegający na budowie przydomowych oczyszczalni ścieków na cennych przyrodniczo obszarach Natura 2000 objętych programem strategicznym „Błękitny San” oraz Programem Strategicznym Rozwoju Bieszczad

Zgodnie z rekomendacjami zawartymi w Raporcie końcowym z badania ewaluacyjnego pn. Ocena efektów interwencji realizowanych w ramach OP IV oraz działania 6.1 OP VI RPO WP 2014-2020, wskazana jest kontynuacja w/w kierunku wsparcia w ramach perspektywy finansowej 2021-2027, w oparciu o doświadczenia zebrane w ramach pilotażu, przy czym wskazane byłoby rozszerzenie zasięgu geograficznego wspieranych przedsięwzięć na wszystkie powierzchniowe formy ochrony przyrody".

Ponadto, w ramach celu szczegółowego wsparciem objęte zostaną inwestycje z zakresu rekultywacji lub remediacji powierzchni ziemi zdegradowanej działalnością człowieka, rozumianej jako przywrócenie wartości użytkowych lub przyrodniczych, zamykanie i rekultywacja nielegalnych składowisk odpadów.
Istotne są działania wspierające zamykanie i rekultywację nielegalnych składowisk odpadów, w szczególności gdy składowisko może stanowić zagrożenie dla środowiska.
Projekty z zakresu rekultywacji i remediacji terenów zdegradowanych powinny prowadzić m.in. do rozwoju nowych terenów zielonych pełniących funkcje ekosystemowe i zielonej infrastruktury, terenów publicznych czy społecznych a także nadania nowego charakteru zrehabilitowanych terenów np. przeznaczenia terenu na cele przyrodnicze. Wsparcie może być udzielone w przypadkach, gdy podmiot odpowiedzialny za degradację terenu czy też nielegalne składowania odpadów nie może być zidentyfikowany lub nie może zostać obarczony odpowiedzialnością za sfinansowanie remediacji lub rekultywacji zgodnie z zasadą „zanieczyszczający płaci" oraz Dyrektywą 2004/35.

Rodzaje działań:
- Opracowanie i aktualizacja dokumentów planistycznych i waloryzujących dla obszarów chronionych.
- Ochrona obszarów cennych przyrodniczo poprzez realizację niestandardowych rozwiązań w zakresie oczyszczania ścieków.

Działania z zakresu zachowania i wzmocnienia różnorodności biologicznej mają na celu pełniejsze poszanowanie ochrony przyrody i krajobrazu w rozwoju społecznym i gospodarczym. Ze względu na typy beneficjentów i rodzaje projektów, formą wsparcia w cs 2(vii) będą dotacje. Działania związane z inwestycjami w ochronę różnorodności biologicznej, nie dotyczą projektów mogących generować znaczące przychody.

Główne typy beneficjentów:
- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki, porozumienia i stowarzyszenia,
- podmioty, w których większość udziałów lub akcji posiadają jednostki samorządu terytorialnego lub ich związki i stowarzyszenia,
- jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną działające w sferze ochrony środowiska,
- organizacje pozarządowe,

- zarządzający parkami krajobrazowymi,
- zarządzający rezerwatami przyrody,
- przedsiębiorstwa,
- Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe i jego jednostki organizacyjne.

Oczekiwane rezultaty:
Efektem zaplanowanych działań będzie ochrona różnorodności biologicznej i trwałe zachowanie jej wszystkich elementów. Interwencja zaplanowana w ramach cs 2(vii) będzie komplementarna do wsparcia FEPW i innych programów (m.in. KPO) w zakresie ochrony przyrody i bioróżnorodności.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:
Mieszkańcy województwa, podmioty/instytucje korzystający z efektów projektu.

Działania mające na celu zapewnienie równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:
Działania będą przyczyniać się do ochrony różnorodności biologicznej, która stanowi dziedzictwo przyrodnicze, a jej zachowanie jest warunkiem zapewnienia dostępu do bogactwa przyrody dla przyszłych pokoleń. Zaburzenie stabilności ekosystemów może doprowadzić do wielopłaszczyznowych negatywnych skutków dla gospodarki i społeczeństwa. Wspieranie inwestycji w ochronę bioróżnorodności, powiększanie terenów zielonych wpłynie pozytywnie na zdrowie i długość życia ludności, a tym samym będzie pośrednio ograniczać zjawisko wykluczenia społecznego i związanego z nim ubóstwa. Przy projektowaniu działań edukacyjnych w zakresie ochrony przyrody i różnorodności biologicznej uwzględnione zostaną potrzeby wszystkich grup odbiorców, w tym osób starszych i z niepełnosprawnościami. Kampanie informacyjne będą realizowane z zachowaniem standardów dostępności, z wykorzystaniem różnorodnych form i kanałów komunikacji, w celu dotarcia do możliwie największej liczby mieszkańców województwa.

Podstawowym trybem wyboru projektów do dofinansowania jest tryb konkurencyjny. Tryb niekonkurencyjny będzie mógł być zastosowany jedynie w sytuacjach przewidzianych w ustawie wdrożeniowej art. 44 ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027.

Wskazanie konkretnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:
Działania będą ukierunkowane przede wszystkim na obszary objęte różnymi formami ochrony przyrody. Warunkiem wsparcia w zakresie zamykania i rekultywacji składowisk

odpadów będzie ich uwzględnienie w planie inwestycyjnym będącym załącznikiem do Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

W ramach cs 2(vii) realizowane będą projekty mające wymiar europejski, stąd też przewiduje się możliwość realizacji projektów i inicjatyw międzyregionalnych, transgranicznych i transnarodowych. Pomimo punktowego charakteru projektów, projekty w ramach cs 2(vii) będą przyczyniać się do ochrony różnorodności biologicznej na obszarze UE. Ponadto, realizowane w ramach cs 2(vii) wsparcie będzie tworzyć synergię i stanowić uzupełnienie inwestycji w obszarze ochrony różnorodności biologicznej w innych instrumentach i programach, w tym programach INTERREG. Przedsięwzięcia INTERREG i FEP łącznie cechować będzie komplementarność, zaś synergia wdrażanych działań przejawiać się będzie w zapewnieniu ochrony naturalnego potencjału, w tym różnorodności biologicznej obszarów cennych przyrodniczo.

W ramach projektu pn. Sustainable protected areas as a key value for human well being /„Zrównoważone obszary chronione jako kluczowa wartość dla dobrobytu człowieka”/ GREENHEALTH przewidywanego do realizacji z Programu Interreg Europa 2021-2027, planowana jest poprawa odporności obszarów chronionych poprzez wzmocnienie powiązań między ochroną różnorodności biologicznej a zdrowiem ludzi, zgodnie z celem Strategii UE na rzecz różnorodności biologicznej na rok 2030 oraz Europejskiego Zielonego Ładu. Cel ten zostanie osiągnięty dzięki międzyregionalnym działaniom edukacyjnym w regionach europejskich oraz wymianie najlepszych praktyk i doświadczeń. W/w projekt wpisuje się w „Strategię rozwoju województwa – Podkarpackie 2030” oraz „Regionalną Strategię Innowacji”.

Ponadto, w ramach Programu Interreg Polska-Słowacja 2021-2027 w Priorytecie 1. Przyjazne naturze i bezpieczne Pogranicze, planowane są projekty z zakresu wzmacniania ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczeń.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

W ramach cs 2(vii) nie przewiduje się zastosowania instrumentów finansowych.

2.1.2.6.2 Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
2	2(vii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	PLRO049	Liczba nowych indywidualnych / przydomowych oczyszczalni ścieków	szt.	0	385

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii)) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
2	2(vii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	FEPR08	Ludność podłączona do nowowybudowanych lokalnych systemów odprowadzania i oczyszczania ścieków	osoba	0	2021	3 342	CST2021	-

2.1.2.6.3 Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(vii)	065 Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków	12 744 765
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(vii)	066 Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków zgodne z kryteriami efektywności energetycznej	2 625 000
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(vii)	078 Ochrona, regeneracja i zrównoważone wykorzystanie obszarów Natura 2000	2 000 000
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(vii)	079 Ochrona przyrody i różnorodności biologicznej, dziedzictwo naturalne i zasoby naturalne, zielona i niebieska infrastruktura	1 500 000

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(vii)	01 Dotacje	18 869 765

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(vii)	26 - Miasta, małe miasta i przedmieścia	2 358 721
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(vii)	27- Miejskie obszary funkcjonalne	2 358 720
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(vii)	28 - Obszary wiejskie	4 717 441
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(vii)	33 - Brak ukierunkowania terytorialnego	9 434 883

Tabela 8: Wymiar 7– wymiar „Równouprawnienie płci" w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(vii)	03 - Projekty neutralne w kwestii równouprawnienia płci	18 869 765

2.1.3. PRIORYTET 3 – MOBILNOŚĆ MIEJSKA

Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie mobilności miejskiej określonego w art. 3 ust. 1 lit. b) pkt (viii) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności.

2.1.3.1. Cel szczegółowy 2(viii) Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej

2.1.3.1.1 Interwencje w ramach funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.
Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Cel:
Rozwój mobilności miejskiej w kierunku neutralnym klimatycznie.

Opis działania:
Wsparcie przeznaczone będzie na rozwój zrównoważonej mobilności miejskiej stanowiącej element procesu transformacji do gospodarki bezemisyjnej.
Wspierane inwestycje przyczynią się do uzupełnienia luk infrastrukturalnych, poprawy stanu technicznego, wzrostu dostępności i poprawy transportu publicznego w miastach i ich obszarach funkcjonalnych, zmniejszenia problemu emisji oraz zagęszczenia ruchu w miastach.
Uzupełnieniem inwestycji w infrastrukturę i tabor będą także inwestycje służące poprawie bezpieczeństwa użytkowników ruchu, cyfryzacji transportu miejskiego (inteligentne systemy transportowe, aplikacje planowania podróży, wspólne bilety, systemy informacyjne, inne narzędzia cyfrowe), jak również przedsięwzięcia towarzyszące, takie jak np. nasadzenia zieleni, wymiana oświetlenia ulicznego na energooszczędne, itp.
Inwestycje objęte wsparciem będą zgodne z odpowiednim Planem Zrównoważonej Mobilności Miejskiej (SUMP) lub innym dokumentem planowania mobilności (np. dostosowaną strategią ZIT) przyjętym na obszarze, w którym realizowana jest inwestycja – zgodnie z właściwymi wymogami UP. W przypadku wymogu przyjęcia SUMP, wymóg ten będzie uznany za spełniony jeżeli plan ten:
1. będzie obejmował właściwy funkcjonalny obszar miejski;
2. będzie zgodny z wymogami SUMP określonymi we właściwym Komunikacie Komisji dotyczącym SUMP oraz rozporządzeniem UE w sprawie sieci TEN-T;
3. będzie przyjęty przez organ właściwy terytorialnie oraz rzeczowo, w sposób zapewniający praktyczną realizację postanowień SUMP.

W miastach, w których nie funkcjonuje publiczny transport zbiorowy (zapewniający możliwość przemieszczania się na terenie miasta) wsparcie dotyczyć będzie m.in. rozwoju ruchu indywidualnego niezmotoryzowanego i mikromobilności.

Rodzaje działań:
Budowa/rozwój zintegrowanego i efektywnego systemu publicznego transportu zbiorowego na terenie miast i ich obszarów funkcjonalnych, w tym:

- infrastruktura transportu publicznego, w tym ograniczająca zmotoryzowany ruch indywidualny lub integrująca różne formy transportu oraz działania towarzyszące rozwojowi transportu publicznego (rozwiązania z zakresu organizacji ruchu, ułatwiające płynne poruszanie się pojazdów komunikacji zbiorowej, np. pętle, zatoki, dworce lub wydzielenie pasów ruchu dla autobusów komunikacji zbiorowej; parkingi P&R zlokalizowane w miejscach zapewniających integrację z publicznym transportem zbiorowym (w miastach pow. 50 tys. mieszkańców wsparcie dla tych obiektów będzie możliwe pod warunkiem ich zlokalizowania poza obszarem funkcjonalnego śródmieścia, wyznaczonym w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego), obiekty typu B&R, węzły przesiadkowe, infrastruktura paliw alternatywnych, systemy i urządzenia do liczenia rowerów w ruchu mieszanym),
- bezemisyjny lub niskoemisyjny tabor autobusowy, spełniający wymogi dla „ekologicznie czystych pojazdów” w rozumieniu Dyrektywy 2019/1161 zmieniającej Dyrektywę 2009/33/WE w sprawie promowania ekologicznie czystych i energooszczędnych pojazdów transportu drogowego (z priorytetem dla pojazdów zeroemisyjnych),
- mikromobilność i aktywne formy mobilności (drogi/pasy/ścieżki/trasy rowerowe z infrastrukturą towarzyszącą, systemy roweru miejskiego, systemy i urządzenia do zliczania rowerzystów, bike-sharing, hulajnogi, urządzenia transportu osobistego itp.),
- infrastruktura dla ruchu niezmotoryzowanego (np. strefowe uspokojenie ruchu, likwidacja utrudnień i zagrożeń w ruchu pieszym i rowerowym, tworzenie bezkolizyjnych, ciągłych i bezpośrednich tras pieszych oraz rowerowych),
- rozwój nowych rodzajów transportu zbiorowego (systemów współdzielenia środków transportu lub innowacyjnych środków transportu, np. transport na żądanie);
- inne środki transportu publicznego – autobusy i samochody w systemie car-sharing spełniające wymogi Dyrektywy 2019/1161 zmieniającej Dyrektywę 2009/33/WE w sprawie promowania ekologicznie czystych i energooszczędnych pojazdów transportu drogowego,
- infrastruktura paliw alternatywnych (punkty tankowania / ładowania dla pojazdów o zerowej emisji, w tym dla pojazdów indywidualnych); w przypadku infrastruktury dla użytkowników indywidualnych wsparcie będzie dotyczyło infrastruktury spełniającej wymogi Dyrektywy 2014/94/UE oraz zapewniającej niedyskryminacyjny dostęp dla wszystkich użytkowników – jeżeli nie ma możliwości finansowania inwestycji ze źródeł prywatnych lub z pomocy zwrotnej, a inwestycja uzasadniona jest odpowiednią analizą popytu,

- rozwiązania cyfrowe w transporcie miejskim (ITS, systemy organizacji przewozów, systemy informacji pasażerskiej, aplikacje planowania podróży, zakupu biletów, rozwiązania cyfrowe wykorzystywane dla aktywnych form mobilności i mikromobilności, itp.),
- działania na rzecz taryfowej integracji transportu zbiorowego (np. systemy typu „wspólny bilet"),
- działania na rzecz poprawy bezpieczeństwa, w tym również działania edukacyjno-promocyjne oraz wdrażanie rozwiązań egzekwujących przestrzeganie dopuszczalnej prędkości oraz z zakresu infrastruktury niechronionych użytkowników drogi,
- inwestycje drogowe służące poprawie bezpieczeństwa poprzez likwidację miejsc niebezpiecznych lub zmniejszeniu ruchu samochodowego w centrach miast.

Wszystkie działania podejmowane w obszarze transportu miejskiego zarówno w zakresie infrastruktury jak i taboru muszą uwzględniać kwestię dostępności dla osób o ograniczonej mobilności oraz z niepełnosprawnościami.
Wspierane działania zostały ocenione jako zgodne z zasadą „nie czyń znaczących szkód" (DNSH). Program został poddany strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko (SEA).
Preferencje we wsparciu uzyskają projekty obejmujące swoim zakresem wprowadzanie integracji taryfowej oraz wdrażanie koncepcji „Mobilność jako usługa".
Wsparciem będzie mogła być też objęta realizacja działań związanych z przygotowaniem i aktualizacją Planów Zrównoważonej Mobilności Miejskiej.
Wsparcie nie może obejmować:

- inwestycji w drogi wykorzystywane do ruchu pojazdów samochodowych nie wykorzystywanych w transporcie publicznym, z wyjątkiem narzędzi cyfrowych, obiektów P&R i ukierunkowanych środków mających na celu poprawę bezpieczeństwa drogowego,
- inwestycji związanych z dystrybucją paliw kopalnych (np. infrastruktura do tankowania CNG, LPG i innych paliw kopalnych).

Interwencja dotycząca MOF objętych również wsparciem FEPW będzie komplementarna do inwestycji finansowanych z poziomu krajowego, a demarkacja stosowana będzie na poziomie listy projektów przewidywanych do realizacji w ramach instrumentów terytorialnych.
Ze względu na rodzaj beneficjentów i projektów (wsparcie obejmuje zadania z zakresu usług publicznych realizowanych w ogólnym interesie publicznym – transport w miastach to na ogół usługi nieopłacalne rynkowo, inwestycje w tym obszarze z reguły nie generują dochodu/zysku rekompensującego koszty świadczenia tego typu usług, co pociąga za sobą konieczność dotowania przez jst działalności przewozowej w transporcie publicznym) wsparcie udzielane będzie w formie dotacji.

Główne typy beneficjentów:

- organizatorzy transportu miejskiego zgodnie z ustawą o publicznym transporcie zbiorowym,
- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki, porozumienia i stowarzyszenia.

Oczekiwane rezultaty:
Rozwój zintegrowanego, czystego i bezpiecznego transportu publicznego oraz aktywnych form mobilności, poprawi połączenia miast z ich strefami dojazdu oraz skróci czas dojazdów, jednocześnie ograniczając jego niepożądane skutki.
Lepsze skomunikowanie miast z obszarami funkcjonalnymi powinno wpłynąć na uniezależnienie mieszkańców od indywidualnego transportu samochodowego, a tym samym ograniczenie jego stosowania. Przyczyni się także do zmniejszenia zatorów komunikacyjnych i liczby wypadków.
Dzięki wsparciu niskoemisyjnych systemów transportu publicznego zwiększy się mobilność mieszkańców województwa podkarpackiego, ograniczona zostanie również emisja CO2 i innych zanieczyszczeń z transportu, co w rezultacie będzie miało pozytywny wpływ na poprawę jakości środowiska naturalnego oraz jakości życia mieszkańców.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:
Mieszkańcy województwa, turyści, podmioty/instytucje korzystający z efektów projektu.

Działania mające na celu zapewnienie równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:
Przy projektowaniu i wdrażaniu przedsięwzięć infrastrukturalnych i organizacyjnych z zakresu mobilności będą podejmowane działania na rzecz wyrównywania szans oraz przeciwdziałania dyskryminacji w dostępie do infrastruktury i usług transportu miejskiego, zgodnie ze standardem: transportowym, architektonicznym oraz cyfrowym. Wobec czego wspierana infrastruktura, tabor oraz oferta przewozowa będą odpowiadały także na specyficzne potrzeby wszystkich potencjalnych użytkowników, w szczególności uwzględniały potrzeby osób w niekorzystnej sytuacji: kobiet, osób z niepełnosprawnościami, osób starszych, osób o ograniczonych możliwościach poruszania się, opiekunów z dziećmi czy osobami zależnymi – w zakresie w jakim to możliwe. Działania będą polegały na dostosowaniu infrastruktury transportowej, w tym środków transportu zbiorowego, parkingów do specyficznych potrzeb wszystkich potencjalnych osób w niekorzystnej sytuacji, w przypadku parkingów tworzone będą wyznaczone miejsca dla osób z niepełnosprawnościami, bezpieczne miejsca dla kobiet, rodziców/opiekunów z dziećmi, spełniając transportowy standard dostępności.
Celem podejmowanych działań m.in. w zakresie infrastruktury miejskiej, obiektów inżynieryjnych i obiektów obsługi podróżnych będzie eliminacja barier i zwiększenie dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami. Inwestycje będą również uwzględniać kwestie bezpieczeństwa, w szczególności na rzecz kobiet i niezmotoryzowanych uczestników ruchu.

W celu uniknięcia dyskryminacji pośredniej, jaką jest nierówny dostęp do informacji, której doświadczają osoby państw trzecich możliwe będą działania zapewniające powszechnie dostępne, przejrzyste i aktualizowane przez właściwe instytucje informacje w językach obcych.
Trybem wyboru projektów do dofinansowania jest tryb konkurencyjny.

Wskazanie konkretnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:
Realizowane będą działania kierowane do miast i ich obszarów funkcjonalnych, w których istnieje uzasadniona potrzeba dalszego rozwoju (wzmocnienia) lub budowy systemu transportu zbiorowego. Interwencja będzie dotyczyć obszarów miejskich (rozumianych jako miasta, miasta i ich obszary funkcjonalne). Działania realizowane na obszarach MOF zidentyfikowanych jako OSI w Strategii rozwoju województwa – Podkarpackie 2030 będą wdrażane za pomocą instrumentu terytorialnego ZIT.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:
Pomimo punktowego charakteru projektów, tj. ograniczonego obszarowo do miast i ich obszarów funkcjonalnych w województwie podkarpackim, identyfikuje się ich wpływ na realizację ogólnoeuropejskich celów związanych z promowaniem zrównoważonej mobilności i ograniczaniem emisji z transportu, a tym samym dążeniem do budowy gospodarki niskoemisyjnej. Zakres wsparcia wpisuje się również pośrednio w SUE RMB cel 2 – Rozwój połączeń w regionie, obszar „Transport".
Realizowane w ramach CS 2(viii) wsparcie będzie tworzyć synergię i stanowić uzupełnienie inwestycji w obszarze transportu w innych instrumentach i programach, w tym programach Interreg (np. Programu Interreg Polska-Słowacja 2021-2027 zakładającego wsparcie działań dot. poprawy jakości infrastruktury drogowej o charakterze transgranicznym z uwzględnieniem aspektów zrównoważonego transportu, jak również poprawy dostępu do atrakcji turystycznych o znaczeniu transgranicznym transportem publicznym i/lub innymi ekologicznie przyjaznymi środkami transportu).
Wspierane działania będą również komplementarne m.in. z interwencją Programu Interreg Europa Środkowa 2021-2027, w ramach którego w Priorytecie 2: Współpraca na rzecz bardziej zielonej Europy Środkowej, Cel Szczegółowy 2.5: Zielona mobilność miejska, przewidziano działania z zakresu opracowywania i wdrażania strategii, planów działania, narzędzi, szkoleń i działań pilotażowych służących bardziej efektywnej nauce polityk oraz poprawy zdolności w zakresie zrównoważonej mobilności miejskiej.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:
W ramach CS 2(viii) nie planuje się wykorzystania instrumentów finansowych.

2.1.3.1.2 Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
3	2(viii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO057	Pojemność ekologicznego taboru do zbiorowego transportu publicznego	osoby	0	3 022
3	2(viii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO058	Wspierana infrastruktura rowerowa	km	0	57
3	2(viii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO074	Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	osoby	0	1 300 034
3	2(viii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO075	Wspierane strategie zintegrowanego rozwoju terytorialnego	szt.	0	11

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
3	2(viii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR062	Roczna liczba użytkowników nowego lub zmodernizowanego transportu publicznego	użytkownicy/ rok	4 677 785	2021	5 174 541	CST2021	
3	2(viii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR029	Szacowana emisja gazów cieplarnianych	tony równoważnika CO2/ rok	9,83	2021	9,90	CST2021	

2.1.3.1.3 Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
3	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(viii)	077 - Działania mające na celu poprawę jakości powietrza i ograniczenie hałasu	10 000 000
3	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(viii)	081 - Infrastruktura czystego transportu miejskiego	18 453 091
3	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(viii)	082 - Tabor czystego transportu miejskiego	24 000 000

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
3	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(viii)	083 - Infrastruktura rowerowa	11 000 000
3	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(viii)	084 - Cyfryzacja transportu miejskiego	1 870 500
3	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(viii)	086 - Infrastruktura paliw alternatywnych	5 000 000

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
3	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(viii)	01 - Dotacja	70 323 591

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
3	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(viii)	03 - Funkcjonalne obszary miejskie	70 323 591

Tabela 8: Wymiar 7– wymiar „Równouprawnienie płci" w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
3	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(viii)	02 - Projekty uwzględniające kwestię równouprawnienia płci Współczynnik do obliczania wsparcia na rzecz równouprawnienia płci 40 %	70 323 591

2.1.4. PRIORYTET 4 – MOBILNOŚĆ I ŁĄCZNOŚĆ

2.1.4.1. Cel szczegółowy 3(ii) Rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawa dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej

2.1.4.1.1 Interwencje w ramach funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.
Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Cel:
Poprawa dostępności transportowej województwa i wzrost bezpieczeństwa w ruchu drogowym.
Wzrost dostępności województwa w transporcie kolejowym.
Wzrost dostępności publicznego transportu pozamiejskiego i alternatywnych form transportu.

Opis działania:
Wsparcie w ramach niniejszego CS wynikać będzie z regionalnego planu transportowego lub odpowiedniego dokumentu planowania transportu na poziomie lokalnym. W przypadku inwestycji realizowanych na obszarach miejskich, inwestycje będą musiały być również spójne z właściwymi dokumentami planowania mobilności miejskiej. Dokumenty planowania przestrzennego muszą być zgodne z RPT.
Podejmowane działania przyczynią się do rozwoju zrównoważonej mobilności.
Wsparciem zostaną objęte m.in. inwestycje w infrastrukturę dróg wojewódzkich, tabor kolejowy dla połączeń regionalnych, nisko i zeroemisyjny publiczny transport pozamiejski, działania w zakresie bezpieczeństwa ruchu, integracji różnych form transportu i rozwiązania cyfrowe. Ważnym elementem systemu transportu jest również infrastruktura typu P&R, B&R oraz rozwój infrastruktury dedykowanej mikromobilności i aktywnym formom mobilności.
W zakresie infrastruktury drogowej inwestycje będą obejmować m.in. lepsze skomunikowanie z siecią TEN-T, budowę obwodnic oraz poprawę dostępności obszarów o utrudnionej dostępności / najbardziej oddalonych przy pomocy transportu publicznego. Włączenie komunikacyjne obszarów o utrudnionej dostępności jest jednym z działań wzmacniających szanse rozwojowe obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją w województwie.
Realizowane inwestycje przyczynią się do wzrostu funkcjonalności regionalnego systemu transportowego oraz wzmocnienia drogowej dostępności wewnętrznej i zewnętrznej

województwa, w tym poprawy dostępności czasowej do ośrodka wojewódzkiego i ośrodków subregionalnych.
Obecnie w wielu miejscach regionu oferta kolei jest nieatrakcyjna ze względu na czas przejazdu, niewystarczające zintegrowanie z innymi środkami transportu, trudności w pokonaniu tzw. „pierwszej i ostatniej mili" i dotarciu do celu oraz niedostateczną częstotliwość przewozów.
Kolejne przedsięwzięcia dotyczące infrastruktury kolejowej należy ukierunkować na stworzenie jednolitej, komfortowej i sprawnie funkcjonującej sieci kolejowej w regionie opartej m.in. na nowoczesnym taborze oraz infrastrukturze towarzyszącej. Istnieje potencjał dla rozwoju połączeń kolejowych w regionie, który wymaga zwiększenia ilości i częstotliwości połączeń. Szczególnie istotne jest zwiększenie znaczenia i dostępności kolejowego transportu pasażerskiego na obszarach położonych w pobliżu linii kolejowych poprzez zakup taboru do obsługi regionalnych połączeń kolejowych, w zakresie którego nadal identyfikowana jest luka inwestycyjna. Istotna jest optymalizacja siatki połączeń i ich obsługi, aby w efekcie poprawić mobilność mieszkańców, skrócić czas podróży, podnieść komfort i bezpieczeństwo podróży.
Region cechuje niezadowalająca jakość lub brak transportu publicznego na obszarach pozamiejskich oraz słabe zintegrowanie różnych form transportu. Ponadto częstotliwość przejazdów autobusowych jest często niedostosowana do potrzeb pasażerów. Niewystarczająca sieć połączeń transportu zbiorowego skutkuje zwiększeniem nieefektywnego wykorzystania transportu indywidualnego, pośrednio zwiększającego nasilenie ruchu drogowego w miastach. Regres transportu publicznego jest szczególnie dotkliwy dla mieszkańców pozbawionych możliwości korzystania z samochodów. Wsparcie dotyczyć będzie publicznego transportu pozamiejskiego w celu utworzenia, podtrzymania lub przywrócenia usług transportu publicznego lub powiązania obszarów wiejskich oraz o utrudnionej dostępności z lokalnymi / regionalnymi centrami wzrostu (drogowy transport publiczny wewnątrzwojewódzki, wewnątrzpowiatowy i wewnątrzgminny obejmujący m.in. obszary wiejskie i mniejsze miasta).

Rodzaje działań:

Inwestycje dotyczące dróg wojewódzkich, w tym inwestycje:

- w rozwój infrastruktury dróg wojewódzkich lub poprawę bezpieczeństwa ruchu drogowego (np. likwidacja miejsc niebezpiecznych) lub ukierunkowane na zmniejszenie ruchu samochodowego (tranzytowego) w miastach (np. obwodnice),
- systemy / narzędzia cyfrowe (np. ITS),
- w infrastrukturę wykorzystującą alternatywne źródła energii (np. oświetlenie dróg, podświetlane znaki drogowe, urządzenia bezpieczeństwa ruchu drogowego wykorzystujące OZE) - wyłącznie jako niezbędny i niedominujący element projektów,

spełniające co najmniej jeden z poniższych warunków:

- bezpośrednie połączenia do dróg TEN-T, przejść granicznych, portów lotniczych, istniejących lub nowych terenów inwestycyjnych, terminali intermodalnych, centrów lub platform logistycznych, stacji kolejowych, innych węzłów transportowych / gałęzi transportu,
- pośrednie połączenia do sieci TEN-T na obszarach górskich,
- poprawa dostępności obszarów o utrudnionej dostępności (obszary o najniższej dostępności lub najbardziej oddalone) oraz obszarów atrakcyjnych turystycznie z ośrodkami koncentracji funkcji gospodarczych,
- infrastruktura wykorzystywana do wykonywania regularnych usług publicznego transportu zbiorowego na zasadach użyteczności publicznej,
- obwodnice.

Inwestycje kolejowe (zgodnie z regionalnym planem transportowym):

- bezemisyjny tabor kolejowy wyposażony w odpowiednie urządzenia ERTMS - wykorzystywany w przewozach pasażerskich o charakterze regionalnym (elektryczny lub wodorowy), z możliwością obsługi połączeń wychodzących poza obszar województwa. Wsparciem będzie objęty tabor przeznaczony do przewozów o charakterze użyteczności publicznej wykonywanych przez operatorów wyłonionych zgodnie z prawem UE (w tym tzw. czwartym pakietem kolejowym). W przypadku umów zawartych po grudniu 2020 r. dofinansowanie będzie dotyczyć zasadniczo operatorów wybranych w procedurze przetargowej w rozumieniu Rozporządzenia 1370/2007, z zastrzeżeniem wyjątków wskazanych w tym rozporządzeniu. Realizowane będą te projekty, w których nastąpi pełne rozliczenie korzyści wynikającej z dofinansowania inwestycji taborowej; m. in. możliwe będzie przejęcie taboru przez organizatora po cenie rynkowej pomniejszonej o otrzymane przez operatora wsparcie (pomoc publiczną) bądź udostępnienie taboru innym uczestnikom rynku na niedyskryminujących warunkach;
- baza utrzymaniowo – naprawcza taboru kolejowego,
- rozwiązania cyfrowe (ITS, systemy organizacji przewozów, biletomaty, systemy informacji pasażerskiej, aplikacje planowania podróży, rezerwacji i zakupu biletów).

Budowa i rozwój spójnego i efektywnego publicznego systemu pozamiejskich (subregionalnych - powiat-powiat, miasto-wieś) przewozów pasażerskich, w tym m.in.:

- infrastruktura liniowa i punktowa publicznego transportu zbiorowego (m.in. węzły / miejsca przesiadkowe, parkingi, dworce, przystanki, zajezdnie i pętle autobusowe, stacje obsługi, infrastruktura ładowania / tankowania paliw alternatywnych dla pojazdów o zerowej emisji, inna infrastruktura towarzysząca), w tym dostosowanie do potrzeb osób o ograniczonej mobilności i z niepełnosprawnościami,
- tabor autobusowy wykorzystywany w publicznym transporcie zbiorowym (na zasadzie użyteczności publicznej), spełniający wymogi dla „ekologicznie czystych pojazdów” w rozumieniu Dyrektywy 2019/1161 zmieniającej Dyrektywę 2009/33/WE, przy czym zakup

taboru innego niż bezemisyjny będzie możliwy tylko w przypadku, gdy zakup taboru bezemisyjnego nie będzie uzasadniony z przyczyn eksploatacyjnych lub technicznych;
- połączenia pierwszej / ostatniej mili (infrastruktura dla niezmotoryzowanych – drogi / pasy / ścieżki / trasy rowerowe oraz promocja ruchu pieszego i rowerowego zarówno w celach przejazdów i dojazdów codziennych, jak i turystycznych, systemy bike-sharing, parkingi P&R zlokalizowane w miejscach zapewniających integrację z publicznym transportem zbiorowym (w miastach pow. 50 tys. mieszkańców wsparcie dla tych obiektów będzie możliwe pod warunkiem ich zlokalizowania poza obszarem funkcjonalnego śródmieścia, wyznaczonym w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego), ciągi pieszo-rowerowe, urządzenia transportu osobistego, innowacyjne formy transportu, np. transport na żądanie itp.),
- sieci tras rowerowych o ustalonych standardach technicznych zgodnie z założeniami Regionalnej Polityki Rowerowej Województwa Podkarpackiego,
- rozwiązania cyfrowe (ITS, systemy organizacji przewozów / połączeń, informacji pasażerskiej, aplikacje planowania podróży, rezerwacji i zakupu biletów, bazy rozkładów jazdy, rozwiązania cyfrowe wykorzystywane dla aktywnych form mobilności i mikromobilności, itp.),
- działania na rzecz taryfowej integracji transportu zbiorowego (np. systemy typu „wspólny bilet”),
- infrastruktura ładowania / tankowania pojazdów zeroemisyjnych wykorzystywanych przez użytkowników indywidualnych, pod warunkiem, że zapewniony zostanie niedyskryminujący dostęp dla wszystkich użytkowników, a inwestycja nie będzie mogła być finansowana ze źródeł prywatnych.

Realizowane inwestycje drogowe będą umożliwiały ruch pojazdów o dopuszczalnym nacisku osi napędowej 11,5 tony.
Tam gdzie jest to technicznie możliwe, realizowane projekty w zakresie infrastruktury drogowej będą obejmowały zapewnienie retencji i podczyszczania wód opadowych poprzez wykorzystanie zielonej i niebieskiej infrastruktury oraz rozwiązań opartych na przyrodzie.
Cel interwencji w zakresie infrastruktury trwałej i odpornej na zmiany klimatu zostanie osiągnięty poprzez zastosowanie dopasowanych i adekwatnych rozwiązań, norm, materiałów i wymagań na etapie przygotowania inwestycji w zakresie projektowania, budowy i utrzymania.
Z zastrzeżeniem obwodnic i obiektów P+R, inwestycje drogowe realizowane na obszarach miast nie będą obejmowały budowy nowych, ani zwiększenia przepustowości istniejących dróg lub pojemności parkingów i nie będą przyczyniały się do zwiększenia natężenia ruchu samochodowego w obszarach miejskich.
Interwencja w zakresie dróg wojewódzkich będzie komplementarna do inwestycji finansowanych w ramach FEPW, a podstawę demarkacji będzie stanowił regionalny plan transportowy.

Ze względu na rodzaj beneficjentów i projektów, wsparcie udzielane będzie w formie dotacji. Przedsięwzięcia w tym obszarze realizowane będą głównie przez podmioty publiczne świadczące usługi o charakterze użyteczności publicznej, które co do zasady nie są dochodowe i realizowane w ramach zadań jst.
Wspierane działania zostały ocenione jako zgodne z zasadą „nie czyń znaczących szkód" (DNSH). Program został poddany strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko (SEA).

Główne typy beneficjentów:

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki, porozumienia i stowarzyszenia,
- przedsiębiorstwa - podmioty wykonujące zadania użyteczności publicznej na zlecenie jednostek samorządu terytorialnego / związku komunalnego, a także spółek prawa handlowego.

Oczekiwane rezultaty:
Zwiększenie zrównoważonej mobilności mieszkańców, poprawa dostępności oraz warunków przemieszczania się, zwiększenie przepustowości transportowej, zmniejszenie negatywnego wpływu transportu na środowisko naturalne (spadek emisji CO2 i innych zanieczyszczeń), poprawa bezpieczeństwa użytkowników ruchu, zwiększenie zdolności przewozowych i atrakcyjności transportu kolejowego dla użytkowników, ograniczenie indywidualnego transportu samochodowego, zwiększenie efektywności energetycznej regionalnego systemu transportowego, zwiększenie dostępności dla osób o ograniczonej mobilności.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:
Mieszkańcy województwa, turyści, podmioty/instytucje korzystający z efektów projektu.

Działania mające na celu zapewnienie równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:
W ramach obszaru wsparcia będą podejmowane szczególne działania na rzecz wyrównywania szans oraz przeciwdziałania dyskryminacji w dostępie do infrastruktury transportu kolejowego i drogowego. Wspierana infrastruktura będzie odpowiadała na potrzeby wszystkich potencjalnych użytkowników, w szczególności osób z niepełnosprawnościami, osób starszych, osób o ograniczonych możliwościach poruszania się, opiekunów z dziećmi czy osobami zależnymi - w zakresie w jakim to możliwe.
Celem podejmowanych działań m.in. w zakresie transportu kolejowego i drogowego, obiektów inżynieryjnych i obiektów obsługi podróżnych będzie eliminacja barier i zwiększenie dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami zgodnie z architektonicznym standardem dostępności. Inwestycje będą również uwzględniać kwestie bezpieczeństwa, w szczególności na rzecz niezmotoryzowanych uczestników ruchu.

W celu uniknięcia dyskryminacji pośredniej, jaką jest nierówny dostęp do informacji, której doświadczają osoby państw trzecich możliwe będą działania zapewniające powszechnie dostępne, przejrzyste i aktualizowane przez właściwe instytucje informacje w językach obcych.
Podstawowym trybem wyboru projektów do dofinansowania jest tryb konkurencyjny. Tryb niekonkurencyjny będzie mógł być zastosowany jedynie w sytuacjach przewidzianych w ustawie wdrożeniowej art. 44 ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027, Dz. U. poz. 1079.

Wskazanie konkretnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:
Proponowane działania uwzględniają działania zmniejszające dysproporcje w dostępności transportowej wewnątrz regionu, skutkujące poprawą dostępności na obszarach zagrożonych trwałą marginalizacją, zapewniające lepsze powiązanie między obszarami wiejskimi a ośrodkami dostarczającymi podstawowe usługi publiczne oraz ułatwiające dostęp do kluczowych dla regionu ośrodków miejskich.
Działania przywracające transport publiczny będą realizowane głównie na obszarach z niedostateczną jego dostępnością.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:
W ramach CS 3(ii) realizowane będą projekty mające wymiar europejski, stąd też przewiduje się możliwość realizacji projektów i inicjatyw międzyregionalnych, transgranicznych i transnarodowych.
Pomimo regionalnego charakteru inwestycji, tj. realizowanych na obszarze województwa podkarpackiego, będą one miały wpływ na poprawę mobilności na poziomie UE. Spójny rozwój całej infrastruktury transportowej wymaga nie tylko wspierania poszczególnych jej poziomów, ale także zapewnienia ich wzajemnej komplementarności.
Wspierane działania będą komplementarne m.in. z interwencją Programu Interreg Europa Środkowa 2021-2027, w ramach której przewidziano działania z zakresu współpracy transnarodowej, które zwiększają mobilność i dostępność regionów wiejskich i peryferyjnych, w szczególności mając na uwadze ich powiązania z głównymi korytarzami i węzłami transportowymi w UE (dopuszczalne działania z zakresu współpracy obejmują opracowanie i realizację strategii i planów działania, narzędzi, szkoleń i działań pilotażowych). W ramach Priorytetu 3 *Współpraca na rzecz lepiej połączonej Europy Środkowej*, cel szczegółowy 3.1 *Poprawa połączeń transportowych regionów wiejskich i peryferyjnych w Europie Środkowej*, planowana jest realizacja projektu pn. „Zapewnienie wszechobecnej usługi mobilności dla wiejskich i peryferyjnych regionów przygranicznych w Europie Środkowej”, którego liderem będzie RARR, a jednym z partnerów Województwo Podkarpackie.

Działania FEP 2021-2027 będą również tworzyć synergię i stanowić uzupełnienie inwestycji w infrastrukturę transportową w innych instrumentach (np. „Łącząc Europę", w ramach którego wsparcie otrzyma budowa trasy Via Carpatia w Polsce - budowa transgranicznego połączenia drogowego na trasie między Polską a Słowacją, tj. odcinek drogi ekspresowej S19 Dukla–Barwinek (granica państwa) na Podkarpaciu) i programach, w tym programach Interreg (np. Programu Interreg Polska - Słowacja 2021-2027 zakładającego wsparcie działań dot. poprawy jakości infrastruktury drogowej o charakterze transgranicznym).
Zakres wsparcia wpisuje się pośrednio w SUE RMB cel 2 – Rozwój połączeń w regionie, obszar „Transport".
Wspierany tabor kolejowy, wykorzystywany w przewozach pasażerskich o charakterze regionalnym, będzie mógł obsługiwać połączenia wychodzące poza obszar województwa.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:
W ramach CS 3(ii) nie planuje się wykorzystania instrumentów finansowych.

2.1.4.1.2 Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
4	3(ii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO044	Długość nowych lub rozbudowanych dróg – poza TEN-T	km	0	2
4	3(ii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO046	Długość dróg przebudowanych lub zmodernizowanych – poza TEN-T	km	0	47
4	3(ii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	PLRO113	Liczba zakupionych jednostek kolejowego taboru pasażerskiego	szt.	2	6

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
4	3(ii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR056	Oszczędność czasu dzięki udoskonalonej infrastrukturze drogowej	osobodni/ rok	0	2021	25 500	CST2021	

2.1.3.1.3 Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
4	EFRR	Słabiej rozwinięty	3(ii)	077 - Działania mające na celu poprawę jakości powietrza i ograniczenie hałasu	13 347 793
4	EFRR	Słabiej rozwinięty	3(ii)	081 - Infrastruktura czystego transportu miejskiego	4 450 000
4	EFRR	Słabiej rozwinięty	3(ii)	082 - Tabor czystego transportu miejskiego	11 000 000
4	EFRR	Słabiej rozwinięty	3(ii)	083 - Infrastruktura rowerowa	20 202 207
4	EFRR	Słabiej rozwinięty	3(ii)	086 - Infrastruktura paliw alternatywnych	1 000 000
4	EFRR	Słabiej rozwinięty	3(ii)	089 - Nowo wybudowane lub rozbudowane drugorzędne połączenia drogowe z siecią drogową i węzłami TEN-T	4 250 000
4	EFRR	Słabiej rozwinięty	3(ii)	090 - Nowo wybudowane lub rozbudowane inne krajowe, regionalne i lokalne drogi dojazdowe	4 250 000
4	EFRR	Słabiej rozwinięty	3(ii)	093 - Inne drogi przebudowane lub zmodernizowane (autostrady, drogi krajowe, regionalne lub lokalne)	147 401 560
4	EFRR	Słabiej rozwinięty	3(ii)	107 - Bezemisyjny / zasilany energią elektryczną tabor kolejowy	28 000 000
4	EFRR	Słabiej rozwinięty	3(ii)	109 – Transport multimodalny (poza miastami)	1 000 000

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
4	EFRR	Słabiej rozwinięty	3(ii)	01 - Dotacja	234 901 560

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
4	EFRR	Słabiej rozwinięty	3(ii)	26 - Miasta, małe miasta i przedmieścia	29 362 695
4	EFRR	Słabiej rozwinięty	3(ii)	27 - Miejskie obszary funkcjonalne	29 362 695
4	EFRR	Słabiej rozwinięty	3(ii)	28 - Obszary wiejskie	58 725 390
4	EFRR	Słabiej rozwinięty	3(ii)	33 - Brak ukierunkowania terytorialnego	117 450 780

Tabela 8: Wymiar 7– wymiar „Równouprawnienie płci" w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
4	EFRR	Słabiej rozwinięty	3(ii)	02 - Projekty uwzględniające kwestię równouprawnienia płci Współczynnik do obliczania wsparcia na rzecz równouprawnienia płci 40 %	79 000 000
4	EFRR	Słabiej rozwinięty	3(ii)	03 - Projekty neutralne w kwestii równouprawnienia płci Współczynnik do obliczania wsparcia na rzecz równouprawnienia płci 0 %	155 901 560

2.1.5. PRIORYTET 5 – PRZYJAZNA PRZESTRZEŃ SPOŁECZNA

2.1.5.1. Cel szczegółowy 4(ii) Poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online.

2.1.5.1.1 Interwencje w ramach funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.
Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Opis działania:

Priorytetem będą inwestycje skoncentrowane na edukacji przedszkolnej i zawodowej oraz dostępności dla osób ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (na wszystkich szczeblach edukacji). Inne inwestycje infrastrukturalne będą komplementarne do działań EFS+ i będą możliwe w mniejszym stopniu, jeżeli na etapie wdrażania na podstawie analiz potrzeb regionalnych lub lokalnych zostanie wykazane, że potrzeby w zakresie edukacji włączającej, edukacji przedszkolnej oraz kształceniu zawodowym zostały wyczerpane, z zastrzeżeniem, że podstawowa baza dydaktyczna nie będzie wspierana. Działania związane z budową (tylko w należycie uzasadnionych przypadkach), rozbudową infrastruktury będą realizowane z uwzględnieniem sytuacji demograficznej regionu, specyfiki regionalnej oraz diagnozy potrzeb w obszarze edukacji.
Kontynuowane będzie wsparcie obejmujące poprawę dostępności do edukacji przedszkolnej, w szczególności na obszarach o najniższym wskaźniku upowszechnienia edukacji przedszkolnej. Ma to szczególne znaczenie w kontekście wyrównywania szans dostępu do edukacji przedszkolnej, jak i aktywności zawodowej, w szczególności kobiet.
Wsparcie szkolnictwa ogólnego obejmie poprawę dostępności dla osób ze specjalnymi potrzebami oraz w mniejszym stopniu doposażenie infrastruktury technicznej pracowni STEAM, oparte na szczegółowej analizie potrzeb w tym zakresie, która wykaże związek z nauczaniem w branżach deficytowych. Inwestycje w podstawową bazę dydaktyczną, niezwiązaną z nauczaniem praktycznym lub zawodowym nie są możliwe. Niewielkie inwestycje w TIK mogą być jedynie elementem projektu, jeżeli wynika to z analizy potrzeb, z zastrzeżeniem, że inwestycje nie mogą dotyczyć zakresu wsparcia, który będzie objęty KPO. Podniesie to jakość i atrakcyjność kształcenia, zapewni kompleksowe kształcenie na wszystkich poziomach, umożliwi także uzupełnienie zdobytej wiedzy teoretycznej ćwiczeniami praktycznymi. Ukończenie konkretnego etapu edukacji umożliwi zdobycie kompetencji kluczowych oraz umiejętności przydatnych na etapie dalszego kształcenia, bądź na rynku pracy. W celu zapewnienia integracji i włączenia możliwe będzie uzupełnienie przyszkolnej infrastruktury sportowej, w tym przystosowanie do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, o ile wynika to z analizy potrzeb, jest powiązane z celami EFS+

(zarówno w obszarze edukacji jak i włączenie i integracji społecznej) i wspiera rozwój działań integracyjnych, włączających, w ramach walki z wykluczeniem społecznym i edukacyjnym (z zastrzeżeniem, że wsparcie infrastruktury sportowej nie może stanowić samodzielnego projektu, a wyłącznie być częścią większego projektu oraz zapewniać pełną dostępność do wspartej infrastruktury).
Założenia interwencji w obszarze sektora szkolnictwa zawodowego oraz ustawicznego są kontynuacją wsparcia realizowanego w okresie 2014-2020. Priorytetem pozostaje wsparcie infrastruktury szkół zawodowych, a także doposażenie pracowni i laboratoriów w nowoczesny sprzęt. Wsparcie szkolnictwa zawodowego będzie bazować na wykorzystaniu obecnej infrastruktury (kompleksy budynków, hale warsztatowe), którą należy dostosować do warunków zbliżonych do rzeczywistego środowiska pracy zawodowej. Działania będą realizowane tak, aby w jak największym stopniu stworzone warunki kształcenia były praktyczne i odpowiadały potrzebom rynkowym. Wzmacnianie sektora szkolnictwa zawodowego uwzględniać będzie preferencje branż kluczowych dla rozwoju gospodarczego województwa określonych w dokumentach strategicznych, w tym RIS.
Wsparcie obejmie również – w szczególnie uzasadnionych przypadkach uczelnie zawodowe w zakresie dostępności, dostosowania i poprawy jakości oferty kształcenia, w zakresie infrastruktury i dostosowania do prowadzenia nauczania na poziomie dostosowanym do potrzeb gospodarki. Wsparcie sektora zawodowego i wyższego szkolnictwa zawodowego zapewnić ma poprawę przygotowania zawodowego i praktycznego w regionie.
Problemem w skali regionu pozostaje wciąż istotnie niski wskaźnik osób dorosłych korzystających z jakiejkolwiek formy dokształcania lub podnoszenia kwalifikacji zawodowych. Planuje się działania w celu zwiększenia dostępu dla osób ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi i rozwój kształcenia ustawicznego (tylko w zakresie doposażenia pracowni zawodowych), w szczególności w kontekście postępujących zmian na rynku pracy oraz dynamicznego rozwoju sektorów gospodarki: zielonego, białego oraz usług osobistych.
Szkoły specjalne i inne placówki prowadzące do segregacji lub utrzymania segregacji jakiejkolwiek grupy defaworyzowanej i/lub zagrożonej wykluczeniem społecznym nie będą wspierane w zakresie infrastruktury i wyposażenia.
Jednocześnie na każdym etapie modernizacji infrastruktury edukacyjnej w regionie (na wszystkich szczeblach), uwzględnione zostaną potrzeby w zakresie dostępności[68] dla osób ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.
W celu zapewnienia pełnej efektywności wsparcia, przewiduje się komplementarność działania z celami EFS+: e) poprawa jakości, poziomu włączenia społecznego i skuteczności systemów kształcenia i szkolenia (…) oraz f) wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, (…)
Wspierane działania zostały ocenione jako zgodne z zasadą „nie czyń znaczących szkód” (DNSH). Program został poddany strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko (SEA).

[68] Wykorzystanie schematów wypracowanych w Modelu Dostępnej Szkoły.

Rodzaje działań:

Infrastruktura przedszkoli:

- inwestycje w infrastrukturę na potrzeby świadczenia usług wychowania przedszkolnego (przedszkoli lub innych form edukacji przedszkolnej) wraz z niezbędnym wyposażeniem gwarantującym wysoką jakość edukacji przedszkolnej. W szczególnie uzasadnionych przypadkach dopuszczalna będzie budowa nowego obiektu.

Infrastruktura szkolnictwa ogólnego:

- poprawa dostępności dla osób ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi oraz w mniejszym stopniu doposażenie infrastruktury technicznej pracowni STEAM, oparte na szczegółowej analizie potrzeb w tym zakresie, która wykaże związek z nauczaniem w branżach deficytowych. Inwestycje w podstawową bazę dydaktyczną, niezwiązaną z nauczaniem praktycznym lub zawodowym nie są możliwe.

Infrastruktura szkolnictwa zawodowego (w tym wyższego zawodowego):

- inwestycje w istniejącą bazę dydaktyczną szkół zawodowych i uczelni zawodowych, wyposażenie pracowni/warsztatów w urządzenia i sprzęt niezbędny do kształcenia a także ukierunkowane wyposażenie/doposażenie na tworzenie i rozwój warsztatów/pracowni kształcenia praktycznego - w branżach zgodnych z potrzebami rynku pracy, w tym z inteligentnymi specjalizacjami określonymi w RIS,

Inwestycje w infrastrukturę **w zakresie dostosowania do potrzeb osób ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi** poprzez roboty budowlane, w tym zakup niezbędnego wyposażenia[69] (samodzielne projekty lub jako element projektu). Dotyczy wszystkich szczebli edukacji formalnej.

Główne typy beneficjentów:

Infrastruktura edukacji:

- JST, ich związki, porozumienia i stowarzyszenia,
- inne jednostki zaliczane do sektora finansów publicznych posiadające osobowośćprawną,
- osoby prawne i fizyczne będące organami prowadzącymi szkoły i placówki tworzące system oświaty,
- porozumienia podmiotów wyżej wymienionych reprezentowanych przez lidera,
- osoby prawne i fizyczne prowadzące kształcenie ogólne i zawodowe, centra kształcenia zawodowego i ustawicznego (ckziu) i inne zespoły realizujące zadania ckziu,

Infrastruktura szkolnictwa wyższego zawodowego:

[69] Zgodnie z załącznikiem nr 2 do *Wytycznych w zakresie realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021-2027*

- uczelnie (tylko w zakresie poprawy dostępności)
- uczelnie zawodowe

Oczekiwane rezultaty:

Infrastruktura edukacji

Zwiększenie miejsc w placówkach wychowania przedszkolnego. Unowocześnienie infrastruktury dydaktycznej. Poprawa jakości, wzrost liczby uczniów kształcenia zawodowego. Polepszenie jakości kształcenia i opieki w **placówkach realizujących kształcenie dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.**

Infrastruktura szkolnictwa wyższego zawodowego:

Unowocześnienie infrastruktury dydaktycznej. Poszerzenie i ulepszenie oferty kształcenia.

Główne grupy docelowe – *art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów*

Uczniowie i studenci (ze szczególnym uwzględnieniem osób o specjalnych potrzebach edukacyjnych), nauczyciele i kadra pedagogiczna, kadra zarządzająca szkołą/placówką systemu oświaty, podmioty/instytucje korzystające z efektów projektu.

Działania mające na celu zapewnienie równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – *art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów*

Podejmowane w ramach CS działania dotyczące infrastruktury będą obejmowały m.in. zapewnienie równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, w tym zwiększenie dostępności placówek edukacyjnych dla uczniów ze szczególnymi potrzebami na wszystkich poziomach edukacji. W wyniku realizowanych projektów nastąpi poprawa dostępu do usług edukacyjnych w wymiarze terytorialnym, głównie na obszarach wiejskich. Szczególne działania będą również nakierowane na poprawę dostępu do edukacji, podnoszenia kwalifikacji i rozwoju osób z grup dyskryminowanych, w tym zapewnienie dostępu do zajęć z zakresu rozwoju osobistego, poprawy kondycji fizycznej oraz możliwości pracy z psychologiem. Edukacja włączająca zostanie zapewniona m.in. dzięki wykorzystaniu edukacyjnego standardu dostępności, czy Modelu Dostępnej Szkoły. Umożliwi uczestnictwo w życiu szkoły każdego ucznia, bez względu na ograniczenia wynikające z niepełnosprawności czy specjalnych potrzeb. Realizowane projekty w szkolnictwie zawodowym umożliwią osobom narażonym na dyskryminację ze względu na niepełnosprawność czy wiek nabycie umiejętności i kompetencji zawodowych. Zwiększenie dostępności do edukacji przedszkolnej wyrówna z kolei szanse w dostępie do zatrudnienia opiekunów dzieci, w szczególności kobiet z obszarów wiejskich, sprzyjając ich aktywizacji zawodowej.

Podstawowym trybem wyboru projektów do dofinansowania jest tryb konkurencyjny.

Wskazanie konkretnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – *art. 22 ust. 3 lit. d) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:*
Nie dotyczy.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – *art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:*
Działania o charakterze międzyregionalnym, transgranicznym i ponadnarodowym obejmować będą m.in.: wzajemną wymianę doświadczeń i identyfikację dobrych praktyk, analizę doświadczeń, rozwój nowej wiedzy poprzez udział we wspólnych działaniach edukacyjnych oraz uczenie się indywidualne i organizacyjne, w zakresie dostępu i edukacji przez całe życie grup szczególnie narażonych, rozwój infrastruktury edukacyjnej. Kluczowymi elementami dla integracji obszaru wsparcia są kompetencje interkulturowe i językowe. Przygotowanie dobrej oferty edukacyjnej na wszystkich szczeblach pozwoli na aktywizację edukacyjno-zawodową obywateli wszystkich grup wiekowych. Możliwość rozpoczęcia lub kontynuacji kształcenia w zakresie kompetencji, w szczególności językowych otwiera szansę na asymilację w społecznym środowisku transgranicznym, wzajemne poznawanie kultur, likwidację barier społecznych, edukacyjnych i kulturalnych oraz inicjowanie nowych ścieżek współpracy. Zdobyta wiedza i umiejętności umożliwią mieszkańcom regionu udział w transgranicznym rynku pracy oraz korzystanie ze ścieżki kształcenia w kraju sąsiedzkim jak i transgraniczne korzystanie z różnorodnych instytucji i infrastruktury. Jest to niezwykle istotne w przypadku już podjętych inicjatyw dotyczących np. wymiany doświadczeń i kadr nauczycielskich oraz akademickich. Kluczowym elementem uzupełniającym dla osiągnięcia tego celu jest wspólna realizacja przedsięwzięć w zakresie likwidacji transgranicznych barier infrastrukturalnych – zwłaszcza poprawy dostępności przy ścisłej komplementarności EFS+.
Z uwagi na wspomnianą już podjętą współpracę międzynarodową zidentyfikowano możliwość rozszerzenia jej o poprawę transgranicznej dostępności obiektów infrastruktury wraz z krajami przygranicznymi, Słowacją - Państwem Członkowskim oraz Ukrainą - w komplementarności do programów Interreg. Wstępnie zidentyfikowano możliwość takiej współpracy poprzez zastosowanie kryteriów wyboru.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – *art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:*
Ze względu na rodzaje działań oraz typy beneficjentów nie przewiduje się stosowania instrumentów finansowych w ramach celu szczegółowego (ii). Działania realizowane w tym celu nie dotyczą projektów, które będą generowały dochody lub oszczędności. Ponadto charakteryzują się niską opłacalnością finansową a za ich realizacją przemawiają względy społeczne. W związku z tym jedyną formą wsparcia będą dotacje.

2.1.5.1.2 Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
5	4 (ii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	PLRO121	Liczba wspartych przedszkoli	szt.	0	47
5	4 (ii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	PLRO125	Liczba wspartych szkół	szt.	0	96
5	4 (ii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	PLRO128	Liczba wspartych uczelni	szt.	0	2
5	4 (ii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	PLRO132	Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	szt.	0	108
5	4 (ii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO066	Pojemność grup w nowych lub zmodernizowanych placówkach opieki nad dziećmi	os.	0	4 222
5	4 (ii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO067	Pojemność klas w nowych lub zmodernizowanych placówkach oświatowych	os.	0	56 981

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
5	4 (ii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR070	Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych placówek opieki nad dziećmi	użytkownicy/ rok	0	2021	4 176	CST2021	
5	4 (ii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR071	Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych placówek oświatowych	użytkownicy/ rok	42 238	2021	40 715	CST2021	

2.1.5.1.3 Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFRR	Słabiej rozwinięte	4 (ii)	121 Infrastruktura na potrzeby wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem	9 838 416
5	EFRR	Słabiej rozwinięte	4 (ii)	122 Infrastruktura na potrzeby szkolnictwa	5 778 637

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
				podstawowego i średniego	
5	EFRR	Słabiej rozwinięte	4 (ii)	123 Infrastruktura na potrzeby szkolnictwa wyższego	7 887 078
5	EFRR	Słabiej rozwinięte	4 (ii)	124 Infrastruktura na potrzeby kształcenia i szkolenia zawodowego oraz edukacji dorosłych	9 468 137

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFRR	Słabiej rozwinięte	4 (ii)	01 Dotacja	32 972 268

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFRR	Słabiej rozwinięte	4 (ii)	33- Brak ukierunkowania terytorialnego	32 972 268

Tabela 8: Wymiar 7– wymiar „Równouprawnienie płci" w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFRR	Słabiej rozwinięte	4 (ii)	02- Projekty uwzględniające kwestię	32 972 268

				równouprawnienia płci	

2.1.5.2. Cel szczegółowy 4(iii) Wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne

2.1.5.2.1 Interwencje w ramach funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.
Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Opis działania:
Głównym założeniem wsparcia w obszarze włączenia społecznego jest odejście od instytucjonalnego systemu opieki na rzecz usług świadczonych w społeczności lokalnej, uwzględniających potrzeby korzystających z niej osób. Zgodnie z wytycznymi KE – ze względu na horyzontalną zasadę deinstytucjonalizacji, środki europejskie mogą być przeznaczane wyłącznie na infrastrukturę placówek świadczących usługi w społeczności lokalnej, z poszanowaniem indywidualnych potrzeb mieszkańców. Dotychczasowa instytucjonalna forma usług społecznych i zdrowotnych wiąże się z koniecznością długotrwałego przebywania w pomieszczeniu zamkniętym w izolacji od ogółu społeczności, ponadto przedkłada wymogi organizacyjne nad indywidualne potrzeby korzystających, skutkuje także wygaszaniem kontroli nad osobistym życiem i potrzebami, niemal całkowicie podporządkowując je rytmowi funkcjonowania placówki, ostatecznie prowadząc do wykluczenia społecznego jednostek.
Działanie skierowane będzie wyłącznie na wsparcie infrastrukturalne placówek świadczących usługi w formie zdeinstytucjonalizowanej. Wsparciem objęte zostaną zatem projekty z zakresu przebudowy i wyposażenia placówek świadczących usługi społeczne w celu realizacji usług w trybie dziennym oraz w miejscu zamieszkania osoby objętej pomocą.
W związku z odnotowaniem znacznych niedoborów w zakresie infrastruktury społecznej związanej ze świadczeniem usług socjalnych, nadal finansowane będą inwestycje dotyczące mieszkalnictwa wspomaganego (treningowego i wspieranego) i chronionego[70] i innych form łączących wsparcie mieszkaniowe i społeczne, w oparciu o istniejącą infrastrukturę, w powiązaniu z procesem aktywizacji zawodowej, mające na celu usamodzielnienie ekonomiczne osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Kontynuowane będzie udzielanie wsparcia na realizację inwestycji polegających na przebudowie lub remoncie zdegradowanych budynków w celu ich adaptacji na ww. mieszkania. Dopuszczać się będzie

[70] Analiza sytuacji społeczno-ekonomicznej województwa podkarpackiego w obszarze Europejskiego Funduszu Społecznego - 2020, s. 48

interwencję wykraczającą poza części wspólne budynków mieszkalnych. Kluczowym efektem wsparcia będzie usamodzielnienie się ekonomiczne i społeczne osób objętych komplementarnym wsparciem z EFS. Wsparcie powiązane będzie z procesem integracji społecznej, aktywizacją społeczno - zawodową i deinstytucjonalizacją usług. Tworzenie efektywnej opieki środowiskowej będzie elementem równoległym z dostosowaniem usług społecznych do potrzeb społeczeństwa. Ze względu na zróżnicowanie potrzeb poszczególnych grup docelowych dla zapewnienia efektywności działań, podejmowane interwencje będą miały charakter zindywidualizowany, kompleksowy i długofalowy.
W ramach interwencji nadal preferowane będą przedsięwzięcia mające na celu polepszenie bazy lokalowej oraz wyposażenia jednostek systemu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, w tym, w szczególności podmiotów realizujących wsparcie dla rodzin z dziećmi (m.in. placówki wsparcia dziennego). Proces deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej zostanie również wsparty działaniami na rzecz rozwoju infrastruktury rodzinnej pieczy zastępczej. Rozwój infrastruktury w obszarze włączenia społecznego, wspomagany będzie komplementarnie z usługami opiekuńczymi planowanymi w cs (k) EFS+ w działaniu: "Usługi społeczne i zdrowotne świadczone w społeczności lokalnej".

Wszystkie projekty realizowane w ramach działania muszą uwzględniać potrzeby osób z niepełnosprawnościami. Inwestycje infrastrukturalne nie będą przyczyniać się do segregacji przestrzennej grup marginalizowanych. Wsparte lokale nie powinny być zapewniane na obszarach odizolowanych od społeczności lokalnej i słabo skomunikowanej. Decyzje o udzieleniu wsparcia powinny być poprzedzone analizą dostępnych form świadczenia usług (tj. instytucjonalne, środowiskowe i w rodzinie) oraz uwzględniać indywidualne potrzeby jednostek, które będą odbiorcami usług (w tym preferowane przez nich opcje opieki, z uwzględnieniem opcji zgodnych z KPON). Jeśli opcje preferowane przez odbiorców usług nie są dostępne, priorytetem powinno być ich zapewnienie.
Planuje się dostosowanie w szerokim zakresie dostępności infrastruktury obiektów użyteczności publicznej (w ramach CP4) do potrzeb OzN. Wsparcie dotyczyć będzie wyłącznie zidentyfikowanych np. braków lub uszkodzeń infrastruktury, istotnych w kontekście dostępności dla OzN. Jednocześnie nie będzie możliwe ubieganie się o dofinansowanie w przypadku, gdy obiekty objęte są innymi projektami w ramach pozostałych działań możliwych do realizacji w ramach programu FEP 2021-2027.
Wspierane działania zostały ocenione jako zgodne z zasadą „nie czyń znaczących szkód” (DNSH). Program został poddany strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko (SEA).

Przykładowe rodzaje działań:

W zakresie infrastruktury społecznej powiązanej z procesem integracji społecznej, aktywizacji społeczno-zawodowej i deinstytucjonalizacji usług:

- wzmacnianie integracji społecznej poprzez inwestycje w **zdeinstytucjonalizowaną infrastrukturę społeczną powiązaną z procesem integracji społecznej, aktywizacji**

społeczno-zawodowej i deinstytucjonalizacji usług m.in.:
- ośrodków wsparcia (w trybie dziennym),
- rodzinnych domów pomocy,
- placówek wsparcia dziennego,
- placówek reintegracyjnych, realizujących usługi reintegracji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, np. zakup dzierżawionych/wynajmowanych nieruchomości oraz remont, rozbudowa budynków do których organy prowadzące placówki posiadają tytuł prawny,
- związanych ze wsparciem pieczy zastępczej, rodzinnej (rodziny zastępcze oraz rodzinne domy dziecka) w tym przyjmujących dzieci z niepełnosprawnościami jak i liczne rodzeństwa),
- tworzenie mieszkań zgodnie z modelem „Najpierw Mieszkanie".

W zakresie zapewniania zintegrowanego wsparcia obejmującego mieszkanie i usługi społeczne:

- inwestycje w mieszkania chronione realizowane w oparciu o istniejącą infrastrukturę i/lub wyposażenia powiązane z procesem integracji społecznej i aktywizacji społeczno – zawodowej, mieszkania w ramach najmu społecznego, w tym wynajmowane przez społeczne agencje najmu skierowane do osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, które w pierwszej kolejności wymagają aktywizacji społeczno - zawodowej, w tym osób opuszczających instytucjonalne, a także rodzinne formy pieczy zastępczej,
- wsparcie działań w zakresie tworzenia mieszkań na wynajem, szczególnie dla rodzin i osób w kryzysie bezdomności;
- inwestycje w mieszkania adaptowalne.

Dopuszczalne będzie wsparcie wykraczające poza części wspólne budynków mieszkalnych.

Inwestycje w infrastrukturę w zakresie dostosowania do potrzeb OzN poprzez roboty budowlane (np. instalacja wind), w tym zakup niezbędnego wyposażenia[71], jako element projektu lub samodzielne projekty dot. obiektów użyteczności publicznej.
Wsparcie dla ZAZ oraz WTZ będzie mieć charakter warunkowy tj. będzie możliwe tylko o ile placówka otrzyma wsparcie z EFS+ zgodnie z warunkami wskazanymi w odpowiedniej części programu w ramach CS 4h oraz gdy będzie wynikało z regionalnej strategii deinstytucjonalizacji.

Główne typy beneficjentów:

[71] Zgodnie z załącznikiem nr 2 do *Wytycznych w zakresie realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021-2027*

- jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne, związki, porozumienia i stowarzyszenia,
- wojewódzka samorządowa jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej - Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Rzeszowie,
- podmioty w których większość udziałów lub akcji posiadają jednostki samorządu terytorialnego lub ich związki i stowarzyszenia podmioty działające w oparciu o umowę/porozumienie w ramach partnerstwa publiczno–prywatnego,
- partnerstwa publiczno-społeczne,
- inne jednostki zaliczane do sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną,
- podmioty uprawnione do realizacji zadań w zakresie wsparcia rodzinnej pieczy zastępczej,
- podmioty wymienione w art. 3 ust. 2 i 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie statutowo działające w obszarze pomocy i integracji społecznej – w zakresie inwestycji związanych z infrastrukturą podmiotów świadczących usługi pomocy społecznej, wspierania rodziny, pieczy zastępczej i rozwoju mieszkalnictwa chronionego treningowego oraz chronionego wspieranego oraz usługi reintegracji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Oczekiwane rezultaty:

Oczekuje się minimalizacji i ograniczenia negatywnych zjawisk związanych z problemami społecznymi, spowodowanych niewystarczającą liczbą placówek włączenia społecznego lub niedostatecznym ich wyposażeniem. Rezultatem wsparcia – w ścisłym połączeniu z celami EFS+ będzie zwiększenie aktywności zawodowej, powrót na rynek pracy oraz walka z wykluczeniem społecznym, w ujęciu szerokim oczekuje się rozwoju społeczno-gospodarczego regionu.

Poprawa dostępu dla OzN do infrastruktury obiektów użyteczności publicznej i zwiększenie ich aktywności społecznej.

Główne grupy docelowe – *art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów*

Osoby lub rodziny wykluczone lub zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym, migranci, osoby w kryzysie bezdomności.

Działania mające na celu zapewnienie równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – *art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów*

Poprzez inwestycje w zakresie przystosowania obiektów do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, nastąpi poprawa dostępu do infrastruktury społecznej, powiązanej z procesami integracji i aktywizacji społeczno-zawodowej z poszanowaniem zasady deinstytucjonalizacji. Likwidacja barier w dostępności umożliwi osobom narażonym na dyskryminację ze względu

na niepełnosprawność oraz wiek korzystanie z oferowanych usług oraz dostęp do mieszkalnictwa chronionego i wspomaganego. Działania będą nakierowane na zapewnienie potrzeb bytowych osób będących w kryzysie bezdomności (również ze względu na tożsamość płciową czy orientację seksualną), OzN, rodzin wielodzietnych, osób bezrobotnych, dzieci pozbawionych opieki rodzicielskiej, osób starszych, osób opuszczających zakłady karne, osób opuszczających placówki pieczy zastępczej, celem umożliwienia wejścia lub powrotu do samodzielnego życia. Ponadto nastąpi pośrednio wsparcie osób, które sprawują opiekę nad osobami zależnymi, czyli wg statystyk kobiet, które z racji pełnienia tej opieki narażone są na dyskryminację w życiu zawodowym i społecznym. W wyniku realizowanych projektów nastąpi poprawa dostepu do usług społecznych w wymiarze terytorialnym, głównie na obszarach wiejskich.
Podstawowym trybem wyboru projektów do dofinansowania jest tryb konkurencyjny.

Wskazanie konkretnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – *art. 22 ust. 3 lit. d) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:*
Nie dotyczy.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – *art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:*

Dostrzega się potrzebę podejmowania wspólnych działań z partnerami z innych wojew. np. podmiotami dział. w obszarze wł. społ., co będzie kontynuacją i rozwinięciem działań zainicjowanych w obecnie realizowanych proj.
ROPS w Rzeszowie planuje realizację projektów ponadnar. w ramach programu Interreg. Proj. w ramach tego programu obejmują dużą liczbę partnerów i mają zazwyczaj charakter ogólnoeurop., natomiast umożliwienie współpracy międzynar. pozwoli na realizację proj. dot. bardziej wyspecjalizowanych – o mniejszym zasięgu teryt. i dot. węższego (bardziej specjalistycznego) obszaru tematycznego. Podobny rodzaj współpracy może zostać wypracowany pomiędzy podmiotami działającymi w ramach obszaru pomocy społ. Dzięki takiemu rozwiązaniu możliwe będzie nawiązanie współpracy np. z 1 konkretnym regionem PCz UE, o podobnej charakterystyce czy problemach, bądź też nawiązanie i zacieśnienie współpracy międzyreg.
Zapewniona zostanie, w zależności od potrzeb, komplementarność między programami m.in Interreg Europa 2021-2027, Interreg Next Polska-Ukraina 2021-2022.
W sys. wdrażania programu, w zależności od potrzeb, mogą zostać określone specjalne preferencje dla proj. uwzględniających aspekt międzyreg., transgraniczny i transnarodowy np. kryt. premiujące projekty uwzględniające w/w komponenty.
W ramach cs, dla wybranych typów proj., przewiduje się zastosowanie kryt. punktowego promującego przedsięwzięcia, które zakładają współpracę, w tym wymianę wiedzy i dośw.

oraz konsultacje, z partnerami z innych PCz, kandydujących lub stowarzyszonych, jak również dla proj., które będą miały pozytywny transgraniczny wpływ lub projektów komplementarnych do innych proj. realizowanych poza granicami PL w UE, krajach kandydujących i stowarzyszonych. Ostateczna dec. o typach projektów, dla których będzie zastosowane kryt., zostanie podjęta przez KM FEP 2021-2027.
Istnieje potencjał i możliwość współpracy międzynarodowej w zakresie tworzenia i funkcjonowania mieszkań chronionych i wspomaganych oraz innych rozwiązań łączących wsparcie społ. i mieszkaniowe (wsparcie na rzecz os. usamodzielnianych i rodzin).

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – *art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:*
Ze względu na rodzaje działań oraz typy beneficjentów nie przewiduje się stosowania instrumentów finansowych w ramach celu szczegółowego (iii). Działania realizowane w tym celu nie dotyczą projektów, które będą generowały dochody lub oszczędności. Ponadto charakteryzują się niską opłacalnością finansową a za ich realizacją przemawiają względy społeczne. W związku z tym jedyną formą wsparcia będą dotacje.

2.1.5.2.2

Wskaźniki *Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności*

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
5	4 (iii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO113	Ludność objęta projektami w ramach zintegrowanych działań na rzecz włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji	osoby	0	1 850
5	4 (iii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	PLRO132	Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	szt.	0	155

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii)) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
5	4 (iii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	PLRR105	Roczna liczba użytkowników obiektów świadczących usługi społeczne	użytkownicy/rok	0	2021	501	CST2021	

2.1.5.2.3 Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii)) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFRR	Słabiej rozwinięte	4 (iii)	126 Infrastruktura mieszkaniowa (inna niż dla migrantów, uchodźców i osób objętych ochroną międzynarodową lub ubiegających się o nią)	5 066 370

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFRR	Słabiej rozwinięte	4 (iii)	127 Pozostała infrastruktura społeczna przyczyniająca się do włączenia społecznego	36 403 082

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFRR	Słabiej rozwinięte	4 (iii)	01 Dotacje	41 469 452

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFRR		4 (iii)	33- Brak ukierunkowania terytorialnego	41 469 452

Tabela 8: Wymiar 7– wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFRR	Słabiej rozwinięte	4 (iii)	02- Projekty uwzględniające kwestię	41 469 452

				równouprawnienia płci	

2.1.5.3. Cel szczegółowy 4(v) Zapewnianie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przejścia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej.

2.1.5.3.1 Interwencje w ramach funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Opis działania:

Ważnym elementem sprawnego systemu opieki zdrowotnej w regionie jest rozbudowana oraz dostępna infrastruktura placówek systemu ochrony zdrowia w regionie, zapewniająca wysokiej jakości usługi medyczne. Usprawnienie i unowocześnienie ścieżki diagnostyczno-terapeutycznej oraz profilaktyki, przyczyni się do spadku zachorowalności i umieralności oraz skrócenia czasu leczenia i rekonwalescencji, co pozwoli na utrzymanie wyższej aktywności zawodowej i społecznej w regionie.

Wspierane będzie tworzenie nowoczesnych form świadczenia usług medycznych oraz poprawa dostępności placówek systemu ochrony zdrowia dla osób z niepełnosprawnościami oraz na obszarach peryferyjnych i tym samym eliminacji wykluczenia społecznego i zawodowego. W ramach interwencji przewidywane są prace budowlane oraz zakup niezbędnego wyposażenia, a także likwidację przeszkód w zakresie dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz z obszarów peryferyjnych.

Interwencja uwzględniać będzie stopniowe odejście od modelu lecznictwa skoncentrowanego na leczeniu szpitalnym, w kierunku dominującej roli POZ i AOS nie tylko tych przyszpitalnych ale również ulokowanych na obszarach oddalonych od dużych ośrodków, w celu odwrócenia piramidy świadczeń. Konieczne są zatem inwestycje infrastrukturalne oraz w niezbędny sprzęt w zakresie dostosowania obiektów w obszarze dostępności w szczególności dla OZN i ze szczególnymi potrzebami oraz dla osób starszych i przewlekle chorych.

Dofinansowane projekty będą zgodne z dokumentem „Zdrowa przyszłość. Ramy strategiczne rozwoju systemu ochrony zdrowia na lata 2021-2027, z perspektywą do 2030 r.” (w ramach celu 1.1 Zapewnienie równej dostępności do świadczeń zdrowotnych w ilości i czasie adekwatnych do uzasadnionych potrzeb zdrowotnych społeczeństwa, oraz 2.4 Optymalizacja piramidy świadczeń) wraz z załącznikami dotyczącymi deinstytucjonalizacji opieki nad osobami starszymi i opieki nad osobami z zaburzeniami psychicznymi. W KPO w obszarze zdrowia wdrażane będą reformy przede wszystkim w zakresie lecznictwa szpitalnego. EFS+ oraz EFRR będą uzupełniać i wzmacniać te reformy poprzez inwestycje w POZ i AOS. Projekty finansowane w ramach programu regionalnego ze środków EFRR lub EFS+ nie mogą powielać zakresu, na który dany podmiot otrzymał wsparcie w ramach KPO. W programie regionalnym inwestycje będą skierowane na ambulatoryjną i podstawową

opiekę zdrowotną, co z założenia ma wzmocnić reformy na poziomie kraju. Wsparcie podmiotów szpitalnych może obejmować jedynie infrastrukturę i wyposażenie oddziałów dziennych.
Komplementarnie do poziomu krajowego i w uzgodnieniu z MZ realizowane będą przedsięwzięcia infrastrukturalne w obszarze zdrowia psychicznego. Wszelkie inwestycje w ramach psychiatrii będą skupione przede wszystkim na pierwszym i drugim poziomie referencyjnym nie będą prowadziły do zwiększenia liczby łóżek szpitalnych w systemie ochrony zdrowia, w tym w dziedzinie psychiatrii oraz psychiatrii dziecięcej. Trzeci poziom referencyjny może być wspierany jedynie w ramach kompleksowych projektów Centrów Zdrowia Psychicznego obejmujących inwestycje we wszystkie poziomy referencyjne. Wsparcie realizowane będzie zgodnie z uwzględnieniem procesu DI, tj. koncentracji na najniższych szczeblach opieki i odchodzeniem od opieki szpitalnej – zgodnie z warunkami określonymi w UP.
W związku z rosnącym, zapotrzebowaniem na świadczenie usług zdrowotnych, w ramach działania wspierane będą projekty poprawiające dostępność oraz jakość usług zdrowotnych w zakresie geriatrii, opieki paliatywnej, hospicyjnej, długoterminowej. Inwestycje będą dotyczyły jedynie form zdeinstytucjonalizowanych, skoncentrowanych na rozwoju usług środowiskowych i wykluczających wzmocnienie potencjału instytucjonalnego placówek - Inwestycje infrastrukturalne w placówki świadczące całodobową opiekę długoterminową w instytucjonalnych formach są niedozwolone.Efektem interwencji będzie stworzenie kompleksowego i wysokiej jakości systemu lecznictwa w regionie i dostępnego dla wszystkich mieszkańców regionu z wiodącą rolą POZ, AOS uzupełnianych przez jednostki sektora szpitalnego.
Interwencja w obszarze zdrowia będzie podlegała uzgodnieniom zgodnie z przyjętym systemem koordynacji (z uwzględnieniem Komitetu Sterującego do spraw koordynacji wsparcia w sektorze zdrowia).
Jednym z głównych wyzwań w regionie, któremu należy sprostać w najbliższej przyszłości, jest stworzenie warunków do zapewnienia należytej i adekwatnej opieki medycznej nad dziećmi i młodzieżą przede wszystkim z grup defaworyzowanych. Osoby w wieku 0-18 lat stanowią 19,20% populacji regionu (400 000 osób). Skala migracji rodziców z chorymi dziećmi do innych województw utrzymuje się od lat na wysokim poziomie (2019 – 6 800; 2020 – 5 327; 2021 – 5 938, co przełożyło się na koszty migracji w 2019 – 51,5 mln; 2020 – 41,7 mln; 2021 – 43,1 mln). W związku z dużą liczbą osób oczekujących na świadczenia, NFZ odnotowało prawie 12 000 porad w ramach AOS dzieci i młodzieży z Podkarpacia, które były udzielone na terenach innych woj. Najwięcej świadczeń poza terenem woj. realizowanych było w poradniach kardiologicznej (2019 r. – 1117, 2020 r. - 931, 2021 r. - 929), chirurgii ogólnej (2019 r. – 1029, 2020 r. - 795, 2021 r. - 978) i neurologicznej (2019 r. – 768, 2020 r. - 607, 2021 r. – 655). Do SOR w samym Rzeszowie w 2020 roku zgłosiło się 23 570 dzieci z czego: 14 633 zostało skierowane na oddziały szpitalne a 8 937 zostało wypisanych ze wskazaniem do leczenia ambulatoryjnego. Zwiększenie dost. do leczenia w ramach AOS pozwoli na zmniejszenie liczby hospitalizacji.

Trwający bezpośrednio przy granicy z regionem konflikt zbrojny na Ukrainie wymusił konieczność nagłego i dodatkowego zabezpieczenia regionu w obszarze infrastruktury podmiotów leczniczych. W obliczu realnego ryzyka eskalacji działań zbrojnych, a także strategicznego ich znaczenia w sytuacji toczącego się konfliktu zbrojnego, kluczowym jest zatem jej dostosowanie zarówno do potrzeb cywilnych, jak i do zapewnienia zasobów, w związku z potencjalnymi następstwami działań wojennych.

Wszystkie realizowane przedsięwzięcia muszą uwzględniać potrzeby OzN.
Wspierane działania zostały ocenione jako zgodne z zasadą „nie czyń znaczących szkód" (DNSH). Program został poddany strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko (SEA).

Rodzaje działań:

- inwestycje w infrastrukturę i sprzęt podmiotów świadczących usługi medyczne w formach zdeinstytucjonalizowanych w obszarach opieki długoterminowej, paliatywnej i hospicyjnej, w tym dzienne domy opieki medycznej,
- inwestycje infrastrukturalne na rzecz poprawy dostępu do ambulatoryjnej opieki specjalistycznej oraz opieki jednego dnia dla dzieci i młodzieży przede wszystkim z grup defaworyzowanych oraz świadczeń realizowanych w trybie ambulatoryjnym,
- infrastruktura podwójnego zastosowania – lądowisko HEMS,
- inwestycje w infrastrukturę POZ wdrożenia standardu dostępności POZ dla osób ze szczególnymi potrzebami w obszarze architektonicznym i cyfrowym,
- inwestycje w infrastrukturę AOS w tym zakup niezbędnego wyposażenia,
- inwestycje w infrastrukturę w zakresie dostosowania do potrzeb OzN poprzez roboty budowlane, w tym zakup niezbędnego wyposażenia[72] (jako element projektu).

Wszystkie rodzaje działań są komplementarne z cs (k)

Główne typy beneficjentów:

- podmioty wykonujące działalność leczniczą udzielające świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych,
- samorząd województwa

Oczekiwane rezultaty

Unowocześnienie infrastruktury oraz wyposażenia placówek ochrony zdrowia. Oczekuje się także wzrost jakości świadczonych usług medycznych, poprawy stanu zdrowia mieszkańców regionu poprzez dostęp do wysokiej jakości opieki medycznej.

[72] Zgodnie z załącznikiem nr 2 do *Wytycznych w zakresie realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021-2027*

Główne grupy docelowe – *art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:*
Mieszkańcy województwa, osoby lub rodziny wykluczone lub zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym, osoby w kryzysie zdrowia psychicznego.

Działania mające na celu zapewnienie równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – *art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów*
W wyniku realizowanych projektów nastąpi poprawa dostępu do usług zdrowotnych, szczególnie dla osób narażonych na dyskryminację ze względu na miejsce zamieszkania (z obszarów z niskim dostępem do usług zdrowotnych, w szczególności wiejskich), na orientację seksualną i tożsamość płciowa (działania podnoszące świadomość personelu medycznego w odniesieniu do grup narażonych na dyskryminację), wiek i poziom sprawności (eliminacja barier fizycznych i dostosowanie infrastruktury do potrzeb osób starszych i OzN. Wykorzystane zostaną standardy dost. plac. medycznych wypracowane w POWER w ramach pr. Dostepność+.
Wspierane będą interwencje gwarantujące właściwą opiekę med. nad matką i dzieckiem, a także odpowiadające na potrzeby os. najstarszych i niesamodzielnych.
Wspierane będą również inwestycje związane z cyfryzacją opieki zdr., w tym z wdrożeniem rozw. teleinformatycznych umożl. świadczenie usł. med., co poprawi dost. tych usł., zwłaszcza dla gr. defaworyzowanych do tej pory w tym obsz. dot. to przede wszystkim niepełnosprawności i miejsca zamieszkania.
Podstawowym trybem wyboru projektów do dofinansowania jest tryb konkurencyjny. Tryb niekonkurencyjny będzie mógł być zastosowany jedynie w sytuacjach przewidziany w art. 44 ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027, Dz. U. poz. 1079.

Wskazanie konkretnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – *art. 22 ust. 3 lit. d) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:*
Nie dotyczy.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – *art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:*
W ramach projektu programu dostrzega się możliwość w zakresie współpracy transgranicznej obejmującej wsparcie infrastruktury wysokiej jakości usług zdrowotnych na wszystkich szczeblach opieki. Na obszarach objętych współpracą zdiagnozowano pogłębiający się problem i migracji społecznych, bo powoduje systematyczne starzenie się społeczeństwa, następstwem czego będzie rosnący popyt na usługi zdrowotne. Dodatkowym wyzwaniem będzie rosnąca zapadalność na choroby cywilizacyjne, a wspomniany czynnik starzenia się społecznego dodatkowo zwiększa ryzyko konieczności skorzystania z usług

zdrowotnych, szczególnie na szczeblu szpitalnym. Wsparcia wymaga również likwidacja dysproporcji w dostępie do usług zdrowotnych oraz cyfryzacja sektora usług zdrowotnych. Oprócz dotychczas zidentyfikowanych wyzwań, koniecznym staje się również podjęcie współpracy w zakresie zwalczania skutków epidemii bądź zapewnienia działań na wypadek innych nieprzewidzianych zdarzeń, np. konfliktów zbrojnych. Wspólne inwestycje infrastrukturalne mogą także przynieść wymierne korzyści, jak np. nawiązywanie współpracy między ośrodkami medycznymi, wymiana doświadczeń, realizacja wspólnych projektów badawczych.
Przedsięwzięcia będą realizowane w synergii z planowanym programem Interreg Polska-Ukraina 2021-2027.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – *art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:*
Ze względu na rodzaje działań oraz typy beneficjentów nie przewiduje się stosowania instrumentów finansowych w ramach celu szczegółowego (v). Działania realizowane w tym celu nie dotyczą projektów, które będą generowały dochody lub oszczędności. Ponadto charakteryzują się niską opłacalnością finansową a za ich realizacją przemawiają względy społeczne. W związku z tym jedyną formą wsparcia będą dotacje.

2.1.5.3.2 Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
5	4 (v)	EFRR	Słabiej rozwinięte	PLRO133	Liczba wspartych podmiotów wykonujących działalność leczniczą	szt.	0	56
5	4 (v)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO069	Pojemność nowych lub zmodernizowanych placówek opieki zdrowotnej	os./rok	0	414 400

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii)) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
5	4 (v)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR073	Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych placówek opieki zdrowotnej	użytkownicy/ rok	50 556	2021	414 400	CST2021	

2.1.5.3.3

Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii)) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFRR	Słabiej rozwinięte	4 (v)	128 Infrastruktura zdrowotna	41 073677
5	EFRR	Słabiej rozwinięte	4 (v)	129 Wyposażenie opieki zdrowotnej	35 715 785

Tabela 5 Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFRR	Słabiej rozwinięte	4 (v)	01- dotacje	76 789 462

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFRR	Słabiej rozwinięte	4 (v)	33- Brak ukierunkowania terytorialnego	76 789 462

Tabela 8: Wymiar 7– wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFRR	Słabiej rozwinięte	4 (v)	02- Projekty uwzględniające kwestię równouprawnienia płci	76 789 462

2.1.5.4. Cel szczegółowy 4(vi) Wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych

2.1.5.4.1 Interwencje w ramach funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.
Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Opis działania:

Woj. podkarpackie wyróżnia się bogatym i zróżnicowanym dziedzictwem kulturowym, w tym niematerialnym, które stanowi ważny potencjał regionu, istotny w procesie jego zrównoważonego rozwoju. Najistotniejszą rolę w tym zakresie na poziomie regionalnym pełnią woj. instytucje kultury. Instytucje te, mając szerokie oddziaływanie społeczne i gospodarcze oraz duży potencjał rozwoju, mierzą się z istotnymi ograniczeniami, wynikającymi z niedostatecznej bazy infrastrukturalnej dla prowadzenia swoich działań.
W celu poszerzenia jakości i dostępu do oferty kulturalnej dla mieszkańców regionu, przewiduje się następujące działania:
- modernizację istniejącej infrastruktury wojewódzkich instytucji kultury w celu zniesienia ograniczeń w dostępie do dóbr kultury oraz szerszego udostępnienia zasobów i różnych form ich działalności.
- budowę nowych obiektów wojewódzkich instytucji kultury (tylko w dobrze uzasadnionych przypadkach), umożliwiających zastosowanie nowoczesnych rozwiązań infrastrukturalnych i ekspozycyjnych (zgodnie z założeniami strategii EZŁ oraz GOZ. Rozwiązania proekologiczne brane będą pod uwagę na etapie projektowym zarówno w kontekście bryły i otoczenia budynku, jak i jego podziemia i posadowienia. Dokumentacja projektowa zawierała będzie rozwiązania w zakresie OZE.

Wspierane będą przedsięwzięcia infrastrukturalne dążące do utworzenia/rozwoju szlaków turystycznych o oddziaływaniu międzyregionalnym, dzięki czemu powstaną dojrzałe produkty turystyczne. Po analizie potencjałów przyrodniczych województwa oraz dokumentów o charakterze strategicznym zauważono konieczność wsparcia następujących projektów o strategicznym znaczeniu dla rozwoju turystyki w regionie:

- utworzenie szlaku rowerowego w tym działania inwestycyjne oraz działania mające na celu rozwój kompleksowego prod. turystycznego w oparciu o istniejący przebieg Wschodniego Szlaku Rowerowego Green Velo (zgodnego z dokumentem „Regionalna Polityka Rowerowa Województwa Podkarpackiego”);
- wsparcie pieszych szlaków turystycznych opartych na ich potencjale przyrodniczym i kulturowym;
- utworzenie szlaków wodnych, zbudowanie zintegrowanego, kompleksowego prod. turystycznego w oparciu o potencjał podkarpackich rzek dzięki utworzeniu niezbędnej infrastruktury i wspólną promocję; realizacja z zachowaniem ewentualnej demarkacji.

Wsparcie będzie skierowane do proj. turystycznych, które są: poparte odpowiednią analizą popytu i oceną potrzeb, aby ograniczyć ryzyko nieskuteczności; skoordynowane z projektami w sąsiednich obszarach, aby uniknąć powielania i konkurencji; oddziałują w sposób, który wpływa na stymulowanie działalności turystycznej w regionie; są trwałe i będą utrzymywane po ich zakończeniu.
Wszelka powstała infrastruktura będzie realizowana bez ingerencji w przyrodę i środowisko naturalne danego obszaru – szlaki przebiegać będą przez obszar parków narodowych, parków krajobrazowych czy obszarów uzdrowiskowych, zachowując równowagę pomiędzy rozwojem turystyki a ochroną natury. Możliwa będzie także budowa (tylko w uzasadnionych przypadkach)/modernizacja/rozbudowa infrastruktury towarzyszącej – niezbędnej dla funkcjonowania szlaków, również poza sezonem turystycznym. Bezpośrednie sąsiedztwo, tj. najbliższe otoczenie szlaków[73], stanowić może dodatkowe wzbogacenie oferty turystycznej. Interwencja stanowić będzie impuls do zwiększenia aktywności podmiotów z sektora okołoturystycznego, np. usługi gastronomiczne lokalnych kuchni, świadome usługi noclegowe, handlowe, np. wytwarzanie i sprzedaż lokalnych pamiątek. Wsparcie zintegrowanych produktów turystycznych przyczyni się zatem do wykorzystania potencjału turystycznego regionu oraz do ożywienia gospodarczego w branży turystycznej po pandemii, w myśl koncepcji turystyki zrównoważonej.
Inwestycje umożliwią efektywne wykorzystanie potencjału kulturalnego i turystycznego oraz wdrożenie nowoczesnej, atrakcyjnej i kompleksowej oferty kulturalno-turystycznej. Stanowić będą impuls do poprawy sytuacji gospodarczej, aktywizacji zawodowej oraz spójności i integracji społecznej. Przedsięwzięcia dotyczą wsparcia istniejącej infrastruktury, a budowa nowych obiektów wynika ze zdiagnozowanych potrzeb regionu i braku możliwości wykorzystania infrastruktury istniejącej.
W całym CS inwestycje w elementy infrastruktury drogowej (w tym w parkingi) nie będą wspierane, chyba że stanowią nieodłączny element większego projektu, nie są one dominującym elementem tego projektu a ich koszt nie przekracza 15% kosztów kwalifikowalnych. W miastach projekty te nie mogą obejmować budowy nowych dróg lub parkingów oraz w odniesieniu do istniejących - zwiększenia ich pojemności lub przepustowości, ani nie mogą w inny sposób przyczyniać się do zwiększenia natężenia ruchu samochodowego.
Inwestycje infrastrukturalne w sektorze kultury i turystyki wymagają powiązania z działaniami podmiotów sektora społecznego w celu wzmocnienia procesu włączenia społecznego. Stąd wśród celów interwencji znajduje się współpraca podmiotów sektora społecznego z instytucjami kultury i JST w celu realizacji projektów komplementarnych, wspierających (miękkich) – sieciujących, popularyzacyjno-edukacyjnych, upowszechniających. Wzmocnią one społeczne oddziaływanie projektów oraz ich trwałość.

[73] tj. mała infrastruktura okołoturystyczna, w tym zwiększająca dostępność dla OZN

Przewidywana jest komplementarność działań z celami EFS+. Działania z zakresu podnoszenia kwalifikacji i umiejętności w zrównoważonej kulturze i turystyce mogą efektywnie uzupełniać działania finansowane ze środków EFRR.
Interwencje w obszarze kultury i turystyki będą miały zapewnioną trwałość w perspektywie długoterminowej oraz odporność na przyszłe kryzysy w długim okresie. Projekty będą skoordynowane z projektami realizowanymi na sąsiednich obszarach, w celu uniknięcia nakładania się i konkurencji.
W zakresie interwencji w obszarze kultury zasadne jest wykorzystanie zaleceń z opracowanego przez ICOMOS dokumentu „EUROPEJSKIE ZASADY JAKOŚCI dla finansowanych przez UE interwencji o potencjalnym wpływie na dziedzictwo kulturowe[74]".
Wspierane działania zostały ocenione jako zgodne z zasadą „nie czyń znaczących szkód" (DNSH). Program został poddany strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko (SEA).

Rodzaje działań:

Infrastruktura kultury

- inwestycje w infrastrukturę zabytków i instytucji kultury,
- inwestycje w infrastrukturę w zakresie dostosowania do potrzeb OzN poprzez roboty budowlane, w tym zakup niezbędnego wyposażenia[75] (jako element projektu).

Infrastruktura szlaków turystycznych:

- przedsięwzięcia dotyczące istniejących i nowoprojektowanych szlaków turystycznych o znaczeniu regionalnym (w tym szlaków rowerowych, pieszych, wodnych/kajakowych/pontonowych) wraz z budową/rozbudową lub modernizacją infrastruktury towarzyszącej[76],
- inwestycje w infrastrukturę w zakresie dostosowania do potrzeb OzN poprzez roboty budowlane, w tym zakup niezbędnego wyposażenia[77] (jako element projektu) – o ile to możliwe.

Wskazane powyżej projekty są strategiczne dla rozwoju turystyki zrównoważonej w województwie podkarpackim, co potwierdzają zapisy *PSBS*, *PSRB*, projektowanego *Programu dla Rozwoju Roztocza.* Wskazane powyżej obszary posiadają niezaprzeczalny potencjał do rozwoju odpowiedzialnej turystyki.

[74] (EUQS_revised-2020_EN_ebook.pdf (icomos.org)
[75] Zgodnie z załącznikiem nr 2 do *Wytycznych w zakresie realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021-2027*
[76] Rozumianej jako np.: miejsca postojowe, sanitariaty, wiaty, stanowiska widokowe, pola biwakowe, ogrodzenia, drogi dojazdowe itp.
[77] Por. przypis nr 84

Główne typy beneficjentów:

Infrastruktura kultury:

- instytucje kultury wraz z partnerami (JST, ich związki i stow., jednostki organizacyjne JST posiadające os. prawną, partnerzy społ. i gosp., w tym podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie).

Infrastruktura szlaków turystycznych:

- samorząd woj. podkarpackiego wraz z partnerami (JST, ich związki i stow., jednostki organizacyjne JST posiadające os. prawną, partnerzy społ. i gosp., w tym podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie),

Oczekiwane rezultaty:

Infrastruktura kultury:

Poprawa zasobów infrastrukturalnych woj. instytucji kult. i zwiększenie ich potencjału. Rozwój regionalnych kompetencji pracowników oraz wzrost zatrudnienia. Włączenie społeczne grup z utrudnionym dostępem do dóbr kultury i oferty kulturalnej. Rozwój przedsiębiorczości, w szczególności w sektorach kreatywnych gospodarki. Wzrost kompetencji kulturowych mieszkańców regionu, podniesienie poziomu edukacji i kształcenia ustawicznego, większa kooperacja nauki ze sferą kultury i dziedzictwem kulturowym. Likwidacja barier w dostępie do dóbr kultury i dziedzictwa kulturowego.

Infrastruktura szlaków turystycznych:

Odbudowa i zwiększenie ruchu turystycznego na terenie całego województwa. Zmniejszenie sezonowości i redystrybucja ruchu turystycznego do obszarów o mniejszym jego natężeniu. Rozwój społ.-gosp. poprzez zwiększenie zatrudnienia oraz rozwój działalności gospodarczej funkcjonującej bezpośrednio przy szlakach turystycznych.

Główne grupy docelowe – *art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:*

Mieszkańcy województwa, turyści krajowi i zagraniczni, ze szczególnym uwzględnieniem osób o specjalnych potrzebach.

Działania mające na celu zapewnienie równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – *art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów*

Wsparcie będzie adresowane do os. dotkniętych barierami w dostępie do dóbr kult., w tym mieszkańców małych miast i obszarów wiejskich. Jak wynika z analiz, utrudnienia w korzystaniu z oferty kult. związane są głównie z syt. finansową, brakiem chęci partycypacji w

wyd. kult., brakami w infrastrukturze, brakiem kompetencji kult. oraz ograniczonym dost. do inf. o wydarzeniach kult.
Poprzez zastosowanie standardu dostępności: architektonicznego, cyfrowego oraz info.-promo., prod. turystyczne będą dost. dla ogółu społeczeństwa, w tym również będą odpowiadały na szczególne potrzeby kobiet, OzN: ruchową, wzrokową, słuchową, intelektualną, os. starszych, opiekunów z dziećmi czy os. zależnymi.
Podstawowym trybem wyboru projektów do dofinansowania jest tryb konkurencyjny. Tryb niekonkurencyjny będzie mógł być zastosowany jedynie w sytuacjach przewidziany w art. 44 ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027, Dz. U. poz. 1079.

Wskazanie konkretnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – *art. 22 ust. 3 lit. d) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:*
Nie dotyczy.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – *art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:*

TURYSTYKA
Jednym z projektów wskazanych do FEP 2021-2027 z zakr. turys. jest projekt Gł. Szlak Beskidzki – Centrum Turys. Aktywnej Polskich Karpat, który wypełnia w opinii IZ wymagania KE dot. założeń szerokiej współpracy.
Gł. Szlak Beskidzki przebiega przez kilka wojew., które również planują realizację odcinka Szlaku Beskidzkiego w swoich progr.
Przedsięwzięcie zakłada powstanie kompleksowego prod. turys. o silnym oddziaływaniu krajowym i zagranicznym (głównie europ.) zakładający zwiększenie roli turys. w rozwoju gosp. i integracji społ. obszarów położnych na terenach przebiegu Gł. Szlaku Beskidzkiego.

KULTURA
Mogą być wspierane proj. dotyczące upowszechniania kult. i dziedzictwa kulturowego, propagowania turys., wymiany dośw. oraz współpracę naukowo-badawczą; komplementarność będzie polegała na pobudzaniu, współpracy transgranicznej, m.in. proj. mogą być realizowane w ramach naborów do programów Interreg, EOG, etc.
Przede wszystkim wymiana dośw. i dobrych praktyk.
Przedsięwzięcia realizowane będą w synergii z interwencją Strategii UE dla regionu Morza Bałtyckiego (SUE RMB).
INNE
Interreg Eur. Środk. 2021-2027 - aplikacja proj., którego celem jest promocja i zrównoważona eksploatacja drugorzędnych dróg wodnych, mniejszych rzek i kanałów

pomocniczych w celu pobudzenia rozwoju lokalnego opartego na bliskości, środowisku lokalnym i jego unikalnych cechach. Na Podkarpaciu obszar proj. obejmuje rzekę San.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – *art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:*
Inwestycje o charakterze niekomercyjnym, niezarobkowym będą finansowane z dotacji.

2.1.5.4.2 Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
5	4 (vi)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO077	Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem	szt.	0	48

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii)) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
5	4 (vi)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR077	Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem	osoby odwiedzające/ rok	31 001	2021	74 445	CST2021	

2.1.5.4.3 Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii)) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFRR	Słabiej rozwinięte	4 (vi)	166 Ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury	22 500 000
5	EFRR	Słabiej rozwinięte	4 (vi)	165 Ochrona, rozwój i promowanie publicznych walorów turystycznych i usług turystycznych	16 250 000

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFRR	Słabiej rozwinięte	4 (vi)	01 dotacje	38 750 000

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFRR	Słabiej rozwinięte	4 (vi)	33- Brak ukierunkowania terytorialnego	38 750 000

Tabela 8: Wymiar 7– wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFRR	Słabiej rozwinięte	4 (vi)	02- Projekty uwzględniające kwestię równouprawnienia płci	36 50 000

2.1.6. PRIORYTET 6 – ROZWÓJ ZRÓWNOWAŻONY TERYTORIALNIE

2.1.6.1. Cel szczegółowy 5(i) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich

2.1.6.1.1 Interwencje w ramach funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.
Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Cel:
Zrównoważony rozwój terytorialny obszarów miejskich i ich obszarów funkcjonalnych, w tym, ochrona walorów i dziedzictwa kulturowego i naturalnego oraz rozwój powiązanych usług turystycznych

Opis działania:
Interwencja w ramach CS 5(i) poprzez instrument ZIT skierowana będzie na realizację zintegrowanych projektów[78] z zakresu zrównoważonego rozwoju MOF, które wynikać będą ze strategii terytorialnych[79], tj. Strategii ZIT - w przypadku MOF OW obligatoryjnie strategii rozwoju ponadlokalnego. Zakres interwencji odpowiadał będzie na wspólne potrzeby, problemy i wyzwania rozwojowe obszaru realizacji ZIT i wpływał będzie na zwiększenie kapitału współpracy na tych obszarach. Wsparcie kierowane będzie do 11 MOF (w tym 1 MOF OW).
W dążeniu do zapewnienia spójności terytorialnej i wyrównywania szans obszarów borykających się z problemami rozwojowymi lub restrukturyzacyjnymi prowadzone będą działania polegające na fizycznej odnowie i zapewnieniu bezpieczeństwa przestrzeni publicznych.
W ww. projektach będzie należało szczególnie zadbać o zachowanie i rozwój zielonej infrastruktury, zwłaszcza ochronę drzew, w całym cyklu projektowym, w tym poprzez stosowanie standardów ochrony zieleni. Mając na uwadze potrzebę adaptacji obszarów miejskich do zmiany klimatu, będzie należało dążyć również do zwiększania powierzchni biologicznie czynnych i unikanie tworzenia powierzchni uszczelnionych. Przygotowane strategie będą mogły także uwzględniać działania podejmowane w związku z przyciąganiem inwestorów w kontekście wzmacniania konkurencyjności i rozwoju lokalnych firm oraz tworzenia nowych, trwałych miejsc pracy. W tym względzie (dla kompleksowej obsługi inwestorów) możliwe będzie wsparcie przygotowania terenów inwestycyjnych.

[78] Zgodnie z definicją ujętą w Załączniku nr 2 do FEP 2021-2027 – Słownik definicji.

[79] Ibidem.

W wyniku kryzysu związanego z wystąpieniem pandemii COVID-19 i spowolnienia gospodarczego niemal we wszystkich sektorach, specjalnych działań wymaga odbudowa sektora kultury i turystyki. W zakresie infrastruktury kultury celem będzie stworzenie optymalnych warunków dla prowadzenia działalności kulturalnej. W przypadku wsparcia infrastruktury instytucji kultury, w tym: teatrów, bibliotek, mediatek, ognisk artystycznych, muzeów, domów kultury, galerii sztuki, a także innych podmiotów działających w tym obszarze, przewidziano dofinansowanie robót budowlanych i/lub zakup wyposażenia, co przyczyni się do podniesienia jakości życia, poczucia zakorzenienia i tożsamości kulturowej oraz przełoży się na wzrost atrakcyjności turystycznej i rozwój gospodarczy. Preferowane będzie wykorzystanie infrastruktury istniejącej. Wsparcie nowej infrastruktury możliwe będzie w wyjątkowych i należycie uzasadnionych przypadkach. Przedsięwzięcia ukierunkowane będą na podniesienie potencjału instytucji kultury, i będą skutkować przede wszystkim wzrostem udziału w kulturze mieszkańców regionu, jak i zwiększeniem atrakcyjności kulturalno-turystycznej. Wsparcie w obszarze kultury udzielane w ramach Programu dotyczyć będzie także działań polegających na ochronie obiektów zabytkowych. W przypadku projektów infrastrukturalnych z zakresu kultury promowane będzie uwzględnienie aspektów środowiskowych, poprzez włączenie zielonych elementów infrastruktury objętych wsparciem (np. systemy odzysku wody deszczowej, czy pozyskiwanie energii z paneli słonecznych) oraz łączenia aspektów kulturowych projektów z ochroną środowiska w otoczeniu wspieranego obiektu (np. trawniki, parki, niebieska infrastruktura). Większy nacisk położony zostanie również na digitalizację zasobów i oferty kultury, aby poszerzyć możliwości instytucji kultury w docieraniu z ofertą kulturalną do społeczeństwa i zaspakajaniu potrzeb osób starszych i młodych pokoleń, wspierając rozwój kompetencji cyfrowych oraz narzędzi, digitalizację zasobów i tworzenie multimedialnych centrów kultury dostępnych on-line.

Rosnący rynek turystyczny i coraz bardziej powszechna świadomość wpływu turystyki na krajową wartość dodaną skutkują podejmowaniem przez poszczególne rządy działań ukierunkowanych na rozwój krajowych potencjałów turystycznych. Towarzyszy temu refleksja nad czynnikami mającymi istotny wpływ na wzrost atrakcyjności turystycznej poszczególnych regionów[80]. Zmiany w ruchu turystycznym uwarunkowane są wieloma czynnikami związanymi przede wszystkim z ogólną koniunkturą gospodarczą, ale także, w bieżącym okresie, ze skutkami pandemii COVID-19. W ostatnich latach dokonuje się transformacja cyfrowa branży turystycznej. Poziom wykorzystania nowoczesnych technologii przez polską branżę turystyczną jest niski.

W województwie podkarpackim występuje niewykorzystany potencjał turystyczny, który wymaga ukierunkowania działań na publiczne walory turystyczne. Dlatego też, wsparcie skierowane zostanie na obszary o największym potencjale rozwoju, w oparciu o ich walory przyrodnicze i krajobrazowe. Projekty będą oddziaływać na rozwój lokalnych rynków

[80] Raport Polskiego Instytutu Ekonomicznego: *Branża turystyczna w Polsce obraz sprzed pandemii*, Warszawa, maj 2020, str. 29.

opartych na miejscowym dziedzictwie i turystyce oferujących produkty regionalne (branża rzemieślnicza i gastronomiczna, garncarstwo, agroturystyka, enoturystyka, itp.). Możliwe będzie uwzględnienie wsparcia infrastruktury związanej z lokalnymi rynkami.
Aby zapobiec degradacji społecznej i gospodarczej obszarów peryferyjnych z dużym udziałem terenów o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych, wspierane będą programy mające na celu ochronę zasobów przyrodniczych oraz stymulowanie wzrostu gospodarczego poza obszarami Natura 2000.
Wsparcie obszaru zrównoważonej turystyki będzie odbywać się w sposób zintegrowany, w szczególności poprzez zacieśnianie współpracy w ramach terytoriów funkcjonalnych. Efektywne wykorzystanie potencjału turystycznego umożliwi przygotowanie atrakcyjnych i konkurencyjnych regionalnych produktów i usług turystycznych. Jednocześnie wzmocniona zostanie odporność sektora turystyki na wypadek wystąpienia zjawisk kryzysowych. Rezultatem interwencji będzie wzrost liczby osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne w regionie oraz rozwój społeczno - gospodarczy regionu.
Interwencje w obszarze kultury i turystyki będą miały zapewnioną trwałość w perspektywie długoterminowej oraz odporność na przyszłe kryzysy w długim okresie. Projekty będą skoordynowane z projektami realizowanymi na sąsiednich obszarach, w celu uniknięcia nakładania się i konkurencji[81].
W zakresie interwencji w obszarze kultury zasadne jest wykorzystanie zaleceń wynikających z opracowanego przez ICOMOS dokumentu „*Europejskie Zasady Jakości dla finansowanych przez UE interwencji o potencjalnym wpływie na dziedzictwo kulturowe*”(EUQS_revised-2020_EN_ebook.pdf (icomos.org).
Z uwagi na wysoki, w województwie podkarpackim, odsetek osób w gospodarstwach domowych o wydatkach poniżej granicy ubóstwa skrajnego (6 miejsce w kraju), jak również, realizację działań rozwojowych na zróżnicowanych terytoriach, gdzie przeważają obszary, które tracą swoje funkcje społeczno - gospodarcze polegające na terytorialnym i społecznym równoważeniu procesów rozwoju w ramach MOF (wsparcie instytucji kultury, czy fizycznej odnowy i zapewnienia bezpieczeństwa przestrzeni publicznych), które nie dotyczą projektów mogących generować przychody - w CS 5(i) formą wsparcia będą dotacje.
Działania w ramach CS 5(i) będą komplementarne do działań zaprogramowanych na poziomie krajowym w KPO i FEPW, a na poziomie regionalnym w zakresie kultury i turystyki do CP4 - w oparciu o oddolnie opracowane strategie terytorialne.
Wspierane działania zostały ocenione jako zgodne z zasadą „nie czyń znaczących szkód” (DNSH). Program został poddany strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko (SEA).

Rodzaje działań:

- ochrona, rozwój i promowanie publicznych walorów turystycznych i usług turystycznych,

[81] Zgodnie ze Sprawozdaniem specjalnym nr 8/2020 *Unijne inwestycje w obiekty kultury - kwestia wymagająca lepszego ukierunkowania działań i sprawniejszej koordynacji* oraz nr 27/2021 pt. *Unijne wsparcie na rzecz turystyki - potrzeba nowej orientacji strategicznej i lepszego podejścia do finansowania*.

- ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury,
- ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa naturalnego i ekoturystyki poza obszarami Natura 2000,
- fizyczna odnowa i bezpieczeństwo przestrzeni publicznych,
- uzbrajanie terenów inwestycyjnych

Obiekty, przestrzenie i usługi (w tym e-usługi) objęte ww. projektami obligatoryjnie będą musiały być dostosowane do osób ze szczególnymi potrzebami.

W ramach CS 5(i) nie będą wspierane inwestycje w elementy infrastruktury drogowej (w tym parkingi), chyba, że stanowią one nieodłączny element większego projektu, nie są one dominującym elementem tego projektu, a ich koszt nie przekracza 15% kosztów kwalifikowalnych operacji. W miastach projekty te nie mogą obejmować budowy nowych dróg lub parkingów oraz – w odniesieniu do istniejących - zwiększenia ich pojemności lub przepustowości, ani nie mogą w żaden inny sposób przyczyniać się do zwiększenia natężenia ruchu samochodowego.

Główne typy beneficjentów:
- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki, porozumienia i stowarzyszenia,
- instytucje kultury,
- organizacje pozarządowe,
- podmioty, w których większość udziałów lub akcji posiadają jednostki samorządu terytorialnego lub ich związki i stowarzyszenia,
- kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych,
- jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną,
- wspólnoty mieszkaniowe, spółdzielnie mieszkaniowe, TBS (wyłącznie w zakresie typu projektu fizyczna odnowa i bezpieczeństwo przestrzeni publicznych),
- GOPR, WOPR (wyłącznie w zakresie poprawy bezpieczeństwa przestrzeni publicznej),
- przedsiębiorstwa społeczne,
- instytucje państwowe.

Oczekiwane rezultaty:
Oczekiwanym rezultatem jest rozwój gospodarek lokalnych.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:
Mieszkańcy województwa, podmioty/instytucje korzystający z efektów projektów.

Działania mające na celu zapewnienie równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Poprzez zastosowanie standardu dostępności: architektonicznego oraz cyfrowego, wsparcie w ramach CS 5(i) będzie dostępne dla ogółu społeczeństwa, w tym również, będzie odpowiadało na szczególne potrzeby kobiet, osób z niepełnosprawnościami: ruchową, wzrokową, słuchową, intelektualną; osób starszych, opiekunów z dziećmi czy osobami zależnymi – w zakresie w jakim to możliwe.

Dla obszarów tematycznych wskazanych w CS 5(i) realizowanych w formule ZIT przewiduje się niekonkurencyjny tryb wyboru projektów. Bowiem, projekty wybierane w trybie pozakonkursowym są potencjalnie bardziej zintegrowane niż projekty wybierane w trybie konkursowym[82].

Wskazanie konkretnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

ZIT realizowany będzie na obszarze wskazanym w Rozdziale I pkt 1-2, Rozdziale II pkt 1 Załącznika nr 1 do FEP 2021-2027 OSI, tj. 11 MOF(w tym 1 MOF OW). Działania w CS 5(i) realizowane poprzez instrument ZIT muszą wynikać ze strategii terytorialnych, tj. Strategii ZIT - w przypadku MOF OW obligatoryjnie strategii rozwoju ponadlokalnego - zawierającej elementy Strategii ZIT (zgodnie z art. 34 ustawy wdrożeniowej) - spełniających minimalne warunki określone w art. 29 rozporządzenia UE 2021/1060.

Ww. strategie powinny uwzględniać wykorzystanie endogenicznych potencjałów ww. obszarów funkcjonalnych (m.in. z zakresu dziedzictwa kulturowego i walorów turystycznych), w taki sposób, aby posiadane zasoby wzmocniły lokalną gospodarkę w zakresie wzrostu produktywności, skutecznej transformacji społeczno-gospodarczej, z uwzględnieniem wymiaru środowiskowego oraz realizującej cele UE (mogą również uwzględniać interwencję zaplanowaną w pozostałych celach CP1-4).

Istotą realizacji ZIT będzie zawiązanie zinstytucjonalizowanej formy partnerstwa poprzez powołanie Związku ZIT w ustawowej formie stowarzyszenia, porozumienia, związku (międzygminnego, powiatowego lub powiatowo-gminnego). W strukturze Związku ZIT należy uwzględnić umocowane statutowo, lub w inny prawny sposób, ciało doradcze składające się z wszystkich właściwych dla obszaru realizacji ZIT partnerów społecznych i gospodarczych, posiadające prawo do opiniowania jego decyzji związanych z przygotowaniem i wdrażaniem Strategii ZIT.

Wybór projektów realizujących Strategię ZIT dokonywany będzie w ramach prac nad strategią, a następnie w ramach procedury przyjmowania strategii przez Związek ZIT oraz opiniowania strategii przez właściwą IZ PR oraz przez ministra właściwego ds. rozwoju

[82] dr Michał Wolański, EGO, *Ewaluacja systemu realizacji instrumentu ZIT w perspektywie finansowej UE na lata 2014-2020. Raport końcowy*, Warszawa 2018, s.154.

regionalnego. Lista projektów stanowić będzie integralną część strategii. W przypadku strategii rozwoju ponadlokalnego, decyzją strony samorządowej, lista projektów może stanowić odrębny dokument przyjęty uchwałą Związku ZIT. W tym przypadku ustalenie listy projektów oraz jej zmiana odbywać się będzie w trybie właściwym dla opiniowania Strategii ZIT.
Udział władz miejskich w wyborze projektów będzie zapewniony poprzez umieszczenie w wybranej Strategii ZIT - w przypadku MOF OW obligatoryjnie strategii rozwoju ponadlokalnego (sporządzonej na potrzeby wdrażania instrumentu ZIT) - listy projektów, za których wyłonienie i przygotowanie odpowiadać będą współpracujące władze jst (zgodnie z art. 29 ust. 3 rozporządzenia (UE) 2021/1060).
IZ na etapie opiniowania dokumentu strategii będzie weryfikowała, czy w prace nad przygotowaniem i wdrażaniem ww. strategii byli zaangażowani partnerzy (o których mowa w art. 29 rozporządzenia (UE) 2021/1060).

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:
Ze względu na charakter inwestycji w ramach CS 5(i) przewiduje się możliwość współpracy przy udziale partnerów zagranicznych, która nakierowana będzie na wspólne rozwiązywanie problemów lub lepsze wykorzystanie wspólnego potencjału na wyznaczonych obszarach geograficznych.
Realizowane w ramach CS 5(i) wsparcie będzie tworzyć synergię i stanowić uzupełnienie inwestycji realizowanych z innych instrumentów i programów np. z programu Interreg Central Europe 2021-2027 (CE), zakładającego:
• wykorzystanie zintegrowanego podejścia i stworzenie nowych terenów zieleni miejskiej na terenach zdewastowanych poprzez projekt pn. *Transnational restoration of urban green areas for healthy environment* (TransGreen). Głównym celem projektu byłoby umożliwienie lepszego i zrównoważonego zarządzania i wykorzystania miejskich terenów zielonych we wszystkich aspektach życia
• wsparcie w obszarze rewitalizacji, która stanowi powszechne wyzwanie obszaru CE w zakresie nie tylko naturalnego, ale i społecznego komponentu parków, gdzie poprzez projekt pn. *Social revitalization of parks and urban green areas in Central Europe* skupiający partnerów z Chorwacji, Słowenii, Włoch i Polski, którego liderem jest Municipality of Bedekovčina (Chorwacja) planowane jest wspólne opracowywanie i wdrożenie rozwiązania polegającego na waloryzacji parków jako ośrodków społecznych i przestrzeni publicznych, a także podzielenie się uzyskanymi wynikami empirycznymi z partnerami z obszaru europejskiego
• wzmocnienie zarządzania zintegrowanym rozwojem terytorialnym w Europie Środkowej poprzez projekt pn. *Green and good governance, którego liderem jest EUFRAK*, a partnerami Niemcy, Austria, Czechy, Węgry, Polska, Słowacja, Słowenia, Włochy.

Przedsięwzięcia wspierane w Interreg z założenia realizowane są przez podmioty z co najmniej dwóch państw członkowskich. Przedsięwzięcia Interreg i FEP łącznie cechować będzie komplementarność.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:
W ramach CS 5(i) nie przewiduje się zastosowania instrumentów finansowych.

2.1.6.1.2 Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
6	5(i)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO074	Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	osoby	0	1 300 034
6	5(i)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO075	Wspierane strategie zintegrowanego rozwoju terytorialnego	szt.	0	11
6	5(i)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO076	Zintegrowane projekty rozwoju terytorialnego	szt.	0	33
6	5(i)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO077	Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem	szt.	0	132

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
6	5(i)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR077	Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem	osoby odwiedzające/ rok	110 680	2021	265 782	CST2021	

2.1.6.1.3 Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
6	EFRR	Słabiej rozwinięte	5(i)	020 - Infrastruktura biznesowa dla MŚP (w tym parki i obiekty przemysłowe)	4 000 000

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
6	EFRR	Słabiej rozwinięte	5(i)	165 - Ochrona, rozwój i promowanie publicznych walorów turystycznych i usług turystycznych	60 266 336
6	EFRR	Słabiej rozwinięte	5(i)	166 - Ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury	49 485 329
6	EFRR	Słabiej rozwinięte	5(i)	167 - Ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa naturalnego i ekoturystyki poza obszarami Natura 2000	52 558 404
6	EFRR	Słabiej rozwinięte	5(i)	168 - Fizyczna odnowa i bezpieczeństwo przestrzeni publicznych	51 464 742

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
6	EFRR	Słabiej rozwinięte	5(i)	01 - Dotacja	217 774 811

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
6	EFRR	Słabiej rozwinięte	5(i)	03 - Funkcjonalne obszary miejskie	217 774 811

Tabela 8: Wymiar 7– wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
6	EFRR	Słabiej rozwinięte	5(i)	02 - Projekty uwzględniające kwestię równouprawnienia płci Współczynnik do obliczania wsparcia na rzecz równouprawnienia płci 40 %	51 464 742
6	EFRR	Słabiej rozwinięte	5(i)	03 - Projekty neutralne w kwestii równouprawnienia płci Współczynnik do obliczania wsparcia na rzecz równouprawnienia płci 0 %	166 310 069

2.1.6.2. Cel szczegółowy 5(ii) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie

2.1.6.2.1 Interwencje w ramach funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.
Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Cel:
Zrównoważony rozwój terytorialny obszarów wiejskich, w tym, ochrona walorów i dziedzictwa kulturowego i naturalnego oraz rozwój powiązanych usług turystycznych

Opis działania:
W ramach CS 5(ii) szczególne mechanizmy wsparcia zostaną zaproponowane dla obszarów wiejskich i powiązanych z nimi funkcjonalnie małych miast o kumulacji negatywnych zjawisk społeczno-gospodarczych zagrożonych trwałą marginalizacją (w tym, m.in. obszary o szczególnym potencjale turystycznym lub kulturowym).
Realizowane działania muszą wynikać ze strategii terytorialnych[83]. Strategie dla tych obszarów powinny koncentrować się na wykorzystaniu ich endogenicznych potencjałów w taki sposób, aby posiadane zasoby wzmocniły lokalną gospodarkę w zakresie wzrostu produktywności, skutecznej transformacji społeczno-gospodarczej realizującej cele UE i przy zaangażowaniu środowisk lokalnych: samorządów, podmiotów prywatnych, organizacji pozarządowych.
Województwo podkarpackie wyróżnia bogate dziedzictwo kulturowe regionu, które należy objąć należytą ochroną. Dla rozwoju województwa należy racjonalnie wykorzystywać zasoby i budować kapitał społeczny. Przeprowadzone analizy wskazują, że choć potrzeby województwa podkarpackiego w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego zostały w pewnym stopniu zaspokojone, to w dalszym ciągu występują potrzeby w tym zakresie. Konieczna jest adaptacja obiektów w celu udostępnienia nowoczesnych produktów kulturowych i turystycznych z wykorzystaniem form cyfrowych i wirtualnych. W związku z tym, zostanie położony większy nacisk na upowszechnianie innowacyjnych rozwiązań w obszarze kultury. Innowacyjność ta będzie polegać na szerszym wykorzystaniu nowoczesnych technologii do digitalizacji zasobów kultury. Brak cyfryzacji oferty kulturalnej ogranicza dostęp do tej oferty, co było szczególnie widoczne w trakcie pandemii COVID-19. Upowszechnienie oferty kulturalnej w formie cyfrowej zwiększy również możliwość sięgania po dorobek kulturalny przez osoby ze szczególnymi potrzebami, dla których fizyczne

[83] Zgodnie z definicją ujętą w Załączniku nr 2 do FEP 2021-2027 – Słownik definicji.

odwiedzenie instytucji kultury jest niemożliwe. Nowoczesne technologie umożliwią także włączenie się instytucji kultury w edukację pozaformalną, a także prezentację dziedzictwa w innowacyjny sposób, który umożliwi jego otwarte wykorzystanie[84], np. w ramach Uniwersytetów Ludowych. Bogata baza zasobów dziedzictwa umożliwi tworzenie innowacyjnych produktów kulturowych i turystycznych, wzrost kompetencji kulturowych oraz artystycznych mieszkańców regionu, a także, będzie miała wpływ na poprawę dostępności do ofert tego obszaru.

Kolejnym obszarem, wspieranym w ramach CS 5(ii) będzie turystyka. Sektor turystyki to jedna z branż na Podkarpaciu, która najmocniej odczuła skutki pandemii. Dlatego, ważne jest wykorzystanie turystycznego potencjału różnych obszarów, ze szczególnym uwzględnieniem obszarów wiejskich, jako szansy lepszego włączenia w procesy rozwojowe zachodzące w kraju. Niezrealizowany w województwie podkarpackim potencjał turystyczny, wymaga ukierunkowania działań na publiczne walory turystyczne. Wspierane będą działania na rzecz obszarów o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych, jak też, posiadających walory kulturowe stanowiące o ich wysokiej atrakcyjności turystycznej. Inwestycje w obiekty/miejsca tworzące turystyczne szlaki tematyczne, miejsca odwołujące się do walorów historycznych, kulturowych, przyrodniczych, w połączeniu z inwestycjami w kapitał ludzki i społeczny (przewidzianymi w zakresie interwencji z EFS+), zastosowaniem nowych technologii, stworzą szansę na rozwój.

O atrakcyjności turystycznej województwa w dużym stopniu decyduje także przygotowanie terenu do uprawiania pieszych wędrówek czy wycieczek rowerowych, a także rekreacji związanej z wykorzystaniem rzek i wód stojących. W celu pełnego udostępnienia przestrzeni turystycznej należy podjąć działania w celu wyznaczenia nowych tras, w szczególności na terenie gmin, w tych powiatach, które charakteryzują się najniższą gęstością szlaków rowerowych i połączyć je z już istniejącymi trasami.

Ważną formą promocji turystyki jest informacja turystyczna. Praca jej poszczególnych jednostek organizacyjnych służy nie tylko indywidualnym turystom i turystom potencjalnym, ale również organizatorom wypoczynku grupowego. Informacja turystyczna na terenie województwa podkarpackiego opiera się na punktach i centrach informacji turystycznej, które nie są połączone w sieć.

W oparciu o istniejące zasoby endogeniczne oraz nakłady na poprawę dostępności i ekspozycji turystycznej terenów, miejsc i obiektów reprezentujących unikatowe dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe regionu, podejmowane będą działania, mające na celu, utworzenie wojewódzkiej lub ponadlokalnych sieci informacji turystycznej. Konieczny będzie również rozwój oraz wzrost różnorodności i jakości produktów turystycznych poprzez inwestycje, tj. rozwój turystyki aktywnej i tematycznej, promocja turystycznego transportu wodnego, rozwój wędkarstwa, kajakarstwa, rewitalizacja linii kolejowych wąskotorowych.

[84] Raport końcowy z badania ewaluacyjnego pn. „*Ocena efektów interwencji realizowanych w ramach OP IV oraz działania 6.1 OP VI RPO WP 2014-2020*", Warszawa, 24 maja 2021 r., str. 178.

W ramach zakładanych interwencji w obszarze turystyki i kultury planowane jest przyznanie preferencji dla projektów wynikających z programów rozwoju, tj. Programu Strategicznego Rozwoju Bieszczad i Programu Strategicznego „Błękitny San", a także, z opracowanego programu rozwoju Roztocza będącego efektem współpracy ponadregionalnej, w tym, na rzecz rozwoju obszarów wspólnych z województwem lubelskim, która realizowana będzie wspólnie przez oba województwa oraz w zakresie partnerstw Pilotażu CWD[85].
Rozwijana będzie infrastruktura i integrowalność systemów realizowanych przez GOPR, WOPR, wyłącznie w celu zapewnienia poprawy bezpieczeństwa na szlakach lub akwenach wodnych.
Interwencje w obszarze kultury i turystyki będą miały zapewnioną trwałość w perspektywie długoterminowej oraz odporność na przyszłe kryzysy w długim okresie. Projekty będą skoordynowane z projektami realizowanymi na sąsiednich obszarach, w celu uniknięcia nakładania się i konkurencji[86].
W zakresie interwencji w obszarze kultury zasadne jest wykorzystanie zaleceń wynikających z opracowanego przez ICOMOS dokumentu „*Europejskie Zasady Jakości dla finansowanych przez UE interwencji o potencjalnym wpływie na dziedzictwo kulturowe*"(EUQS_revised-2020_EN_ebook.pdf (icomos.org).
Z uwagi na wysoki, w województwie podkarpackim, odsetek osób w gospodarstwach domowych o wydatkach poniżej relatywnej granicy ubóstwa (5 miejsce w kraju), jak również, realizację działań rozwojowych na zróżnicowanych terytoriach, gdzie przeważają obszary, które tracą swoje funkcje społeczno - gospodarcze, a także, z uwagi na wskazane typy beneficjentów i rodzaje projektów – w CS 5(ii) formą wsparcia będą dotacje.
Działania w ramach CS 5(ii) będą komplementarne do działań zaprogramowanych na poziomie krajowym w KPO i FEPW, a na poziomie regionalnym w zakresie kultury i turystyki do CP4 - w oparciu o oddolnie opracowane strategie terytorialne.
Wspierane działania zostały ocenione jako zgodne z zasadą „nie czyń znaczących szkód" (DNSH). Program został poddany strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko (SEA).

Rodzaje działań:

- ochrona, rozwój i promowanie publicznych walorów turystycznych i usług turystycznych,
- ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury,
- ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa naturalnego i ekoturystyki poza obszarami Natura 2000,
- fizyczna odnowa i bezpieczeństwo przestrzeni publicznych.

[85] Pilotaż projektu *Centrum Wsparcia Doradczego* dla Województwa Podkarpackiego obejmuje partnerstwo gmin: powiatu kolbuszowskiego, powiatu brzozowskiego, Zagłębia Ambitnej Turystyki, Gminę Narol będącą uczestnikiem Partnerstwa Roztocze Środkowe oraz doradztwo strategiczne dla Stowarzyszenia Czwórmiasto i Jarosławsko-Przeworskiego Partnerstwa na rzecz Rozwoju

[86] Zgodnie ze Sprawozdaniem specjalnym nr 8/2020 *Unijne inwestycje w obiekty kultury - kwestia wymagająca lepszego ukierunkowania działań i sprawniejszej koordynacji* oraz nr 27/2021 *Unijne wsparcie na rzecz turystyki - potrzeba nowej orientacji strategicznej i lepszego podejścia do finansowania*, ETO.

Obiekty, przestrzenie i usługi (w tym e-usługi) objęte ww. projektami obligatoryjnie będą musiały być dostosowane do osób ze szczególnymi potrzebami.

W ramach CS 5(ii) nie będą wspierane inwestycje w elementy infrastruktury drogowej (w tym parkingi), chyba, że stanowią one nieodłączny element większego projektu, nie są one dominującym elementem tego projektu, a ich koszt nie przekracza 15% kosztów kwalifikowalnych operacji.

Główne typy beneficjentów:

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki, porozumienia i stowarzyszenia,
- instytucje kultury,
- organizacje pozarządowe,
- podmioty, w których większość udziałów lub akcji posiadają jednostki samorządu terytorialnego lub ich związki i stowarzyszenia,
- kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych,
- jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną,
- GOPR, WOPR (wyłącznie w zakresie poprawy bezpieczeństwa przestrzeni publicznej),
- wspólnoty mieszkaniowe, spółdzielnie mieszkaniowe, TBS (wyłącznie w zakresie typu projektu fizyczna odnowa i bezpieczeństwo przestrzeni publicznych),
- przedsiębiorstwa społeczne,
- instytucje państwowe.

Oczekiwane rezultaty:

Oczekiwanym rezultatem działań jest rozwój gospodarek lokalnych.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Mieszkańcy województwa, podmioty/instytucje korzystający z efektów projektów.

Działania mające na celu zapewnienie równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Poprzez zastosowanie standardu dostępności: architektonicznego oraz cyfrowego, wsparcie w ramach CS 5(ii) będzie dostępne dla ogółu społeczeństwa, w tym również, będzie odpowiadało na szczególne potrzeby kobiet, osób z niepełnosprawnościami: ruchową, wzrokową, słuchową, intelektualną; osób starszych, opiekunów z dziećmi czy osobami zależnymi – w zakresie w jakim to możliwe. W wyniku realizowanych projektów nastąpi poprawa dostępu do usług kulturalnych i turystycznych w wymiarze terytorialnym, w tym na obszarach wiejskich.
Dla obszarów tematycznych wskazanych w CS 5(ii) realizowanych w formule IIT, przewiduje się konkurencyjny tryb wyboru projektów.

Wskazanie konkretnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Wsparciem w ramach instrumentu IIT objęte zostaną OSI o znaczeniu krajowym i regionalnym, tj. obszary wiejskie i powiązane z nimi funkcjonalnie małe miasta o kumulacji negatywnych zjawisk społeczno-gospodarczych zagrożonych trwałą marginalizacją (w tym, m.in. obszary o szczególnym potencjale turystycznym lub kulturowym), o których mowa w Rozdziale I pkt 3, pkt 4 i pkt 5 lit. a), lit. b) i lit. c), w Rozdziale II pkt 2 i Rozdziale III pkt 1, pkt 3 i pkt 4 Załącznika nr 1 do FEP 2021-2027 OSI, które nie zostały objęte instrumentem ZIT. IIT będzie mógł być również wykorzystany przez partnerstwa JST objęte wsparciem CWD.
Działania realizowane w ramach instrumentu IIT w CS 5(ii) wynikać muszą ze strategii terytorialnych, tj. strategii rozwoju ponadlokalnego - pełniącej funkcję Strategii IIT (zgodnie z art. 36 ustawy wdrożeniowej) - spełniających minimalne warunki określone w art. 29 rozporządzenia UE 2021/1060.
Zakres strategii powinien obejmować zagadnienia ważne z punktu widzenia rozwoju całego obszaru objętego ww. strategią umożliwiające pobudzenie rozwoju.
Na ww. obszarach widoczna jest kumulacja negatywnych zjawisk społeczno-gospodarczych związanych m.in. z nieefektywną gospodarką, słabo funkcjonującym rynkiem pracy, utrudnionym dostępem do podstawowych usług publicznych oraz problemami demograficznymi. Rozwojowi tych obszarów nie sprzyja ponadto niska dostępność transportowa. Dlatego, strategie stanowiące podstawę realizacji interwencji w ramach tego celu powinny w zintegrowany i kompleksowy sposób odpowiadać na potrzeby społeczności lokalnych i wykorzystywać potencjały danych terytoriów (mogą również uwzględniać interwencję zaplanowaną w pozostałych celach CP1-4).
Udział władz terytorialnych w wyborze projektów będzie zapewniony poprzez umieszczenie w wybranej strategii terytorialnej (sporządzonej na potrzeby wdrażania instrumentu IIT) listy projektów za których wybór i przygotowanie odpowiadać będą współpracujące władze jst (zgodnie z art. 29 ust. 3 rozporządzenia (UE) 2021/1060).
IZ na etapie opiniowania dokumentu strategii będzie weryfikowała, czy w prace nad przygotowaniem i wdrażaniem ww. strategii byli zaangażowani partnerzy (o których mowa w art. 29 rozporządzenia (UE) 2021/1060).
Do uzgadniania i finansowania przedsięwzięć w ramach IIT może być wykorzystany mechanizm porozumienia terytorialnego[87].

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Ze względu na charakter inwestycji w ramach CS 5(ii) przewiduje się możliwość współpracy przy udziale partnerów zagranicznych, która nakierowana będzie na wspólne rozwiązywanie

[87] Rozdział 2ba ust. 1, art. 14rb *ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju* (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1057).

problemów lub lepsze wykorzystanie wspólnego potencjału na wyznaczonych obszarach geograficznych.
Realizowane w ramach CS 5(ii) wsparcie będzie tworzyć synergię i stanowić uzupełnienie inwestycji realizowanych z innych instrumentów i programów np. z programu Interreg Central Europe 2021-2027 (CE), w obszarze turystyki i kultury m.in. poprzez:
• projekt pn. *CE Odpowiedzialna turystyka - Slow Food* (CE Responsible Slow Food Travel) koordynowany przez Gminę Grosuplje (Słowenia) będącą partnerem wiodącym, przy współpracy z partnerami z Włoch, Chorwacji, Austrii oraz Słowacji, którego celem będzie dostarczenie odpowiedzi na zidentyfikowane wyzwania w obszarze turystyki
• projekt pn. *Health, Safety and Wellbeing for tourists and travelers in Central Europe*, którego liderem jest Delta 2000 (Włochy), w którym uczestniczą kraje partnerskie Włochy, Austria, Słowacja, Polska, Słowenia, Chorwacja, gdzie planowane jest rozwiązywanie problemów związanych z lokalnymi, krajowymi i międzynarodowymi dysproporcjami w zakresie turystyki i zasobów zdrowotnych (poprawa dostępnej turystyki, skutki pandemii, bezpieczeństwo w podróży)
• projekt pn. *Accessible Spaces for All – Improving Accessibility of Tourism for Persons with Disabilities in Central Europe*, w którym liderem będzie Geodetic Institute of Slovenia a partnerami Słowenia, Austria, Chorwacja, Czechy, Węgry, Polska, Belgia, gdzie przewiduje się wzmocnienie transformacji turystyki z uwzględnieniem potrzeb osób z niepełnosprawnościami w zakresie samodzielnego przemieszczania się i podróżowania, zwłaszcza na obszarach wiejskich pozbawionych usług transportowych, zdrowotnych, socjalnych i innych
• projekt pn. *CultUraL creaTIVity using Advanced Technologies*, którego liderem jest Veneto Region (Włochy), a partnerami Włochy, Słowenia, Austria, Węgry, Polska, Chorwacja, Niemcy mający na celu odbudowę gospodarki po kryzysie COVID-19 oraz zwiększenie konkurencyjności sektora kultury i branży twórczej poprzez uruchomienie procesów cyfryzacji i przyjęcie zaawansowanych technologii".
Przedsięwzięcia wspierane w Interreg z założenia realizowane są przez podmioty z co najmniej dwóch państw członkowskich. Przedsięwzięcia Interreg i FEP łącznie cechować będzie komplementarność.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:
W ramach CS 5(ii) nie przewiduje się zastosowania instrumentów finansowych.

2.1.6.1.2 Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
6	5(ii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO074	Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	osoby	0	1 236 677
6	5(ii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO075	Wspierane strategie zintegrowanego rozwoju terytorialnego	szt.	0	9
6	5(ii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO077	Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem	szt.	0	129

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii)) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
6	5(ii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR077	Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne	osoby odwiedzające/ rok	91 691	2021	220 183	CST2021	

					objęte wsparciem						

2.1.6.1.3 Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
6	EFRR	Słabiej rozwinięte	5(ii)	165 - Ochrona, rozwój i promowanie publicznych walorów turystycznych i usług turystycznych	45 046 694
6	EFRR	Słabiej rozwinięte	5(ii)	166 - Ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury	30 000 000
6	EFRR	Słabiej rozwinięte	5(ii)	167 - Ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa naturalnego i ekoturystyki poza obszarami Natura 2000	10 000 000
6	EFRR	Słabiej rozwinięte	5(ii)	168 - Fizyczna odnowa i bezpieczeństwo przestrzeni publicznych	10 000 000

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

6	EFRR	Słabiej rozwinięte	5(ii)	01 - Dotacja	95 046 694

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
6	EFRR	Słabiej rozwinięte	5(ii)	20 - Obszary wiejskie	61 780 351
6	EFRR	Słabiej rozwinięte	5(ii)	24 - Inne rodzaje terytoriów objętych wsparciem	33 266 343

Tabela 8: Wymiar 7– wymiar „Równouprawnienie płci" w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
6	EFRR	Słabiej rozwinięte	5(ii)	02 - Projekty uwzględniające kwestię równouprawnienia płci Współczynnik do obliczania wsparcia na rzecz równouprawnienia płci 40 %	10 000 000
6	EFRR	Słabiej rozwinięte	5(ii)	03 - Projekty neutralne w kwestii równouprawnienia płci Współczynnik do obliczania wsparcia na rzecz równouprawnienia płci 0 %	85 046 694

2.1.7. PRIORYTET 7 – KAPITAŁ LUDZKI GOTOWY DO ZMIAN

2.1.7.1. Cel szczegółowy 4(a) (EFS+) poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy, w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży, długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej;

2.1.7.1.1 Interwencje w ramach funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Opis działania:

1. Interwencja będzie kontynuacją wsparcia, na rzecz aktywizacji zawodowej os. bezrobotnych w tym długotrwale bezrobotnych. Uwzględni potrzeby poszczególnych grup os. bezrobotnych, w szczególności: młodych, poniżej 30 r.ż. oraz starszych, powyżej 55 r. ż., długotrwale bezrobotnych, kobiet, OzN oraz o niskich kwalifikacjach. Przyczyniać się będą do zwiększenia dostępu do stabilnego zatrudnienia i tworzenie miejsc pracy wysokiej jakości oraz możliwości podnoszenia kompetencji i kwalifikacji, eliminujących niedopasowanie do aktualnych potrzeb zawodowych rynku pracy. Różnorodność planowanych działań będzie istotna, z uwagi na prognozowane zmiany na rynku pracy, wymuszające konieczność dotarcia także do tych zasobów pracowniczych, których aktywność zawodowa nie jest obecnie zbyt wysoka. Wyzwaniem w tym obszarze dla regionu będzie zwiększenie zatrudnienia mieszkańców wszystkich kategorii wiekowych, z uwzględnieniem preferencji dla ludzi młodych i pracowników o niskich kwalifikacjach, poprawa ich mobilności zawodowej, szczególnie na obszarach wiejskich i w mniejszych miastach. Wsparcie ukierunkowane zostanie szczególnie dla w/w osób pozostających bez pracy, poprzez zastosowanie kompleksowych, różnorodnych narzędzi mających na celu ułatwienie wejścia lub powrotu na rynek pracy, w tym m.in.: identyfikację indywidualnych potrzeb uczestnika, pośrednictwo pracy, poradnictwo zawodowe, szkolenia i/lub doradztwo prowadzące do podniesienia, uzupełnienia, zmiany kwalifikacji zawodowych, inicjatyw przygotowujących do podjęcia zatrudnienia, m.in.: staże, praktyki zawodowe, wsparcie finansowe na zakładanie dział. gosp. oraz inne narzędzia, metody i programy służące aktywizacji zawodowej. Szczególna uwaga w procesie aktywizacji zostanie zwrócona na identyfikację indywidualnych potrzeb uczestnika.
2. Wsparcie będzie kierowane na inicjatywy służące przeciwdziałaniu bezrobociu młodych, w uzupeł. do perspekt. 2014-2020 realizowanej w ramach POWER 2014-2020 (PI 8ii),

gdyż nadal są one aktualne i potrzebne. Uwzględniony zostanie wpływ rewolucji technologicznej na rynek pracy oraz transformacja niektórych sektorów, wynikających z celów i działań EZŁ oraz potrzeba trwałej integracji na rynku pracy ludzi młodych (do 25 roku życia) w szczególności poszukujących pracy, wykazujących chęć podniesienia swoich kwalifikacji bądź nabycie nowych w tym ze środowisk zagrożonych wykluczeniem. Zapewnienie wsparcia dostosowanego indywidualnie do potrzeb uczestników, z zastosowaniem adekwatnych instrumentów aktywnej polityki rynku pracy, realizowanych przez OHP, m.in.: identyfikację indywidualnych potrzeb uczestnika, pośrednictwo pracy, poradnictwo zawodowe, szkolenia i/lub doradztwo prowadzące do podniesienia, uzupełnienia, zmiany kwalifikacji zawodowych młodzieży, inicjatyw przygotowujących do podjęcia zatrudnienia. Koncentrować się będzie głównie na dostosowaniu kompetencji i kwalifikacji do potrzeb rynku pracy, oczekiwań pracodawcy oraz profilu wykonywanej pracy.

3. Zapewnienie dodatkowego wsparcia, we współpracy i w uzupełnieniu do działań realizowanych przez PUP w udzielaniu i wykorzystaniu dotacji na rozpoczęcie prowadzenia działalności gospodarczej, skierowane do os. młodych bezrobotnych , w tym również z obszarów o słabszych perspektywach rozwojowych oraz strategicznej interwencji. Interwencja dotyczyć będzie wyłącznie zarejestrowanych os. bezrobotnych, w rozumieniu ustawy[88] w sposób i na zasadach określonych w niej, ograniczona do usług kompleksowego wsparcia dotacyjnego: tj. m.in. opracowywania indywidualnych planów działań, pod kątem posiadania kompetencji/preferencji zawodowych predysponujących do Prowadzenia dział. gosp., udzielania dotacji na rozpoczęcie dział. gosp., zapewnienie wsparcia szkoleniowego prowadzącego do zarejestrowania i prowadzenia dział. gosp., ewentualnie zapewnienia innych usług w tym obszarze, wynikających z w/w ustawy.
4. Interwencja będzie miała na celu wsparcie zapewniające większy dostęp do trwałego zatrudnienia oraz możliwość podnoszenia kwalifikacji i kompetencji/ umiejętności wśród os. zatrudnionych na um. krótkoterminowych, cywilno- prawnych ubogich pracujących, z niepełnosprawnościami lub o ograniczonej mobilności.

   Mając na uwadze zmieniający się rynek pracy konieczna jest interwencja w zakresie dostosowania kwalifikacji do zmian. Zapewnienie wsparcia w postaci m.in.: szkoleń, staży lub innych form pozwoli na poprawę sytuacji tych osób na rynku pracy, ułatwi również skuteczną aktywizację zawodową osób odchodzących z rolnictwa i pozwoli im na wykonywanie zawodów pozarolniczych.
5. ALMA (Aim, Learn, Master, Achieve) inicjatywa Komisji Europejskiej jest kluczowym instrumentem realizacji Wzmocnionej Gwarancji dla Młodzieży na rzecz aktywnego włączenia i wzmocnienie pozycji najbardziej narażonych młodych, ludzi w wieku od 18 do 29 lat, którzy nie uczą się, nie pracują ani nie szkolą (NEET), poprzez wdrożenie dostosowanego do ich potrzeb podejścia, aby wspierać ich w znalezieniu pracy i

[88] W chwili przygotowywania Programu jest to ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy

integracji ze społeczeństwem. ALMA oferuje tym młodym ludziom doradztwo w ich kraju ojczystym, a następnie nadzorowaną praktykę zawodową w innym państwie członkowskim UE w celu ich integracji na rynku pracy i w społeczeństwie w kraju ojczystym. Jest to transgraniczny program mobilności dla osób młodych, który będzie uzupełniać istniejące instrumenty wspierające mobilność młodych ludzi, takie jak Erasmus Plus czy Europejski Korpus Solidarności.
Oparta została na udanym i długotrwałym projekcie pilotażowym innowacji społecznych, prowadzonych w ramach Programu IdA (Integration durch Austausch).

Wspierane działania zostały ocenione jako zgodne z zasadą „nie czyń znaczących szkód" (DNSH). Program został poddany strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko (SEA).

Rodzaje działań:

Aktywizacja zawodowa osób pozostających bez pracy – projekty Powiatowych Urzędów Pracy

- instrumenty i usługi aktywnej polityki rynku pracy, wymienione w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy[89], realizowane przez PUP,

Aktywizacja młodzieży w szczególnie trudnej sytuacji – projekty Ochotniczych Hufców Pracy

- instrumenty i usługi aktywnej polityki rynku pracy, wymienione w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy[90], realizowane przez OHP.

Aktywizacja zawodowa osób młodych pozostających bez pracy/ wsparcie rozwoju przedsiębiorczości – projekt Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Rzeszowie

- kompleksowe wsparcie dotacyjne dla osób młodych bezrobotnych, realizowane zgodnie z ustawą o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy co do formy i zasad świadczenia.

Poprawa sytuacji na rynku pracy osób ubogich pracujących, zatrudnionych na umowach krótkoterminowych i cywilno-prawnych oraz odchodzących z rolnictwa

- instrumenty i usługi aktywnej polityki rynku pracy, z wyłączeniem dotacji na rozpoczęcie prowadzenia działalności gospodarczej.

Inicjatywa ALMA

- Inicjatywa skierowana do młodych ludzi w wieku 18-29 lat, należących do grupy NEET, z grup defaworyzowanych (np. niepełnosprawność, długotrwałe bezrobocie, niewystarczające wyniki w nauce/zawodach umiejętności, pochodzenie migracyjne). W ramach ALMA osoby młode będą mogły uczestniczyć w zagranicznych stażach

[89] Dz.U.2022.0.690 t.j. - Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.
[90] Dz.U.2022.0.690 t.j. - Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

zawodowych, połączonych z doradztwem i mentoringiem, poprzedzonych intensywnymi, dopasowanymi do indywidualnych potrzeb szkoleniami w kraju ojczystym.

Główne typy beneficjentów:

Aktywizacja zawodowa osób pozostających bez pracy –projekty Powiatowych Urzędów Pracy

- Powiatowe Urzędy Pracy województwa podkarpackiego.

Aktywizacja młodzieży w szczególnie trudnej sytuacji – projekty Ochotniczych Hufców Pracy

- Ochotnicze Hufce Pracy[91] z województwa podkarpackiego.

Aktywizacja zawodowa osób młodych pozostających bez pracy/ wsparcie rozwoju przedsiębiorczości – projekt Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Rzeszowie

- Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie.

Poprawa sytuacji na rynku pracy osób ubogich pracujących, zatrudnionych na umowach krótkoterminowych i cywilno-prawnych oraz odchodzących z rolnictwa

- wszystkie podmioty – z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych), zajmujące się realizacją zadań z zakresu aktywizacji zawodowej,
- Instytucje rynku pracy.

Inicjatywa ALMA

- Rzeszowska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A

Oczekiwane rezultaty:

Realizacja działań przyczyniać się będzie do zwiększenia szans na podjęcie pracy przez os. pozostające bez zatrudnienia, dopasowaniu kwalifikacji, do potrzeb rynku pracy z wykorzystaniem różnorodnych metod aktywizacji zawodowej, których dobór będzie uzależniony od indywid. potrzeb każdej z os., zapewniając także rozwój przedsiębiorczości, zwłaszcza wśród os. młodych w regionie.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Aktywizacja zawodowa osób pozostających bez pracy –projekty Powiatowych Urzędów Pracy

- osoby bezrobotne w tym długotrwale bezrobotne,

[91] Ochotnicze Hufce Pracy (OHP) - państwowa jednostka budżetowa nadzorowana przez Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej.

Aktywizacja młodzieży w szczególnie trudnej sytuacji – projekty Ochotniczych Hufców Pracy

- osoby młode w wieku od 15 do 25 lat, znajdująca się w szczególnie trudnej sytuacji,

Aktywizacja zawodowa osób młodych pozostających bez pracy/ wsparcie rozwoju przedsiębiorczości – projekt Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Rzeszowie

- osoby młode bezrobotne, w tym długotrwale bezrobotne w wieku od 18 do 29 lat.

Poprawa sytuacji na rynku pracy osób ubogich pracujących, zatrudnionych na umowach krótkoterminowych i cywilno-prawnych oraz odchodzących z rolnictwa

- osoby zatrudnione na umowach krótkoterminowych, umowach cywilno-prawnych, ubodzy pracujący i osoby odchodzące z rolnictwa.

Inicjatywa ALMA

- osoby młode wieku od 18 do 29 lat, które nie uczą się, nie pracują ani nie szkolą (NEET)

Działania mające na celu zapewnienie równości, włączenia społecznego niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Zgodnie z art. 9 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych.

Tym samym, w każdym z celów szczegółowych Programu ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania. Działania realizowane w ramach celów szczegółowych będą także zgodne z zapisami KPP i KPON. Działania w ramach niniejszego celu przyczynią się do wyrównywania szans grup znajdujących się w trudnej sytuacji na rynku pracy, tj. OzN, osób młodych i powyżej 50 roku życia. W odniesieniu do działań zmierzających do zapewnienia przestrzegania zasad na każdym etapie zarządzania i wdrażania, na etapie wyboru projektów zostaną zastosowane specjalne kryteria wyboru projektów, weryfikujące czy projekt/operacja jest zgodny z powyższymi zasadami. W przypadku zasady równości kobiet i mężczyzn będzie to weryfikacja w oparciu o tzw. standard minimum, który w kilku pytaniach weryfikuje założenia projektu. W odniesieniu do zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla OzN, kryterium to będzie weryfikować czy planowany do realizacji projekt nie dyskryminuje nikogo ze względu na przesłanki wskazane w art. 9 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów, jak również czy działania projektowe będą prowadzone zgodnie ze standardami dostępności. Na etapie realizacji projektu sposób realizacji tych zasad w praktyce będzie sprawdzany zarówno w procesie monitorowania jak również ewentualnej kontroli, czy ewaluacji.

Podstawowym trybem wyboru projektów do dofinansowania jest tryb konkurencyjny. Tryb niekonkurencyjny będzie mógł być zastosowany jedynie w sytuacjach przewidzianych w ustawie wdrożeniowej art. 44 ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027, Dz. U. poz. 1079.

Wskazanie konkretnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Wsparciem z uwzględnieniem wydzielonej alokacji lub preferencji w kryteriach, dedykowanych dla tych projektów, objęte zostaną obszary strategicznej interwencji, w szczególności miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze, obszary zagrożone trwałą marginalizacją, a także inne obszary wymagające dodatkowego wsparcia: Programu Strategicznego „Błękitnego Sanu", Programu Strategicznego Rozwoju Bieszczad, Programu dla Rozwoju Roztocza i Inicjatywa Czwórmiasto.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

W ramach niniejszego celu szczegółowego realizowane będą projekty o wymiarze europejskim, w tym projekty międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe, tj: przewiduje się realizację inicjatywy ALMA, z zaplanowaną kwotą środków UE 6 mln euro. Jest to transgraniczny program mobilności dla osób młodych, który będzie uzupełniać istniejące instrumenty wspierające mobilność młodych ludzi, takie jak Erasmus Plus czy Europejski Korpus Solidarności. Inicjatywa ta zapewni dobrowolne skoordynowane ramy ułatwiające transnarodową współpracę w ramach EFS+ między państwami członkowskimi. Wsparcie oferowane w ramach działania ALMA składa– się będzie z trzech faz:

• fazy przygotowawczej - uczestnicy przejdą intensywne, szyte na miarę szkolenia i coaching w swoim kraju, aby przygotować ich do pobytu za granicą,

• fazy mobilności -uczestnicy spędzą okres od 2 do 6 miesięcy w innym państwie członkowskim UE, zintegrowanym ze środowiskiem pracy danej firmy,(faza mobilności to minimum 30% czasu realizacji projektu).

• fazy kontynuacji (follow-up): po powrocie, prowadzone będzie ciągłe wsparcie umożliwiające wykorzystanie nowo nabytych umiejętności w kraju ojczystym, w celu zdobycia pracy lub podjęcia dalszej edukacji.

W ramach celu szczegółowego, dla wybranych typów projektów, przewiduje się zastosowanie kryterium punktowego promującego przedsięwzięcia, które zakładają współpracę, w tym wymianę wiedzy i doświadczeń oraz konsultacje, z partnerami z innych Państw Członkowskich, kandydujących lub stowarzyszonych, jak również dla projektów, które będą miały pozytywny transgraniczny wpływ lub projektów komplementarnych do innych projektów realizowanych poza granicami Polski w UE, krajach kandydujących i

stowarzyszonych. Ostateczna decyzja o typach projektów, dla których będzie zastosowane kryterium, zostanie podjęta przez Komitet Monitorujący FEP 2021-2027.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Ze względu na rodzaje działań oraz typy beneficjentów nie przewiduje się stosowania instrumentów finansowych w ramach celu szczegółowego (a). Rekomendacje płynące z badań ewaluacyjnych przeprowadzonych w regionie dla obszaru Rynku Pracy wskazują na niską skuteczność wsparcia z użyciem IF w tym obszarze. Działania realizowane w tym celu nie dotyczą projektów, które będą generowały dochody lub oszczędności. Ponadto charakteryzują się niską opłacalnością finansową a za ich realizacją przemawiają względy społeczne i publiczny ich charakter. W związku z tym jedyną formą wsparcia będą dotacje.

2.1.7.1.2 Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
7	4 (a)	EFS+	Słabiej rozwinięte	EECO02	Liczba osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych, objętych wsparciem w programie	osoby	3 837	38 366
7	4 (a)	EFS+	Słabiej rozwinięte	EECO07	Liczba osób w wieku 18-29 lat objętych wsparciem w programie	osoby	1 389	13 866
7	4 (a)	EFS+	Słabiej rozwinięte	PLACO01	Liczba osób, które otrzymały bezzwrotne środki na podjęcie działalności gospodarczej w programie	osoby	614	6 136

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii)) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel końcowy(2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
7	4 (a)	EFS+	Słabiej rozwinięte	EECR03	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu	osoby	4 939	2021	6 523	CST2021	

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel końcowy(2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
7	4 (a)	EFS+	Słabiej rozwinięte	EECR04	Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, po opuszczeniu programu	osoby	18 177	2021	25 508	CST2021	

2.1.7.1.3 Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (a)	134- Działania na rzecz poprawy dostępu do zatrudnienia	96 000 000
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (a)	136 - Wsparcie szczególne na rzecz zatrudnienia ludzi młodych i integracji społeczno-gospodarczej ludzi młodych	40 000 000
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (a)	140- Wsparcie na rzecz dostosowania umiejętności i kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy oraz na rzecz przepływów na rynku pracy	15 000 000

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (a)	01 - Dotacja	151 000 000

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (a)	26 -miasta, małe miasta i przedmieścia	37 750 000
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (a)	28 - obszary wiejskie	37 750 000
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (a)	33 - brak ukierunkowania terytorialnego	75 500 000

Tabela 7: Wymiar 4 – tematy uzupełniające EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (a)	01–Przyczynianie się do ekologicznych umiejętności i zielonych miejsc pracy oraz zielonej gospodarki	12 116 000
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (a)	02-Rozwój kompetencji cyfrowych i tworzenie miejsc w sektorze cyfrowym	10 000 000
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (a)	10 - Działania podejmowane w odpowiedzi na wyzwania wskazane w ramach semestru europejskiego	30 000 000

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci" w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (a)	02– Projekty uwzględniające kwestię równouprawnienia płci	151 000 000

2.1.7.2. Cel szczegółowy 4(b) (EFS+) modernizacja instytucji i służb rynków pracy celem oceny i przewidywania zapotrzebowania na umiejętności oraz zapewnienia terminowej i odpowiednio dopasowanej pomocy i wsparcia na rzecz dostosowania umiejętności i kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy oraz na rzecz przepływów i mobilności na rynku pracy;

2.1.7.2.1 Interwencje w ramach funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.
Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Opis działania:

Realizacja wsparcia jest odpowiedzią na problem niewystarczających kompetencji podkarpackich pracowników Instytucji rynku pracy, w zakresie pracy z osobami znajdującymi się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy, w tym bezrobotnymi oddalonymi od rynku pracy oraz biernymi. Jest to również istotne, z uwagi na prognozowane głębokie zmiany rynku pracy, spowodowane m.in. problemami demograficznymi, w tym zmniejszaniem się liczby ludności w wieku produkcyjnym i starzeniem się społeczeństwa. Wprowadzaniem tzw. „zielonej transformacji" (EZŁ), przemysłem 4.0, a także zmianami struktur rynku pracy, w wyniku pandemii COVID-19. Przygotowanie kadry ma charakter wspomagający podkarpacki rynek pracy. Pomoc w tym obszarze polegać będzie na wypracowaniu mechanizmów, pozwalających na szybkie reagowanie w sytuacjach kryzysowych na rynku pracy, w połączeniu z silniejszą współpracą z pracodawcami. Planowane jest u w/w grupy m.in.: wzmacnianie wymiany informacji, doświadczeń i mechanizmów wzajemnego uczenia się, doskonalenie procesów diagnozowania i prognozowania zapotrzebowania na kompetencje regionie, w szczególności wzmacnianie sektorowych rad ds. kompetencji, z zaangażowaniem w ten proces partnerów społecznych realizujących przedsięwzięcia i projekty na rzecz rynku pracy, lub u których wśród zadań statutowych znajduje się realizacja zadań w zakresie promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej. Przyczyni się to do szerszej promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej oraz zapewnienia trwałych efektów, w postaci podniesienia kompetencji kadr specjalistów zajmujących się zatrudnianiem i wzrostem jakości świadczonych przez nie usług w regionie.
Wspierane działania zostały ocenione jako zgodne z zasadą „nie czyń znaczących szkód" (DNSH). Program został poddany strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko (SEA).

Rodzaje działań:

Wsparcie Publicznych Służb Zatrudnienia (PSZ) oraz innych Instytucji rynku pracy

- rozwój kompetencji pracowników PSZ oraz innych Instytucji rynku pracy wynikających z potrzeb regionalnego/lokalnego rynku pracy, w zakresie m.in. dostosowania usług do zmieniającego się rynku pracy w tym do potrzeb OzN i specjalnymi potrzebami,
- doskonalenie mechanizmów i instrumentów umożliwiających szybkie dostosowanie podaży do zmian popytu na rynku pracy w zakresie kwalifikacji, umiejętności i terytorialnej mobilności.
- wsparcie PSZ w świadczeniu usług w ramach sieci EURES mające na celu zwiększenie pomocy dla polskich pracodawców w pozyskiwaniu pracowników z innych państw członkowskich UE (w tym migrantów powrotnych) oraz w celu pomocy polskim bezrobotnym i poszukującym pracy w znalezieniu odpowiedniego zatrudnienia za granicą na unijnym rynku pracy przy zachowaniu równowagi na regionalnych i lokalnych rynkach pracy.

Główne typy beneficjentów:
- Publiczne służby zatrudnienia,
- inne Instytucje rynku pracy.

Oczekiwane rezultaty:
Realizacja działań służyć będzie wzmocnieniu zdolności administracji PSZ i innych Instytucji rynku pracy, poprzez podniesienie kompetencji pracowników oraz zapewnienie im wsparcia w pracy w szczególności: z osobami w trudnej sytuacji na rynku pracy, oddalonymi od niego i biernymi wobec działań aktywizacyjnych. Pomoże w optymalizacji wykorzystania zasobów kadrowych regionalnych Instytucji rynku pracy oraz przyczyniać się będzie do wzrostu efektywności ich pracy.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:
- pracownicy, w tym pracownicy Publicznych Służb Zatrudnienia i innych Instytucji rynku pracy,
- jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne, związki, porozumienia i stowarzyszenia.

Działania mające na celu zapewnienie równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Zgodnie z art. 9 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych

Programu ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania. Działania realizowane w ramach celów szczegółowych będą także zgodne z zapisami KPP i KPON. W odniesieniu do działań zmierzających do zapewnienia przestrzegania zasad na każdym etapie zarządzania i wdrażania, na etapie wyboru projektów zostaną zastosowane specjalne kryteria wyboru projektów, weryfikujące czy projekt/operacja jest zgodny z powyższymi zasadami. W przypadku zasady równości kobiet i mężczyzn będzie to weryfikacja w oparciu o tzw. standard minimum, który w kilku pytaniach weryfikuje założenia projektu. W odniesieniu do zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla OzN, kryterium to będzie weryfikować czy planowany do realizacji projekt nie dyskryminuje nikogo ze względu na przesłanki wskazane w art. 9 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów, jak również czy działania projektowe będą prowadzone zgodnie ze standardami dostępności. Na etapie realizacji projektu sposób realizacji tych zasad w praktyce będzie sprawdzany zarówno w procesie monitorowania jak również ewentualnej kontroli, czy ewaluacji.
Podstawowym trybem wyboru projektów do dofinansowania jest tryb konkurencyjny. Tryb niekonkurencyjny będzie mógł być zastosowany jedynie w sytuacjach przewidzianych w ustawie wdrożeniowej art. 44 ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027, Dz. U. poz. 1079.

Wskazanie konkretnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:
Nie dotyczy

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

W ramach niniejszego celu szczegółowego realizowane będą projekty o wymiarze europejskim, w tym projekty międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe, tj:
– wsparcie PSZ w świadczeniu usług w ramach sieci EURES mające na celu zwiększenie pomocy dla polskich pracodawców w pozyskiwaniu pracowników z innych państw członkowskich UE (w tym migrantów powrotnych) oraz w celu pomocy polskim bezrobotnym i poszukującym pracy w znalezieniu odpowiedniego zatrudnienia za granicą na unijnym rynku pracy przy zachowaniu równowagi na regionalnych i lokalnych rynkach pracy,
– współpraca ponadregionalna na rzecz rozwoju kompetencji i modernizacji instytucji i służb rynków pracy z Województwem Świętokrzyskim w ramach Czwórmiasta.
W ramach celu szczegółowego, dla wybranych typów projektów, przewiduje się zastosowanie kryterium punktowego promującego przedsięwzięcia, które zakładają współpracę, w tym wymianę wiedzy i doświadczeń oraz konsultacje, z partnerami z innych Państw Członkowskich, kandydujących lub stowarzyszonych, jak również dla projektów,

które będą miały pozytywny transgraniczny wpływ lub projektów komplementarnych do innych projektów realizowanych poza granicami Polski w UE, krajach kandydujących i stowarzyszonych. Ostateczna decyzja o typach projektów, dla których będzie zastosowane kryterium, zostanie podjęta przez Komitet Monitorujący FEP 2021-2027.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Ze względu na rodzaje działań oraz typy beneficjentów nie przewiduje się stosowania instrumentów finansowych w ramach celu szczegółowego (b). Działania realizowane w tym celu nie dotyczą projektów, które będą generowały dochody lub oszczędności. Ponadto charakteryzują się niską opłacalnością finansową a za ich realizacją przemawiają względy społeczne i publiczny ich charakter. W związku z tym jedyną formą wsparcia będą dotacje.

2.1.7.2.2 Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
7	4 (b)	EFS+	Słabiej rozwinięte	**PLBCO01**	Liczba pracowników instytucji rynku pracy objętych wsparciem w programie	osoby	0	1 057

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii)) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
7.	4 (b)	EFS+	Słabiej rozwinięte	**EECR03**	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu	osoby	731	2020	845	CST2021	

2.1.7.2.3 Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (b)	140- Wsparcie na rzecz dostosowania umiejętności kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy oraz na rzecz przepływów na rynku pracy	3 000 000

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (b)	01- Dotacja	3 000 000

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (b)	33- Brak ukierunkowania terytorialnego	3 000 000

Tabela 7: Wymiar 4 – tematy uzupełniające EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (b)	05 -Niedyskryminacja	1 500 000
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (b)	10- Działania podejmowane w odpowiedzi na wyzwania wskazane w ramach semestru europejskiego	1 500 000

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (b)	02– Projekty uwzględniające kwestię równouprawnienia płci	3 000 000

2.1.7.3. Cel szczegółowy 4(d) (EFS+) wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia;

2.1.7.3.1 Interwencje w ramach funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Opis działania:

1. Celem interwencji będzie utrzymanie pracowników w jak najlepszej kondycji psychofizycznej na rynku pracy, przy jednoczesnym ułatwieniu powrotu do pracy pracownikom, których stan zdrowia uniemożliwia kontynuowanie pracy zawodowej. Realizowane będą przedsięwzięcia wynikające z określonych w skali regionu deficytów i potrzeb zidentyfikowanych dla obszaru rynku pracy, na podstawie m.in. analiz sytuacji demograficznej i epidemiologicznej, a także faktycznego zapotrzebowania[92], Mapie Potrzeb Zdrowotnych i Wojewódzkim Planie Transformacji, w obszarze zdrowia. Wsparcie będzie obejmowało programy rehabilitacji leczniczej/medycznej, ułatwiającej powrót do pracy pracowników przebywających na świadczeniu rehabilitacyjnym, które z różnych przyczyn zdiagnozowane zostały jako osoby niezdolne do pracy.
2. Interwencja zapewni promowanie rozwiązań wzmacniających adaptacyjność pracodawców i ich pracowników, dostosowanie do zmieniających się warunków gospodarczych, w tym również biorąc pod uwagę skutki pandemii. Nacisk położony zostanie m.in. na budowanie równowagi między życiem zawodowym i prywatnym, upowszechnianie wśród pracodawców zarządzania wiekiem i dostosowanie do zmian pracowników. Służyć będzie polepszeniu wykorzystania umiejętności w miejscu pracy, wspieraniu w zwiększeniu produktywności pracowników, niwelowaniu różnic i wyrównywaniu szans kobiet i mężczyzn oraz zatrzymaniu starszych pracowników na rynku pracy, podnoszenie ich kompetencji, adaptacji do nowej sytuacji w ramach kompleksowych i zindywidualizowanych działań outplacementowych.
   Otoczone pomocą będą firmy przechodzące procesy restrukturyzacyjne, adaptacyjne i modernizacyjne oraz pracownicy zagrożeni utratą zatrudnienia lub będący w okresie wypowiedzenia, (tj. m.in. osoby zwolnione z przyczyn niedotyczących pracownika). Do przedsiębiorców skierowane będzie przede wszystkim wsparcie szkoleniowo-doradcze, pracowników wsparcie typu outplacement'owego z uwzględnieniem zaangażowania partnerów i organizacji społeczeństwa obywatelskiego.

92 Diagnoza obszaru zdrowia w województwie podkarpackim- edycja 2020 przygotowana na potrzeby programowania środków europejskich w ramach RPO WP na 2021-2027

3. Interwencja będzie kontynuacją działań z perspektywy 2014-2020 i zmierzać będą do wzmocnienia konkurencyjności regionu poprzez podniesienie kwalifikacji i kompetencji podkarpackich pracodawców i pracowników, z wykorzystaniem usług rozwojowych, zgodnie ze zdiagnozowanymi ich potrzebami. Przyjęta forma oparta o Podmiotowy System Finansowania (PSF) pozwala na rozwijanie mechanizmów popytowych poprzez elastyczność i dostosowanie do aktualnych potrzeb szkolących się, wymusza odpowiednią jakość proponowanego wsparcia i eliminuje ewentualność nadużyć. Pomoc będzie mieć na celu m.in. poprawę jakości zarządzania, rozwój kwalifikacji i kompetencji pracowników, poprzez dostęp do szkoleń kierowanych do osób starszych, mające na celu zatrzymanie ich na rynku pracy oraz podniesieniu kompetencji, aktualizacji umiejętności, przekwalifikowaniu, wsparciu zarządzaniem strategicznym i zasobami ludzkimi, umożliwieniu przeprowadzania procesów restrukturyzacyjnych bądź zapobiegawczo, przeciw wystąpieniu sytuacjom kryzysowym.

   Wspierane działania zostały ocenione jako zgodne z zasadą „nie czyń znaczących szkód" (DNSH). Program został poddany strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko (SEA).

Rodzaje działań:

Aktywizacja zdrowotna pracowników

- działania z zakresu rehabilitacji medycznej ułatwiającej powroty do pracy, w tym również kształcenie / przekwalifikowanie / szkolenia specjalistyczne kadry,
- eliminowanie zdrowotnych czynników ryzyka w miejscu pracy, realizowane w ramach regionalnych programów zdrowotnych (RPZ) albo poza formułą RPZ (dostosowane do potrzeb konkretnych pracodawców i ich pracowników)uwzględniające ścieżkę powrotu do pracy,
- programy profilaktyczne chorób związanych z miejscem pracy, realizowane w ramach regionalnych programów zdrowotnych (RPZ), kierowane do osób zatrudnionych.

Wsparcie procesów adaptacyjnych i modernizacyjnych pracowników oraz przedsiębiorców

- adaptacja środowiska pracy do potrzeb różnych grup pracowników, w tym upowszechnianie zachowań proekologicznych np. poprzez:
  - audyt pracodawcy pod kątem wdrożenia elastycznego systemu pracy oraz wsparcie we wdrażaniu wyników audytu (brak możliwości finansowania działań związanych z rozwojem pracy zdalnej, które będą realizowane w KPO),
  - rozwój i adaptacja środowiska pracy w tym miejsc pracy chronionej, dostosowanie miejsc pracy do potrzeb osób starszych
- wsparcie wszystkich pracodawców i pracowników we wprowadzaniu elastycznych form zatrudnienia,

- wsparcie zrównoważonego pod względem płci uczestnictwa w rynku pracy i zwalczanie wszelkich form dyskryminacji, poprzez m.in.:
  - wsparcie przedsiębiorstw w rozwiązywaniu problemów związanych z segregacją płci i niwelowaniem różnic w wynagrodzeniu kobiet i mężczyzn,
  - wsparcie pracodawców w obszarze zarządzania wiekiem i kompetencjami pracowników, z uwzględnieniem preferencji w rozwoju talentów przywódczych kobiet,
  - tworzenie elastycznych ścieżek kariery, miejsc office sharing, ze szczególnymi preferencjami dla kobiet, osób młodych i starszych, z możliwością zaangażowania w tych obszarach organizacji społeczeństwa obywatelskiego i partnerów lokalnych,
  - organizacja działań promocyjnych i komunikacyjnych, warsztatów i szkoleń z zakresu niedyskryminacji i zarządzania różnorodnością dla pracodawców i pracowników,
  - wsparcie związane ze zwalczaniem wszelkich form dyskryminacji w miejscu pracy,
- wsparcie potencjału partnerów społecznych,
- wsparcie organizacji społeczeństwa obywatelskiego, m.in. poprzez działania:
  - na poziomie samych organizacji,
  - skierowane bezpośrednio do organizacji zapewniające lepszą wydolność materialną i finansową (usługi bezpośrednie lub szkolenia/doradztwo),
  - promujące budowanie relacji z innymi sektorami,
  - budujące refleksyjność działania sektora organizacji pozarządowych,
  - w zakresie konsolidacji i samowiedzy środowiska organizacji pozarządowych,
  - w zakresie aktywizmu obywatelskiego – podstawy działania sektora społeczeństwa obywatelskiego,
  - w zakresie wsparcia i rozwoju partycypacji i rzecznictwa,
  - w zakresie kształtowania i realizacji polityk publicznych,
  - w zakresie niezbędnego wsparcia technicznego i rozwoju instytucjonalnego (organizational development),
  - w zakresie podnoszenia jakości (w tym poprzez rozwój kompetencji kadr) i dostępności usług świadczonych przez organizacje pozarządowe w obszarze EFS+.

Pomimo zawarcia działań w zakresie budowy zdolności partnerów społeczeństwa obywatelskiego w celu d), zakres merytoryczny tych działań będzie szerszy i będzie mógł dotyczyć budowy zdolności partnerów społeczeństwa obywatelskiego w obszarach wszystkich celów szczegółowych EFS+.

- outplacement dla pracowników zagrożonych zwolnieniem, przewidzianych do zwolnienia lub zwolnionych z przyczyn niedotyczących pracownika oraz osób odchodzących z

rolnictwa, w tym poprzez m.in. współpracę z firmami poszukującymi pracowników ze spersonalizowanymi umiejętnościami lub możliwością przebranżowienia.

Rozwój kwalifikacji i kompetencji kadr

- usługi rozwojowe w PSF dla pracodawców i ich pracowników, pracowników oraz przedsiębiorstw społecznych za pośrednictwem BUR, w zakresie rozwoju kwalifikacji i kompetencji zawodowych pracowników zgodne z ich zidentyfikowanymi potrzebami, w tym m. in. poprzez:
  - ogólne i specjalistyczne szkolenia lub doradztwo związane ze szkoleniami m.in. dla kadr zarządzających i pracowników, podmiotów w zakresie zgodnym ze zdiagnozowanymi potrzebami i formie odpowiadającej możliwościom organizacyjno – technicznym podmiotu, w tym również wymagające aktualizowania kompetencji i uwzględniające transformację ekologiczną i cyfrową.

Brak możliwości finansowania pracodawców i pracowników, korzystających jednocześnie z analogicznego zakresu wsparcia realizowanego z poziomu krajowego.

Główne typy beneficjentów:

Aktywizacja zdrowotna pracowników

- wszystkie podmioty, z wyłączeniem osób fizycznych.

Wsparcie procesów adaptacyjnych i modernizacyjnych pracowników oraz przedsiębiorców

Rozwój kwalifikacji i kompetencji kadr

- wszystkie podmioty – z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych).

Oczekiwane rezultaty:

Efektem pomocy będzie utrzymanie mieszkańców regionu w zdrowiu, wydłużeniu okresu ich aktywności zawodowej, zwłaszcza u osób najbardziej narażonych na opuszczenie rynku pracy z powodu czynników zdrowotnych. Przeciwdziałanie negatywnym skutkom zmian gospodarczych w regionie i pomoc w przywróceniu do zatrudnienia osób, które w ich wyniku są zagrożone utratą pracy. Zapobieganiu dezaktywizacji zawodowej oraz podniesieniu kwalifikacji podkarpackich pracodawców i pracowników poprzez wsparcie w ramach usług rozwojowych, służących dostosowaniu do zachodzących zmian a także budowanie zdolności i potencjału partnerów społeczeństwa obywatelskiego w regionie.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Aktywizacja zdrowotna pracowników

- osoby pracujące i spełniające warunki uczestnictwa w danym programie

Wsparcie procesów adaptacyjnych i modernizacyjnych pracowników oraz przedsiębiorców

- pracodawcy z terenu województwa podkarpackiego,
- pracownicy (osoby fizyczne), w tym przede wszystkim: osoby starsze, kobiety, osoby odchodzące z rolnictwa, które podjęły zatrudnienie lub inną działalność pozarolniczą,

objętą obowiązkiem ubezpieczenia społecznego na podstawie ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych,
- osoby, które utraciły pracę z przyczyn niedotyczących pracownika,
- osoby przewidziane do zwolnienia lub zagrożone zwolnieniem z pracy, z przyczyn niedotyczących pracownika,
- instytucje dialogu społecznego, u których wśród zadań statutowych znajduje się realizacja zadań w zakresie promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej,
- instytucje partnerstwa lokalnego realizujące inicjatywy partnerów rynku pracy.
- partnerzy społeczni i organizacje społeczeństwa obywatelskiego,
- osoby dyskryminowane i narażone na dyskryminację.

Rozwój kwalifikacji i kompetencji kadr
- pracodawcy oraz pracownicy z terenu województwa podkarpackiego.

Działania mające na celu zapewnienie równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Zgodnie z art. 9 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych Programu ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania. Należy również zwrócić uwagę, że działania realizowane w ramach celów szczegółowych będą także zgodne z zapisami KPP i KPON. Działania realizowane w ramach celu szczegółowego przyczynią się do wdrożenia w praktyce funkcjonowania przedsiębiorstw obowiązków wynikających z Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/882 z 17 kwietnia 2019 r. w sprawie wymogów dostępności produktów i usług (EAA). Tym samym, wpłyną na poprawę dostępności produktów i usług oferowanych przez polskie przedsiębiorstwa dla osób o szczególnych potrzebach, w tym OzN. W odniesieniu do działań zmierzających do zapewnienia przestrzegania zasad na każdym etapie zarządzania i wdrażania, na etapie wyboru projektów zostaną zastosowane specjalne kryteria wyboru projektów, weryfikujące czy projekt/operacja jest zgodny z powyższymi zasadami. W przypadku zasady równości kobiet i mężczyzn będzie to weryfikacja w oparciu o tzw. standard minimum. W odniesieniu do zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla OzN, kryterium to będzie weryfikować czy planowany do realizacji projekt nie dyskryminuje nikogo ze względu na przesłanki wskazane w art. 9, jak również czy działania projektowe będą prowadzone zgodnie ze standardami dostępności. Na etapie projektu sposób realizacji tych zasad w praktyce będzie sprawdzany zarówno w procesie monitorowania jak również ewentualnej kontroli, czy ewaluacji.

Podstawowym trybem wyboru projektów do dofinansowania jest tryb konkurencyjny. Tryb niekonkurencyjny będzie mógł być zastosowany jedynie w sytuacjach przewidzianych w ustawie wdrożeniowej art. 44 ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027, Dz. U. poz. 1079.

Wskazanie konkretnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Działanie: Wsparcie procesów adaptacyjnych i modernizacyjnych pracowników oraz przedsiębiorców

Wsparcie będzie uwzględniało wydzielenie alokacji lub zapewnienie preferencji w kryteriach dedykowanych dla projektów i odbiorców, z obszarów strategicznej interwencji, w szczególności miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze i obszary zagrożone trwałą marginalizacją. Sprzyjać to będzie tworzeniu warunków do rozwoju przedsiębiorczości, zwłaszcza turystycznej istotnej dla terenów strategicznych: Programu Strategicznego „Błękitnego Sanu", Programu Strategicznego Rozwoju Bieszczad i Programu dla Rozwoju Roztocza i Inicjatywy Czwórmiasto.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

W ramach niniejszego celu szczegółowego realizowane będą projekty o wymiarze europejskim, w tym projekty międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe.

Ponadto, działania w cs d) będą komplementarne z Programem FERS, który zakłada realizację współpracy ponadnarodowej na poziomie krajowym. Instytucje regionalne, w tym instytucje zarządzające regionalnymi programami operacyjnymi, będą mogły aplikować o środki finansowe w FERS w charakterze beneficjenta. Możliwe będzie również rozszerzanie projektów standardowych, realizowanych w programach regionalnych, o komponent współpracy ponadnarodowej. W ramach celu szczegółowego, dla wybranych typów projektów, przewiduje się zastosowanie kryterium punktowego promującego przedsięwzięcia, które zakładają współpracę, w tym wymianę wiedzy i doświadczeń oraz konsultacje, z partnerami z innych Państw Członkowskich, kandydujących lub stowarzyszonych, jak również dla projektów, które będą miały pozytywny transgraniczny wpływ lub projektów komplementarnych do innych projektów realizowanych poza granicami Polski w UE, krajach kandydujących i stowarzyszonych. Ostateczna decyzja o typach projektów, dla których będzie zastosowane kryterium, zostanie podjęta przez Komitet Monitorujący FEP 2021-2027.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Ze względu na rodzaje działań oraz typy beneficjentów nie przewiduje się stosowania instrumentów finansowych w ramach celu szczegółowego (d). Działania realizowane w tym celu nie dotyczą projektów, które będą generowały dochody lub oszczędności. Ponadto charakteryzują się niską opłacalnością finansową a za ich realizacją przemawiają względy społeczne. W związku z tym jedyną formą wsparcia będą dotacje.

2.1.7.3.2 Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
7	4 (d)	EFS+	Słabiej rozwinięte	PLDCO07	Liczba pracodawców objętych wsparciem dotyczącym poprawy środowiska pracy	podmioty	0	481
7	4 (d)	EFS+	Słabiej rozwinięte	FEPP02	Liczba pracowników przedsiębiorstw oraz pozostałych podmiotów objętych usługą rozwojową	osoby	1 378	13 778

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii)) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
7	4 (d)	EFS+	Słabiej rozwinięte	PLDCR02	Liczba osób, które w wyniku realizacji wsparcia z zakresu outplacementu/po	osoby	1 241	2020	1 770	CST2021	

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
					prawy środowiska pracy podjęły pracę lub kontynuowały zatrudnienie						
7	4 (d)	EFS+	Słabiej rozwinięte	EECR03	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu	osoby	6 720	2021	11 711	CST2021	

2.1.7.3.3 Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	**EFS+**	**Słabiej rozwinięte**	**4 (d)**	142- Działania na rzecz promowania aktywności zawodowej kobiet oraz zmniejszania segregacji na rynku pracy ze względu na płeć	8 355 054
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (d)	146– Wsparcie na rzecz przystosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian	41 491 261
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (d)	147– Działania zachęcające do aktywnego starzenia się w dobrym zdrowiu	5 000 000

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (d)	Dotacja	54 846 315

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (d)	26 – Miasta, małe miasta i przedmieścia	13 711 579
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (d)	28 – Obszary wiejskie	13 711 579
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (d)	33- Brak ukierunkowania terytorialnego	27 423 157

Tabela 7: Wymiar 4 – tematy uzupełniające EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (d)	01–Przyczynianie się do ekologicznych umiejętności i zielonych miejsc pracy oraz zielonej gospodarki	12 116 000
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (d)	02 –Rozwój kompetencji cyfrowych i tworzenie miejsc pracy w sektorze cyfrowym	10 000 000
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (d)	07-Budowanie zdolności partnerów społecznych	947 019
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (d)	08- Budowanie zdolności organizacji społeczeństwa obywatelskiego	5 743 124

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci" w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (d)	01– Projekty ukierunkowane na kwestię równouprawnienia płci	10 000 000

7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (d)	02– Projekty uwzględniające kwestię równouprawnienia płci	44 846 315

2.1.7.4. Cel szczegółowy 4(e) (EFS+) poprawa jakości, poziomu włączenia społecznego i skuteczności systemów kształcenia i szkolenia oraz ich powiązania z rynkiem pracy – w tym przez walidację uczenia się pozaformalnego i nieformalnego, w celu wspierania nabywania kompetencji kluczowych, w tym umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, oraz przez wspieranie wprowadzania dualnych systemów szkolenia i przygotowania zawodowego

2.1.7.4.1 Interwencje w ramach funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.
Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Opis działań:

Planowane działania obejmują kompleksowe wsparcie z zakresu robotyki edukacyjnej polegające na wdrożeniu jednolitego programu nauczania robotyki i programowania robotów edukacyjnych w szkołach podstawowych województwa podkarpackiego (preferowane w klasach 4-6). Projektowana interwencja ma na celu wypracowanie otoczenia metodyczno-dydaktycznego, w tym m.in. poprzez wzrost kompetencji nauczycieli pozwalających na efektywną realizację nauczania informatyki w szkołach, którego znaczącym elementem jest robotyka i programowanie. Efektem projektu będzie wykształcenie u uczniów kompetencji pożądanych na rynku pracy tj. myślenia komputacyjnego i projektowego, umiejętność programowania i samodzielnego konstruowania/programowania robotów, przeszkolenie nauczycieli z zakresu nauczania robotyki i programowania. Wsparcie przyczyni się do polepszenia jakości edukacji oraz zwiększenia liczby dzieci objętych zajęciami z robotyki edukacyjnej i programowania oraz wdrożenia modelu STEAM – nauczania i uczenia się poprzez samodzielne myślenie i eksperymentowanie. Działania zaplanowane do realizacji w ramach projektu wpłyną na poprawę jakości świadczonych usług edukacyjnych oraz podniesienie kwalifikacji i kompetencji nauczycieli. Oczekiwanym efektem realizowanego wsparcia będzie wdrożenie zajęć robotyki i programowania robotów edukacyjnych jako stałego elementu do programu nauczania informatyki w szkołach podstawowych województwa podkarpackiego. Projektowana interwencja będzie miała charakter kompleksowy, skierowana będzie do wszystkich szkół podstawowych województwa podkarpackiego, ukierunkowana będzie na wsparcie zmian systemowych w zakresie zwiększenia jakości i efektywności systemu edukacji w obszarze kompetencji cyfrowych. Interwencja wspiera budowanie potencjalnych kadr, które będą gotowe na wyzwania cyfrowej transformacji i w przyszłości będą mogły skutecznie konkurować na regionalnym rynku pracy na którym szczególną rolę odgrywają przedsiębiorstwa z branży informatycznej, twórcy innowacyjnych aplikacji oraz firmy z branży telekomunikacyjnej (jedną z inteligentnych specjalizacji województwa podkarpackiego jest Informacja i telekomunikacja).
Interwencja jest komplementarna ze wsparciem zaplanowanym w ramach programów krajowych.

Wspierane działania zostały ocenione jako zgodne z zasadą „nie czyń znaczących szkód” (DNSH). Program został poddany strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko (SEA).

Rodzaje działań:

Kształtowanie kompetencji w zakresie robotyki i programowania

- szkolenie nauczycieli z zakresu nauczania robotyki i programowania
- zajęcia dla uczniów (również w formie zajęć dodatkowych realizowanych w szkole) a także warsztaty, obozy kształtujące umiejętności uczniów w zakresie robotyki i programowania
- merytoryczne i techniczne wsparcie nauczycieli i uczniów
- powołanie sieci wsparcia i współpracy nauczycieli zajmujących się robotyką
- organizacja wydarzeń, pikników naukowych promujących robotykę, naukę programowania, nauczanie STEAM, konkursów/zawodów dla uczniów z programowania i robotyki.

Główne typy beneficjentów:

- Samorząd województwa i jego jednostki organizacyjne/Organy prowadzące szkół i placówek systemu oświaty

Oczekiwane rezultaty:

Realizacja wsparcia przyczyni się do wprowadzenia zajęć programowania do programu nauczania informatyki w szkołach województwa podkarpackiego.

Główne grupy docelowe - *art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:*

- publiczne i niepubliczne szkoły lub placówki systemu oświaty
- uczniowie szkół lub placówek systemu oświaty
- nauczyciele i kadra pedagogiczna
- kadra zarządzająca szkołą/placówką systemu oświaty

Działania mające na celu zapewnienie równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Zgodnie z art. 9 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych Programu ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania. Działania realizowane w ramach celów szczegółowych będą także zgodne z zapisami KPP i KPON.

W odniesieniu do działań zmierzających do zapewnienia przestrzegania zasad na każdym etapie zarządzania i wdrażania, na etapie wyboru projektów zostaną zastosowane specjalne kryteria wyboru projektów, weryfikujące czy projekt/operacja jest zgodny z powyższymi zasadami. W przypadku zasady równości kobiet i mężczyzn będzie to weryfikacja w oparciu o tzw. standard minimum. W odniesieniu do zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, kryterium to będzie weryfikować czy planowany do realizacji projekt nie dyskryminuje nikogo ze względu na przesłanki wskazane w art. 9, jak również czy działania projektowe będą prowadzone zgodnie ze standardami dostępności. Na etapie projektu sposób realizacji tych zasad w praktyce będzie sprawdzany zarówno w procesie monitorowania jak również ewentualnej kontroli, czy ewaluacji. Podstawowym trybem wyboru projektów do dofinansowania jest tryb konkurencyjny. Tryb niekonkurencyjny będzie mógł być zastosowany jedynie w sytuacjach przewidzianych w ustawie wdrożeniowej art. 44 ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027, Dz. U. poz. 1079.

Wskazanie konkretnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:
Nie dotyczy.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:
W ramach niniejszego celu szczegółowego realizowane będą projekty o wymiarze europejskim, w tym projekty międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe.
Specyfika projektu mającego na celu wsparcie zmian systemowych w zakresie zwiększenia jakości i efektywności systemu edukacji w województwie podkarpackim stwarza możliwość wykorzystania międzyregionalnych oraz zagranicznych doświadczeń. Podczas planowania działań i rozwiązań dydaktycznych zastosowanych w projekcie planowane jest wykorzystanie doświadczeń i rozwiązań systemowych innych regionów lub krajów UE we wprowadzaniu robotyki edukacyjnej, nauki programowania oraz modelu nauczania STEAM w szkołach podstawowych. Projekt poprzez wymianę doświadczeń wspierał będzie współpracę transgraniczną z krajami obszaru objętego m. in. Strategią Morza Bałtyckiego. Projekt będzie kompatybilny również z Programem Erasmus + w dziedzinie edukacji szkolnej. Uczniowie i szkoły dzięki udziałowi w projekcie będą mogli uczestniczyć w międzynarodowej wymianie doświadczeń w obszarze robotyki edukacyjnej.
Projektodawca jako akredytowana jednostka programu Erasmus+ w sektorze edukacji szkolnej (w zakresie nauczania ogólnego), planuje przystąpienie w VIII 2022 r. do realizacji projektu w ramach Akcji 1 (KA121-SCH). Projekt ten przewiduje realizację mobilności międzynarodowych mających przyczynić się do podniesienia kompetencji kadry własnej PZPW zarówno w zakresie kompetencji językowych jak i zawodowych. Projekt dzięki

udziałowi pracowników dydaktycznych w szkoleniach metodycznych, obserwacjach typu job shadowing oraz wizytach studyjnych umożliwi wymianę doświadczeń w obszarze edukacji uczniów w szkołach podstawowych.
Ponadto, działania w cs e) będą komplementarne z Programem FERS, który zakłada realizację współpracy ponadnarodowej na poziomie krajowym.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:
Ze względu na rodzaje działań oraz typy beneficjentów nie przewiduje się stosowania instrumentów finansowych w ramach celu szczegółowego (e). Działania realizowane w tym celu nie dotyczą projektów, które będą generowały dochody lub oszczędności. Ponadto charakteryzują się niską opłacalnością finansową a za ich realizacją przemawiają względy społeczne. W związku z tym jedyną formą wsparcia będą dotacje.

2.1.7.4.2 Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
7	4 (e)	EFS+	Słabiej rozwinięte	PLECO01	Liczba podmiotów objętych wsparciem w celu zwiększenia jakości i efektywności systemu kształcenia i szkolenia	sztuki	64	635

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel końcowy (2029	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
7	4 (e)	EFS+	Słabiej rozwinięte	PLECR01	Liczba podmiotów, które podniosły jakość i efektywność oferowanych usług edukacyjnych	sztuki	491	2021	572	CST2021	

2.1.7.4.3 Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (e)	149 - Wsparcie na rzecz szkolnictwa podstawowego i średniego (z wyłączeniem infrastruktury)	25 000 000

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (e)	01 - Dotacja	25 000 000

Tabela 6 Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (e)	33 - brak ukierunkowania terytorialnego	25 000 000

Tabela 7 Wymiar 6 – tematy uzupełniające EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (e)	10 - Działania podejmowane w odpowiedzi na wyzwania wskazane w ramach semestru europejskiego	5 000 000

Tabela 8 Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci" w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (e)	02 - Projekty uwzględniające kwestię równouprawnienia płci	25 000 000

2.1.7.5. Cel szczegółowy 4(f) (EFS+) wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami

2.1.7.5.1 Interwencje w ramach funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.
Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Interwencje są komplementarne ze wsparciem zaplanowanym w ramach programów krajowych.

Opis działań:

1. Działania skoncentrowane zostaną na upowszechnianiu edukacji przedszkolnej m.in. na obszarach objętych najniższym wskaźnikiem skolaryzacji przedszkolnej poprzez skierowanie wsparcia na tworzenie miejsc przedszkolnych, w szczególności w gminach gdzie występuje największe zapotrzebowanie w tym zakresie. Działania obejmować będą także rozszerzenie oferty OWP o dodatkowe zajęcia rozwijające kompetencje i umiejętności dzieci w szczególności w zakresie dwujęzyczności oraz rozwoju kompetencji kluczowych, w tym przedsiębiorczości, a także preorientację zawodową dla dzieci w wieku przedszkolnym. Istotnym zadaniem będzie wsparcie działań umożliwiających prowadzenie skutecznej edukacji włączającej oraz jej upowszechnianie, w tym poprzez poprawę jakości kształcenia dzieci z niepełnosprawnościami (np. z wykorzystaniem Modelu dostępnej szkoły), podnoszenie kompetencji kadr pedagogicznych oraz zapewnienie usług asystenckich dla dzieci, jak też organizacja zajęć dodatkowych, specjalistycznych, wspierających, które rozwijają uzdolnienia u dzieci. Wsparcia wymagają również działania dotyczące doskonalenia zawodowego pracowników dydaktycznych i kadry zarządzającej OWP.
2. Wsparcie obejmuje przedsięwzięcia mające na celu nabywanie i podnoszenie kluczowych kompetencji uczniów, niezbędnych do poruszania się na rynku pracy. Interwencja uwzględnia zróżnicowane potrzeby uczniów, zgodne z ich indywidualnymi czy specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Wspierani będą m.in. uczniowie znajdujący się w niekorzystnej sytuacji materialnej, osiągający wysokie wyniki w nauce i/lub współzawodnictwie sportowym np. poprzez programy stypendialne. Ważnym zadaniem będzie wsparcie edukacji włączającej oraz jej upowszechnianie, a także poprawa jakości kształcenia osób z niepełnosprawnościami (np. z wykorzystaniem Modelu dostępnej szkoły), jak też podnoszenie kompetencji kadr pedagogicznych, doradców zawodowych, usługi

asystenckie dla uczniów, działania związane z bezpieczeństwem dzieci i młodzieży. Planowane są działania na rzecz wsparcia psychologiczno-pedagogicznego uczniów i nauczycieli, np. w formie szkoleń i materiałów, które pomogą nauczycielom oraz specjalistom szkolnym wspierać uczniów w radzeniu sobie w sytuacjach kryzysowych. Interwencja obejmuje wsparcie działań służących rozwojowi aktywności społecznej poprzez kształtowanie umiejętności i postaw uczniów przydatnych w życiu i przyszłej pracy zawodowej, a także działania na rzecz rozwoju czytelnictwa, ważne w kontekście zagrożeń spowodowanych długotrwałym spędzaniem czasu w sieci przez dzieci i młodzież.

3. W ramach działań prowadzone będą kompleksowe przedsięwzięcia skierowane zarówno na wsparcie rozwoju uczniów, jak też doskonalenie kompetencji kadr pedagogicznych, w tym nauczycieli zawodu i instruktorów praktycznej nauki zawodu i doradców zawodowych. Niezbędne jest włączenie pracodawców w proces kształcenia zawodowego oraz upowszechnianie kształcenia w miejscu pracy i praktycznego kształcenia zawodowego, uwzględniającego najnowsze trendy technologiczne. Szczególnym wsparciem należy objąć profile zawodowe w szkołach, kształcące specjalistów w deficytowych specjalizacjach. Wspierani będą m.in. uczniowie znajdujący się w niekorzystnej sytuacji materialnej, osiągający wysokie wyniki w nauce np. poprzez programy stypendialne. Wsparcie obejmuje działania umożliwiające prowadzenie edukacji włączającej oraz jej upowszechnianie, w tym poprzez poprawę warunków kształcenia osób z niepełnosprawnościami (np. z wykorzystaniem Modelu dostępnej szkoły), usługi asystenckie dla uczniów. Ważnym elementem kształcenia nauczycieli będą praktyki i staże. Planowane jest podjęcie działań na rzecz wsparcia psychologiczno-pedagogicznego uczniów i nauczycieli, np. w formie szkoleń i materiałów, które pomogą nauczycielom oraz specjalistom szkolnym wspierać uczniów w radzeniu sobie w sytuacjach kryzysowych. Interwencja obejmuje także wsparcie działań służących rozwojowi aktywności społecznej poprzez kształtowanie umiejętności i postaw uczniów przydatnych w życiu i przyszłej pracy zawodowej oraz działania na rzecz rozwoju czytelnictwa, ważne w kontekście zagrożeń spowodowanych długotrwałym spędzaniem czasu w sieci przez młodzież.

W ramach realizacji wszystkich działań w cs (f) promowane będą projekty realizowane w partnerstwie, w tym z organizacjami pozarządowymi np. partnerstwa szkół podstawowych miejskich i wiejskich, szkół zawodowych z uczelniami, szkół ogólnodostępnych ze szkołami specjalnymi. Zapewniona zostanie demarkacja ze wsparciem działań realizowanych w ramach RLKS.

Wspierane działania zostały ocenione jako zgodne z zasadą „nie czyń znaczących szkód” (DNSH). Program został poddany strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko (SEA).

Rodzaje działań:

Edukacja przedszkolna

- tworzenie nowych miejsc przedszkolnych i dostosowywanie istniejącej bazy lokalowej tylko tam, gdzie występują rzeczywiste deficyty i potrzeby, wydłużenie pracy OWP
- rozszerzenie oferty OWP o dodatkowe zajęcia
- wsparcie rozwoju kompetencji i umiejętności dzieci
- podnoszenie kwalifikacji lub kompetencji zawodowych kadry OWP
- zakup pomocy dydaktycznych
- preorientacja zawodowa dla dzieci
- wsparcie OWP w prowadzeniu skutecznej edukacji włączającej (z wykorzystaniem Modelu dostępnej szkoły)

Szkolnictwo ogólne i zawodowe

Kompleksowe programy rozwojowe, ukierunkowane na podniesienie jakości edukacji m.in. poprzez:

- przygotowanie założeń systemu nauczania i programów nauczania w zakresie dostosowania ich do wymagań rynku pracy poprzez m.in.:
  - współpracę z pracodawcami i otoczeniem społeczno-gospodarczym szkoły
  - szkolenia i kursy dla uczniów prowadzące m.in. do nabywania, potwierdzania kompetencji i kwalifikacji
  - staże i praktyki uczniowskie
- wsparcie szkoły w prowadzeniu skutecznej edukacji włączającej (z wykorzystaniem Modelu dostępnej szkoły)
- wsparcie uczniów w nabywaniu i rozwijaniu kompetencji kluczowych, społecznych i społeczno-emocjonalnych oraz zwiększaniu wiedzy na temat klimatu oraz wspieranie rozwoju umiejętności i kompetencji ekologicznych
- podnoszenie kwalifikacji/kompetencji zawodowych nauczycieli, pracowników dydaktycznych i kadry zarządzającej szkół, w tym z wykorzystaniem modelu szkoły ćwiczeń
- podnoszenie kwalifikacji lub kompetencji nauczycieli w zakresie kształcenia dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi
- innowacyjne rozwiązania programowe, organizacyjne i metodyczne oraz eksperymenty pedagogiczne
- wizyty studyjne dla uczniów i nauczycieli
- wsparcie psychologiczno-pedagogiczne uczniów i nauczycieli
- upowszechnienie korzystania z doradztwa zawodowego i edukacyjnego z uwzględnieniem perspektywy płci w wyborze zawodu, przeciwdziałania stereotypom związanym z płcią i wspierania promocji kierunków STEM, profesjonalizacja doradztwa m.in. poprzez współpracę z PSZ - projekt WUP,
- utworzenie systemu wyszukiwania i wspierania uczniów zdolnych oraz wsparcie m.in. uczniów znajdujących się w niekorzystnej sytuacji materialnej, osiągających wysokie

wyniki w nauce i/lub współzawodnictwie sportowym np. poprzez programy stypendialne - projekty UMWP,
- włączenie rodziców w działalność szkoły,
- wdrażanie programów dotyczących przeciwdziałania zjawiskom patologicznym w szkole, w tym wsparcie psychologiczne i pedagogiczne dla dyskryminowanych uczniów oraz rodziców/opiekunów prawnych.

Główne typy beneficjentów:
- Organy prowadzące przedszkola, a także inne formy wychowania przedszkolnego oraz wszystkie podmioty w tym osoby fizyczne które w ramach prowadzonej działalności gospodarczej posiadają odpowiedni kod PKD
- Samorząd województwa i jego jednostki organizacyjne/Organy prowadzące szkół i placówek systemu oświaty/ Wojewódzki Urząd Pracy

Oczekiwane rezultaty:
Zmniejszenie dysproporcji w dostępie do edukacji przedszkolnej. Rozwój kompetencji kluczowych i społeczno-emocjonalnych uczniów. Podniesienie kwalifikacji uczniów, podniesienie jakości świadczonych usług przez szkoły, przygotowanie wykwalifikowanych pracowników, rozwój współpracy szkół i placówek kształcenia zawodowego z otoczeniem społeczno-gospodarczym.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów
- Edukacja przedszkolna dzieci w wieku przedszkolnym
- nowo utworzone i istniejące OWP
- pracownicy dydaktyczni zatrudnieni w OWP
- rodzice i prawni opiekunowie dzieci w wieku przedszkolnym
- kadra zarządzająca OWP

- Szkolnictwo ogólne i zawodowe publiczne i niepubliczne szkoły lub placówki systemu oświaty
- placówki kształcenia ustawicznego lub centra kształcenia zawodowego
- uczniowie i słuchacze szkół lub placówek systemu oświaty
- nauczyciele, kadra pedagogiczna, kadra zarządzająca szkołą/placówką systemu oświaty
- instruktorzy praktycznej nauki zawodu, doradcy edukacyjno-zawodowi, nauczyciele wyznaczeni do realizacji zadań z zakresu doradztwa zawodowego, kandydaci na nauczycieli praktycznej nauki zawodu
- rodzice i prawni opiekunowie uczniów
- otoczenie społeczno-gospodarcze szkół

Działania mające na celu zapewnienie równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Zgodnie z art. 9 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych Programu ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania. Działania realizowane w ramach celów szczegółowych będą także zgodne z zapisami KPP i KPON. W odniesieniu do działań zmierzających do zapewnienia przestrzegania zasad na każdym etapie zarządzania i wdrażania, na etapie wyboru projektów zostaną zastosowane specjalne kryteria wyboru projektów, weryfikujące czy projekt/operacja jest zgodny z powyższymi zasadami. W przypadku zasady równości kobiet i mężczyzn będzie to weryfikacja w oparciu o tzw. standard minimum. W odniesieniu do zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, kryterium to będzie weryfikować czy planowany do realizacji projekt nie dyskryminuje nikogo ze względu na przesłanki wskazane w art. 9, jak również czy działania projektowe będą prowadzone zgodnie ze standardami dostępności. Na etapie projektu sposób realizacji tych zasad w praktyce będzie sprawdzany zarówno w procesie monitorowania jak również ewentualnej kontroli, czy ewaluacji. Podstawowym trybem wyboru projektów do dofinansowania jest tryb konkurencyjny. Tryb niekonkurencyjny będzie mógł być zastosowany jedynie w sytuacjach przewidzianych w ustawie wdrożeniowej art. 44 ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027 (Dz. U. poz. 1079).

Wskazanie konkretnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Zapewnienie wsparcia przy uwzględnieniu wydzielonej alokacji lub preferencji w kryteriach dla projektów z zakresu opieki przedszkolnej dla dzieci, kształcenia ogólnego i zawodowego, istotnych dla obszarów strategicznej interwencji (OSI), zwłaszcza obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją i miast średnich tracących funkcje społeczno gospodarcze, a także innych obszarów wymagających dodatkowego wsparcia, jak objęte: Programem Strategicznego Rozwoju Bieszczad, Programem Strategicznym „Błękitny San”, Programem dla Rozwoju Roztocza i Inicjatywą Czwórmiasta.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

W ramach niniejszego celu szczegółowego realizowane będą projekty o wymiarze europejskim, w tym projekty międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe poprzez np.

wymianę doświadczeń pomiędzy szkołami zawodowymi, dalsze dostosowywanie zmian szkół zawodowych do zmian na rynku pracy. Na poziomie krajowym będzie się to odbywało poprzez zacieśnianie współpracy szkół z przedsiębiorcami i organizacjami przedsiębiorców. Szkoły mogą także w tym zakresie korzystać z wymiany doświadczeń z partnerami z innych krajów.
Ponadto, działania w cs f) będą komplementarne z Programem FERS, który zakłada realizację współpracy ponadnarodowej na poziomie krajowym. Instytucje regionalne, w tym instytucje zarządzające regionalnymi programami operacyjnymi, będą mogły aplikować o środki finansowe w FERS w charakterze beneficjenta. Możliwe będzie również rozszerzanie projektów standardowych, realizowanych w programach regionalnych, o komponent współpracy ponadnarodowej.
W ramach celu szczegółowego, dla wybranych typów projektów, przewiduje się zastosowanie kryterium punktowego promującego przedsięwzięcia, które zakładają współpracę, w tym wymianę wiedzy i doświadczeń oraz konsultacje, z partnerami z innych Państw Członkowskich, kandydujących lub stowarzyszonych, jak również dla projektów, które będą miały pozytywny transgraniczny wpływ lub projektów komplementarnych do innych projektów realizowanych poza granicami Polski w UE, krajach kandydujących i stowarzyszonych. Ostateczna decyzja o typach projektów, dla których będzie zastosowane kryterium, zostanie podjęta przez Komitet Monitorujący FEP 2021-2027.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Ze względu na rodzaje działań oraz typy beneficjentów nie przewiduje się stosowania instrumentów finansowych w ramach celu szczegółowego (f). Działania realizowane w tym celu nie dotyczą projektów, które będą generowały dochody lub oszczędności. Ponadto charakteryzują się niską opłacalnością finansową a za ich realizacją przemawiają względy społeczne. W związku z tym jedyną formą wsparcia będą dotacje.

2.1.7.5.2 Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
7	4 (f)	EFS+	Słabiej rozwinięte	PLFCO02	Liczba dofinansowanych miejsc wychowania przedszkolnego	sztuki	299	880
7	4 (f)	EFS+	Słabiej rozwinięte	PLFCO03	Liczba uczniów szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie ogólne objętych wsparciem	osoby	4 627	46 267
7	4 (f)	EFS+	Słabiej rozwinięte	PLFCO04	Liczba uczniów i słuchaczy szkół i placówek kształcenia zawodowego objętych wsparciem	osoby	1 274	17 368
7	4 (f)	EFS+	Słabiej rozwinięte	PLEFCO05	Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego uczestniczących w stażach uczniowskich	osoby	0	12 552
7	4 (f)	EFS+	Słabiej rozwinięte	PLFCO07	Liczba szkół i placówek systemu oświaty objętych wsparciem	podmioty	58	582

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
7	4 (f)	EFS+	Słabiej rozwinięte	PLFCR01	Liczba uczniów, którzy nabyli kwalifikacje po opuszczeniu programu	osoby	68 458	2021	44 021	CST2021	

2.1.7.5.3 Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela nr 4 Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (f)	148 - Wsparcie na rzecz wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem (z wyłączeniem infrastruktury)	16 410 994
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (f)	149 - Wsparcie na rzecz szkolnictwa podstawowego i średniego (z wyłączeniem infrastruktury)	58 438 190

Tabela 5 Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (f)	01 - Dotacja	74 849 184

Tabela 6 Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (f)	26 - Miasta, małe miasta i przedmieścia	18 712 296
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (f)	28 - Obszary wiejskie	18 712 296
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (f)	33 - brak ukierunkowania terytorialnego	37 424 592

Tabela 7 Wymiar 4 – tematy uzupełniające EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (f)	09 – Nie dotyczy	64 849 184
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (f)	06 – Zwalczanie ubóstwa dzieci	10 000 000

Tabela 8 Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci" w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (f)	02 - Projekty uwzględniające kwestię równouprawnienia płci	74 849 184

2.1.7.6. Cel szczegółowy 4(g) (EFS+) wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej

2.1.7.6.1 Interwencje w ramach funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Opis działania:

Zgodnie ze Strategią rozwoju województwa Podkarpackie 2030 kompetencje i kwalifikacje osób dorosłych stanowią o jakości kapitału ludzkiego w regionie. Zachodzące zmiany, w tym szybkie tempo rozwoju, postęp technologiczny, wzrost mobilności, powodują reorganizację systemu uczenia poprzez kreowanie różnych form edukacyjnych, realizowanie procesu w różnych miejscach i przez całe życie. Celem kształcenia ustawicznego jest dążenie do zrównoważonego rozwoju gospodarczo-społecznego i wzmocnienie społeczeństwa obywatelskiego. Dla upowszechniania w społeczeństwie postawy uczenia się przez całe życie ogromne znaczenie ma powszechny dostęp do wyczerpujących i wiarygodnych informacji o istniejących możliwościach korzystania z oferty edukacyjnej oraz zdobywania kwalifikacji[93]. Kształcenie ustawiczne rozumiane jest jako proces stałego odnawiania, rozwijania i doskonalenia kwalifikacji osobistych zarówno zawodowych, jak i ogólnych. Województwo podkarpackie należy do grupy województw o niskim odsetku osób uczestniczących w kształceniu lub szkoleniu. Zgodnie z Diagnozą społeczno-gospodarczą województwa podkarpackiego konieczne jest zwiększenie udziału mieszkańców w kształceniu ustawicznym. Na podstawie wyników badania „Potencjał kadrowy podkarpackiego rynku pracy" w 2017 r. z jakiejkolwiek formy dokształcania lub podnoszenia kwalifikacji skorzystało zaledwie 17% dorosłych mieszkańców województwa. Ponad 1/3 mieszkańców zadeklarowała, że nie ma żadnych informacji na temat możliwości dokształcania w regionie. Brak dostępu do informacji na ten temat deklarują najczęściej osoby bierne zawodowo. Dla osób posiadających wiedzę o dostępnych usługach kształcenia najczęstszym źródłem informacji są reklamy zamieszczane w prasie, radio, telewizji itp., a także zasoby Internetu (na obydwa źródła wskazuje 1/3 respondentów). Wśród mieszkańców regionu kwalifikacyjne kursy zawodowe to rozwiązanie, o którym słyszała duża część mieszkańców (62,7%) Podkarpacia, o możliwości dokształcania osób pracujących ze środków Funduszu pracy słyszał tylko co trzeci mieszkaniec, o Krajowym Funduszu Szkoleniowym – 16,7% mieszkańców, a o Bazie Usług Rozwojowych zaledwie 8,2%

[93] Zintegrowana strategia umiejętności (część szczegółowa) (s. 51)

mieszkańców. Znajomość wszystkich czterech form jest najczęstsza wśród osób posiadających zatrudnienie. Z uwagi na powyższe niezbędna jest kontynuacja działań opartych m.in. o Podmiotowy System Finansowania (PSF) (podejście popytowe). W ramach tego systemu osoby dorosłe, które samodzielnie chcą podnosić swoje kwalifikacje uzyskają lepszy dostęp do edukacji oraz zdobędą formalne potwierdzenie efektów uczenia się uzyskanych w drodze nieformalnej i pozaformalnej.
Wspierane działania zostały ocenione jako zgodne z zasadą „nie czyń znaczących szkód" (DNSH). Program został poddany strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko (SEA).

Rodzaje działań:

Wsparcie osób dorosłych w zdobywaniu i uzupełnianiu kwalifikacji i kompetencji

- usługi rozwojowe, w tym w zakresie kompetencji cyfrowych, w ramach PSF dla osób dorosłych, które z własnej inicjatywy chcą podnieść swoje umiejętności/ kompetencje lub nabyć kwalifikacje (w tym włączone do ZRK) w tym wsparcie dla osób z najtrudniejszych grup docelowych - za pośrednictwem BUR poprzez m.in.:
  - kwalifikacyjne kursy zawodowe,
  - kursy umiejętności zawodowych,
  - inne kursy niż ww., umożliwiające uzyskiwanie i uzupełnianie wiedzy, umiejętności i kwalifikacji zawodowych, w tym ich odnawianie, jeżeli jest to wymagane właściwymi przepisami,
  - walidację i certyfikację kwalifikacji i kompetencji, w tym ich odnawianie, jeżeli jest to wymagane właściwymi przepisami,
  - promowanie form kształcenia ustawicznego.

Główne typy beneficjentów:

- wszystkie podmioty – z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych)

Oczekiwane rezultaty:

Zwiększenie udziału osób dorosłych w kształceniu i podnoszeniu kwalifikacji, kompetencji i umiejętności

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

- osoby dorosłe zainteresowane z własnej inicjatywy zdobyciem, uzupełnieniem lub podnoszeniem kwalifikacji zawodowych i kompetencji, w szczególności osoby w niekorzystnej sytuacji

Działania mające na celu zapewnienie równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Zgodnie z art. 9 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych Programu ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania. Działania realizowane w ramach celów będą także zgodne z zapisami KPP i KPON. W odniesieniu do działań zmierzających do zapewnienia przestrzegania zasad na każdym etapie zarządzania i wdrażania, na etapie wyboru projektów zostaną zastosowane specjalne kryteria wyboru projektów. W przypadku zasady równości kobiet i mężczyzn będzie to weryfikacja w oparciu o tzw. standard minimum. W odniesieniu do zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności, kryterium to będzie weryfikować czy planowany do realizacji projekt nie dyskryminuje 133 nikogo ze względu na przesłanki wskazane w art. 9, jak również czy działania projektowe będą prowadzone zgodnie ze standardami dostępności. Na etapie projektu sposób realizacji tych zasad w praktyce będzie sprawdzany zarówno w procesie monitorowania jak również ewentualnej kontroli, czy ewaluacji. Podstawowym trybem wyboru projektów do dofinansowania jest tryb konkurencyjny. Tryb niekonkurencyjny będzie mógł być zastosowany jedynie w sytuacjach przewidzianych w ustawie wdrożeniowej art. 44 ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027 (Dz. U. poz. 1079).

Wskazanie konkretnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Nie dotyczy

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

W ramach niniejszego celu szczegółowego realizowane będą projekty o wymiarze europejskim, w tym projekty międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe.
Ze względu na to, iż założenia FEP są powiązane także z celami Europejskiego obszaru Edukacji, w odniesieniu do którego Erasmus+ jest głównym narzędziem wdrażania, a także na cele, wśród których znajduje się poprawa ścieżek umiejętności (Upskilling Pathways) dla osób dorosłych, szeroko rozumiany wymiar współpracy międzyregionalnej, transgranicznej i transnarodowej będzie wyrażony poprzez możliwość skorzystania z doświadczeń innych krajów w zakresie wykorzystywanych narzędzi czy metod promocji.
Ponadto, działania cs g) będą komplementarne z Programem FERS, który zakłada realizację współpracy ponadnarodowej na poziomie krajowym. Instytucje regionalne, w tym instytucje zarządzające regionalnymi programami operacyjnymi, będą mogły aplikować o środki finansowe w FERS w charakterze beneficjenta. Możliwe będzie również rozszerzanie

projektów standardowych, realizowanych w programach regionalnych, o komponent współpracy ponadnarodowej.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:
Ze względu na rodzaje działań oraz typy beneficjentów nie przewiduje się stosowania instrumentów finansowych w ramach celu szczegółowego (g). Działania realizowane w tym celu nie dotyczą projektów, które będą generowały dochody lub oszczędności. Ponadto charakteryzują się niską opłacalnością finansową a za ich realizacją przemawiają względy społeczne. W związku z tym jedyną formą wsparcia będą dotacje.

2.1.7.6.2 Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
7	4 (g)	EFS+	Słabiej rozwinięte	PLGCO01	Liczba osób dorosłych objętych usługami rozwojowymi	osoby	3 213	64 256

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
7	4 (g)	EFS+	Słabiej rozwinięte	EECR03	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu	osoby	25 161	2021	54 618	CST2021	

2.1.7.6.3 Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela nr 4 Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (g)	151 - Wsparcie na rzecz kształcenia dorosłych (z wyłączeniem infrastruktury)	69 826 026

Tabela nr 5 Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (g)	01 - Dotacja	69 826 026

Tabela nr 6 Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (g)	33 - brak ukierunkowania terytorialnego	69 826 026

Tabela nr 7 Wymiar 4 – tematy uzupełniające EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (g)	09 - nie dotyczy	69 826 026

Tabela nr 8 Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci" w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (g)	02 - Projekty uwzględniające kwestię równouprawnienia płci	69 826 026

2.1.7.7. Cel szczegółowy 4(h) (EFS+) wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji

2.1.7.7.1 Interwencje w ramach funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.
Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Opis działań:

1. Zaplanowane działania koncentrować się będą na realizacji programów aktywizacji społeczno-zawodowej osób dotkniętych i zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym ukierunkowane na rozwój osobisty i wzmocnienie postawy aktywnej, kreowanie przedsięwzięć integrujących środowiska lokalne. Szczególny nacisk zostanie położony na działania doskonalące zdobywanie umiejętności życiowych i społecznych oraz w zakresie podnoszenia kwalifikacji zawodowych i ich lepszego dopasowania do potrzeb rynku pracy. Wykorzystywane będą przy tym instrumenty aktywizacji edukacyjnej, zawodowej, społecznej i zdrowotnej, w tym w głównej mierze usł. aktywizacji społeczno-zawodowej, w szczególności prowadzone przez podmioty reintegracyjne tj. CIS, KIS, WTZ, ZAZ. Dla zwiększenia skuteczności interwencji przewiduje się możliwość wspierania całych rodzin i ich otoczenia doświadczających trudności ekonomicznych i społecznych, borykających się z: niepełnosprawnością, ubóstwem, biernością zawodową, bezrobociem, alkoholizmem itp. Ponadto, interwencja przyczyni się do zwiększenia liczby i polepszy jakość usług oferowanych przez podmioty użyteczności publicznej oraz pobudzi rozwój społeczności lokalnych. Wsparcie w ramach WTZ i ZAZ może być zapewnione przez ograniczony czas dla konkretnego uczestnika (1-2 lata). Warunkiem wsparcia w ramach WTZ jest zaoferowanie uczestnikom realnej ścieżki dojścia do ZAZ (lub innej formy zatrudnienia). Wsparcie w ramach ZAZ jest możliwe pod warunkiem, że 5% uczestników ZAZ wejdzie na otwarty rynek pracy/zarejestruje się w urzędzie pracy.
   Ponadto zaplanowano wsparcie dla biernych zawodowo oraz dla społeczności marginalizowanych w zakresie aktywizacji społecznej oraz przygotowania odpowiednich warunków do życia i zatrudnienia.
2. Warto podkreślić rosnącą liczbę podmiotów ekonomii społecznej (PES) w regionie i ich potencjał w zatrudnianiu os. zagrożonych wykluczeniem społecznym. ES stanowi ważny element w rozwiązywaniu problemów wykluczenia społecznego, jak również rynku pracy. Zaplanowane wsparcie będzie miało wpływ na jakość miejsc pracy w PES (wynagrodzenie, trwałość i komfort pracy). ES ma znaczenie w pracy z osobami w szczególnie trudnej sytuacji, także jako dostawca usług/towarów podnoszących jakość życia lokalnych wspólnot. Stąd działania wspierające PES do realizacji usług społecznych

ważnych dla lokalnych społeczności. PES są ważnymi dostawcami lokalnych usług społecznych. Wymaga wsparcia wykorzystanie potencjału PES, ponieważ występują deficyty w zakresie zarządzania tymi podmiotami polegających na promowaniu przedsiębiorczości społecznej w biznesie oraz wśród jst, budowanie świadomości wśród przedsiębiorstw społecznych o potrzebie rozwoju, tj. brak kompetencji branżowych pracowników PES oraz niska skala współpracy między podmiotami ekonomii społecznej, a przedsiębiorstwami rynkowymi i jednostkami samorządu terytorialnego. Kondycja wielu istniejących PES jest słaba i zatrudnienie w nich nie gwarantuje trwałego wyjścia z wykluczenia społecznego.

Wspierane działania zostały ocenione jako zgodne z zasadą „nie czyń znaczących szkód" (DNSH). Program został poddany strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko (SEA).

Przykładowe rodzaje działań:

Aktywna integracja

- kompleksowe programy aktywizacji społeczno-zawodowej dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym m.in. OzN realizowane w podmiotach reintegracji społecznej i zawodowej,
- kompleksowe programy aktywnej integracji dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym wykorzystujące instrumenty aktywizacji społecznej, zawodowej, edukacyjnej i zdrowotnej, w szczególności usługi reintegracji i rehabilitacji społeczno-zawodowej,
- aktywizacja osób biernych zawodowo,
- kompleksowa aktywizacja społeczna, zawodowa, edukacyjna i zdrowotna społeczności marginalizowanych tj. Romowie.

Ekonomia społeczna

- wsparcie na utworzenie nowych miejsc pracy w PS oraz utrzymanie miejsc pracy w PS oferujących stabilne zatrudnienie m.in. poprzez bezzwrotne wsparcie finansowe, usługi animacyjne i inkubacyjne, które będą realizowane w systemie popytowym wykonanej usługi,
- usługi wsparcia dla rozwoju ekonomii społecznej dla PES i PS, w tym wsparcie realizacji indywidualnego procesu reintegracji w PS,
- usługi wspierające rozwój PES/PS poprzez podnoszenie potencjału, kwalifikacji i doświadczenia zawodowego pracowników PES/ PS w ramach procesów biznesowych lub reintegracyjnych realizowane w szczególności za pośrednictwem BUR.

Główne typy beneficjentów:

Aktywna integracja

- jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne, związki, porozumienia i stowarzyszenia, w tym: ROPS, PUP województwa podkarpackiego,
- podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie działające w obszarze pomocy społecznej lub aktywizacji społeczno-zawodowej,
- jednostki reintegracyjne realizujące usługi reintegracji społecznej i zawodowej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym,
- inne podmioty – z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych) działające w obszarze pomocy społecznej lub aktywizacji społeczno – zawodowej, w tym: OHP[94],
- partnerstwa publiczno–społeczne.

Ekonomia społeczna

- akredytowane podmioty świadczące usługi na rzecz podmiotów ekonomii społecznej – OWES.

Oczekiwane rezultaty:

Realizacja działań przyczyni się do zwiększenia dostępu do zindywidualizowanych programów aktywizacji społeczno-zawodowej dla os. zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz spowoduje wzrost współczynnika aktywności zawodowej i zwiększenie szans na podjęcie pracy przez osoby z grupy znajdującej się w trudnej sytuacji na rynku pracy tj. OzN w wieku produkcyjnym, osób biernych zawodowo poprzez korygowanie deficytów wynikających z szeregu barier ograniczających aktywność społeczną i zawodową. Działania przyczynią się do zwiększenia dostępności do usług dla PES, pozytywnie wpłynie na popyt na pracę w PES, będzie sprzyjać tworzeniu nowych miejsc pracy PS, a tym samym ograniczy ryzyko wykluczenia społ. i ubóstwa.

Główne grupy docelowe – *art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów*

Aktywna integracja

- osoby zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym m.in. OzN (z wyłączeniem osób odbywających karę pozbawienia wolności),
- osoby bierne zawodowo (w ramach projektów skierowanych do tej grupy),
- członkowie społeczności marginalizowanych tj. Romowie,
- otoczenie osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem oraz w/w (w zakresie jaki jest niezbędny dla udzielanego wsparcia).

Ekonomia społeczna

[94] Ochotnicze Hufce Pracy (OHP) - państwowa jednostka budżetowa nadzorowana przez Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej.

- osoby zagrożone wykluczeniem społecznym zgodnie z definicją ustawy o ekonomii społecznej,
- osoby fizyczne planujące założenie PES/PS lub podjęcie pracy w PS,
- podmioty ekonomii społecznej i ich zrzeszenia oraz pracownicy,
- osoby prawne planujące założenie PES/PS,
- jednostki reintegracyjne realizujące usługi reintegracji społecznej i zawodowej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym.

Działania mające na celu zapewnienie równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – *art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+*

Zgodnie z art. 9 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów istnieje obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na gruncie polskim ww. artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w celu szczegółowym Programu ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania. Działania realizowane w ramach celu szczegółowego będą także zgodne z zapisami KPP oraz KPON. W odniesieniu do działań zmierzających do zapewnienia przestrzegania zasad na każdym etapie wdrażania, na etapie wyboru projektów zostaną zastosowane specjalne kryteria wyboru projektów. W przypadku zasady równości kobiet i mężczyzn będzie to weryfikacja w oparciu o tzw. standard minimum. W odniesieniu do zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności, kryterium to będzie weryfikować czy planowany do realizacji projekt nie dyskryminuje nikogo ze względu na przesłanki wskazane w art. 9, a także czy działania projektowe będą prowadzone zgodnie ze standardami dostępności. Na etapie projektu sposób realizacji tych zasad w praktyce będzie sprawdzany zarówno w procesie monitorowania jak również ewentualnej kontroli, czy ewaluacji.

Podstawowym trybem wyboru projektów do dofinansowania jest tryb konkurencyjny. Tryb niekonkurencyjny będzie mógł być zastosowany jedynie w sytuacjach przewidzianych w ustawie wdrożeniowej art. 44 ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027, Dz. U. poz. 1079.

Wskazanie konkretnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – *art. 22 ust. 3 lit. d) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:*

Nie dotyczy.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – *art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:*

Woj. podkarpackie objęte jest programami współpracy terytorialnej m.in. Interreg Europa na lata 2014-2020 na rzecz PS. W perspektywie 2014-2020 skupiano się na budowaniu potencjału w regionie i tworzeniu regionalnych sieci współpracy. Najważniejsze było budowanie i wzmacnianie podmiotów, instytucji i kadry ROPS. Priorytetem było wyrównanie różnic pomiędzy woj. podk. a innymi regionami Polski. Dostrzega się potrzebę podejmowania wspólnych działań z partnerami z innych woj. np. z innymi ROPS, co będzie kontynuacją i rozwinięciem działań zainicjowanych w obecnie realizowanych projektach. Planuje się umożliwienie realizacji projektów z partnerami z regionów przygranicznych. Istnieje potencjał do wspólnych działań z regionami/podmiotami publicznymi ze Słowacji w zakresie ES, a także partnerami z Niemiec, Holandii i Danii dotyczących rozwiązań na rzecz os. starszych, potrzebujących wsparcia i OzN. Zapewniona zostanie, w zależności od potrzeb, komplementarność między programami m.in Interreg Europa 2021-2027, Interreg Central Europa 2021-2027 oraz komplementarność z FERS, który zakłada realizację współpracy ponadnarodowej na poziomie krajowym i instytucje regionalne, w tym IZ, będą mogły aplikować o środki finansowe w FERS w charakterze beneficjenta. Możliwe będzie również rozszerzanie projektów standardowych, realizowanych w programach reg., o komponent współpracy ponadnarodowej. Specyfika wsparcia stwarza możliwości wykorzystania międzyregionalnych oraz zagranicznych doświadczeń. W ramach celu, dla wybranych typów projektów, przewiduje się zastosowanie specjalnych preferencji / kryteria premiujące punktowe uwzględniające aspekt międzyregionalny, transgraniczny i transnarodowy lub promujące przedsięwzięcia, które zakładają współpracę, w tym wymianę wiedzy i doświadczeń oraz konsultacje, z partnerami z innych Państw Członkowskich, kandydujących lub stowarzyszonych, jak również dla projektów, które będą miały pozytywny transgraniczny wpływ lub projektów komplementarnych do innych projektów realizowanych poza granicami Polski w UE, krajach kandydujących i stowarzyszonych. Ostateczna decyzja o typach projektów, dla których będzie zastosowane kryterium, zostanie podjęta przez KM FEP 2021-2027.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – *art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:*
Ze względu na rodzaje działań oraz główne typy beneficjentów nie przewiduje się stosowania instrumentów finansowych w ramach celu szczegółowego (h). Cel obejmuje różnorodne działania, tj. m.in. aktywizację społeczno-zawodową osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym OzN oraz wspieranie integracji społeczno-ekonomicznej społeczności marginalizowanych. Stosowanie instrumentów finansowych w tej dziedzinie na szczeblu regionalnym nie znajduje jednak uzasadnienia, przede wszystkim w świetle rozstrzygnięć linii demarkacyjnej. Ponadto, zaplanowane działania nie dotyczą projektów, które będą generowały dochody lub oszczędności oraz charakteryzują się niską opłacalnością finansową a za ich realizacją przemawiają względy społeczne. W rezultacie jedyną realizowaną formą wsparcia w tym celu będzie dotacja.

2.1.7.7.2 Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
7	4 (h)	EFS+	Słabiej rozwinięte	EECO02+04	Liczba osób niezatrudnionych objętych wsparciem w programie	osoby	235	3 918
7	4 (h)	EFS+	Słabiej rozwinięte	PLHCO01	Liczba podmiotów ekonomii społecznej objętych wsparciem	podmioty	83	831

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii)) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
7	4 (h)	EFS+	Słabiej rozwinięte	EECR03	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu	osoby	2 431	2021	1 371	CST2021	
7	4 (h)	EFS+	Słabiej rozwinięte	PLHCR01	Liczba miejsc pracy	sztuki	1 791	2021	940	CST2021	

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
					utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych						

2.1.7.7.3 Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii)) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4 Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (h)	138 – Wsparcie na rzecz ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych	23 000 000
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (h)	153 – Metody integracji z rynkiem pracy oraz powrotu na rynek pracy osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji	39 045 829

Tabela 5 Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (h)	01 – Dotacja	62 045 829

Tabela 6 Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (h)	33 – Brak ukierunkowania terytorialnego	62 045 829

Tabela nr 7 Wymiar 4 – tematy uzupełniające EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (h)	09 – Nie dotyczy	62 045 829

Tabela nr 8 Wymiar 7– wymiar „Równouprawnienie płci" w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (h)	02 – Projekty uwzględniające kwestię równouprawnienia płci	62 045 829

2.1.7.8. Cel szczegółowy 4(i) (EFS+) wspieranie integracji społeczno-gospodarczej obywateli państw trzecich, w tym migrantów

2.1.7.8.1 Interwencje w ramach funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.
Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Opis działań:

Istotną kwestię w zakresie obszaru włączenia społecznego stanowi integracja społeczno-gospodarcza obywateli państw trzecich legalnie przebywających na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i ich otoczenia, dlatego w ramach środków EFS+ przewidziano kompleksowe wsparcie zmierzające do skutecznej i trwałej integracji społecznej i zawodowej w/w osób w województwie podkarpackim.
Z raportu badania działalności Ośrodków Pomocy Społecznej w województwie podkarpackim wynika, że najczęściej wskazywanymi problemami w/w grupy są: trudności w dostępie do świadczeń zdrowotnych (problemy z ubezpieczeniem zdrowotnym) (65%), nieuregulowany status prawny (50%), trudności adaptacyjne, niezdolność do odnalezienia się w nowym miejscu (50%).[95] Celem zaplanowanych działań związanych z procesem integracji jest doprowadzenie do możliwie największej samodzielności w życiu wśród polskiego społeczeństwa. Samodzielność cudzoziemca obniża koszty związane z jego pobytem na terytorium kraju, stanowi też warunek konieczny dla jego przystosowania. Tak pojęta integracja obejmuje zarówno działania adresowane do obywateli państw trzecich, jak i wobec jego społecznego otoczenia. Programy integracyjne powinny zatem obejmować m.in. intensywne zajęcia językowe, szkolenia zawodowe czy z zakresu wartości i kultury polskiej, zajęcia z umiejętności samodzielnego radzenia sobie w życiu społecznym w Polsce czy dostarczanie praktycznych informacji dotyczących różnych aspektów życia w kraju przebywania lub zaplanowanego osiedlenia.
Ponadto, w związku z wystąpieniem skutków kryzysu wywołanego konfliktem zbrojnym na terytorium Ukrainy w 2022 r., wyzwaniem dla regionu jest nadal udzielenie adekwatnego i skutecznego wsparcie skierowanego dla przybywających osób.
Planowane działania wpisują się w katalog narzędzi możliwych do wykorzystania na rzecz integracji migrantów z państw trzecich na okres programowania 2021-2027, będą zgodne z komunikatem KE w zakresie Planu działania na rzecz integracji i włączenia społecznego na lata 2021–2027 oraz innymi krajowymi dokumentami dotyczącymi integracji migrantów np. „Integracja cudzoziemców w Polsce – wymiar lokalny” (opracowanie 2020 MRiPS) czy

[95] Czynniki warunkujące efektywność działań ośrodków pomocy społecznej województwa podkarpackiego (raport z badania 2021) WUP w Rzeszowie (str. 25) https://wuprzeszow.praca.gov.pl/-/15637356-czynniki-warunkujace-efektywnosc-dzialan-osrodkow-pomocy-spolecznej-wojewodztwa-podkarpackiego

Rekomendacje MFiPR Aktywna polityka rynku pracy w programach regionalnych na lata 2021 - 2027.
Działania na rzecz integracji społeczno-gospodarczej obywateli państw trzecich będą komplementarne ze środkami z programu krajowego Fundusz Azylu, Migracji i Integracji stanowiąc uzupełnienie i wzmocnienie skali oddziaływania planowanych interwencji do realizacji w ramach FAMI.
Zapewniona zostanie demarkacja z działaniami przewidzianymi w ramach FERS.
Wspierane działania zostały ocenione jako zgodne z zasadą „nie czyń znaczących szkód" (DNSH). Program został poddany strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko (SEA).

Przykładowe rodzaje działań:

Integracja społeczno-gospodarcza obywateli państw trzecich, w tym migrantów

- wsparcie dotyczące doradztwa dla obywateli państw trzecich poprzez działania zmierzające do lepszego wykorzystania struktur publicznych służb zatrudnienia i innych instytucji i organizacji z regionu oraz wsparcie związane z aktywnymi instrumentami rynku pracy działających na rzecz cudzoziemców,
- wsparcie wzmacniające pozycję obywateli państw trzecich w ich relacji z pracodawcami i pośrednikami, zwiększające ich bezpieczeństwo, chroniące przed nadużyciami związanymi z pracą i pozwalające na znalezienie wsparcia w przypadku doświadczenia nadużycia lub wyzysku ze strony pracodawcy lub pośredników,
- działania szkoleniowe oraz działania ukierunkowane na kształcenie obywateli państw trzecich,
- działania szkoleniowe i doradcze dla osób pracujących z cudzoziemcami w celu wzmocnienia procesu integracji na rynku pracy oraz pracodawców zainteresowanych zatrudnieniem obywateli państw trzecich,
- wsparcie w zakresie nostryfikacji dyplomów i potwierdzenia kwalifikacji i umiejętności,
- badania, ekspertyzy oraz opracowanie strategii identyfikacji potrzeb zgłaszanych przez pracodawców, z uwzględnieniem uwarunkowań regionalnych rynków pracy w kontekście problemów migracyjnych,
- budowanie potencjału instytucjonalnego i wzmacnianie współpracy międzyinstytucjonalnej na rzecz integracji obywateli państw trzecich, np. kontynuacja Centrum Integracji Cudzoziemców.

Główne typy beneficjentów:

- jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne, związki, porozumienia i stowarzyszenia, w tym WUP, ROPS,
- podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie działające w obszarze pomocy społecznej lub aktywizacji społeczno-zawodowej,

- publiczne służby zatrudnienia w rozumieniu ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
- partnerstwa publiczno – społeczne.

Oczekiwane rezultaty:
Realizacja działań przyczyni się do zwiększenia dostępu do usług aktywnej integracji społeczno-gospodarczej w wymiarze społecznym i zawodowym obywateli z państw trzecich oraz ich otoczenia. Przewiduje się zwiększenie szans na rynku pracy co doprowadzi do wzrostu aktywności zawodowej i przyczyni się do zmniejszenia skutków ubóstwa.

Główne grupy docelowe – *art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:*
- obywatele państw trzecich, w tym imigranci zarobkowi spoza UE i osoby objęte ochroną międzynarodową lub ochroną czasową,
- otoczenie w/w osób (w zakresie jaki jest niezbędny dla udzielanego wsparcia),
- pracodawcy zainteresowani zatrudnieniem obywateli państw trzecich.

Działania mające na celu zapewnienie równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – *art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:*
Zgodnie z art. 9 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w celu szczegółowym Programu ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania.
Działania realizowane w ramach celu będą także zgodne z zapisami KPP i KPON. W odniesieniu do działań zmierzających do zapewnienia przestrzegania zasad na każdym etapie zarządzania i wdrażania, na etapie wyboru projektów zostaną zastosowane specjalne kryteria wyboru projektów, weryfikujące czy projekt/operacja jest zgodny z powyższymi zasadami.
W przypadku zasady równości kobiet i mężczyzn będzie to weryfikacja w oparciu o tzw. standard minimum. W odniesieniu do zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, kryterium to będzie weryfikować czy planowany do realizacji projekt nie dyskryminuje nikogo ze względu na przesłanki wskazane w art. 9, jak również czy działania projektowe będą prowadzone zgodnie ze standardami dostępności. Na etapie projektu sposób realizacji tych zasad w praktyce będzie sprawdzany zarówno w procesie monitorowania jak również ewentualnej kontroli, czy ewaluacji.
Podstawowym trybem wyboru projektów do dofinansowania jest tryb konkurencyjny. Tryb niekonkurencyjny będzie mógł być zastosowany jedynie w sytuacjach przewidzianych w ustawie wdrożeniowej art. 44 ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań

finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027, Dz. U. poz. 1079.

Wskazanie konkretnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – *art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:*
Nie dotyczy.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – *art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:*
Województwo podkarpackie objęte jest programami współpracy terytorialnej m.in. Interreg Europa na lata 2014-2020.
Dostrzega się potrzebę podejmowania wspólnych działań z partnerami z innych województw.
Planuje się umożliwienie realizacji projektów z partnerami z regionów przygranicznych.
Zapewniona zostanie, w zależności od potrzeb, komplementarność między programami m.in Interreg Europa 2021-2027, Interreg Next Polska-Ukraina 2021-2022.
Specyfika wsparcia stwarza możliwości wykorzystania międzyregionalnych oraz zagranicznych doświadczeń.
W ramach celu, dla wybranych typów projektów, przewiduje się zastosowanie kryterium punktowego promującego przedsięwzięcia, które zakładają współpracę, w tym wymianę wiedzy i doświadczeń oraz konsultacje, z partnerami z innych Państw Członkowskich, kandydujących lub stowarzyszonych, jak również dla projektów, które będą miały pozytywny transgraniczny wpływ lub projektów komplementarnych do innych projektów realizowanych poza granicami Polski w UE, krajach kandydujących i stowarzyszonych. Ostateczna decyzja o typach projektów, dla których będzie zastosowane kryterium, zostanie podjęta przez KM FEP 2021-2027.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – *art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:*
Ze względu na rodzaje działań oraz główne typy beneficjentów nie przewiduje się stosowania instrumentów finansowych w ramach celu szczegółowego (i). Stosowanie instrumentów finansowych w tej dziedzinie na szczeblu regionalnym nie znajduje jednak uzasadnienia, przede wszystkim w świetle rozstrzygnięć linii demarkacyjnej. Ponadto, zaplanowane działania nie dotyczą projektów, które będą generowały dochody lub oszczędności oraz charakteryzują się niską opłacalnością finansową a za ich realizacją przemawiają względy społeczne. W rezultacie jedyną realizowaną formą wsparcia w tym celu będzie dotacja.

2.1.7.8.2 Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
7	4 (i)	EFS+	Słabiej rozwinięte	EECO13	Liczba osób z krajów trzecich objętych wsparciem w programie	osoby	235	4 692

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii)) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
7	4 (i)	EFS+	Słabiej rozwinięte	EECR03	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu	osoby	0	2021	469	CST2021	

2.1.7.8.3 Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4 Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (i)	157 – Działania na rzecz integracji społecznej obywateli państw trzecich	14 647 107

Tabela 5 Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (i)	01 – Dotacja	14 647 107

Tabela 6 Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (i)	33 – Brak ukierunkowania terytorialnego	14 647 107

Tabela 7 Wymiar 4 – tematy uzupełniające EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (i)	10 – Działania podejmowane w odpowiedzi na wyzwania wskazane w ramach semestru europejskiego	14 647 107

Tabela 8 Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci" w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (i)	02 – Projekty uwzględniające kwestię równouprawnienia płci	14 647 107

2.1.7.9. Cel szczegółowy 4(k) (EFS+) zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej

2.1.7.9.1 Interwencje w ramach funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.
Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Opis działań:

Wsparcie zostanie ukierunkowane na zwiększenie dostępu do usług dla os. wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu z uwzględnieniem procesu DI polegającym na zwiększeniu dostępności usług świadczonych w społeczności lokalnej oraz podniesieniu ich jakości. Zaplanowane interwencje zapewnią odbiorcom możliwość niezależnego życia i włączenia społecznego zgodnie z artykułem 19 KPON, Komentarzem ogólnym nr 5 KPON. Na potrzebę dalszego wspierania tworzenia miejsc w ośrodkach wsparcia wskazuje znaczny odsetek os. biernych zawodowo z powodu opieki nad osobami potrzebującymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, stąd niewielka liczba os. oczekujących na miejsce nie powinna hamować tworzenia nowych miejsc dziennej opieki, których dostępność może wspierać aktywizację zawodową os. biernych zawodowo, którzy właśnie ze względu na opiekę nad członkami rodzin potrzebującymi pomocy nie mogą podjąć pracy zawodowej.
Sukcesywnie wzrasta liczba usług asystenckich (od 2017 r. do 2019 r. w realizowanych projektach RPO 2014-2020 liczba os. nimi objętymi w/w usługami zwiększyła się o 382% -17 w 2017 r., 24 w 2018 r., 82 w 2019 r.), ale w 2020 r. znacznie się zmniejszyła i wyniosła jedynie 20 os., co mogło być spowodowane sytuacją związaną z COVID-19. Z kolei liczba w/w usł. realizowanych w regionie w latach 2017-2019 przez organizacje pozarządowe zwiększyła się o 220%. Zwiększająca się liczba realizowanych w/w usł. świadczy o rosnącym zapotrzebowaniu na tę formę wsparcia. Jest to jedno z wyzwań, stąd umożliwienie jak największej liczbie OzN dostępu do pomocy asystenta osobistego przy wykonywaniu codziennych czynności i podejmowaniu aktywności społecznej, przyczyni się do przeciwdziałania dyskryminacji i wykluczeniu społecznemu.
Planowane jest tworzenie sieci wsparcia dla seniorów tj. podejmowania działań na rzecz samopomocy czy angażowania ich w udzielanie pomocy innym, aby jak najdłuższej mogli pozostawać w swoim środowisku.

Istotnym elementem DI jest wsparcie mieszkalnictwa, w tym tworzenie mieszkań treningowych i wspomaganych(w tym zapewnienie usług, które będą w nich świadczone) oraz wsparcie procesu usamodzielniania.
Kluczowym dla zapewnienia rozwoju i integracji usług społ. przy jednoczesnej DI systemu wsparcia wydaje się szybkie wykreowanie systemu spójnej koordynacji o charakterze lokalnym obejmującej działania pomocy społecznej, ochrony zdrowia i innych obszarów, w ramach których realizowane są usługi społ. W związku z tym zwiększenie dostępu do usług społ. będzie realizowane dzięki możliwości tworzenia i rozwoju usług dostarczanych przez CUS.
W zakresie usług zdrowotnych przewiduje się programy profilaktyczne w ramach RPZ w odpowiedzi na choroby, które stanowią istotny problem w regionie (na podstawie map potrzeb zdrowotnych), a także wsparcie procesu DI usług medycznych świadczonych w społeczności lokalnej m.in. usługi opieki długoterminowej, DDOM, hospicyjnej, paliatywnej, poprawy zdrowia psychicznego dorosłych (zgodnie z warunkami określonymi w UP). Rozwój usług w sferze opieki zdrowotnej nad osobami potrzebującymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu będzie istotnie przyczyniać się do przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu w/w os. oraz ich rodzin. Ważnym elementem będzie wdrażanie wypracowanych na poziomie krajowym standardów dostępności w podmiotach leczniczych w uzupełnieniu do działań w zakresie dostępności finansowanych z EFRR.
W celu uzupełnienia opisanych działań przewidziano także wsparcie szkoleniowe kandydatów i personelu na potrzeby świadczenia usł. w społeczności lokalnej.
Szczegóły interwencji będą sprecyzowane w Podkarpackim Planie Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji, za który odpowiada ROPS zgodnie ze Strategią rozwoju usług społecznych, polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.).
Zapewniona zostanie demarkacja z działaniami przewidzianymi w ramach Priorytetu 8 w cs (k) dotyczących RLKS.
Wspierane działania zostały ocenione jako zgodne z zasadą „nie czyń znaczących szkód” (DNSH). Program został poddany strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko (SEA).

Przykładowe rodzaje działań:

Usługi społeczne i zdrowotne świadczone w społeczności lokalnej

- kompleksowe działania na rzecz osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu oraz z niepełnosprawnościami, w tym wsparcie działań zapobiegających umieszczaniu w placówkach całodobowych poprzez zwiększenie dostępu do usług społecznych i zdrowotnych świadczonych w społeczności lokalnej, w tym w szczególności rozwój usług opiekuńczych, specjalistycznych usług opiekuńczych, rozwój usług asystenckich, wsparcie, w tym wytchnieniowe, opiekunów faktycznych (nieformalnych) osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu w zakresie niezbędnym do opieki nad w/w osobą itp.,
- wsparcie procesu deinstytucjonalizacji placówek całodobowych polegające na rozwoju nierezydencjalnych i nieizolowanych form wsparcia dziennego, środowiskowego, wsparcia

wytchnieniowego, wspomagania w domu oraz tworzeniu partnerstw z innymi dostawcami usług w celu DI,
- wsparcie w zakresie tworzenia i funkcjonowania mieszkań treningowych i wspomaganych lub rozwój mieszkalnictwa adoptowalnego, działania w zakresie poprawy warunków mieszkaniowych oraz inne rozwiązania łączące wsparcie społeczne i mieszkaniowe,
- wsparcie procesu usamodzielniania osób przebywających i opuszczających placówki całodobowe,
- wsparcie w zakresie tworzenia wypożyczalni sprzętu wspomagającego, pielęgnacyjnego i rehabilitacyjnego wraz z doradztwem i treningami w zakresie obsługi w warunkach domowych,
- wsparcie osób starszych poprzez działania na rzecz zwiększenia ich zaangażowania w życie społeczności lokalnych,
- wsparcie w zakresie tworzenia centrów usług społecznych i rozwój dostarczanych przez nie usług,
- inne działania wspierające proces deinstytucjonalizacji usług w obszarze włączenia społecznego,
- podnoszenie kompetencji i kwalifikacji kandydatów oraz personelu niezbędnego do realizacji projektu w zakresie świadczenia wysokiej jakości usług społecznych w środowisku lokalnym[96],
- wsparcie procesu deinstytucjonalizacji opieki medycznej poprzez rozwój usług świadczonych w społeczności lokalnej m.in. w zakresie opieki długoterminowej, DDOM, hospicyjnej, paliatywnej, poprawy zdrowia psychicznego dorosłych (z wyłączeniem kosztów leczenia i zabiegów medycznych innych niż na potrzeby diagnostyki[97]),
- podnoszenie kompetencji i kwalifikacji kandydatów oraz personelu niezbędnego do realizacji projektu w zakresie świadczenia usług opieki długoterminowej w środowisku lokalnym[98].

Główne typy beneficjentów:
- jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne, związki, porozumienia i stowarzyszenia, w tym ROPS,
- podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie działające w obszarze pomocy społecznej lub na rzecz OzN,
- podmioty działające w publicznym i niepublicznym systemie ochrony zdrowia,
- partnerstwa publiczno – społeczne.

Oczekiwane rezultaty:

[96] Wyłącznie jako element uzupełniający wsparcia głównego realizowanego w projektach.
[97] Wyjątki zgodnie z UP.
[98] Wyłącznie jako element uzupełniający wsparcia głównego realizowanego w projektach.

Realizacja działań przyczyni się do zwiększenia dostępności i zwiększenia liczby osób korzystających z usług społecznych oraz wzrost jakości systemu zdrowia publicznego świadczonych w społeczności lokalnej dzięki wspartemu procesowi DI.

Główne grupy docelowe – *art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:*

- osoby potrzebujące wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, osoby starsze, OzN oraz opiekunowie faktyczni w/w osób,
- osoby dorosłe z problemami zdrowia psychicznego,
- otoczenie w/w osób (w zakresie jaki jest niezbędny dla udzielanego wsparcia),
- kandydaci oraz personel niezbędny do realizacji projektu w zakresie świadczenia wysokiej jakości usług społecznych w środowisku lokalnym, w tym szczególnie pracowników pomocy społecznej,
- kandydaci oraz personel niezbędny do realizacji projektu w zakresie świadczenia usług opieki długoterminowej w środowisku lokalnym,
- personel niezbędny do realizacji programów profilaktycznych,
- personel podmiotów leczniczych w zakresie wdrażania standardów dostępności.

Działania mające na celu zapewnienie równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – *art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:*

Zgodnie z art. 9 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w celu szczegółowym Programu ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania.

Działania realizowane w ramach celu będą także zgodne z zapisami KPP i KPON.

W odniesieniu do działań zmierzających do zapewnienia przestrzegania zasad na każdym etapie zarządzania i wdrażania, na etapie wyboru projektów zostaną zastosowane specjalne kryteria wyboru projektów, weryfikujące czy projekt/operacja jest zgodny z powyższymi zasadami. W przypadku zasady równości kobiet i mężczyzn będzie to weryfikacja w oparciu o tzw. standard minimum. W odniesieniu do zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, kryterium to będzie weryfikować czy planowany do realizacji projekt nie dyskryminuje nikogo ze względu na przesłanki wskazane w art. 9, jak również czy działania projektowe będą prowadzone zgodnie ze standardami dostępności. Na etapie projektu sposób realizacji tych zasad w praktyce będzie sprawdzany zarówno w procesie monitorowania jak również ewentualnej kontroli, czy ewaluacji.

Podstawowym trybem wyboru projektów do dofinansowania jest tryb konkurencyjny. Tryb niekonkurencyjny będzie mógł być zastosowany jedynie w sytuacjach przewidzianych w ustawie wdrożeniowej art. 44 ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań

finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027, Dz. U. poz. 1079.

Wskazanie konkretnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – *art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:*
Nie dotyczy.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:
Województwo podkarpackie objęte jest programami współpracy terytorialnej m.in. Interreg Europa na lata 2014-2020. W perspektywie 2014-2020 skupiano się na budowaniu potencjału w regionie i tworzeniu regionalnych sieci współpracy. Dostrzega się potrzebę podejmowania wspólnych działań z partnerami z innych województw. Planuje się umożliwienie realizacji projektów z partnerami z regionów przygranicznych.
Zapewniona zostanie, w zależności od potrzeb, komplementarność między programami m.in Interreg Europa 2021-2027, Interreg Central Europa 2021-2027 oraz komplementarność z FERS, który zakłada realizację współpracy ponadnarodowej na poziomie krajowym i instytucje regionalne, w tym IZ, będą mogły aplikować o środki finansowe w FERS w charakterze beneficjenta. Możliwe będzie również rozszerzanie projektów standardowych, realizowanych w programach regionalnych, o komponent współpracy ponadnarodowej.
Krajowa współpraca międzyregionalna będzie dotyczyła zmian w polityce społecznej, jakie są obecnie realizowane w Polsce, a w szczególności DI usług społecznych i tworzenia Centrów Usług Społecznych.
W ramach celu szczegółowego, dla wybranych typów projektów, przewiduje się zastosowanie kryterium punktowego promującego przedsięwzięcia, które zakładają współpracę, w tym wymianę wiedzy i doświadczeń oraz konsultacje, z partnerami z innych Państw Członkowskich, kandydujących lub stowarzyszonych, jak również dla projektów, które będą miały pozytywny transgraniczny wpływ lub projektów komplementarnych do innych projektów realizowanych poza granicami Polski w UE, krajach kandydujących i stowarzyszonych. Ostateczna decyzja o typach projektów, dla których będzie zastosowane kryterium, zostanie podjęta przez KM FEP 2021-2027.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – *art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:*
Ze względu na rodzaje działań oraz główne typy beneficjentów nie przewiduje się stosowania instrumentów finansowych w ramach celu szczegółowego (k). Obszar realizuje ważne cele społeczne oraz zdrowotne, w szczególności ukierunkowane na DI i został zaplanowany, aby trafić do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, natomiast wyzwania z zakresu obszaru ochrony zdrowia jako zadania o charakterze publicznym, a także w kontekście pojawiających się zagrożeń i kryzysów, muszą być traktowane priorytetowo oraz być

finansowane w formie dotacji. Stosowanie instrumentów finansowych w tej dziedzinie na szczeblu regionalnym nie znajduje jednak uzasadnienia, przede wszystkim w świetle rozstrzygnięć linii demarkacyjnej. Ponadto, zaplanowane działania nie dotyczą projektów, które będą generowały dochody lub oszczędności oraz charakteryzują się niską opłacalnością finansową a za ich realizacją przemawiają względy społeczne. W rezultacie jedyną realizowaną formą wsparcia w tym celu będzie dotacja.

2.1.7.9.2 Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
7	4 (k)	EFS+	Słabiej rozwinięte	PLKLCO02	Liczba osób objętych usługami świadczonymi w społeczności lokalnej w programie	osoby	1 038	16 059

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii)) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
7	4 (k)	EFS+	Słabiej rozwinięte	PLKLCR02	Liczba utworzonych miejsc świadczenia usług w społeczności lokalnej	sztuki	1 109	2021	1 130	CST2021	

2.1.7.9.3 Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4 Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (k)	158 – Działania w celu zwiększenia równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości trwałych i przystępnych cenowo usług	69 782 234
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (k)	160 – Działania na rzecz poprawy dostępności, efektywności i odporności systemów opieki zdrowotnej (z wyłączeniem infrastruktury)	10 335 243
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (k)	161 – Działania na rzecz poprawy dostępu do opieki długoterminowej (z wyłączeniem infrastruktury)	22 186 873

Tabela 5 Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (k)	01 – Dotacja	102 304 350

Tabela 6 Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (k)	33 – Brak ukierunkowania terytorialnego	102 304 350

Tabela 7 Wymiar 4 – tematy uzupełniające EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (k)	10 – Działania podejmowane w odpowiedzi na wyzwania wskazane w ramach semestru europejskiego	102 304 350

Tabela 8 Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (k)	02 – Projekty uwzględniające kwestię równouprawnienia płci	102 304 350

2.1.7.10. Cel szczegółowy 4(l) (EFS+) wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci

2.1.7.10.1 Interwencje w ramach funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.
Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Opis działań:

Interwencja zostanie skoncentrowana na działaniach odpowiadających na potrzeby szczególnie osób najbardziej zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, potrzebujących i wymagających szczególnego wsparcia, dzieci, młodzieży i rodzin w zakresie zwiększenia dostępu do usł. Wsparcie otrzymają osoby będące w najtrudniejszej sytuacji życiowej w zakresie aktywizacji społecznej celem przywrócenia im zdolności do funkcjonowania w życiu społecznym lub możliwości zatrudnienia.
Zaplanowano realizację usług wsparcia dla dzieci, młodzieży i rodzin zmagających się z trudnościami w rozwoju i samodzielnym wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych (m.in. pomoc os. dotkniętym problemem przemocy, przeżywającym kryzysy). Raport z badania działalności OPS w reg. wskazuje na powszechność występowania problemu przemocy psychicznej, fizycznej, rzadziej ekonomicznej czy seksualnej (w odniesieniu do dorosłych, jak i do dzieci). Istotnym problemem jest także niechęć do ujawniania informacji o występujących nadużyciach, zwłaszcza seksualnych co uniemożliwia udzielenie adekwatnej pomocy lub podjęcie działań prewencyjnych oraz fakt wspólnego zamieszkiwania ze sprawcą i brak możliwości odseparowania sprawcy od ofiar przemocy[99].
Planowane jest wsparcie dla dzieci i młodzieży przebywających w różnego rodzaju placówkach, a także wsparcie rozwoju rodzinnych form pieczy zastępczej jako elementu procesu DI usług lub elementu kompleksowego procesu aktywnej integracji rodzin.
W celu wzmocnienia procesu DI wsparcie będzie kierowane także do takich rodzin, w których istnieje szansa na uniknięcie skierowania dzieci pod opiekę rodzin zastępczych (tj. biologicznych przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych) i ich powrót do domu. Wspierani będą również kandydaci na rodziny zastępcze oraz osoby obecnie pełniące rolę rodzin zastępczych oraz personel i opiekunowie zajmujący się dziećmi przebywającymi w pieczy. Przewidziano interwencje dot. usamodzielniania os. opuszczających pieczę zastępczą oraz różnego rodzaju ośrodki wychowawcze i zakłady poprawcze, której cel można zrealizować m.in. poprzez mieszkalnictwo wspomagane, gdzie podopieczni pod okiem specjalistów zdobędą

[99] Czynniki warunkujące efektywność działań ośrodków pomocy społecznej województwa podkarpackiego (raport z badania 2021) WUP w Rzeszowie https://wuprzeszow.praca.gov.pl/-/15637356-czynniki-warunkujace-efektywnosc-dzialan-osrodkow-pomocy-spolecznej-wojewodztwa-podkarpackiego

umiejętności przygotowujące lub wspomagające ich do samodzielnego życia i funkcjonowania.
Realizowane będzie wsparcie odpowiadające na problemy związane z uzależnieniem, które często wpływają na wiele sfer życia, zarówno osób uzależnionych, jak i najbliższego otoczenia. Kierunek ten wyznacza SRW 2030 jako podjęcie działań dot. zapobiegania demoralizacji dzieci i młodzieży poprzez realizację programów z zakresu m.in. profilaktyki uzależnień oraz przeciwdziałania przemocy i agresji. Identyfikując negatywne skutki palenia tytoniu, przyjmowania narkotyków, uzależnień behawioralnych czy picia alkoholu (tj. nieuleczalny, niegenetyczny zespół chorobowy - Alkoholowy Zespół Płodowy (FAS) lub Spektrum Płodowych Zaburzeń Alkoholowych (FASD), które negatywnie odbija się zarówno na zdrowiu fizycznym, ale również psychicznym zaplanowano interwencje w powyższym obszarze.
Istotnym elementem DI w ramach interwencji jest również tworzenie mieszkań treningowych i wspomaganych dedykowanych os. potrzebującym wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, które oddają ideę niezależnego mieszkańca dzięki wsparciu i stymulacji przez personel terapeutyczny. Przewidziano także możliwość wsparcia szkoleniowego personelu na potrzeby świadczenia usł. w społeczności lokalnej w celu uzupełnienia opisanych działań.
Szczegóły interwencji będą sprecyzowane w Podkarpackim Planie Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji, za który odpowiada ROPS zgodnie ze Strategią rozwoju usług społecznych, polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.).
Zapewniona zostanie demarkacja z działaniami przewidzianymi w ramach Priorytetu 8 w cs (I) dotyczących RLKS.
Wspierane działania zostały ocenione jako zgodne z zasadą „nie czyń znaczących szkód" (DNSH). Program został poddany strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko (SEA).

Przykładowe rodzaje działań:
Integracja społeczna

- działania dla dzieci i młodzieży wymagających wsparcia, przebywających w rodzinach oraz różnego rodzaju placówkach całodobowych m.in. ośrodkach wychowawczych, zakładach poprawczych itp.[100],
- wsparcie rodzin wychowujących dzieci, w tym rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze lub doświadczających kryzysu oraz otoczenia ww. osób / rodzin (w zakresie jaki jest niezbędny dla udzielanego wsparcia),
- wsparcie procesu deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej oraz innych całodobowych instytucji opieki, w których przebywają dzieci i młodzież m.in. poprzez promowanie idei rodzicielstwa zastępczego, usługi wsparcia dla osób i rodzin zastępczych oraz kandydatów, tworzenie rodzinnych form opieki zastępczej,
- upowszechnienie idei rodzicielstwa adopcyjnego, wsparcie kandydatów na rodziców adopcyjnych, wsparcie preadopcyjne i postadopcyjne,

[100] Usługi wsparcia będą realizowane w sposób zapewniający, że instytucje nie będą wspierane.

- kompleksowe wsparcie osób usamodzielnianych i opuszczających pieczę zastępczą lub inne instytucje opieki całodobowej,
- wsparcie tworzenia i funkcjonowania mieszkań treningowych i wspomaganych oraz innych rozwiązań łączących wsparcie społeczne i mieszkaniowe (wsparcie na rzecz osób usamodzielnianych i rodzin),
- wsparcie dla osób w sytuacjach kryzysowych poprzez dostęp do usług interwencji kryzysowej,
- usługi w zakresie przeciwdziałania przemocy, w tym przemocy domowej,
- stworzenie i wsparcie punktów poradnictwa specjalistycznego[101] dotyczących m.in. diagnostyki[102] dzieci i młodzieży dot. m.in. FAS/FASD, spektrum autyzmu,
- usługi w zakresie profilaktyki uzależnień, w tym przeciwdziałanie uzależnieniom behawioralnym, od alkoholu i od substancji psychoaktywnych oraz działania na rzecz rozwiązywania problemów uzależnień,
- kompleksowe usługi dla osób w kryzysie bezdomności i zagrożonych wykluczeniem mieszkaniowym, w tym usługi środowiskowe i wsparcie mieszkaniowe (m.in. przez wdrażanie modelu „najpierw mieszkanie" i in.),
- podnoszenie kompetencji i kwalifikacji kandydatów oraz personelu niezbędnego do realizacji projektu w zakresie świadczenia wysokiej jakości usługi społecznych na poziomie lokalnym, w tym szkolenia na rzecz dzieci, młodzieży i rodziny oraz pieczy zastępczej[103].

Główne typy beneficjentów:
- jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne, związki, porozumienia i stowarzyszenia, w tym: ROPS,
- podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie działające w obszarze pomocy społecznej,
- podmioty działające w publicznym i niepublicznym systemie ochrony zdrowia,
- partnerstwa publiczno – społeczne.

Oczekiwane rezultaty:
Zaplanowane działania przyczynią się do zwiększenia dostępności do usług społecznych świadczonych w społeczności lokalnej oraz wzmocni wsparcie procesu DI, a także przyczynią się do wypracowania instrumentów motywujących do wdrażania programów aktywizacji społecznej i zawodowej, a także rozwijania różnych form wsparcia mieszkaniowego.

[101] Brak finansowania tworzenia instytucji.
[102] Brak finansowania działań medycznych (terapii).
[103] Realizacja na poziomie regionalnym na podstawie analizy potrzeb przeprowadzonej przez instytucje regionalne oraz wyłącznie jako element uzupełniający wsparcia głównego realizowanego w projektach z zakresu rozwoju usług w społeczności lokalnej.

Główne grupy docelowe – *art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:*

- osoby najbardziej zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, potrzebujące i wymagające szczególnego wsparcia (m.in. osoby w kryzysie bezdomności i zagrożone wykluczeniem mieszkaniowym, uzależnione), dzieci i młodzież,
- rodziny wychowujące dzieci, w tym rodziny przeżywające trudności opiekuńczo-wychowawcze oraz doświadczające kryzysu,
- osoby opuszczające pieczę zastępczą lub inne instytucje opieki całodobowej,
- osoby sprawujące pieczę zastępczą,
- kandydaci na rodziców adopcyjnych i zastępczych oraz członkowie ich rodzin, kandydaci do prowadzenia rodzinnych domów dziecka oraz członkowie ich rodzin, kandydaci na asystentów rodziny, kandydaci na koordynatorów pieczy zastępczej, asystenci rodziny, koordynatorzy pieczy zastępczej,
- osoby doświadczające przemocy domowej oraz sprawcy przemocy domowej,
- dzieci i młodzież z podejrzeniem lub zdiagnozowanym m.in. FAS/FASD, spektrum autyzmu,
- otoczenie w/w osób (w zakresie jaki jest niezbędny dla udzielanego wsparcia),
- kandydaci oraz personel pracujący w placówkach, kandydaci/trenerzy i opiekunowie dla osób usamodzielnianych, niezbędni do realizacji projektu w zakresie świadczenia wysokiej jakości usług na rzecz dzieci, młodzieży i rodziny, pieczy zastępczej.

Działania mające na celu zapewnienie równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – *art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:*

Zgodnie z art. 9 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w celu szczegółowym Programu ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania.

Działania realizowane w ramach celu będą także zgodne z zapisami KPP i KPON.

W odniesieniu do działań zmierzających do zapewnienia przestrzegania zasad na każdym etapie zarządzania i wdrażania, na etapie wyboru projektów zostaną zastosowane specjalne kryteria wyboru projektów, weryfikujące czy projekt/operacja jest zgodny z powyższymi zasadami. W przypadku zasady równości kobiet i mężczyzn będzie to weryfikacja w oparciu o tzw. standard minimum. W odniesieniu do zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, kryterium to będzie weryfikować czy planowany do realizacji projekt nie dyskryminuje nikogo ze względu na przesłanki wskazane w art. 9, jak również czy działania projektowe będą prowadzone zgodnie ze standardami

dostępności. Na etapie projektu sposób realizacji tych zasad w praktyce będzie sprawdzany zarówno w procesie monitorowania jak również ewentualnej kontroli, czy ewaluacji. Podstawowym trybem wyboru projektów do dofinansowania jest tryb konkurencyjny. Tryb niekonkurencyjny będzie mógł być zastosowany jedynie w sytuacjach przewidzianych w ustawie wdrożeniowej art. 44 ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027, Dz. U. poz. 1079.

Wskazanie konkretnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – *art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:*
Nie dotyczy.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – *art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:*
Woj. podkarpackie objęte jest programami współpracy terytorialnej m.in. Interreg Europa na lata 2014-2020. Dostrzega się potrzebę podejmowania wspólnych działań z partnerami z innych woj. Planuje się umożliwienie realizacji projektów z partnerami z regionów przygranicznych. Zapewniona zostanie, w zależności od potrzeb, komplementarność między programami m.in Interreg Europa 2021-2027, Interreg Central Europa 2021-2027 oraz komplementarność z FERS, który zakłada realizację współpracy ponadnarodowej na poziomie krajowym i instytucje regionalne, w tym IZ, będą mogły aplikować o środki finansowe w FERS w charakterze beneficjenta. Możliwe będzie również rozszerzanie projektów standardowych, realizowanych w programach regionalnych, o komponent współpracy ponadnarodowej. Specyfika wsparcia stwarza możliwości wykorzystania międzyregionalnych oraz zagranicznych doświadczeń. Istnieje potencjał i możliwość współpracy międzynarodowej w zakresie tworzenia i funkcjonowania mieszkań treningowych i wspomaganych oraz innych rozwiązań łączących wsparcie społeczne i mieszkaniowe (wsparcie na rzecz osób usamodzielnianych i rodzin). W szczególności istotnymi partnerami mogą być podmioty z Państw Europy Zachodniej i Skandynawii, gdzie system mieszkalnictwa wspomaganego i wspieranego jest dobrze bardzo rozwinięty. W ramach celu dla wybranych typów projektów przewiduje się zastosowanie specjalnych preferencji / kryteria premiujące punktowe uwzględniające aspekt międzyregionalny, transgraniczny i transnarodowy lub promujące przedsięwzięcia, które zakładają współpracę, w tym wymianę wiedzy i doświadczeń oraz konsultacje, z partnerami z innych Państw Członkowskich, kandydujących lub stowarzyszonych, jak również dla projektów, które będą miały pozytywny transgraniczny wpływ lub projektów komplementarnych do innych projektów realizowanych poza granicami Polski w UE, krajach kandydujących i stowarzyszonych. Ostateczna decyzja o typach projektów, dla których będzie zastosowane kryterium, zostanie podjęta przez KM FEP 2021-2027.

Planowane wykorzystanie instrumentów *finansowych* *– art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:*

Ze względu na rodzaje działań oraz główne typy beneficjentów nie przewiduje się stosowania instrumentów finansowych w ramach celu szczegółowego (l). Działania ukierunkowane są na przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu, w szczególności realizacji usług społecznych na rzecz dzieci i rodzin, natomiast w kontekście pojawiających się zagrożeń i kryzysów, muszą być traktowane priorytetowo oraz być finansowane w formie dotacji. Stosowanie instrumentów finansowych w tej dziedzinie na szczeblu regionalnym nie znajduje jednak uzasadnienia, przede wszystkim w świetle rozstrzygnięć linii demarkacyjnej. Ponadto, zaplanowane działania nie dotyczą projektów, które będą generowały dochody lub oszczędności oraz charakteryzują się niską opłacalnością finansową a za ich realizacją przemawiają względy społeczne. W rezultacie jedyną realizowaną formą wsparcia w tym celu będzie dotacja.

2.1.7.10.2 Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
7	4 (l)	EFS+	Słabiej rozwinięte	EECO01	Całkowita liczba osób objętych wsparciem	osoby	0	8 069

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii)) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
7	4 (l)	EFS+	Słabiej rozwinięte	PLKLCR06	Liczba utworzonych w programie miejsc świadczenia usług wspierania rodziny i pieczy zastępczej istniejących po	sztuki	1 039	2021	1 123	CST2021	

					zakończeniu projektu						

2.1.7.10.3 Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4 Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (l)	159 – Działania na rzecz poprawy świadczenia usług w zakresie opieki rodzinnej i środowiskowej	12 242 348
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (l)	163 – Promowanie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci	6 000 000

Tabela 5 Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (l)	01 – Dotacja	18 242 348

Tabela 6 Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (l)	33 – Brak ukierunkowania terytorialnego	18 242 348

Tabela 7 Wymiar 4 – tematy uzupełniające EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (l)	06 – Zwalczanie ubóstwa dzieci	12 242 348

Tabela 8 Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (l)	02 – Projekty uwzględniające kwestię równouprawnienia płci	18 242 348

2.1.8. PRIORYTET 8 – ROZWÓJ LOKALNY KIEROWANY PRZEZ SPOŁECZNOŚĆ

2.1.8.1. Cel szczegółowy 4(f) (EFS+) wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami

2.1.8.1.1 Interwencje w ramach funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Opis działania:

1. Dynamika zmian i nieustająca konieczność aktualizacji umiejętności wymusza potrzebę szybkiego i ciągłego uczenia się. Proces edukacji przebiega naprzemiennie w zorganizowanych i niezorganizowanych formach. Edukacja nieformalna stanowi pewien kierunek rozwoju i kształtowania umiejętności oparty na doświadczeniu edukacyjnym otaczającego środowiska społecznego. System edukacji nieformalnej to edukacja poza szkołą instytucjonalną, tworzona przez podmioty z nakierowaniem na odbiorcę i realizację określonego celu[104]. Z uwagi na nieustający postęp technologiczny i cywilizacyjny niezbędne jest wdrażanie niekonwencjonalnych ścieżek, projektów i zajęć edukacyjnych na rzecz rozwoju umiejętności przekrojowych uczniów, które są kształtowane głównie poprzez zajęcia i aktywności podejmowane poza edukacją formalną. Wsparcie uczniów poza edukacją formalną niesie za sobą szereg pozytywnych cech w tym większe zaangażowanie ucznia, rozwój wartości, szybką reakcję na zmiany, indywidualizację potrzeb, naukę poprzez praktykę, rozwój kompetencji i umiejętności także społecznych, które są niezbędne przy wyborze ścieżki zawodowej. Kluczowe jest zatem wspieranie umiejętności osób zdolnych w kierunku pełnego wykorzystania ich talentów, które nie jest możliwe w standardowych formach pracy szkolnej[105]. Ważne jest tym samym tworzenie warunków społecznych, w których uczniowie będą mogli realizować różne aktywności, których efektem będzie rozwój umiejętności. W tym zakresie kluczowe jest stymulowanie rozwoju kapitału społecznego środowisk lokalnych, poprzez rozwijanie współpracy instytucji edukacji pozaformalnej z instytucjami edukacji formalnej i pracodawcami[106]. Planowana interwencja obejmuje wsparcie działań służących rozwojowi aktywności społecznej (np. wolontariatu) poprzez kształtowanie umiejętności i

[104] Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2030 (s.80)

[105] Zintegrowana Strategia Umiejętności 2030 (str. 13)

[106] Zintegrowana Strategia Umiejętności 2030 (część szczegółowa) (s. 30)

postaw uczniów przydatnych w życiu społecznym i przyszłej pracy zawodowej. Przewiduje się wsparcie ukierunkowane na rozwijanie kompetencji, umiejętności, uzdolnień, zainteresowań uczniów poza edukacją formalną.

2. W ramach działania realizowane będą przedsięwzięcia mające na celu nabywanie i podnoszenie kluczowych kompetencji uczniów, niezbędnych do poruszania się na rynku pracy. Wsparcie uwzględniać będzie zróżnicowane potrzeby uczniów, zgodne z ich indywidualnymi czy specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Istotnym zadaniem będzie wsparcie edukacji włączającej oraz jej upowszechnianie, a także poprawa warunków kształcenia osób z niepełnosprawnościami (np. z wykorzystaniem Modelu dostępnej szkoły), podnoszenie kompetencji kadr pedagogicznych, usługi asystenckie. Pandemia COVID-19 wymusiła zmianę formy kształcenia i widoczne są tego negatywne skutki. Pogarsza się kondycja psychiczna uczniów i przeciążonych prowadzeniem lekcji zdalnych nauczycieli, a także rodziców. Planowane jest podjęcie działań na rzecz wsparcia psychologiczno-pedagogicznego uczniów i nauczycieli, np. w formie szkoleń i materiałów, które pomogą nauczycielom oraz specjalistom szkolnym wspierać uczniów w radzeniu sobie w sytuacjach kryzysowych. Przewidziane są również działania na rzecz rozwoju czytelnictwa, ważne w kontekście zagrożeń spowodowanych długotrwałą egzystencją dzieci i młodzieży w sieci.
3. Wartością dodaną realizowanych działań dot. wsparcia uczniów poza edukacją formalną oraz wsparcia szkół na terenach wiejskich w RLKS będzie zwiększenie szans uzyskania dofinansowania na realizację inicjatyw społecznych opartych na potrzebach lokalnej społeczności przez beneficjentów. W obszarze RLKS zapewniona zostanie demarkacja ze wsparciem działań realizowanych w ramach priorytetu 7.

   Wspierane działania zostały ocenione jako zgodne z zasadą „nie czyń znaczących szkód” (DNSH). Program został poddany strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko (SEA).

Rodzaje działań:

<u>Rozwój zdolności uczniów poza edukacją formalną</u>

- wsparcie różnych form rozwijających kompetencje, uzdolnienia, umiejętności, wiedzę oraz zainteresowania uczniów (np. poprzez zajęcia realizowane w obszarze bezpośrednio związanym z tematem rozwijanych kompetencji umiejętności, uzdolnień i wiedzy; korepetycje, szkolenia, warsztaty, wyjazdy studyjne i szkoleniowe, półkolonie tematyczne)
- wsparcie działań służących pomocy uczniom w radzeniu sobie w trudnych sytuacjach, rozwiązywaniu problemów (np. związanych z pandemią COVID-19; stresem, wymaganiami i obowiązkami, presją społeczną i medialną)
- zajęcia dydaktyczno-wychowawcze skierowane do uczniów z trudnościami edukacyjnymi
- zajęcia zwiększające wiedzę uczniów na temat zmian klimatycznych oraz zielonych umiejętności i kompetencji,

<u>Zarządzanie Lokalną Strategią Rozwoju</u>

Wsparcie jakości edukacji

Kompleksowe programy rozwojowe, ukierunkowane na podniesienie jakości edukacji m.in. poprzez:

- przygotowanie założeń systemu nauczania i programów nauczania w zakresie dostosowania ich do wymagań rynku pracy poprzez m.in.:
  - współpracę z otoczeniem społeczno-gospodarczym szkoły
  - szkolenia i kursy dla uczniów prowadzące m.in. do nabywania, potwierdzania kompetencji i kwalifikacji
- wsparcie uczniów w nabywaniu i rozwijaniu kompetencji kluczowych
- wsparcie szkoły w prowadzeniu skutecznej edukacji włączającej (z wykorzystaniem modeli wypracowanych w projekcie Przestrzeń dostępnej szkoły)
- podnoszenie kwalifikacji/kompetencji zawodowych nauczycieli, pracowników dydaktycznych i kadry zarządzającej szkół
- wsparcie psychologiczno-pedagogiczne uczniów i nauczycieli
- włączenie rodziców w działalność szkoły
- wdrażanie programów dotyczących przeciwdziałania zjawiskom patologicznym w szkole, w tym wszelkiego rodzaju dyskryminacji uczniów
- wsparcie szkół w budowaniu świadomości uczniów i rodziców w zakresie edukacji ekologicznej

Główne typy beneficjentów:

Rozwój zdolności uczniów poza edukacją formalną

- Lokalne Grupy Działania i wszystkie podmioty – z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych)

Zarządzanie Lokalną Strategią Rozwoju

- Lokalne Grupy Działania

Wsparcie jakości edukacji

- Lokalne Grupy Działania /Organy prowadzące szkół i placówek systemu oświaty

Oczekiwane rezultaty:

Rozwój zdolności uczniów poza edukacją formalną

Podniesienie umiejętności społecznych, kompetencji i kwalifikacji uczniów poza edukacją formalną.

Wsparcie jakości edukacji

Rozwój kompetencji kluczowych, społecznych i społeczno-emocjonalnych uczniów przekładający się na lepsze przygotowanie do potrzeb rynku pracy. Zwiększenie szans rozwojowych uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych. Silniejsze powiązanie szkół z ich otoczeniem społeczno-gospodarczym.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Rozwój zdolności uczniów poza edukacją formalną

- uczniowie szkół i placówek systemu oświaty

Wsparcie jakości edukacji

- szkoły oraz placówki systemu oświaty z wyłączeniem przedszkoli
- uczniowie szkół lub placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie ogólne
- nauczyciele
- otoczenie społeczno-gospodarcze szkół
- kadra zarządzająca szkołą/placówką systemu oświaty
- rodzice i prawni opiekunowie uczniów

Działania mające na celu zapewnienie równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Zgodnie z art. 9 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych Programu ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania. Działania realizowane w ramach celów szczegółowych będą także zgodne z zapisami KPP i KPON. W odniesieniu do działań zmierzających do zapewnienia przestrzegania zasad na każdym etapie zarządzania i wdrażania, na etapie wyboru projektów zostaną zastosowane specjalne kryteria wyboru projektów, weryfikujące czy projekt/operacja jest zgodny z powyższymi zasadami. W przypadku zasady równości kobiet i mężczyzn będzie to weryfikacja w oparciu o tzw. standard minimum. W odniesieniu do zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla OzN, kryterium to będzie weryfikować czy planowany do realizacji projekt nie dyskryminuje nikogo ze względu na przesłanki wskazane w art. 9, jak również czy działania projektowe będą prowadzone zgodnie ze standardami dostępności. Na etapie projektu sposób realizacji tych zasad w praktyce będzie sprawdzany zarówno w procesie monitorowania jak również ewentualnej kontroli, czy ewaluacji.

Wskazanie konkretnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

W art. 28 rozporządzenia ramowego wskazano, że państwa członkowskie wspierają rozwój zintegrowany terytorialnie poprzez strategie terytorialne i lokalne strategie rozwoju w ramach m.in. instrumentu terytorialnego: Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS) . Kwestie dotyczące RLKS zostały uregulowane w art. 31 – 34 rozporządzenia ramowego. RLKS stanowi narzędzie skupione na oddolnym planowaniu i realizowaniu działań. Dzięki zaawansowanym formom współpracy wszystkich interesariuszy zarówno publicznych, jak i prywatnych, może przynieść wartość dodaną w postaci realizacji projektów dokładnie dopasowanych do miejscowych potrzeb, a równocześnie wzmocnić kapitał społeczny, którego słabość jest jednym z problemów polskiego społeczeństwa. RLKS bazuje na stosowanym w ramach Wspólnej Polityki Rolnej podejściu LEADER. Przejmuje rozwiązania realizowane w poprzedniej perspektywie finansowej, umożliwiając rozwiązywanie problemów konkretnych obszarów z uwzględnieniem ich specyfiki historycznej, przyrodniczej, kulturowej i społecznej. Na gruncie polskiego prawa kwestie związane z funkcjonowaniem RLKS reguluje szczegółowo ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności. Zapewnia ona wspólną podstawę prawną niezależnie od źródła finansowania. Zastosowanie instrumentu RLKS finansowanego zarówno z EFRROW jak i polityki spójności ma zapewnić komplementarność w podejściu do rozwoju obszarów wiejskich. Projekty RLKS mogą być finansowane z EFS+ w ramach 4 celu polityki pod warunkiem, że będą realizować jego cele szczegółowe oraz zapewniać uzyskanie wartości dodanej dzięki zastosowaniu instrumentu terytorialnego.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

W ramach niniejszego celu szczegółowego realizowane będą projekty o wymiarze europejskim, w tym projekty międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe. Zapewniona zostanie również komplementarność z Programem FERS, który zakłada realizację współpracy ponadnarodowej na poziomie krajowym. Instytucje regionalne, w tym IZ, będą mogły aplikować o środki finansowe w FERS w charakterze beneficjenta. Możliwe będzie również rozszerzanie projektów standardowych, realizowanych w programach regionalnych, o komponent współpracy ponadnarodowej.

Projekty z założeniami współpracy międzyregionalnej, transgranicznej i transnarodowe umożliwią skorzystanie z doświadczeń innych szkół w zakresie poprawy jakości kształcenia ogólnego w małych szkołach na terenach wiejskich.

W ramach celu szczegółowego, dla wybranych typów projektów, przewiduje się zastosowanie kryterium punktowego promującego przedsięwzięcia, które zakładają współpracę, w tym wymianę wiedzy i doświadczeń oraz konsultacje, z partnerami z innych Państw Członkowskich, kandydujących lub stowarzyszonych, jak również dla projektów, które będą miały pozytywny transgraniczny wpływ lub projektów komplementarnych do innych projektów realizowanych poza granicami Polski w UE, krajach kandydujących i stowarzyszonych. Ostateczna decyzja o typach projektów, dla których będzie zastosowane kryterium, zostanie podjęta przez Komitet Monitorujący FEP 2021-2027.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Ze względu na rodzaje działań oraz typy beneficjentów nie przewiduje się stosowania instrumentów finansowych w ramach celu szczegółowego (f). Działania realizowane w tym celu nie dotyczą projektów, które będą generowały dochody lub oszczędności. Ponadto charakteryzują się niską opłacalnością finansową a za ich realizacją przemawiają względy społeczne. W związku z tym jedyną formą wsparcia będą dotacje.

2.1.8.1.2 Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
8	4 (f)	EFS+	Słabiej rozwinięte	PL0CO04	Wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność	sztuki	0	26
8	4 (f)	EFS+	Słabiej rozwinięte	PL0CO03	Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	osoby	0	16 412

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii)) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
8	4 (f)	EFS+	Słabiej rozwinięte	PLFCR01	Liczba uczniów, którzy nabyli kwalifikacje po	osoby	0	2021	13 960	CST2021	

					opuszczeniu programu						

2.1.8.1.3 Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4 Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
8	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (f)	149 - Wsparcie na rzecz szkolnictwa podstawowego i średniego (z wyłączeniem infrastruktury)	13 874 406
8	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (f)	169 – Inicjatywy rozwoju terytorialnego, w tym przygotowanie strategii terytorialnych	5 550 000

Tabela 5 Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
8	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (f)	01 - Dotacja	19 424 406

Tabela 6 Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
8	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (f)	12 – obszary wiejskie	13 597 085
8	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (f)	16 – Inne rodzaje terytoriów objętych wsparciem	5 827 321

Tabela 7 Wymiar 4 – tematy uzupełniające EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
8	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (f)	01- Przyczynianie się do ekologicznych umiejętności i zielonych miejsc pracy oraz zielonej gospodarki	5 550 000
8	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (f)	10- Działania podejmowane w odpowiedzi na wyzwania wskazane w ramach semestru europejskiego	10 874 406
8	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (f)	06 – Zwalczanie ubóstwa dzieci	3 000 000

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci" w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
8	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (f)	02 - Projekty uwzględniające kwestię równouprawnienia płci	19 424 406

2.1.8.2. Cel szczegółowy 4(g) (EFS+) wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej

2.1.8.2.1 Interwencje w ramach funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Opis działania:

Celem kształcenia ustawicznego jest dążenie do zrównoważonego rozwoju gospodarczo-społecznego i wzmocnienie społeczeństwa obywatelskiego. Dla upowszechniania w społeczeństwie postawy uczenia się przez całe życie ogromne znaczenie ma powszechny dostęp do wyczerpujących i wiarygodnych informacji o istniejących możliwościach korzystania z oferty edukacyjnej oraz zdobywania kwalifikacji[107]. Kształcenie ustawiczne rozumiane jest jako proces stałego odnawiania, rozwijania i doskonalenia kwalifikacji osobistych zarówno zawodowych, jak i ogólnych. Funkcjonowanie w nieustannie zmieniających się warunkach powoduje konieczność posiadania szerokiego zestawu umiejętności, wiedzy i kompetencji, w tym wystarczającego poziom umiejętności czytania i pisania, umiejętności rozumowania matematycznego i kompetencji cyfrowych, aby móc w pełni realizować swój potencjał, odgrywać aktywną rolę w społeczeństwie i realizować swoje obowiązki społeczne i obywatelskie[108]. W przyszłości w zdecydowanej większości miejsc pracy wymagany będzie pewien poziom kompetencji cyfrowych, a w przypadku coraz większej liczby prostych prac wymaga się pewnych podstawowych lub ogólnych umiejętności (takich jak komunikacja, rozwiązywanie problemów, praca zespołowa i inteligencja emocjonalna)[109]. Województwo podkarpackie należy do grupy województw o niskim odsetku osób uczestniczących w kształceniu lub szkoleniu. Konieczne jest tym samym stworzenie atrakcyjnej i elastycznej oferty wsparcia dorosłych, przy szczególnym uwzględnieniu osób o niskim poziomie umiejętności, w tym działania umożliwiające zmianę zawodu. Posiadanie podstawowych kompetencji cyfrowych w województwie podkarpackim jest na bardzo niskim poziomie, znacznie niższym niż średnia dla Polski. W regionie odsetek osób posiadających podstawowe lub ponadpodstawowe kompetencje cyfrowe wyniósł w 2018 r. zaledwie 39,6%, podczas gdy średnia dla Polski wynosiła – 45,9%. Konieczne jest tym samym zwiększenie i zintensyfikowanie działań w zakresie wsparcia rozwoju kompetencji cyfrowych wszystkich

[107] Zintegrowana strategia umiejętności (część szczegółowa) (s. 51)

[108] Zalecenie Rady Unii Europejskiej w sprawie ścieżek poprawy umiejętności, pkt. 1

[109] Tamże, pkt. 2

grup społecznych. Przedsięwzięcia podejmowane w ramach tego działania mają zapewnić wsparcie dla osób dorosłych, w tym osób z najtrudniejszym grup docelowych, chcących podnosić swoje umiejętności, wiedzę i rozwijać kompetencje poprzez udział w kształceniu ustawicznym, ukierunkowanych na zdobycie nowych lub podniesienie już posiadanych kwalifikacji/kompetencji lub przekwalifikowanie się. W ramach interwencji planowane jest również wsparcie kompetencji osób w zakresie zapomnianych / ginących zawodów głęboko osadzonych w kulturze podkarpackich wsi, ponieważ są wyjątkowo ważnym wyznacznikiem tożsamości kulturowej regionu, stanowią też istotne, dziedzictwo kultury narodowej. Wartością dodaną realizowanych działań dot. wsparcia osób dorosłych w RLKS będzie możliwość zaspokojenia potrzeb kształcenia i podnoszenia kompetencji osób dorosłych oparta na zgłaszanych potrzebach lokalnej społeczności.
Wspierane działania zostały ocenione jako zgodne z zasadą „nie czyń znaczących szkód" (DNSH). Program został poddany strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko (SEA).

Rodzaje działań:

Wsparcie osób dorosłych w zdobywaniu kompetencji

- wsparcie dla osób dorosłych o niskich umiejętnościach lub kompetencjach podstawowych (w tym cyfrowych) realizowane poza systemem BUR i PSF umożliwiające wdrażanie Upskilling pathways - ścieżki poprawy umiejętności, w tym poprzez docieranie do grup docelowych;
- wsparcie lokalnych inicjatyw na rzecz kształcenia osób dorosłych (na przykładzie LOWE), np. poprzez tworzenie lokalnych punktów wsparcia kształcenia osób dorosłych, w tym służących aktywizacji osób starszych, osób o niskich kwalifikacjach, osób z niepełnosprawnościami

Działania w zakresie podnoszenia podstawowych kompetencji cyfrowych osób dorosłych oraz przedsięwzięcia podejmowane na przykładzie LOWE będą komplementarne i jednocześnie nie będą powielały działań z Klubami Rozwoju Cyfrowego w programie FERS.

Główne typy beneficjentów:

- wszystkie podmioty – z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych)

Oczekiwane rezultaty:

Zwiększenie udziału osób dorosłych w kształceniu i podnoszeniu kompetencji.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

- osoby wykazujące największą lukę kompetencyjną oraz posiadających największe potrzeby edukacyjne (w tym osoby starsze, osoby o niskich kwalifikacjach, osoby z niepełnosprawnościami),

- osoby dorosłe z niskim poziomem umiejętności podstawowych lub wykształcenia zainteresowane podnoszeniem kompetencji podstawowych, w tym cyfrowych,
- podmioty tworzące lokalne punkty wsparcia kształcenia osób dorosłych.

Działania mające na celu zapewnienie równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Zgodnie z art. 9 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych Programu ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania.
Działania realizowane w ramach celów będą także zgodne z zapisami KPP i KPON. W odniesieniu do działań zmierzających do zapewnienia przestrzegania zasad na każdym etapie zarządzania i wdrażania, na etapie wyboru projektów zostaną zastosowane specjalne kryteria wyboru projektów. W przypadku zasady równości kobiet i mężczyzn będzie to weryfikacja w oparciu o tzw. standard minimum. W odniesieniu do zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności OzN, kryterium to będzie weryfikować czy planowany do realizacji projekt nie dyskryminuje nikogo ze względu na przesłanki wskazane w art. 9, jak również czy działania projektowe będą prowadzone zgodnie ze standardami dostępności. Na etapie projektu sposób realizacji tych zasad w praktyce będzie sprawdzany zarówno w procesie monitorowania jak również ewentualnej kontroli, czy ewaluacji.

Wskazanie konkretnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

W art. 28 rozporządzenia ramowego wskazano, że państwa członkowskie wspierają rozwój zintegrowany terytorialnie poprzez strategie terytorialne i lokalne strategie rozwoju w ramach m.in. instrumentu terytorialnego: Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS) . Kwestie dotyczące RLKS zostały uregulowane w art. 31 – 34 rozporządzenia ramowego. RLKS stanowi narzędzie skupione na oddolnym planowaniu i realizowaniu działań. Dzięki zaawansowanym formom współpracy wszystkich interesariuszy zarówno publicznych, jak i prywatnych, może przynieść wartość dodaną w postaci realizacji projektów dokładnie dopasowanych do miejscowych potrzeb, a równocześnie wzmocnić kapitał społeczny, którego słabość jest jednym z problemów polskiego społeczeństwa. RLKS bazuje na stosowanym w ramach Wspólnej Polityki Rolnej podejściu LEADER. Przejmuje rozwiązania realizowane w poprzedniej perspektywie finansowej, umożliwiając rozwiązywanie problemów konkretnych obszarów z uwzględnieniem ich specyfiki historycznej, przyrodniczej, kulturowej i społecznej. Na gruncie polskiego prawa kwestie związane z funkcjonowaniem RLKS reguluje szczegółowo ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem

lokalnej społeczności. Zapewnia ona wspólną podstawę prawną niezależnie od źródła finansowania. Zastosowanie instrumentu RLKS finansowanego zarówno z EFRROW jak i polityki spójności ma zapewnić komplementarność w podejściu do rozwoju obszarów wiejskich. Projekty RLKS mogą być finansowane z EFS+ w ramach 4 celu polityki pod warunkiem, że będą realizować jego cele szczegółowe oraz zapewniać uzyskanie wartości dodanej dzięki zastosowaniu instrumentu terytorialnego.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

W ramach niniejszego celu szczegółowego realizowane będą projekty o wymiarze europejskim, w tym projekty międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe. Wsparcie w ramach niniejszego cs jest powiązane z celami Europejskiego obszaru Edukacji, w odniesieniu do którego Erasmus+ jest głównym narzędziem wdrażania, a także na cele, wśród których znajduje się poprawa ścieżek umiejętności (Upskilling Pathways) dla osób dorosłych, szeroko rozumiany wymiar współpracy międzyregionalnej, transgranicznej i transnarodowej będzie wyrażony poprzez możliwość skorzystania z doświadczeń innych krajów w zakresie wykorzystywanych narzędzi czy metod promocji.

Zapewniona zostanie również komplementarność z Programem FERS, który zakłada realizację współpracy ponadnarodowej na poziomie krajowym. Instytucje regionalne, w tym IZ, będą mogły aplikować o środki finansowe w FERS w charakterze beneficjenta. Możliwe będzie również rozszerzanie projektów standardowych, realizowanych w programach regionalnych, o komponent współpracy ponadnarodowej.

W ramach celu szczegółowego, dla wybranych typów projektów, przewiduje się zastosowanie kryterium punktowego promującego przedsięwzięcia, które zakładają współpracę, w tym wymianę wiedzy i doświadczeń oraz konsultacje, z partnerami z innych Państw Członkowskich, kandydujących lub stowarzyszonych, jak również dla projektów, które będą miały pozytywny transgraniczny wpływ lub projektów komplementarnych do innych projektów realizowanych poza granicami Polski w UE, krajach kandydujących i stowarzyszonych. Ostateczna decyzja o typach projektów, dla których będzie zastosowane kryterium, zostanie podjęta przez Komitet Monitorujący FEP 2021-2027.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Ze względu na rodzaje działań oraz typy beneficjentów nie przewiduje się stosowania instrumentów finansowych w ramach celu szczegółowego (g). Działania realizowane w tym celu nie dotyczą projektów, które będą generowały dochody lub oszczędności. Ponadto charakteryzują się niską opłacalnością finansową a za ich realizacją przemawiają względy społeczne. W związku z tym jedyną formą wsparcia będą dotacje.

2.1.8.2.2 Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
8	4 (g)	EFS+	Słabiej rozwinięte	PL0CO04	Wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność	sztuki	0	10
8	4 (g)	EFS+	Słabiej rozwinięte	PL0CO03	Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	osoby	0	1 038

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
8	4 (g)	EFS+	Słabiej rozwinięte	EECR03	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu	osoby	0	2021	936	CST2021	

2.1.8.2.3 Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela nr 4 Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
8	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (g)	151 - Wsparcie na rzecz kształcenia dorosłych (z wyłączeniem infrastruktury)	1 442 586

Tabela nr 5 Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
8	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (g)	01 - Dotacja	1 442 586

Tabela nr 6 Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
8	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (g)	12 – obszary wiejskie	1 009 811
8	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (g)	16 – Inne rodzaje terytoriów objętych wsparciem	432 775

Tabela nr 7 Wymiar 4 – tematy uzupełniające EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
8	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (g)	10- Działania podejmowane w odpowiedzi na wyzwania wskazane w ramach semestru europejskiego	1 442 586

Tabela nr 8 Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci" w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
8	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (g)	02 - Projekty uwzględniające kwestię równouprawnienia płci	1 442 586

2.1.8.3. Cel szczegółowy 4(k) (EFS+) zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej;

2.1.8.3.1 Interwencje w ramach funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.
Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Opis działań:
Wsparcie zostanie ukierunkowane na zwiększenie dostępu do usług społecznych zgłaszanych na obszarach objętych LSR m.in. dla osób będących w niekorzystnej sytuacji zgodnie z procesem DI.
Zaplanowano działania dla osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu poprzez rozwój inicjatyw oraz podniesienie standardów usług opiekuńczych zwiększających dostępność do opieki środowiskowej w miejscu zamieszkania oraz odpowiednich usług w placówkach wsparcia dziennego i całodobowego[110]. Na potrzebę dalszego wspierania tworzenia miejsc w ośrodkach wsparcia wskazuje znaczny odsetek osób biernych zawodowo z powodu opieki nad osobami potrzebującymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu – stąd niewielka liczba osób oczekujących na miejsce nie powinna hamować tworzenia nowych miejsc dziennej opieki, których dostępność może wspierać aktywizację zawodową osób biernych zawodowo, którzy właśnie ze względu na opiekę nad osobami potrzebującymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu będącymi członkami rodzin nie mogą podjąć pracy zawodowej.
Sukcesywnie wzrastająca liczba usł. asystenckich (od 2017 r. do 2019 r. w perspektywie RPO 2014-2020 liczba os. nimi objętych w projektach zwiększyła się o 382% 17 w 2017 r., 24 w 2018 r., 82 w 2019 r.), ale w 2020 r. znacznie się zmniejszyła i wyniosła jedynie 20 osób, co może być spowodowane sytuacją związaną z COVID-19. Świadczy to o rosnącym zapotrzebowaniu na tę formę wsparcia, a umożliwienie jak największej liczbie OzN dostępu do pomocy asystenta osobistego przy wykonywaniu codziennych czynności i podejmowaniu aktywności społecznej, przyczyni się do przeciwdziałania dyskryminacji i wykluczeniu

[110] Dotyczy wyłącznie usług świadczonych w społeczności lokalnej.

społecznemu[111]. Popularyzacja prowadzenia dziennych form usług opiekuńczych[112] może wpłynąć na poprawę efektywności systemu opieki dla osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu. W 2019 r. w regionie schronienie i pomoc w ośrodkach wsparcia typu: dzienny dom pomocy mogło znaleźć zaledwie 977 osób, a 657 osób w tzw. klubach samopomocy.[113] Analiza wieku ludności na Podkarpaciu wskazuje na zwiększający się odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym. Tendencja ta, jeśli będzie utrzymywać się przez dłuższy czas, może przynieść niekorzystne skutki o charakterze społeczno-ekonomicznym (mniejsza liczba osób aktywnych zawodowo, które stanowią siłę produkcyjną społeczeństwa spowoduje wzrost wydatków na pomoc społeczną i ochronę zdrowia w związku z powiększającą się grupą osób w wieku senioralnym – 60/65+)[114]. Starzenie się społeczeństwa generuje ciągłą potrzebę intensyfikowania działań w obszarze pomocy dla osób starszych, a zgodnie z koncepcją DI usługi opiekuńcze powinny być świadczone w środowisku osoby potrzebującej, a nie w instytucji, stąd potrzeba zwiększenia liczby funkcjonujących np. dziennych domów pobytu.

Planowane jest tworzenie sieci wsparcia dla seniorów tj. podejmowania działań na rzecz samopomocy czy angażowania ich w udzielanie pomocy innym[115], aby jak najdłuższej mogli pozostawać w swoim środowisku[116]. W regionie systematycznym wzrostem charakteryzowała się także liczba klubów i innych miejsc dla seniorów. W 2011 r. było ich 33 zaledwie, natomiast w 2018 r. ich liczba wynosiła aż 233.[117]

Istotnym elementem interwencji jest działanie związane z mieszkalnictwem, w tym tworzenie mieszkań wspomaganych, chronionych, gdyż oddają ideę niezależnego życia mieszkańca, który jest wspierany i stymulowany przez personel terapeutyczny na miarę jego potrzeb i oczekiwań. Ponadto, na podstawie danych w regionie, istotna jest poprawa warunków

[111] Analiza sytuacji społeczno-ekonomicznej województwa podkarpackiego w obszarach oddziaływania Europejskiego Funduszu Społecznego – 2022 (str. 59).

[112] Dokument „*Ocena Zasobów Pomocy Społecznej w województwie podkarpackim Rok 2019" Rzeszów 2020, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Rzeszowie (str.27-28*) Koszty prowadzenia i utrzymania DPS za 2019r2019 r. wynosiły 207 600 806,12 zł (przy liczbie dostępnych miejsc 4 824), zaś koszty utrzymania DDP za 2019r2019 r. to 12 249 555 zł co oznacza, że 1 miejsce w DPS kosztuje ponad 43 tys. zł/rocznie a w placówce środowiskowej DDP -12,5 tys. zł/rocznie.

[113] Dokument „Ocena Zasobów Pomocy Społecznej w województwie podkarpackim Rok 2019" Rzeszów 2020, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Rzeszowie, (str.27)

[114] Analiza sytuacji społeczno-ekonomicznej województwa podkarpackiego w obszarach oddziaływania Europejskiego Funduszu Społecznego – 2022

[115] Czynniki warunkujące efektywność działań ośrodków pomocy społecznej województwa podkarpackiego (raport z badania 2021) WUP w Rzeszowie (str. 26) https://wuprzeszow.praca.gov.pl/-/15637356-czynniki-warunkujace-efektywnosc-dzialan-osrodkow-pomocy-spolecznej-wojewodztwa-podkarpackiegohttps://wuprzeszow.praca.gov.pl/-/15637356-czynniki-warunkujace-efektywnosc-dzialan-osrodkow-pomocy-spolecznej-wojewodztwa-podkarpackiego

[116] Dokument „Ocena Zasobów Pomocy Społecznej w województwie podkarpackim Rok 2019" Rzeszów 2020, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Rzeszowie, (str.36)

[117] Raport w ramach badania pn. „Kondycja społeczno-gospodarcza rodzin w województwach podkarpackim i małopolskim, ze szczególnym uwzględnieniem zjawiska depopulacji", Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego i Partnerów: Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Urząd Statystycznego w Rzeszowie i Uniwersytet Rzeszowski, Rzeszów-Kraków 2019 (str.122)

mieszkaniowych poprzez realizację rzeczowych form wsparcia np. wykonania prac remontowych[118].
Przewidziano także wsparcie szkoleniowe kadr na potrzeby świadczenia usł. w społeczności lokalnej w celu uzupełnienia opisanych działań.
Wartością dodaną realizowanych działań dot. zwiększenia dostępności do wysokiej jakości usług społecznych na terenach objętych LSR w RLKS będzie zwiększenie szans uzyskania dofinansowania na realizację inicjatyw społecznych opartych na potrzebach lokalnej społeczności przez beneficjentów. W obszarze RLKS zapewniona zostanie demarkacja ze wsparciem działań realizowanych w ramach priorytetu 7.
Wspierane działania zostały ocenione jako zgodne z zasadą „nie czyń znaczących szkód" (DNSH). Program został poddany strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko (SEA).

Rodzaje działań:

Usługi społeczne świadczone w społeczności lokalnej

- wsparcie skierowane do osób potrzebujących pomocy w codziennym funkcjonowaniu oraz osób z niepełnosprawnościami poprzez zwiększenie dostępu do usług społecznych świadczonych w społeczności lokalnej, w tym w szczególności rozwój usług opiekuńczych, specjalistycznych usług opiekuńczych, asystenckich, wsparcie, w tym wytchnieniowe, opiekunów faktycznych (nieformalnych) osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu w zakresie niezbędnym do opieki nad w/w osobą itp.,
- wsparcie tworzenia i funkcjonowania mieszkań treningowych i wspomaganych lub rozwój mieszkalnictwa adoptowalnego, działania w zakresie poprawy warunków mieszkaniowych oraz inne rozwiązania łączące wsparcie społeczne i mieszkaniowe,
- wsparcie skierowane do osób starszych poprzez działania na rzecz zwiększenia ich zaangażowania w życie społeczności lokalnych, w tym w szczególności działania na rzecz samopomocy, tworzenie lub wsparcie już istniejących placówek wsparcia seniorów,
- wsparcie w zakresie tworzenia wypożyczalni sprzętu wspomagającego, pielęgnacyjnego i rehabilitacyjnego wraz z doradztwem i treningami w zakresie obsługi w warunkach domowych,
- podnoszenie kompetencji i kwalifikacji kandydatów i kadry niezbędnej do realizacji projektu w zakresie świadczenia wysokiej jakości usług społecznych w środowisku lokalnym[119], w tym szczególnie pracowników pomocy społecznej.

Główne typy beneficjentów:

[118] Czynniki warunkujące efektywność działań ośrodków pomocy społecznej województwa podkarpackiego (raport z badania 2021) WUP w Rzeszowie (str. 25) https://wuprzeszow.praca.gov.pl/-/15637356-czynniki-warunkujace-efektywnosc-dzialan-osrodkow-pomocy-spolecznej-wojewodztwa-podkarpackiegohttps://wuprzeszow.praca.gov.pl/-/15637356-czynniki-warunkujace-efektywnosc-dzialan-osrodkow-pomocy-spolecznej-wojewodztwa-podkarpackiego

[119] Wyłącznie jako element uzupełniający wsparcia realizowanego w projektach .

- Lokalne Grupy Działania oraz inne podmioty z obszaru realizacji LSR lub realizujące projekty na obszarze LSR:
  - jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne, związki, porozumienia i stowarzyszenia,
  - podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie działające w obszarze pomocy społecznej lub na rzecz osób z niepełnosprawnościami z obszaru realizacji LSR,
  - partnerstwa publiczno – społeczne z obszaru realizacji LSR.

Oczekiwane rezultaty:
Realizacja działań przyczyni się do zwiększenia dostępności oraz zwiększenia liczby osób korzystających z usług społecznych świadczonych w społeczności lokalnej, w tym szczególnie w obszarze pomocy społecznej.

Główne grupy docelowe – *art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:*
- osoby potrzebujące wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, osoby starsze[120], osoby z niepełnosprawnościami oraz opiekunowie faktyczni w/w osób,
- otoczenie w/w osób (w zakresie jaki jest niezbędny dla udzielanego wsparcia),
- kadra pracująca na rzecz świadczenia wysokiej jakości usług społecznych w środowisku lokalnym, w tym szczególnie pracowników pomocy społecznej.

Działania mające na celu zapewnienie równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – *art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:*
Zgodnie z art. 9 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych Programu ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania. Działania realizowane w ramach celów szczegółowych będą także zgodne z zapisami KPP i KPON. W odniesieniu do działań zmierzających do zapewnienia przestrzegania zasad na każdym etapie zarządzania i wdrażania, na etapie wyboru projektów zostaną zastosowane specjalne kryteria wyboru projektów, weryfikujące czy projekt/operacja jest zgodny z powyższymi zasadami. W przypadku zasady równości kobiet i mężczyzn będzie to weryfikacja w oparciu o tzw. standard minimum. W odniesieniu do zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla OzN, kryterium to będzie weryfikować czy planowany do realizacji projekt

[120] Zgodnie z art. 4 *Ustawy z dnia 11 września 2015 r. o osobach starszych* za osobę starszą uznaje się osobę, która ukończyła 60 rok życia.

nie dyskryminuje nikogo ze względu na przesłanki wskazane w art. 9, jak również czy działania projektowe będą prowadzone zgodnie ze standardami dostępności. Na etapie projektu sposób realizacji tych zasad w praktyce będzie sprawdzany zarówno w procesie monitorowania jak również ewentualnej kontroli, czy ewaluacji.

Wskazanie konkretnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – *art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:*
W art. 28 rozporządzenia ramowego wskazano, że państwa członkowskie wspierają rozwój zintegrowany terytorialnie poprzez strategie terytorialne i lokalne strategie rozwoju w ramach m.in. instrumentu terytorialnego: Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS) . Kwestie dotyczące RLKS zostały uregulowane w art. 31 – 34 rozporządzenia ramowego. RLKS stanowi narzędzie skupione na oddolnym planowaniu i realizowaniu działań. Dzięki zaawansowanym formom współpracy wszystkich interesariuszy zarówno publicznych, jak i prywatnych, może przynieść wartość dodaną w postaci realizacji projektów dokładnie dopasowanych do miejscowych potrzeb, a równocześnie wzmocnić kapitał społeczny, którego słabość jest jednym z problemów polskiego społeczeństwa. RLKS bazuje na stosowanym w ramach Wspólnej Polityki Rolnej podejściu LEADER. Przejmuje rozwiązania realizowane w poprzedniej perspektywie finansowej, umożliwiając rozwiązywanie problemów konkretnych obszarów z uwzględnieniem ich specyfiki historycznej, przyrodniczej, kulturowej i społecznej. Na gruncie polskiego prawa kwestie związane z funkcjonowaniem RLKS reguluje szczegółowo ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności. Zapewnia ona wspólną podstawę prawną niezależnie od źródła finansowania. Zastosowanie instrumentu RLKS finansowanego zarówno z EFRROW jak i polityki spójności ma zapewnić komplementarność w podejściu do rozwoju obszarów wiejskich. Projekty RLKS mogą być finansowane z EFS+ w ramach 4 celu polityki pod warunkiem, że będą realizować jego cele szczegółowe oraz zapewniać uzyskanie wartości dodanej dzięki zastosowaniu instrumentu terytorialnego.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – *art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:*
W ramach niniejszego celu szczegółowego realizowane będą projekty o wymiarze europejskim, w tym projekty międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe. Wsparcie w ramach niniejszego cs zapewni komplementarność między programami m.in. Interreg Europa 2021-2027, Interreg Central Europa 2021-2027 oraz z FERS, który zakłada realizację współpracy ponadnarodowej na poziomie krajowym. Instytucje regionalne, w tym IZ, będą mogły aplikować o środki finansowe w FERS w charakterze beneficjenta. Możliwe będzie również rozszerzanie projektów standardowych, realizowanych w programach regionalnych, o komponent współpracy ponadnarodowej.

Projekty z założeniami współpracy międzyregionalnej, transgranicznej i transnarodowe umożliwią skorzystanie z doświadczeń innych krajów w zakresie wykorzystywanych narzędzi rozwoju usług społecznych świadczonych w społeczności lokalnej.
W ramach celu szczegółowego, dla wybranych typów projektów, przewiduje się zastosowanie kryterium punktowego promującego przedsięwzięcia, które zakładają współpracę, w tym wymianę wiedzy i doświadczeń oraz konsultacje, z partnerami z innych Państw Członkowskich, kandydujących lub stowarzyszonych, jak również dla projektów, które będą miały pozytywny transgraniczny wpływ lub projektów komplementarnych do innych projektów realizowanych poza granicami Polski w UE, krajach kandydujących i stowarzyszonych. Ostateczna decyzja o typach projektów, dla których będzie zastosowane kryterium, zostanie podjęta przez Komitet Monitorujący FEP 2021-2027.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – *art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:*
Ze względu na rodzaje działań oraz typy beneficjentów nie przewiduje się stosowania instrumentów finansowych w ramach celu szczegółowego (k). Działania realizowane w tym celu nie dotyczą projektów, które będą generowały dochody lub oszczędności. Ponadto charakteryzują się niską opłacalnością finansową a za ich realizacją przemawiają względy społeczne. W związku z tym jedyną formą wsparcia będą dotacje

2.1.8.3.2 Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
8	4 (k)	EFS+	Słabiej rozwinięte	PL0CO04	Wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność	sztuki	0	23
8	4 (k)	EFS+	Słabiej rozwinięte	PL0CO03	Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	osoby	0	2 424

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii)) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
8	4 (k)	EFS+	Słabiej rozwinięte	PLKLCR02	Liczba utworzonych miejsc świadczenia usług w społeczności lokalnej	sztuki	0	2021	160	CST2021	

2.1.8.3.3 Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4 Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
8	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (k)	158 – Działania w celu zwiększenia równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości trwałych i przystępnych cenowo usług	6 986 524

Tabela 5 Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
8	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (k)	01 – Dotacja	6 986 524

Tabela 6 Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
8	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (k)	12 – Obszary wiejskie	4 890 567
8	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (k)	16 – Inne rodzaje terytoriów objętych wsparciem	2 095 957

Tabela 7 Wymiar 4 – tematy uzupełniające EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
8	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (k)	10 – Działania podejmowane w odpowiedzi na wyzwania wskazane w ramach semestru europejskiego	6 986 524

Tabela 8 Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
8	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (k)	02 – Projekty uwzględniające kwestię równouprawnienia płci	6 986 524

2.1.8.4. Cel szczegółowy 4(l) (EFS+) wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci

2.1.8.4.1 Interwencje w ramach funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.
Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Opis działań:

Wsparcie zostanie skoncentrowane na działaniach zwiększających dostęp do usług społecznych zgłaszanych na obszarach objętych LSR dla dzieci i młodzieży wymagających wsparcia, przebywających w rodzinach i innych placówkach całodobowych.
Planowane działania przewidują wsparcie w funkcjonowaniu rodziny będącej m.in. w niekorzystnej sytuacji w rozwoju i samodzielnym wypełnianiu funkcji społecznych (m.in. pomoc rodzinom dotkniętym problemem przemocy, rodzinom przeżywającym kryzys). Raport z badania działalności OPS w reg. wskazuje na powszechność występowania problemu przemocy psychicznej, fizycznej, rzadziej ekonomicznej czy seksualnej (w odniesieniu do dorosłych, jak i do dzieci). Istotnym problemem jest także niechęć do ujawniania informacji o występujących nadużyciach, zwłaszcza seksualnych co uniemożliwia udzielenie adekwatnej pomocy lub podjęcie działań prewencyjnych. Ogromnym problemem w przypadku ofiar przemocy, w znacznej mierze uniemożliwiającym jego rozwiązanie jest, zamieszkiwanie wspólnie ze sprawcą (91% respondentów badania). Dodatkowo respondenci wskazują na brak możliwości odseparowania sprawcy od ofiar przemocy (z powodu uzależnienia ekonomicznego, trudności w uzyskaniu nakazu opuszczenia mieszkania lub jego wyegzekwowaniu). Na bierność i brak wpływu na zmianę sytuacji wskazują wysokie częstotliwości występowania takich problemów jak: brak chęci do zmiany sytuacji przez sprawcę, brak decyzji/podjęcia próby ze strony ofiar odnośnie odseparowania się od sprawcy przemocy, brak chęci do przejścia terapii ze strony ofiar.[121]
Przewidziano także wsparcie szkoleniowe kadr na potrzeby świadczenia usł. w społeczności lokalnej w celu uzupełnienia opisanych działań.
Wartością dodaną realizowanych działań w zakresie wspierania integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym w RLKS będzie zwiększenie szans uzyskania dofinansowania na realizację inicjatyw społecznych opartych na potrzebach lokalnej społeczności przez beneficjentów. W obszarze RLKS zapewniona zostanie demarkacja ze wsparciem działań realizowanych w ramach priorytetu 7.

[121] Czynniki warunkujące efektywność działań ośrodków pomocy społecznej województwa podkarpackiego (raport z badania 2021) WUP w Rzeszowie https://wuprzeszow.praca.gov.pl/-/15637356-czynniki-warunkujace-efektywnosc-dzialan-osrodkow-pomocy-spolecznej-wojewodztwa-podkarpackiego

Wspierane działania zostały ocenione jako zgodne z zasadą „nie czyń znaczących szkód” (DNSH). Program został poddany strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko (SEA).

Rodzaje działań:

Integracja społeczna

- działania skierowane do dzieci i młodzieży zagrożonych wykluczeniem społecznym wymagających wsparcia, przebywających w rodzinach oraz różnego rodzaju placówkach całodobowych itp.[122],
- działania skierowane do rodzin wychowujących dzieci, w tym rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze lub doświadczających kryzysu oraz otoczenia ww. osób / rodzin (w zakresie jaki jest niezbędny dla udzielanego wsparcia),
- podnoszenie kompetencji i kwalifikacji kadry niezbędnej do realizacji projektu w zakresie świadczenia wysokiej jakości usług społecznych na poziomie lokalnym, w tym szkolenia kadry na rzecz dzieci, młodzieży i rodziny.

Główne typy beneficjentów:

- Lokalne Grupy Działania oraz inne podmioty z obszaru realizacji LSR lub realizujące projekty na obszarze LSR:
  - jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne, związki, porozumienia i stowarzyszenia,
  - podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie działające w obszarze pomocy społecznej,
  - partnerstwa publiczno – społeczne z obszaru realizacji LSR.

Oczekiwane rezultaty:

Zaplanowane działania w zakresie wsparcia dla dzieci, młodzieży, rodzin przyczynią się do zwiększenia dostępności do usług społecznych świadczonych w społeczności lokalnej.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

- osoby zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osoby najbardziej potrzebujące,
- osoby przebywające w rodzinach oraz różnego rodzaju placówkach całodobowych,
- rodziny wychowujące dzieci, w tym rodziny przeżywające trudności opiekuńczo-wychowawcze oraz doświadczające kryzysu,
- otoczenie w/w osób (w zakresie jaki jest niezbędny dla udzielanego wsparcia),

[122] Usługi wsparcia będą realizowane w sposób zapewniający, że instytucje nie będą wspierane.

- kadra pracująca w placówkach, kandydaci/trenerzy i opiekunowie dla osób usamodzielnianych, niezbędne do realizacji projektu w zakresie świadczenia wysokiej jakości usług na rzecz dzieci, młodzieży i rodziny.

Działania mające na celu zapewnienie równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – *art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:*
Zgodnie z art. 9, rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych Programu ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania. Działania realizowane w ramach celów szczegółowych będą także zgodne z zapisami KPP i KPON. Zaplanowane w ramach tego celu działania przyczynią się m.in. do zapewnienie dzieciom sprzyjających rozwojowi warunków życia, a tym samym lepszy start w dorosłe życie. W odniesieniu do działań zmierzających do zapewnienia przestrzegania zasad na każdym etapie zarządzania i wdrażania, na etapie wyboru projektów zostaną zastosowane specjalne kryteria wyboru projektów, weryfikujące czy projekt/operacja jest zgodny z powyższymi zasadami. W przypadku zasady równości kobiet i mężczyzn będzie to weryfikacja w oparciu o tzw. standard minimum. W odniesieniu do zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla OzN, kryterium to będzie weryfikować czy planowany do realizacji projekt nie dyskryminuje nikogo ze względu na przesłanki wskazane w art. 9, jak również czy działania projektowe będą prowadzone zgodnie ze standardami dostępności. Na etapie projektu sposób realizacji tych zasad w praktyce będzie sprawdzany zarówno w procesie monitorowania jak również ewentualnej kontroli, czy ewaluacji.

Wskazanie konkretnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – *art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:*
W art. 28 rozporządzenia ramowego wskazano, że państwa członkowskie wspierają rozwój zintegrowany terytorialnie poprzez strategie terytorialne i lokalne strategie rozwoju w ramach m.in. instrumentu terytorialnego: Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS) . Kwestie dotyczące RLKS zostały uregulowane w art. 31 – 34 rozporządzenia ramowego. RLKS stanowi narzędzie skupione na oddolnym planowaniu i realizowaniu działań. Dzięki zaawansowanym formom współpracy wszystkich interesariuszy zarówno publicznych, jak i prywatnych, może przynieść wartość dodaną w postaci realizacji projektów dokładnie dopasowanych do miejscowych potrzeb, a równocześnie wzmocnić kapitał społeczny, którego słabość jest jednym z problemów polskiego społeczeństwa. RLKS bazuje na stosowanym w ramach Wspólnej Polityki Rolnej podejściu LEADER. Przejmuje rozwiązania realizowane w poprzedniej perspektywie finansowej, umożliwiając rozwiązywanie problemów

konkretnych obszarów z uwzględnieniem ich specyfiki historycznej, przyrodniczej, kulturowej i społecznej. Na gruncie polskiego prawa kwestie związane z funkcjonowaniem RLKS reguluje szczegółowo ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności. Zapewnia ona wspólną podstawę prawną niezależnie od źródła finansowania. Zastosowanie instrumentu RLKS finansowanego zarówno z EFRROW jak i polityki spójności ma zapewnić komplementarność w podejściu do rozwoju obszarów wiejskich. Projekty RLKS mogą być finansowane z EFS+ w ramach 4 celu polityki pod warunkiem, że będą realizować jego cele szczegółowe oraz zapewniać uzyskanie wartości dodanej dzięki zastosowaniu instrumentu terytorialnego.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:
W ramach niniejszego celu szczegółowego realizowane będą projekty o wymiarze europejskim, w tym projekty międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe. Wsparcie w ramach niniejszego cs zapewni komplementarność między programami m.in. Interreg Europa 2021-2027, Interreg Central Europa 2021-2027 oraz FERS, który zakłada realizację współpracy ponadnarodowej na poziomie krajowym. Instytucje regionalne, w tym IZ, będą mogły aplikować o środki finansowe w FERS w charakterze beneficjenta. Możliwe będzie również rozszerzanie projektów standardowych, realizowanych w programach regionalnych, o komponent współpracy ponadnarodowej.
Projekty z założeniami współpracy międzyregionalnej, transgranicznej i transnarodowe umożliwią skorzystanie z doświadczeń innych krajów w tym obszarze co ukierunkuje zmiany w dostępności do usług społecznych świadczonych w społeczności lokalnej.
W ramach celu szczegółowego, dla wybranych typów projektów, przewiduje się zastosowanie kryterium punktowego promującego przedsięwzięcia, które zakładają współpracę, w tym wymianę wiedzy i doświadczeń oraz konsultacje, z partnerami z innych Państw Członkowskich, kandydujących lub stowarzyszonych, jak również dla projektów, które będą miały pozytywny transgraniczny wpływ lub projektów komplementarnych do innych projektów realizowanych poza granicami Polski w UE, krajach kandydujących i stowarzyszonych. Ostateczna decyzja o typach projektów, dla których będzie zastosowane kryterium, zostanie podjęta przez Komitet Monitorujący FEP 2021-2027.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:
Ze względu na rodzaje działań oraz typy beneficjentów nie przewiduje się stosowania instrumentów finansowych w ramach celu szczegółowego (l). Działania realizowane w tym celu nie dotyczą projektów, które będą generowały dochody lub oszczędności. Ponadto charakteryzują się niską opłacalnością finansową a za ich realizacją przemawiają względy społeczne. W związku z tym jedyną formą wsparcia będą dotacje

2.1.8.4.2 Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
8	4 (I)	EFS+	Słabiej rozwinięte	PL0CO04	Wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność	sztuki	0	14
8	4 (I)	EFS+	Słabiej rozwinięte	PL0CO03	Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	osoby	0	592

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii)) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
8	4 (I)	EFS+	Słabiej rozwinięte	PLKLCR06	Liczba utworzonych w programie miejsc świadczenia usług wspierania	sztuki	0	2021	173	CST2021	

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
					rodziny i pieczy zastępczej istniejących po zakończeniu projektu						

2.1.8.4.3 Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4 Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
8	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (l)	163 – Promowanie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci	2 146 484

Tabela 5 Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
8	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (l)	01 – Dotacja	2 146 484

Tabela 6 Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
8	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (l)	12 – Obszary wiejskie	1 502 539
8	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (l)	16 – Inne rodzaje terytoriów objętych wsparciem	643 945

Tabela 7 Wymiar 4 – tematy uzupełniające EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
8	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (l)	06 – Zwalczanie ubóstwa dzieci	2 146 484

Tabela 8 Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci" w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
8	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (l)	02 – Projekty uwzględniające kwestię równouprawnienia płci	2 146 484

2.2. PRIORYTETY DOTYCZĄCE POMOCY TECHNICZNEJ

2.2.1. PRIORYTET 9 - POMOC TECHNICZNA (EFRR)

Priorytet dotyczący pomocy technicznej na podstawie art. 36 ust. 4 (należy powtórzyć dla każdego takiego priorytetu dotyczącego pomocy technicznej)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. e) RWP.

2.2.1.1. Interwencja w ramach Funduszy

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. e) ppkt (i) RWP

Celem priorytetu Pomoc techniczna jest zapewnienie skutecznej i efektywnej realizacji programu regionalnego *Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027* (FEP).

1. Zapewnienie odpowiedniego potencjału administracyjnego oraz warunków dla sprawnego funkcjonowania systemu zarządzania i kontroli Programu [123].

Założeniem budowy systemu instytucjonalnego, w tym potencjału administracyjnego dla FEP 2021 – 2027 i jego sprawnej realizacji jest możliwie szerokie wykorzystanie sprawdzonych rozwiązań funkcjonujących na gruncie systemu realizacji RPO WP 2014-2020, z ewentualnym dostosowaniem systemu do nowych regulacji wynikających z publikowanych aktów oraz instrumentów prawnych. Przyjęte założenie gwarantuje zachowanie pamięci instytucjonalnej systemu, co pomoże zapewnić płynne przejście pomiędzy dwoma okresami programowania i wykorzystać dotychczasowe doświadczenia poprzez angażowanie kadr w skali dającej gwarancję sprawnego zakończenia realizacji perspektywy 2014-2020 oraz sprawnego uruchomienia programu regionalnego na lata 2021-2027. W tym celu istotne jest zapobieganie nadmiernej rotacji kadr, poprzez szereg rozwiązań związanych z zapewnieniem warunków pracy i płac adekwatnych do wykonywanych obowiązków.

Rodzaje działań:

- wsparcie i przestrzeganie przez wszystkie strony zaangażowane we wdrażanie Programu postanowień KPP i prawidłową realizację zasad horyzontalnych, ze szczególnym uwzględnieniem barier i potrzeb osób z grup narażonych na dyskryminację,
- upowszechnienie nowoczesnych metod zarządzania zasobami ludzkimi na bazie przygotowanej strategii ZZL,
- utrzymanie wykwalifikowanej kadry poprzez finansowanie kosztów wynagrodzeń oraz wsparcie działań pozapłacowych, zapewnienie przejrzystych ścieżek kariery dla pracowników (w tym, zapewnienie kadry kierowniczej posiadającej wiedzę z zarządzania zespołem, zarządzania różnorodnością oraz przestrzegania norm

[123] Dobre praktyki w tym zakresie zawiera dokument końcowy I fazy projektu pn. „*Projekt pilotażowy w zakresie wzmacniania potencjału administracyjnego pod kątem przygotowania do okresu programowania po 2020 roku*”, realizowany w woj. lubelskim.

etycznych), rozwój kompetencji zawodowych i podnoszenia kwalifikacji w zakresie wdrażania Funduszy UE,

- wsparcie eksperckie i prawne instytucji poprzez zakup niezbędnych usług doradczych, w tym koszty ewaluacji, badań, ekspertyz i analiz jak również audyt istniejących rozwiązań i ocena ich skuteczności (również w zakresie wdrażania i przestrzegania zasad horyzontalnych i poszanowania Karty Praw Podstawowych),
- finansowanie kosztów związanych z procesami wdrażania Programu (m.in. przygotowanie, zarządzanie, ocena, rozpatrywanie wniesionych środków odwoławczych, wybór, rozliczanie, kontrola, certyfikacja, odzyskiwanie środków od beneficjentów, w tym wydatki i koszty wynikające z zastosowania procedur odwoławczych, monitorowanie, sprawozdawczość, ewaluacja) jak koszty organizacyjne, techniczne i administracyjne,
- stosowanie przejrzystych i konkurencyjnych procesów zamówień publicznych z niezbędnymi systemami kontroli wewnętrznej. IZ i beneficjenci będą promować strategiczne wykorzystanie zamówień publicznych do wspierania celów polityki spójności, w tym stosowanie kryteriów związanych z jakością i kosztami cyklu życia produktu i usług, kryteria ekologiczne i społeczne, a także innowacyjne.[124] Przy wyborze wykonawcy usług szkoleniowych będą stosowane kryteria wiedzy i doświadczenia w przedmiocie szkolenia;
- zapobieganie, wykrywanie, korygowanie i raportowanie w obszarze nieprawidłowości i nadużyć finansowych oraz korupcji. IZ będzie posiadać i stosować skuteczne i proporcjonalne środki i procedury zwalczania nadużyć finansowych, uwzględniające stwierdzone ryzyka, jak przewidziano w art. 74 ust. 1 lit. c) i lit. d) rozporządzenia 2021/1060. Będą stosowane mechanizmy służące zwiększaniu przejrzystości, zaangażowaniu społeczeństwa obywatelskiego, organizacji typu watch-dog, ocenie ryzyka i działania edukacyjne. W tym celu IZ zapewni takie działania zapobiegawcze, jak:
- zgłaszanie i aktualizowanie nieprawidłowości w systemie IMS; wzmocnienie procedur kontroli w celu unikania konfliktu interesów, np. zwiększenie przejrzystości łańcucha podwykonawców, uwzględniając weryfikację struktury właścicielskiej beneficjentów, wykonawców oraz ekspertów oceniających i nadzorujących projekty;
- utworzenie systemu rejestracji i kontroli przy wyborze projektów dla zachowania ścieżki audytu;
- istnienie mechanizmu oznaczania i wykluczania z dofinansowania osób/podmiotów stanowiących zagrożenie dla interesów UE;
- uwzględnianie nowych ryzyk, np. związanych ze zmianą zasad wydatkowania funduszy UE;

[124] Stosowanie kryteriów ekologicznych, społecznych i innowacyjnych będzie stosowane w stopniu wynikającym z PZP

- wykorzystanie dostępnych narzędzi eksploracji danych, np. Arachne lub podobnego narzędzia oraz narzędzi mających na celu wykrywanie podejrzeń nadużyć finansowych, plagiatu;
- promowanie paktów na rzecz uczciwości[125];
- kompleksowe wsparcie działalności Rzecznika Funduszy Europejskich mające na celu wzmocnienie jego roli, m.in. poprzez działania zmierzające do usprawnienia wdrażania Programu,
- kompleksowe wsparcie działalności Koordynatora ds. równego traktowania i przeciwdziałania dyskryminacji mające na celu wzmocnieie jego roli między innymi poprzez współpracę z organizacjami pozarządowymi (partnerami społecznymi, gospodarczymi oraz podmiotami reprezentującymi społeczeństwo obywatelskie) działającymi na rzecz równego traktowania oraz przeciwdziałania dyskryminacji,
- finansowanie systemów informatycznych dla celów realizacji Programu,
- obsługa prac KM i jego grup roboczych, w tym członków KM reprezentujących partnerów społecznych i gospodarczych oraz podmioty społeczeństwa obywatelskiego (art. 8 ust. 1 CPR),
- finansowanie działań, wynikających z potrzeb informacyjnych w obszarze prowadzonych polityk regionalnych, w tym wsparcie eksperckie dla Regionalnego Obserwatorium Terytorialnego,
- wydatki związane z zamknięciem programów realizowanych w perspektywie finansowej 2014-2020 oraz opracowaniem i przygotowaniem do realizacji nowych projektów i programów przewidzianych na kolejną perspektywę finansową,

2. Wzmocnienie kompetencji beneficjentów (w tym potencjalnych) i partnerów

Środki z PT będą służyły wspieraniu beneficjentów (w tym potencjalnych) w skutecznym aplikowaniu o dofinansowanie z FEP i realizację projektów wysokiej jakości.

Rodzaje działań:

- rozwój kompetencji potencjalnych beneficjentów i beneficjentów poprzez organizowanie szkoleń, spotkań informacyjnych, warsztatów, konferencji, seminariów i niezbędnych działań edukacyjno – informacyjnych,
- podnoszenie wiedzy potencjalnych beneficjentów i beneficjentów na temat wdrażania zasad horyzontalnych, w tym w zakresie przeciwdziałania dyskryminacji grup defaworyzwanych/narażonych na dyskryminację, w tym dostosowanie projektów do EZŁ i DNSH,

125 Pakt uczciwości (ang. *integrity pact*) jest narzędziem przeciwdziałania nadużyciom w zamówieniach publicznych. Opiera się on na założeniu, że podmiot publiczny i oferenci mogą umówić się wspólnie, iż w ramach konkretnego przetargu będą postępować w sposób przejrzysty i odpowiedzialny, zarówno na etapie starania się o kontrakt, jak i w czasie jego realizacji. Ponadto zgadzają się na monitorowanie całego procesu zamówienia przez społecznego obserwatora. Pakt Uczciwości (paktuczciwosci.pl). W przypadku, gdy objęcie danego projektu paktem uczciwości jest wskazane, to forma, zasady jego finasowania i wdrażanie IZ będzie konsultować z Komitetem Monitorującym.

- wsparcie w przygotowaniu projektów realizowanych w Priorytecie 6 w celu szczegółowym 5 (i), m.in. poprzez wsparcie w przygotowaniu dokumentów strategicznych na poziomie regionalnym i lokalnym, niezbędnych do wdrażania instrumentów terytorialnych,
- wsparcie przygotowania i realizacji projektów (formuła project pipeline),
- wsparcie procesu wymiany doświadczeń i najlepszych praktyk w zakresie przygotowania i wdrażania projektów.

3. Zagwarantowanie właściwej komunikacji i widoczności Funduszy Europejskich w regionie.

Upowszechnienie wiedzy nt. programu i korzyści płynących w związku z jego realizacją, dla regionu i jego mieszkańców, zwiększenie poziomu świadomości społecznej w zakresie roli i efektów wdrażania Programu.

Rodzaje działań:

- wsparcie promocji, komunikacji i widoczności Funduszy Europejskich w regionie. Szczegółowe informacje nt. celów, grup docelowych, kanałów komunikacji oraz działań przewidzianych do realizacji znajdują się w rozdziale 7. Komunikacja i widoczność,
- podnoszenie świadomości ogółu społeczeństwa w zakresie wartości UE, równości i niedyskryminacji poprzez zwalczanie szkodliwych stereotypów dotyczących grup narażonych na dyskryminację.

Przygotowanie, produkcja i dystrybucja publikacji, materiałów informacyjno- promocyjnych będzie się odbywała w formie cyfrowej (zgodnie z zasadą zazieleniania działań komunikacyjnych). W szczególnie uzasadnionych przypadkach dopuszczalne jest przygotowanie materiałów w wersji papierowej. Gadżety nie są narzędziem promocji Funduszy Europejskich[126].

Działania ukierunkowane na podniesienie wiedzy nt. przestrzegania zapisów Karty Praw Podstawowych, horyzontalnych zasad równego traktowania, niedyskryminacji oraz skutecznego ich wdrażania uwzględnione zostaną w przedsięwzięciach finansowanych ze środków pomocy technicznej z obszarów szkoleń, podnoszenia kwalifikacji, informacji, promocji i in.

W ramach priorytetu przewiduje się finansowanie innych wydatków zgodnych z katalogiem wydatków kwalifikowalnych w pomocy technicznej.

Usługi dotyczące szkoleń/ekspertyz/wymiany doświadczeń realizowane będą w oparciu o szczegółowe kryteria wyboru, premiować będą doświadczenie i kompetencje specjalistów/podmiotów realizujących powyższe usługi.

126 Ich wykorzystanie jest możliwe wyjątkowo i jedynie jako środek wspomagający, pod warunkiem wykazania ich ścisłego związku ze zwiększeniem wiedzy i świadomości o Funduszach Europejskich oraz UE, oraz przy zachowaniu zasad zrównoważonego rozwoju przy ich produkcji i zakupie.

Pomoc Techniczna FEP 2021-2027 (PT FE) jest komplementarna z pomocą techniczną w pozostałych programach perspektywy 2021-2027, przy zachowaniu podziału zadań wynikającego z przyjętej linii demarkacyjnej pomiędzy programami, która jest załącznikiem do programu PT FE. Instytucja koordynująca na poziomie krajowym jest również odpowiedzialna za przygotowanie wspólnych wytycznych krajowych, wspólnych list wskaźników itd., które wyznaczają mechanizmy koordynacji PT w całym kraju.

Główne grupy docelowe *art. 22 ust. 3 lit. e) ppkt (iii) RWP*:

- instytucje uczestniczące w systemie realizacji Programu
- potencjalni beneficjenci i beneficjenci Programu
- partnerzy[127*]
- potencjalni uczestnicy projektów i uczestnicy projektów;
- społeczeństwo województwa podkarpackiego.

[127*] w rozumieniu art. 8 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2021/1060 z 24 czerwca 2021 r.

2.2.1.2. Wskaźniki

Wskaźniki produktu wraz z odnośnymi celami pośrednimi i celami końcowymi

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. e) ppkt (ii) RWP.

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
9. Pomoc Techniczna (EFRR)	EFRR	Słabiej rozwinięte	PLRO149	Średnioroczna liczba etatów finansowanych z pomocy technicznej	szt.	367	376
9. Pomoc Techniczna (EFRR)	EFRR	Słabiej rozwinięte	PLRO151	Liczba przeprowadzonych ewaluacji	szt.	2	14
9. Pomoc Techniczna (EFRR)	EFRR	Słabiej rozwinięte	PLRO158	Liczba działań informacyjno-promocyjnych o szerokim zasięgu	szt.	1	6
9. Pomoc Techniczna (EFRR)	EFRR	Słabiej rozwinięte	PLRO150	Liczba uczestników form szkoleniowych dla instytucji	szt.	550	3303

Priorytet	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
9. Pomoc Techniczna (EFRR)	EFRR	Słabiej rozwinięte	PLRO153	Liczba posiedzeń, komitetów, sieci grup oraz innych spotkań w celu wymiany doświadczeń z partnerami	szt.	12	35

2.2.1.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. e) ppkt (iv) RWP.

Tabela 4 Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
9	EFRR	Słabiej rozwinięte	179 Informacja i komunikacja	4 580 869
9	EFRR	Słabiej rozwinięte	180 Przygotowanie, wdrażanie, monitorowanie i kontrola	52 248 888
9	EFRR	Słabiej rozwinięte	181 Ewaluacja i badania, gromadzenie danych	982 011
9	EFRR	Słabiej rozwinięte	182 Wzmocnienie potencjału organów państwa członkowskiego, beneficjentów i odpowiednich partnerów	7 405 562

Tabela 7 Wymiar 6– tematy uzupełniające EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
9	EFRR	Słabiej rozwinięte	09 Nie dotyczy	Nie dotyczy

Tabela 8 Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
9	EFRR	Słabiej rozwinięte	03	65 217 330

2.2.2. PRIORYTET 10 - POMOC TECHNICZNA (EFS+)

Priorytet dotyczący pomocy technicznej na podstawie art. 36 ust. 4 (należy powtórzyć dla każdego takiego priorytetu dotyczącego pomocy technicznej)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. e) RWP.

2.2.2.1. Interwencja w ramach Funduszy

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. e) ppkt (i) RWP

Celem priorytetu Pomoc techniczna jest zapewnienie skutecznej i efektywnej realizacji programu regionalnego *Fundusze Europejskie dla Podkarpacia* (FEP).

1. Zapewnienie odpowiedniego potencjału administracyjnego oraz warunków dla sprawnego funkcjonowania systemu zarządzania i kontroli Programu[128].

Założeniem budowy systemu instytucjonalnego, w tym potencjału administracyjnego dla FEP 2021 – 2027 i jego sprawnej realizacji jest możliwie szerokie wykorzystanie sprawdzonych rozwiązań funkcjonujących na gruncie systemu realizacji RPO WP 2014-2020, z ewentualnym dostosowaniem systemu do nowych regulacji wynikających z publikowanych aktów oraz instrumentów prawnych. Przyjęte założenie gwarantuje zachowanie pamięci instytucjonalnej systemu, co pomoże zapewnić płynne przejście pomiędzy dwoma okresami programowania i wykorzystać dotychczasowe doświadczenia poprzez angażowanie kadr w skali dającej gwarancję sprawnego zakończenia realizacji perspektywy 2014-2020 oraz sprawnego uruchomienia programu regionalnego na lata 2021-2027. W tym celu istotne jest zapobieganie nadmiernej rotacji kadr, poprzez szereg rozwiązań związanych z zapewnieniem warunków pracy i płac adekwatnych do wykonywanych obowiązków.

Rodzaje działań:

- wsparcie i przestrzeganie przez wszystkie strony zaangażowane we wdrażanie Programu postanowień KPP i prawidłową realizację zasad horyzontalnych, ze szczególnym uwzględnieniem barier i potrzeb osób z grup narażonych na dyskryminację;
- upowszechnienie nowoczesnych metod zarządzania zasobami ludzkimi na bazie przygotowanej strategii ZZL,
- utrzymanie wykwalifikowanej kadry poprzez finansowanie kosztów wynagrodzeń oraz wsparcie działań pozapłacowych, zapewnienie przejrzystych ścieżek kariery dla pracowników (w tym, zapewnienie kadry kierowniczej posiadającej wiedzę z zarządzania zespołem, zarządzania różnorodnością oraz przestrzegania norm etycznych), rozwój kompetencji zawodowych i podnoszenia kwalifikacji w zakresie wdrażania Funduszy UE,

[128] Dobre praktyki w tym zakresie zawiera dokument końcowy I fazy projektu pn. „*Projekt pilotażowy w zakresie wzmacniania potencjału administracyjnego pod kątem przygotowania do okresu programowania po 2020 roku*”, realizowany w woj. lubelskim.

- wsparcie eksperckie i prawne instytucji poprzez zakup niezbędnych usług doradczych, w tym koszty ewaluacji, badań, ekspertyz i analiz jak również audyt istniejących rozwiązań i ocena ich skuteczności (również w zakresie wdrażania i przestrzegania zasad horyzontalnych i poszanowania Karty Praw Podstawowych),
- finansowanie kosztów związanych z procesami wdrażania Programu (m.in. przygotowanie, zarządzanie, ocena, rozpatrywanie wniesionych środków odwoławczych, wybór, rozliczanie, kontrola, certyfikacja, odzyskiwanie środków od beneficjentów, w tym wydatki i koszty wynikające z zastosowania procedur odwoławczych, monitorowanie, sprawozdawczość, ewaluacja) jak koszty organizacyjne, techniczne i administracyjne,
- stosowanie przejrzystych i konkurencyjnych procesów zamówień publicznych z niezbędnymi systemami kontroli wewnętrznej. IZ i beneficjenci będą promować strategiczne wykorzystanie zamówień publicznych do wspierania celów polityki spójności, w tym stosowanie kryteriów związanych z jakością i kosztami cyklu życia produktu i usług, kryteria ekologiczne i społeczne, a także innowacyjne.[129] Przy wyborze wykonawcy usług szkoleniowych będą stosowane kryteria wiedzy i doświadczenia w przedmiocie szkolenia;
- zapobieganie, wykrywanie, korygowanie i raportowanie w obszarze nieprawidłowości i nadużyć finansowych oraz korupcji**.** IZ będzie posiadać i stosować skuteczne i proporcjonalne środki i procedury zwalczania nadużyć finansowych, uwzględniające stwierdzone ryzyka, jak przewidziano w art. 74 ust. 1 lit. c) i lit. d) rozporządzenia 2021/1060. Będą stosowane mechanizmy służące zwiększaniu przejrzystości, zaangażowaniu społeczeństwa obywatelskiego, organizacji typu watch-dog, ocenie ryzyka i działania edukacyjne. W tym celu IZ zapewni takie działania zapobiegawcze, jak:
- zgłaszanie i aktualizowanie nieprawidłowości w systemie IMS; wzmocnienie procedur kontroli w celu unikania konfliktu interesów, np. zwiększenie przejrzystości łańcucha podwykonawców, uwzględniając weryfikację struktury właścicielskiej beneficjentów, wykonawców oraz ekspertów oceniających i nadzorujących projekty;
- utworzenie systemu rejestracji i kontroli przy wyborze projektów dla zachowania ścieżki audytu;
- istnienie mechanizmu oznaczania i wykluczania z dofinansowania osób/podmiotów stanowiących zagrożenie dla interesów UE;
- uwzględnianie nowych ryzyk, np. związanych ze zmianą zasad wydatkowania funduszy UE;
- wykorzystanie dostępnych narzędzi eksploracji danych, np. Arachne lub podobnego narzędzia oraz narzędzi mających na celu wykrywanie podejrzeń nadużyć finansowych, plagiatu;

[129] Stosowanie kryteriów ekologicznych, społecznych i innowacyjnych będzie stosowane w stopniu wynikającym z PZP

- promowanie paktów na rzecz uczciwości[130]
- kompleksowe wsparcie działalności Rzecznika Funduszy Europejskich mające na celu wzmocnienie jego roli, m.in. poprzez działania zmierzające do usprawnienia wdrażania Programu,
- kompleksowe wsparcie działalności Koordynatora ds. równego traktowania i przeciwdziałania dyskryminacji mające na celu wzmocnienie jego roli między innymi poprzez współpracę z organizacjami pozarządowymi (partnerami społecznymi, gospodarczymi oraz podmiotami reprezentującymi społeczeństwo obywatelskie) działającymi na rzecz równego traktowania oraz przeciwdziałania dyskryminacji,
- finansowanie systemów informatycznych dla celów realizacji Programu,
- obsługa prac KM i jego grup roboczych, w tym członków KM reprezentujących partnerów społecznych i gospodarczych oraz podmioty społeczeństwa obywatelskiego (art. 8 ust. 1 CPR),
- finansowanie działań, wynikających z potrzeb informacyjnych w obszarze prowadzonych polityk regionalnych, w tym wsparcie ekspercie dla Regionalnego Obserwatorium Terytorialnego,
- wydatki związane z zamknięciem programów realizowanych w perspektywie finansowej 2014-2020 oraz opracowaniem i przygotowaniem do realizacji nowych projektów i programów przewidzianych na kolejną perspektywę finansową.

2. Wzmocnienie kompetencji beneficjentów (w tym potencjalnych) partnerów
Środki z PT będą służyły wspieraniu beneficjentów (w tym potencjalnych) w skutecznym aplikowaniu o dofinansowanie z FEP i realizację projektów wysokiej jakości.

Rodzaje działań:

- rozwój kompetencji potencjalnych beneficjentów i beneficjentów poprzez organizowanie szkoleń, spotkań informacyjnych, warsztatów, konferencji, seminariów i niezbędnych działań edukacyjno – informacyjnych,
- podnoszenie wiedzy potencjalnych beneficjentów i beneficjentów na temat wdrażania zasad horyzontalnych, w tym w zakresie przeciwdziałania dyskryminacji grup defaworyzowanych/narażonych na dyskryminację, w tym dostosowanie projektów do EZŁ i DNSH,
- wsparcie przygotowania i realizacji projektów (formuła project pipeline),

[130] Pakt uczciwości (ang. *integrity pact*) jest narzędziem przeciwdziałania nadużyciom w zamówieniach publicznych. Opiera się on na założeniu, że podmiot publiczny i oferenci mogą umówić się wspólnie, iż w ramach konkretnego przetargu będą postępować w sposób przejrzysty i odpowiedzialny, zarówno na etapie starania się o kontrakt, jak i w czasie jego realizacji. Ponadto zgadzają się na monitorowanie całego procesu zamówienia przez społecznego obserwatora. Pakt Uczciwości (paktuczciwosci.pl). W przypadku, gdy objęcie danego projektu paktem uczciwości jest wskazane, to forma, zasady jego finasowania i wdrażanie IZ będzie konsultować z Komitetem Monitorującym.

- wsparcie procesu wymiany doświadczeń i najlepszych praktyk w zakresie przygotowania i wdrażania projektów.

3. Zagwarantowanie właściwej komunikacji i widoczności Funduszy Europejskich w regionie.

Upowszechnienie wiedzy nt. programu i korzyści płynących w związku z jego realizacją, dla regionu i jego mieszkańców, zwiększenie poziomu świadomości społecznej w zakresie roli i efektów wdrażania Programu.

Rodzaje działań:

- wsparcie promocji, komunikacji i widoczności Funduszy Europejskich w regionie. Szczegółowe informacje nt. celów, grup docelowych, kanałów komunikacji oraz działań przewidzianych do realizacji znajdują się w rozdziale 7. Komunikacja i widoczność,
- podnoszenie świadomości ogółu społeczeństwa w zakresie wartości UE, równości i niedyskryminacji poprzez zwalczanie szkodliwych stereotypów dotyczących grup narażonych na dyskryminację.

Przygotowanie, produkcja i dystrybucja publikacji, materiałów informacyjno - promocyjnych będzie się odbywała w formie cyfrowej (zgodnie z zasadą zazieleniania działań komunikacyjnych). W szczególnie uzasadnionych przypadkach dopuszczalne jest przygotowanie materiałów w wersji papierowej. Gadżety nie są narzędziem promocji Funduszy Europejskich[131].Działania ukierunkowane na podniesienie wiedzy nt. przestrzegania zapisów Karty Praw Podstawowych, horyzontalnych zasad równego traktowania, niedyskryminacji oraz skutecznego ich wdrażania uwzględnione zostaną w przedsięwzięciach finansowanych ze środków pomocy technicznej z obszarów szkoleń, podnoszenia kwalifikacji, informacji, promocji i in.

W ramach priorytetu przewiduje się finansowanie innych wydatków zgodnych z katalogiem wydatków kwalifikowalnych w pomocy technicznej.

Usługi dotyczące szkoleń/ekspertyz/wymiany doświadczeń realizowane będą w oparciu o szczegółowe kryteria wyboru, premiujące doświadczenie i kompetencje specjalistów/podmiotów realizujących powyższe usługi.

Pomoc Techniczna FEP 2021-2027 (PT FE) jest komplementarna z pomocą techniczną w pozostałych programach perspektywy 2021-2027, przy zachowaniu podziału zadań wynikającego z przyjętej linii demarkacyjnej pomiędzy programami, która jest załącznikiem do programu PT FE. Instytucja koordynująca na poziomie krajowym jest również

[131] Ich wykorzystanie jest możliwe wyjątkowo i jedynie jako środek wspomagający, pod warunkiem wykazania ich ścisłego związku ze zwiększeniem wiedzy i świadomości o Funduszach Europejskich oraz UE, oraz przy zachowaniu zasad zrównoważonego rozwoju przy ich produkcji i zakupie.

odpowiedzialna za przygotowanie wspólnych wytycznych krajowych, wspólnych list wskaźników itd., które wyznaczają mechanizmy koordynacji PT w całym kraju.

Główne grupy docelowe – *art. 22 ust. 3 lit. e) ppkt (iii) RWP*:

- instytucje uczestniczące w systemie realizacji Programu;
- potencjalni beneficjenci i beneficjenci Programu;
- partnerzy[132*]
- potencjalni uczestnicy projektów i uczestnicy projektów;
- społeczeństwo województwa podkarpackiego.

[132*] w rozumieniu art. 8 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2021/1060 z 24 czerwca 2021 r.

2.2.2.2. Wskaźniki

Wskaźniki produktu wraz z odnośnymi celami pośrednimi i celami końcowymi

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. e) ppkt (ii) RWP.

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
10. Pomoc Techniczna (EFS+)	EFS+	Słabiej rozwinięte	PLRO149	Średnioroczna liczba etatów finansowanych z pomocy technicznej	szt.	220	220
10. Pomoc Techniczna (EFS+)	EFS+	Słabiej rozwinięte	PLRO150	Liczba uczestników form szkoleniowych dla instytucji	szt.	330	1980

2.2.2.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. e) ppkt (iv) RWP.

Tabela 4 Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
10	EFS+	Słabiej rozwinięte	180 Przygotowanie, wdrażanie, monitorowanie i kontrola	22 828 067

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
10	EFS+	Słabiej rozwinięte	182 Wzmocnienie potencjału organów państwa członkowskiego, beneficjentów i odpowiednich partnerów	2 757 019

Tabela 7 Wymiar 6– tematy uzupełniające EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
10	EFS+	Słabiej rozwinięte	09	25 585 086

Tabela 8 Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci" w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
10	EFS+	Słabiej rozwinięte	03	1. 585 086

3. PLAN FINANSOWY

3.1 Środki finansowe w podziale na poszczególne lata

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. g) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 3, 4 i 7 rozporządzenia w sprawie FST

Tabela 10: Środki finansowe w podziale na poszczególne lata:

Fundusz	Kategoria regionu	2021	2022	2023	2024	2025	2026		2027		Ogółem
							Środki finansowe bez kwoty elastyczności	Kwota elastyczności	Środki finansowe bez kwoty elastyczności	Kwota elastyczności	
EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	0,00	260 822 300	270 630 866	282 246 044	294 333 773	128 324 372	128 324 372	134 918 915	134 918 915	1 634 519 557
Ogółem EFRR		0,00	260 822 300	270 630 866	282 246 044	294 333 773	128 324 372	128 324 372	134 918 915	134 918 915	1 634 519 557
EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	0,00	100 741 876	104 530 567	109 014 385	113 685 297	49 566 765	49 566 765	52 120 295	52 120 295	631 346 245
Ogółem EFS+		0,00	100 741 876	104 530 567	109 014 385	113 685 297	49 566 765	49 566 765	52 120 295	52 120 295	631 346 245
Ogółem		0,00	361 564 176	375 161 433	391 260 429	408 019 070	177 891 137	177 891 137	187 039 210	187 039 210	2 265 865 802

3.2 Łączne środki finansowe w podziale na poszczególne fundusze oraz współfinansowanie krajowe

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. g) ppkt (ii), art. 22 ust. 6 i art. 36 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

W przypadku programów w ramach celu „Inwestycje na rzecz zatrudnienia i wzrostu", gdy w umowie partnerstwa wybrano pomoc techniczną zgodnie z art. 36 ust. 4 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 11: Łączne środki finansowe w podziale na poszczególne fundusze oraz współfinansowanie krajowe (euro)

Numer celu polityki lub celu szczegółowego o FST lub pomocy technicznej	Priorytet	Podstawa obliczenia wsparcia unijnego (łączne koszty kwalifikowalne lub wkład publiczny)	Fundusz	Kategoria regionu*	Wkład Unii	Podział wkładu Unii		Wkład krajowy	Indykatywny podział wkładu krajowego		Ogółem	Stopa dofinansowania
						Wkład Unii pomniejszony o kwotę elastyczności	Kwota elastyczności		publiczny	prywatny		
					(a)=(g)+(h)	(g)	(h)	**(b)=(c)+(d)**	**(c)**	**(d)**	**(e)=(a)+(b)**	**(f)=(a)/(e)**
CP1	Priorytet 1	Ogółem	EFRR	Słabiej rozwinięte	263 630 571	223 720 975	39 909 596	46 523 042	14 296 530	32 226 512	310 153 613	85%
CP2	Priorytet 2	Ogółem	EFRR	Słabiej rozwinięte	497 643 818	414 948 351	82 695 467	87 819 498	43 909 749	43 909 749	585 463 316	85%
CP2	Priorytet 3	Ogółem	EFRR	Słabiej rozwinięte	70 323 591	58 997 808	11 325 783	12 410 046	11 475 570	934 476	82 733 637	85%
CP3	Priorytet 4	Ogółem	EFRR	Słabiej rozwinięte	234 901 560	197 070 102	37 831 458	41 453 217	38 331 790	3 121 427	276 354 777	85%
CP4	Priorytet 5	Ogółem	EFRR	Słabiej rozwinięte	189 981 182	159 384 258	30 596 924	33 526 091	11 734 132	21 791 959	223 507 273	85%
CP5	Priorytet 6	Ogółem	EFRR	Słabiej rozwinięte	312 821 505	262 440 853	50 380 652	55 203 795	51 361 611	3 842 184	368 025 300	85%
CP4	Priorytet 7	Ogółem	EFS+	Słabiej rozwinięte	575 761 159	483 026 847	92 734 312	101 604 911	60 962 947	40 641 964	677 366 070	85%
CP4	Priorytet 8	Ogółem	EFS+	Słabiej rozwinięte	30 000 000	25 168 084	4 831 916	1 578 948	789 474	789 474	31 578 948	95%**
PT	Priorytet 9	Ogółem	EFRR	Słabiej rozwinięte	65 217 330	54 713 923	10 503 407	11 508 941	11 508 941	0,00	76 726 271	85%
PT	Priorytet 10	Ogółem	EFS+	Słabiej rozwinięte	25 585 086	21 464 254	4 120 832	4 515 016	4 515 016	0,00	30 100 102	85%
			EFRR ogółem		**1 634 519 557**	**1 371 276 270**	**263 243 287**	**288 444 631**	**182 618 323**	**105 826 307**	**1 922 964 187**	85%
			EFS+ ogółem		**631 346 245**	**529 659 185**	**101 687 060**	**107 698 875**	**66 267 437**	**41 431 438**	**739 045 120**	**85,43%**

Suma całkowita					**2 265 865 802**	**1 900 935 455**	**364 930 347**	**396 143 506**	**248 885 760**	**147 257 745**	**2 662 009 307**	**85,12%**

* W odniesieniu do EFRR i EFS+: regiony słabiej rozwinięte, w okresie przejściowym, lepiej rozwinięte i, w stosownych przypadkach, szczególna alokacja dla najbardziej oddalonych i słabo zaludnionych regionów północnych. W odniesieniu do Funduszu Spójności: nie dotyczy. W przypadku pomocy technicznej zastosowanie kategorii regionu zależy od wyboru funduszu.

** W odniesieniu do Priorytetu 8 skorzystano z możliwości finansowania na poziomie 95%, które daje Rozporządzenie 2021/1060 art. 112 ust. 5. tj.: *maksymalne stopy dofinansowania wymienione w ust. 3 i 4 podwyższa się o dziesięć punktów procentowych w odniesieniu do priorytetów realizowanych w całości w ramach rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność*.

4. WARUNKI PODSTAWOWE

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. i).

Tabela 12: Warunki podstawowe

Horyzontalne warunki podstawowe

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
1. Skuteczne mechanizmy monitorowania rynku zamówień publicznych	EFRR EFS+	Warunek mający zastosowanie do wszystkich celów szczegółowych	**Tak**	Istnienie mechanizmów monitorowania obejmujących wszystkie umowy w sprawie zamówień publicznych oraz postępowania w sprawie tych zamówień w ramach Funduszy zgodnie z prawodawstwem Unii dotyczącym zamówień. Wymóg ten obejmuje: 1. rozwiązania mające zapewnić gromadzenie faktycznych i wiarygodnych danych dotyczących postępowań w sprawie zamówień publicznych o wartości powyżej unijnych progów zgodnie z obowiązkami sprawozdawczymi na mocy art. 83 i 84 dyrektywy 2014/24/UE oraz art. 99 i 100 dyrektywy 2014/25/UE;	Tak	Link do ustawy: http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20190002019/U/D20192019Lj.pdf Link do rocznych sprawozdań z funkcjonowania systemu zamówień publicznych: https://www.uzp.gov.pl/baza-wiedzy/analizy-systemowe/sprawozdania-o-funkcjonowaniu-systemu-zamowien-publicznych	Zgodnie z obowiązkami wynikającymi z dyrektyw, UZP przygotowuje co 3 lata sprawozdania z monitorowania systemu zamówień publicznych oparte o dane otrzymywane od zamawiających w rocznych sprawozdaniach o udzielonych zamówieniach publicznych, dane pochodzące z Platformy e-Zamówienia, dane pochodzące z TED oraz informacje o wynikach kontroli prowadzonych przez Prezesa UZP.
1. Skuteczne mechanizmy monitorowania rynku zamówień publicznych	EFRR EFS+	Warunek mający zastosowanie do wszystkich celów szczegółowyc	**Tak**	2. rozwiązania mające zapewnić, by dane obejmowały co najmniej następujące elementy: a) jakość i natężenie konkurencji: nazwiska/nazwy	Tak	Link do ustawy: http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20190002019/U/D20192019Lj.pdf	UZP posiada dostęp do wszystkich danych wymaganych w ramach warunkowości podstawowej (dane pochodzą z bazy TED prowadzonej przez KE ze sprawozdań rocznych

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
		h		zwycięskich oferentów, liczba oferentów na początku postępowania oraz wartość umowy; b) informacja o ostatecznej cenie po zakończeniu postępowania i o udziale MŚP jako bezpośrednich oferentów, w przypadku gdy systemy krajowe podają takie informacje;		Link do rocznych sprawozdań z funkcjonowania systemu zamówień publicznych: https://www.uzp.gov.pl/baza-wiedzy/analizy-systemowe/sprawozdania-o-funkcjonowaniu-systemu-zamowien-publicznych	przedkładanych Prezesowi UZP przez zamawiających) oraz bazy BZP.
1. Skuteczne mechanizmy monitorowania rynku zamówień publicznych	EFRR EFS+	Warunek mający zastosowanie do wszystkich celów szczegółowych	**Tak**	3. rozwiązania mające zapewnić monitorowanie i analizę danych przez właściwe organy krajowe zgodnie z art. 83 ust. 2 dyrektywy 2014/24/UE i art. 99 ust. 2 dyrektywy 2014/25/UE;	Tak	Link do ustawy: http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20190002019/U/D20192019Lj.pdf Link do rocznych sprawozdań z funkcjonowania systemu zamówień publicznych: https://www.uzp.gov.pl/baza-wiedzy/analizy-systemowe/sprawozdania-o-funkcjonowaniu-systemu-zamowien-publicznych	Zgodnie z obowiązkami wynikającymi z dyrektyw, UZP przygotowuje co 3 lata sprawozdania z monitorowania systemu zamówień publicznych oparte o dane otrzymywane od zamawiających w rocznych sprawozdaniach o udzielonych zamówieniach publicznych, dane pochodzące z TED oraz informacje o wynikach kontroli prowadzonych przez Prezesa UZP.
1. Skuteczne mechanizmy monitorowania rynku zamówień publicznych	EFRR EFS+	Warunek mający zastosowanie do wszystkich celów szczegółowyc	**Tak**	4. rozwiązania mające zapewnić, by wyniki analiz były udostępniane publicznie zgodnie z art. 83 ust. 3 dyrektywy 2014/24/UE oraz art. 99 ust. 3 dyrektywy 2014/25/UE;	Tak	Link do ustawy: http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20190002019/U/D20192019Lj.pdf	UZP publikuje na swojej stronie roczne raporty z funkcjonowania systemu zamówień publicznych oraz okresowe Biuletyny Informacyjne.

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
		h				Link do rocznych sprawozdań z funkcjonowania systemu zamówień publicznych: https://www.uzp.gov.pl/baza-wiedzy/analizy-systemowe/sprawozdania-o-funkcjonowaniu-systemu-zamowien-publicznych	
1. Skuteczne mechanizmy monitorowania rynku zamówień publicznych	EFRR EFS+	Warunek mający zastosowanie do wszystkich celów szczegółowych	**Tak**	5. rozwiązania mające zapewnić, by wszelkie informacje wskazujące na przypadki podejrzewanej zmowy przetargowej były przekazywane właściwym organom krajowym zgodnie z art. 83 ust. 2 dyrektywy 2014/24/UE oraz art. 99 ust. 2 dyrektywy 2014/25/UE.	Tak	Link do ustawy: http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20190002019/U/D20192019Lj.pdf Link do rocznych sprawozdań z funkcjonowania systemu zamówień publicznych: https://www.uzp.gov.pl/baza-wiedzy/analizy-systemowe/sprawozdania-o-funkcjonowaniu-systemu-zamowien-publicznych	W przypadku powstania w toku kontroli prowadzonej przez UZP podejrzenia, że w postępowaniu mogło dojść do zmowy przetargowej UZP przekazuje stosowną informację w tym zakresie do UOKIK. Pomiędzy UZP i UOKIK zostało także podpisane porozumienie zakładające współpracę obydwu instytucji, wymianę informacji i doświadczeń. Niezależnie od powyższego instytucje oraz podmioty zamawiające mogą bezpośrednio zwrócić się do UOKIK w przypadku podejrzenia zmowy przetargowej.
2. Narzędzia i zdolności umożliwiające skuteczne stosowanie	EFRR EFS+	Warunek mający zastosowanie do wszystkich celów	**Tak**	Instytucje zarządzające dysponują narzędziami i zdolnościami umożliwiającymi im weryfikację zgodności z zasadami pomocy państwa:	Tak	Link do ustawy: http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20041231291/U/D20041291Lj.pdf	Zgodnie z art. 31b pkt 2) ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej (Dz. U. z 2021 r., poz. 743 ze zm.) Prezes UOKiK ma obowiązek ogłaszania w Biuletynie Informacji

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
zasad pomocy państwa		szczegółowych		1. w odniesieniu do przedsiębiorstw znajdujących się w trudnej sytuacji oraz objętych wymogiem odzyskania pomocy.			Publicznej na stronie www informacji o decyzjach KE dotyczących zwrotu pomocy publicznej. Jednocześnie, podmioty udzielające pomocy są zobligowane do zbadania warunków dopuszczalności pomocy publicznej. Zgodnie z art. 37 ust. 5 ustawy, podmioty udzielające pomocy mają obowiązek uzyskać od przedsiębiorców ubiegających się o pomoc publiczną informacje umożliwiające stwierdzenie, czy dany przedsiębiorca znajduje się w trudnej sytuacji na dzień udzielenia pomocy. Co do zasady dotyczy to też sprawozdań finansowych za okres 3 ostatnich lat obrotowych, sporządzonych zgodnie z przepisami o rachunkowości, na podstawie których weryfikowana jest poprawność przedstawianych danych. W przypadku podmiotów objętych postępowaniem upadłościowym wszelkie zdarzenia w tych postępowaniach są obwieszczane, a dodatkowo przedsiębiorca obowiązany jest posługiwać się nazwą firmy wraz z oznaczeniem „w restrukturyzacji" lub „w upadłości".
2. Narzędzia i zdolności umożliwiające skuteczne stosowanie zasad pomocy państwa	EFRR EFS+	Warunek mający zastosowanie do wszystkich celów szczegółowych	**Tak**	2. poprzez dostęp do specjalistycznych porad i wytycznych w kwestiach pomocy państwa udzielanych przez ekspertów ds. pomocy państwa z podmiotów lokalnych lub krajowych.	Tak	Link do ustawy: http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20041231291/U/D20041291Lj.pdf	Funkcję krajowego organu ds. pomocy państwa, odpowiedzialnego za skuteczne wdrażanie i stosowanie unijnych przepisów pomocy publicznej, pełni Prezes UOKiK, a w zakresie pomocy publicznej w sektorze rolnym i rybołówstwa - Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Prezes UOKiK opiniuje wytyczne dotyczące pomocy

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							publicznej, projekty programów pomocowych i pomocy indywidualnej, w tym finansowane ze środków strukturalnych, notyfikuje je KE, reprezentuje rząd polski w postępowaniu przed Komisją oraz monitoruje udzielaną pomoc publiczną. Ustawa reguluje obowiązki w zakresie monitorowania pomocy udzielanej przedsiębiorcom, tj. gromadzenia, przetwarzania oraz przekazywana informacji w tym zakresie. UOKiK zapewnia pełną informację na stronie urzędu i zależnie od potrzeb prowadzi dla instytucji wdrażających programy warsztaty dotyczące stosowania pomocy publicznej. W ramach współpracy z UOKiK 2 grupy robocze ds. pomocy publicznej udzielanej w ramach funduszy strukturalnych polityki spójności (dla krajowych i regionalnych programów), koordynowane przez MFiPR, opracowują horyzontalne interpretacje dotyczące udzielania pomocy publicznej.
3. Skuteczne stosowanie i wdrożenie Karty praw podstawowych	EFRR EFS+	Warunek mający zastosowanie do wszystkich celów szczegółowych	**Tak**	Istnienie skutecznych mechanizmów służących zapewnieniu zgodności z Kartą praw podstawowych Unii Europejskiej („Karta"), które obejmują: 1. ustalenia mające zapewnić zgodność programów wspieranych z Funduszy i ich	Tak	W celu spełnienia warunku opracowano dokument pn. samoocena spełnienia warunku: skuteczne stosowanie i wdrażanie Karty praw podstawowych w Polsce, który zawiera m.in. jednolitą ramową procedurę określającą	Jednolita procedura dotyczy weryfikacji zgodności z KPP na każdym etapie wdrażania programu, w tym od złożenia wniosku o dofinansowanie, jak i w trakcie realizacji projektów. Procedury dotyczące podejrzenia o niezgodności projektów i/lub działań Beneficjenta lub IP/IW/IZ z KPP są w niej również uregulowane. Ponadto, dokument „samoocena…" opisuje system ochrony praw umocowanych w KPP w

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
				wdrażania z odpowiednimi postanowieniami Karty;		obowiązki wszystkich instytucji zaangażowanych we wdrażanie programów w zakresie zapewnienia ich zgodności z Kartą Praw Podstawowych (KPP). Procedura obejmuje wszystkie etapy realizacji programu i dotyczy wszystkich programów realizowanych w ramach 8 funduszy objętych rozporządzeniem ogólnym (rozporządzenie PE i Rady nr 1060/2021 z dnia 24 czerwca 2021 r.).	kontekście funduszy unijnych oraz obowiązki spoczywające na beneficjencie i na instytucjach.
3. Skuteczne stosowanie i wdrożenie Karty praw podstawowych	EFRR EFS+	Warunek mający zastosowanie do wszystkich celów szczegółowych	**Tak**	2. rozwiązania dotyczące zgłaszania komitetowi monitorującemu przypadków niezgodności operacji wspieranych z Funduszy z Kartą oraz skarg o nieprzestrzeganie Karty złożonych zgodnie z rozwiązaniami przyjętymi na mocy art. 69 ust. 7.	Tak	W celu spełnienia warunku wypracowano jednolitą ramową procedurę określającą obowiązki wszystkich instytucji zaangażowanych we wdrażanie wszystkich 8 programów w zakresie zapewnienia ich zgodności z Kartą Praw Podstawowych (KPP), wspomnianą w	Jednolita procedura dotyczy weryfikacji zgodności z KPP zarówno na etapie złożenia wniosku o dofinansowanie, jak i w trakcie realizacji projektów. Podejrzenia o niezgodności projektów i/lub działań Beneficjenta lub IP/IW/IZ z KPP zgłaszane są odpowiednio do IP/IW/IZ/Rzecznika Funduszy UE (w przypadku programów finansowanych z EFMRA, FAM, IZGW i FBW istnieje właściwy odpowiednik). Właściwa instytucja dokonuje analizy, podejmuje czynności weryfikujące stan faktyczny i rozstrzyga o zasadności zgłoszenia. IZ

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
						kontekście kryterium 1. Procedura obejmuje również zgłaszanie podejrzeń o niezgodności projektów z KPP.	programu odpowiedzialna jest również za prowadzenie polityki informacyjnej w ww. obszarze.
4. Wdrażanie i stosowanie Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych zgodnie z decyzją Rady 2010/48/WE	EFRR EFS+	Warunek mający zastosowanie do wszystkich celów szczegółowych	**Tak**	Istnienie krajowych ram zapewniających realizację Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, które obejmują: 1. cele ogólne obejmujące wymierne wartości docelowe, mechanizmy gromadzenia danych i monitorowania;	Tak	Link do dokumentu: https://dziennikustaw.gov.pl/MP/rok/2021/pozycja/218 https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20220000767/O/M20220767.pdf	Ramy polityki krajowej dla zapewnienia wdrażania realizacji KPON stanowi Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030 przyjęta przez Radę Ministrów 16 lutego 2021 r., która określa cele i działania do osiągnięcia w oznaczonym czasie ze wskaźnikami i odpowiedzialnymi podmiotami, a także mechanizmy monitoringu realizacji celów i działań oraz gromadzenia danych w tym zakresie. Ponadto, w zakresie realizacji procesu deinstytucjonalizacji usług społecznych, m.in. dla osób. z niepełnosprawnościami (OzN) odpowiednim dokumentem strategicznym jest również Strategia rozwoju usług społecznych, polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.) przyjęta przez Radę Ministrów 7.06.2022 r (SRUS). Przyjęcie i wdrożenie SRUS umożliwia zatem realizację celów w obszarze deinstytucjonalizacji wskazanych w Strategii na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030 oraz zapewni monitoring realizacji

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							wskaźników dotyczących tego obszaru dla OzN.
4. Wdrażanie i stosowanie Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych zgodnie z decyzją Rady 2010/48/WE	EFRR EFS+	Warunek mający zastosowanie do wszystkich celów szczegółowych	**Tak**	2. rozwiązania mające zapewnić, by w ramach przygotowywania i wdrażania programów odpowiednio zostały odzwierciedlone polityka, prawodawstwo i normy w zakresie dostępności;	Tak	Link do dokumentu: https://dziennikustaw.gov.pl/MP/rok/2021/pozycja/218 https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20220000767/O/M20220767.pdf	Kryterium zostanie spełnione poprzez zobowiązanie IZ do realizacji następujących działań: (1) wskazania konkretnych artykułów KPON związanych z zakresem wsparcia planowanym do realizacji w ramach programu, (2) zapewnienia zgodności z KPON wszelkich procesów i procedur realizowanych na każdym etapie wdrażania programu, tj. programowania, wyboru i realizacji projektów, a także kontroli projektów, monitorowania i ewaluacji, co znajdzie odzwierciedlenie m.in. w treści procedur/wytycznych/regulaminów określających sposób realizacji poszczególnych procesów związanych z wdrażaniem programu, (3) oceny projektów pod kątem kryterium dotyczącego zgodności z KPON, (4) zapewnienia stosowania standardów dostępności poprzez Wytyczne określające standardy zapewniania dostępności w inwestycjach finansowanych w ramach polityki spójności, (5) realizacji działań informacyjnych/świadomościowych

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							związanych z przestrzeganiem KPON, (6) wprowadzenia do systemu realizacji programu procedury zgłaszania podejrzeń i skarg dotyczących niezgodności interwencji/działań z KPON.
4. Wdrażanie i stosowanie Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych zgodnie z decyzją Rady 2010/48/WE	EFRR EFS+	Warunek mający zastosowanie do wszystkich celów szczegółowych	**Tak**	3. rozwiązania dotyczące sprawozdawania komitetowi monitorującemu przypadków niezgodności operacji wspieranych z Funduszy z Konwencją oraz skarg o nieprzestrzeganie Konwencji złożonych zgodnie z rozwiązaniami przyjętymi na mocy art. 69 ust. 7.	Tak	Link do dokumentu: https://dziennikustaw.gov.pl/MP/rok/2021/pozycja/218 https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20220000767/O/M20220767.pdf	Kryterium zostanie spełnione poprzez wprowadzenie obowiązkowego rocznego raportowania Komitetowi Monitorującemu o zgłoszonych przypadkach niezgodności interwencji/działań z KPON oraz skargach na nieprzestrzeganie KPON. KM będzie informowany o charakterze i liczbie skarg i przypadków niezgodności interwencji realizowanej w ramach programu z zapisami KPON oraz o tym, jakie czynności w związku z ich wystąpieniem podjęły właściwe instytucje. W przypadku naruszeń systemowych lub powtarzających się, po przedstawieniu sprawozdania przez IZ, KM będzie mógł powziąć szereg działań, aby przeciwdziałać ich występowaniu w przyszłości. Zakres prerogatyw KM w tym względzie zostanie określony w regulaminie KM, w oparciu o minimalne uprawnienia określone dla KM wszystkich programów, w tym: (1) możliwość powołania grupy roboczej do rozpatrzenia danego zagadnienia/zidentyfikowanego problemu, (2) przeprowadzenie dalszych analiz w celu opracowania

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							szczegółowych zaleceń/rekomendacji dotyczących najbardziej powtarzalnych naruszeń, czy też (3) intensyfikacji prowadzonych działań świadomościowych i informacyjnych.

Tematyczne warunki podstawowe

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
1.1. Dobre zarządzanie krajową lub regionalną strategią inteligentnej specjalizacji	EFRR	CS 1(i) Rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii CS 1(iv) Rozwijanie umiejętności w zakresie inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości	**Tak**	Strategia (strategie) inteligentnej specjalizacji powinna (powinny) być wspierana przez: 1. aktualną analizę wyzwań związanych z upowszechnianiem innowacji oraz cyfryzacją;	Tak	**Na poziomie regionalnym:** ***Strategia Rozwoju WP 2030*** https://www.podkarpackie.pl/index.php/region/strategia-rozwoju-wojewodztwa ***RSI WP*** https://rsi.podkarpackie.pl/wp-content/uploads/2022/01/Strategia-RSI-WP-2021-2030_PL_WCAG.pdf ***Raport z wypełnienia przez Województwo Podkarpackie***	**Na poziomie regionalnym:** **Opis działań w tym zakresie wskazany jest w RSI WP (rozdział 3.5 i 6) oraz w Raporcie z wypełnienia warunkowości (rozdział 1)** ● *Strategia Rozwoju WP - PODKARPACKIE 2030* identyfikuje: potencjał gosp. regionu, kluczowe branże - Inteligentne Specjalizacje i opisuje konkurencyjność i innowacyjność sektora przedsiębiorstw (rozdział VI). ● *RSI WP* opisuje regionalny system innowacji i wyznacza kierunki i priorytety wsparcia innowacyjnej gospodarki. Jest głównym dokumentem zawierającym odpowiedzi na kryteria warunku podst. dla CP1. *RSI WP* zawiera analizę poszczególnych barier i konsekwencji ich wystąpienia.

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
						warunku podstawowego… https://rsi.podkarpackie.pl/wp-content/uploads/2022/10/Raport-z-wypelnienia-warunkowosci-podstawowej.pdf ***Ewaluacja ex ante projektu RSI WP*** https://rsi.podkarpackie.pl/wp-content/uploads/2021/12/EWALUACJA-EX-ANTE-RSI-PODKARPACKIE.pdf	Wskazuje również działania mające na celu zniwelowanie ich skutków. Zagadnienie to będzie jednym z obszarów analizowanych w ramach procesu monitorowania i ewaluacji *RSI WP*. ● Doszczegółowienie zapisów *RSI WP* znajduje się w raporcie z wypełnienia warunku CP1. ● *Ewaluacja ex ante projektu RSI WP* oceniła dokument wysoko jako kompleksowy, uwzględniający specyfikę regionu obejmujący m.in. konsekwentne budowanie regionalnego systemu innowacji. ● Systematycznie realizowane są analizy i raporty dotyczące funkcjonowania ekosystemu innowacji i czynników mogących mieć wpływ na jego efektywność.
1.1. Dobre zarządzanie krajową lub regionalną strategią inteligentnej specjalizacji	EFRR	CS 1(i) Rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii CS 1(iv) Rozwijanie umiejętności w	**Tak**	2. istnienie właściwej regionalnej lub krajowej instytucji lub podmiotu odpowiedzialnego za zarządzanie strategią inteligentnej specjalizacji;	Tak	**Na poziomie regionalnym:** ***RSI WP*** (Link powyżej) ***Raport z wypełnienia przez Województwo Podkarpackie warunku podstawowego…*** (link powyżej) ***System innowacji w województwie podkarpackim***	**Na poziomie regionalnym:** **Opis działań w tym zakresie wskazany jest w RSI WP (rozdział 3.4 i 7) oraz w Raporcie z wypełnienia warunkowości (rozdział 2)** ● W regionie istnieje kompetentna instytucja koordynująca i nadzorująca proces wdrażania RSI WP –Samorząd Województwa oraz jego organ wykonawczy- Zarząd Województwa (Lider). Realizuje on zadania w zakresie RIS, m.in. poprzez Dep. Rozwoju Regionalnego i Departamenty odpowiedzialne za

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
		zakresie inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości				https://rsi.podkarpackie.pl/wp-content/uploads/2021/01/System-Innowacji-Wojewodztwa-Podkarpackiego.pdf	opracowanie i wdrażanie Regionalnego Programu Operacyjnego. ● Zarząd Województwa koordynuje funkcjonowanie całego systemu, w skład którego wchodzą m.in.: Podkarpacka Rada Innowacyjności (organ doradczy Zarządu w obszarze polityki wsparcia innowacji i rozwoju przedsiębiorczości), , Podkarpackie Centrum Innowacji (PCI), Rzeszowska Agencja Rozwoju Regionalnego i Podkarpacki Fundusz Rozwoju. ● Istotnym elementem systemu zarzadzania i wdrażania Strategii RIS w regionie są instrumenty PPO. Instrumenty PPO (takie jak: Podkarpacka Rada Innowacji, Panele Inteligentnych Specjalizacji, Metapanele, Podkarpackie Fora Innowacji, spotkania interesariuszy oraz inne konferencje, warsztaty i spotkania, opisane zostały w rozdziale 4 Raportu z wypełnienia warunku podstawowego. ● Lider systemu aktywnie współpracuje w zakresie rozwoju innowacyjności z partnerami na poziomie międzyregionalnym i krajowym. ● Na każdym poziomie systemu PPO nie ma dyskryminacji zarówno jeśli chodzi o płeć, rasę. narodowość, pochodzenie etniczne oraz niepełnosprawność. Zapewniony jest pełny dostęp i komunikacja poprzez

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							różne środki przekazu w tym ogólnie dostępny portal rsi.podkarpackie.pl . W ramach szeroko dystrybuowanych zaproszeń na panele, fora, warsztaty i szkolenia badane są potrzeby pod kątem dostępności. Uwagi i zdania wypowiadane przez interesariuszy są notowane i analizowane pod kątem poprawy PPO. Zaproszenia kierowane są do wszystkich obszarów aktywności. ● Każdy z interesariuszy potwierdza swój udział w wydarzeniach PPO. poprzez wpisanie na listę uczestników. Listy uczestników będą wykorzystywane m.in. w procesie monitoringu i ewaluacji RSI w celu zwiększenia efektywności PPO.
1.1. Dobre zarządzanie krajową lub regionalną strategią inteligentnej specjalizacji	EFRR	CS 1(i) Rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii CS 1(iv) Rozwijanie umiejętności w zakresie inteligentnej specjalizacji,	**Tak**	3. narzędzia monitorowania i ewaluacji w celu pomiaru realizacji celów strategii;	Tak	**Na poziomie regionalnym:** ***RSI WP*** (link powyżej) ***Raport z wypełnienia przez Województwo Podkarpackie warunku podstawowego…*** (link powyżej) ***SRW 2030*** (Link powyżej) ***Wiodące branże województwa podkarpackiego***	**Na poziomie regionalnym:** **Opis działań w tym zakresie wskazany jest w RSI WP (rozdział 8.1 i 3.1.7) oraz w Raporcie z wypełnienia warunkowości (rozdział 3)** ● W 2018 r. opracowany został System monitorowania Strategii RIS3. ● Od 2019 r. realizowane są cykliczne badania monitoringowe RSI WP, w ramach których analizowane są wskaźniki: na poziomie regionów UE, krajowym, wskaźniki poszczególnych inteligentnych specjalizacji, Benchmarking.

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
		transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości				***– inteligentne specjalizacje regionalne*** https://rot.podkarpackie.pl/opracowania-wlasne-rot	● Elementem systemu monitorowania *RSI WP* są m.in. badania kierunkowe realizowane na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego, raporty z monitoringu i ewaluacji Strategii rozwoju województwa, Raporty o stanie województwa, ewaluacje i monitoring RPO. Opracowana została ekspertyza doprecyzowująca zakres i przebieg procesu monitorowania i ewaluacji *RSI WP*. Na podstawie wyciągniętych z niej wniosków realizowane będą kolejne badania monitoringowe i ewaluacyjne.
1.1. Dobre zarządzanie krajową lub regionalną strategią inteligentnej specjalizacji	EFRR	CS 1(i) Rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii CS 1(iv) Rozwijanie umiejętności w zakresie inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości	**Tak**	4. funkcjonowanie współpracy z zainteresowanymi stronami („proces przedsiębiorczego odkrywania”);	Tak	**Na poziomie regionalnym:** ***RSI WP*** (Link powyżej) ***Raport z wypełnienia przez Województwo Podkarpackie warunku podstawowego…*** (Link powyżej) ***Raport z konsultacji społecznych projektu RSI WP*** https://rsi.podkarpackie.pl/wp-content/uploads/2021/12/Zalacznik-nr-1.-Raport-z-konsultacji-spolecznych-RSI.pdf	**Na poziomie regionalnym:** **Opis systemu prowadzenia PPO zawarty jest w RSI WP (rozdział 3.4 i 7.3) oraz Raporcie z wypełnienia warunkowości (rozdział 4)** ● System prowadzenia PPO składaj się z: PRI, Paneli Inteligentnych Specjalizacji, Metapaneli, Podkarpackich Forów Innowacyjności, spotkań interesariuszy oraz innych konferencji, warsztatów i spotkań. ● W procesie tworzenia zapisów *SRW 2030*, jak i *RSI WP* odbyło się wiele spotkań konsultacyjnych, w których uczestniczyło szerokie grono interesariuszy. ● Jednym z założeń PPO jest stały monitoring zmian gospodarczych,

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							umożliwiający szybsze wdrażanie odpowiednich instrumentów wsparcia. ● Realizowany projekt własny „Podkarpackie- Inteligentny Region" zapewnia źródło finansowania działań w ramach PPO.
1.1. Dobre zarządzanie krajową lub regionalną strategią inteligentnej specjalizacji	EFRR	CS 1(i) Rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii CS 1(iv) Rozwijanie umiejętności w zakresie inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości	**Tak**	5. działania mające na celu poprawę krajowych lub regionalnych systemów badań i innowacji, w stosownych przypadkach;	Tak	**Na poziomie regionalnym:** ***RSI WP*** (Link powyżej) ***Raport z wypełnienia przez Województwo Podkarpackie warunku podstawowego…*** (link powyżej) ***System innowacji w województwie podkarpackim*** (link powyżej)	**Na poziomie regionalnym:** **Opis działań w tym zakresie wskazany jest w RSI WP (rozdział 7) oraz w Raporcie z wypełnienia warunkowości (rozdział 5)** ● Samorząd Województwa aktywnie uczestniczy w działaniach dotyczących koordynacji pomiędzy różnymi szczeblami zarządzania w zakresie poprawy systemów badań i innowacji, m.in. w ramach grup roboczych, konsultacyjnych i innych form współpracy na poziomie międzyregionalnym i krajowym. ● Działania w obszarze poprawy systemów badań i innowacji oprócz Samorządu Województwa prowadzą również utworzone przez niego instytucje (Podkarpackie Centrum Innowacji, Rzeszowska Agencja Rozwoju Regionalnego, Podkarpackie Fundusz Rozwoju oraz Podkarpackie Centrum Nauki „Łukasiewicz".

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							Najważniejszym instrumentem umożliwiającym kształtowanie i wzmacnianie regionalnego systemu badań i innowacji jest FEP 2021-2027. Wzmocnieniu tego obszaru służyć też będzie uczestnictwo w różnych inicjatywach i partnerstwach międzynarodowych m.in. w Europejskiej Sieci Regionów na rzecz Badań i Innowacji (ERRIN).
1.1. Dobre zarządzanie krajową lub regionalną strategią inteligentnej specjalizacji	EFRR	CS 1(i) Rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii CS 1(iv) Rozwijanie umiejętności w zakresie inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości	**Tak**	6. w stosownych przypadkach, działania wspierające transformację przemysłową;	Tak	**Na poziomie regionalnym:** **SRW 2030** (link wyżej) **RSI WP** (link wyżej) **Raport z wypełnienia przez Województwo Podkarpackie warunku podstawowego…** (Link powyżej) **Gospodarka województwa podkarpackiego wobec wyzwań Przemysłu 4.0** https://rsi.podkarpackie.pl/wp-content/uploads/2021/10/Gospodarka-Przemysl-4.0.pdf	**Na poziomie regionalnym:** **Opis działań w tym zakresie wskazany jest w RSI WP (rozdział 5, 6) oraz w Raporcie z wypełnienia warunkowości (rozdział 6)** ● Zgodnie z zapisami zawartymi w **SRW 2030** (rozdział VI) priorytetem jest transformacja w kierunku: -GOZ, -innowacyjnego, wykorzystującego nowoczesne technologie regionu, - regionu bezpiecznego energetycznie ● Samorząd Województwa wspiera transformację przemysłową regionu, wykorzystując zarówno instrumenty finansowe (w szczególności FEP 2021-2027), jak również pozafinansowe (m.in. porozumienie Clean Sky 2). ● Podkarpackie firmy realizują projekty w tym obszarze również w ramach Horyzontu Europa.

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
						Gospodarka obiegu zamkniętego w przedsiębiorstwach województwa podkarpackiego https://rsi.podkarpackie.pl/wp-content/uploads/2021/11/Gospodarka-Obiegu-Zamknietego-w-przedsiebiorstwach-wojewodztwa-podkarpackiego-raport-koncowy.pdf	● Na zlecenie UMWP powstały raporty wskazujące kierunki transformacji w zakresie Przemysłu 4.0, jak również gospodarki cyrkularnej. Obszary te zostały wskazane jako cele horyzontalne RSI WP i horyzontalne obszary wsparcia poszczególnych inteligentnych specjalizacji .
1.1. Dobre zarządzanie krajową lub regionalną strategią inteligentnej specjalizacji	EFRR	CS 1(i) Rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii CS 1(iv) Rozwijanie umiejętności w zakresie inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości	**Tak**	7. środki służące zacieśnieniu współpracy z partnerami spoza danego państwa członkowskiego w obszarach priorytetowych wspieranych w ramach strategii inteligentnej specjalizacji.	Tak	**Na poziomie regionalnym:** **SRW 2030** (link wyżej) **RSI WP** (link wyżej) **Raport z wypełnienia przez Województwo Podkarpackie warunku podstawowego…** (link powyżej) **Handel zagraniczny oraz bezpośrednie inwestycje zagraniczne w województwie podkarpackim**	**Na poziomie regionalnym:** **Opis działań w tym zakresie wskazany jest w RSI WP (rozdział 6) oraz w Raporcie z wypełnienia warunkowości (rozdział 7)** ● Samorząd Województwa wspiera rozwój współpracy międzynarodowej za pomocą instrumentów finansowych i pozafinansowych. ● Region posiada instrument wspierania kontaktów międzynarodowych. w obszarach inteligentnych specjalizacji w ramach projektu własnego *Podkarpackie-Inteligentny Region.* ● Projekt własny *Wsparcie MŚP w wejściu na rynki zagraniczne* służy wzmocnieniu globalnej obecności mikro, małych i średnich przedsiębiorstw z obszaru

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
						https://rsi.podkarpackie.pl/wp-content/uploads/2021/10/Handel-zagraniczny-oraz-bezposrednie-inwestycje-zagraniczne-w-wojewodztwie-podkarpackim.pdf	inteligentnych specjalizacji Województwa Podkarpackiego. ● ● Region uczestniczył w realizacji projektów międzynarodowych w obszarze kreowania i wdrażania Strategii RIS (m.in. *Public policy Living Lab* P2L2 w ramach IINTERREG EUROPE 2014-2020). ● Województwo jest członkiem Stowarzyszenia NEREUS, które skupia regiony zainteresowane współpracą w obszarze technologii kosmicznych. ● Region współdziała z CLEAN SKY2 Joint Undertaking. Celem jest koordynacja wsparcia dla projektów z zakresu czystych technologii w lotnictwie. ● Centrum Obsługi Inwestora i Eksportera świadczy m.in. usługi *pro-biz* i *pro-eksport*. ● Samorząd brał udział w projekcie pilotażowym *Partnerstwo na rzecz innowacji regionalnych*. ● Działania w obszarze wzmacniania umiędzynarodowienia regionalnej gospodarki wskazane zostały zarówno w *SRW 2030*, jak również w *RSI WP* (jako jeden z celów strategicznych). Wsparcie w tym zakresie będzie realizowane m.in. ze środków Programu Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027.

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
2.1. Ramy strategiczne polityki na rzecz wsparcia renowacji budynków pod kątem efektywności energetycznej budynków mieszkalnych i niemieszkalnych	EFRR	CS 2(i) Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych	**Tak**	1. Przyjęcie krajowej długoterminowej strategii renowacji na rzecz wsparcia renowacji krajowych zasobów budynków mieszkalnych i niemieszkalnych, zgodnie z wymogami dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2010/31/UE; strategia ta: a) zakłada szacunkowe cele pośrednie na lata 2030, 2040 i 2050; b) przedstawia indykatywny zarys zasobów finansowych na wspieranie realizacji strategii; c) określa skuteczne mechanizmy promowania inwestycji w renowację budynków.	Tak	Link do dokumentu: https://www.gov.pl/attachment/64841ec3-1e9c-49d9-85f7-2a58bead36b2	Długoterminowa strategia renowacji budynków wyznacza cele pośrednie na lata 2030, 2040 i 2050, które zostały określone w scenariuszu rekomendowanym renowacji budynków, a także przedstawia analizę różnych wariantów realizacji renowacji: 1. scenariusz szybkiej i głębokiej termomodernizacji, 2. scenariusz termomodernizacji etapowej, 3. scenariusz rekomendowany (rozdział 9). Ponadto, zawiera szczegółowe zestawienie krajowych polityk oraz narzędzi finansowych wspierających renowację budynków, do których przedstawiono wykaz środków budżetowych (rozdział 5). Dodatkowo DSRB zawiera orientacyjną skalę wsparcia renowacji budynków (rozdział 9), oraz wskazuje mechanizmy ułatwiające inwestorem podejmowanie i przeprowadzanie renowacji budynków (rozdział 8). DSRB zawiera wytyczne w zakresie dalszych działań dotyczących wsparcia renowacji budynków w Polsce. DSRB poza wypełnieniem wymogów wynikających z warunku 2.1, spełnia również wymagania nałożone art. 2a dyrektywy 2010/31/UE.
2.1. Ramy strategiczne polityki na rzecz wsparcia renowacji budynków pod kątem	EFRR	CS 2(i) Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych	**Tak**	2. Działania na rzecz poprawy efektywności energetycznej w celu osiągnięcia wymaganych oszczędności energii	Tak	Link do dokumentu: https://www.gov.pl/web/aktywa-panstwowe/krajowy-plan-na-rzecz-energii-i-klimatu-na-lata-2021-	Kryterium dotyczące działań na rzecz poprawy efektywności energetycznej w celu osiągnięcia wymaganych oszczędności energii należy uznać za spełnione w oparciu o przekazany do Komisji Europejskiej w dniu 30 grudnia 2019 r. *Krajowy plan na rzecz energii i*

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
efektywności energetycznej budynków mieszkalnych i niemieszkalnych						2030-przekazany-do-ke	*klimatu na lata 2021-2030.* Ponadto, w dniu 16 czerwca 2021 r., za pośrednictwem Stałego Przedstawiciela RP przy UE, przekazano do Dyrekcji Generalnej ds. Energii *(DG ENER)* Komisji Europejskiej dokument pn. *Informacja w sprawie metod i środków stosowanych w Polsce służących wdrożeniu art. 7, 7a i 7b dyrektywy 2012/27/UE w sprawie efektywności energetycznej* - zawierający opis szczegółowej metody funkcjonowania systemów zobowiązujących do efektywności energetycznej oraz alternatywnych środków z dziedziny polityki, o których mowa w art. 7a oraz 7b ww. dyrektywy. W wymienionych dokumentach zawarto informacje na temat działań podjętych i planowanych na rzecz poprawy efektywności energetycznej w celu osiągnięcia wymaganych oszczędności energii, w tym m.in. łącznej kwoty wymaganych oszczędności w zakresie końcowego wykorzystania energii w terminie do 31 grudnia 2030 r.
2.2. Zarządzanie w sektorze energetycznym	EFRR	CS 2(i) Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych CS 2(ii) Wspieranie	**Tak**	Przedłożenie Komisji zintegrowanego krajowego planu w dziedzinie energii i klimatu zgodnie z art. 3 rozporządzenia (UE) 2018/1999 i z zapewnieniem spójności z określonymi w porozumieniu paryskim długoterminowymi założeniami dotyczącymi	Tak	Link do dokumentu: https://www.gov.pl/web/aktywa-panstwowe/krajowy-plan-na-rzecz-energii-i-klimatu-na-lata-2021-2030-przekazany-do-ke	KPEiK zawiera działania na rzecz realizacji 5 wymiarów unii energetycznej: Bezpieczeństwa energetycznego, Wewnętrznego rynku energii, Efektywności energetycznej, Obniżenia emisyjności, Badań naukowych, innowacji i konkurencyjności.

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
		energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/2001 , w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju		redukcji emisji gazów cieplarnianych; plan ten obejmuje: 1. wszystkie elementy wymagane we wzorze przedstawionym w załączniku I do rozporządzenia (UE) 2018/1999;			KPEiK wyznacza cele klimatyczno-energetyczne na 2030 r. : • 7% redukcji emisji gazów cieplarnianych w sektorach nieobjętych systemem ETS w porównaniu do 2005 r., • 21-23% udziału OZE w finalnym zużyciu energii brutto (cel 23% możliwy do osiągnięcia dzięki dodatkowym środkom unijnych, w tym na sprawiedliwą transformację), uwzględniając: 14% udziału OZE w transporcie i roczny wzrost udziału OZE w ciepłownictwie i chłodnictwie o 1,1 pkt. proc. średniorocznie. • wzrost efektywności energetycznej o 23% w porównaniu z prognozami PRIMES2007, • redukcję do 56-60% udziału węgla w produkcji energii elektrycznej Krajowe założenia i cele polskiej polityki energetyczno-klimatycznej szczegółowo opisane zostały w rozdziale drugim dokumentu, natomiast rozdział trzeci wskazuje polityki i środki mające służyć ich realizacji. Analizę skutków planowanych polityk i środków przedstawiono w Załączniku nr 2 do KPEiK.
2.2. Zarządzanie w sektorze energetycznym	EFRR	CS 2(i) Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych	**Tak**	2. zarys planowanych zasobów i mechanizmów finansowych w odniesieniu do środków promujących energię niskoemisyjną.	Tak	Link do dokumentu: https://www.gov.pl/web/aktywa-panstwowe/krajowy-plan-na-rzecz-energii-i-klimatu-na-lata-2021-	KPEiK zawiera działania na rzecz realizacji 5 wymiarów unii energetycznej: Bezpieczeństwa energetycznego, Wewnętrznego rynku energii, Efektywności energetycznej, Obniżenia emisyjności, Badań

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
		CS 2(ii) Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/2001 , w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju				2030-przekazany-do-ke	naukowych, innowacji i konkurencyjności. KPEiK wyznacza cele klimatyczno-energetyczne na 2030 r. : • 7% redukcji emisji gazów cieplarnianych w sektorach nieobjętych systemem ETS w porównaniu do 2005 r., • 21-23% udziału OZE w finalnym zużyciu energii brutto (cel 23% możliwy do osiągnięcia dzięki dodatkowym środkom unijnych, w tym na sprawiedliwą transformację), uwzględniając: 14% udziału OZE w transporcie i roczny wzrost udziału OZE w ciepłownictwie i chłodnictwie o 1,1 pkt. proc. średniorocznie. • wzrost efektywności energetycznej o 23% w porównaniu z prognozami PRIMES2007, • redukcję do 56-60% udziału węgla w produkcji energii elektrycznej Krajowe założenia i cele polskiej polityki energetyczno-klimatycznej szczegółowo opisane zostały w rozdziale drugim dokumentu, natomiast rozdział trzeci wskazuje polityki i środki mające służyć ich realizacji. Analizę skutków planowanych polityk i środków przedstawiono w Załączniku nr 2 do KPEiK.
2.3. Skuteczne propagowanie wykorzystania energii odnawialnej w	EFRR	CS 2(ii) Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z	**Tak**	Istnienie środków, które zapewniają: 1. zgodność z wiążącym krajowym celem dotyczącym	Tak	Linki do dokumentów: Ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych	Instrumenty służące osiągnięciu celu OZE: • Główny mechanizm to aukcyjny system wsparcia. Na aukcjach OZE

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
poszczególnych sektorach i w całej UE		dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju		energii odnawialnej na 2020 r. i z udziałem bazowym energii odnawialnej do 2030 r. lub podjęcie dodatkowych środków w przypadku gdy udział bazowy nie jest utrzymywany przez okres jednego roku zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001 i rozporządzeniem (UE) 2018/1999;		źródłach energii (dalej: „ustawa OZE"): http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20150000478/U/D20150478Lj.pdf Ustawa z dnia 17 września 2021 r. o zmianie ustawy o odnawialnych źródłach energii oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2021 r. poz. 1873) Ustawa z dnia 17 grudnia 2020 r. o promowaniu wytwarzania energii elektrycznej w morskich farmach wiatrowych (Dz. U. 2024 poz. 182): https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20210000234/U/D20210234Lj.pdf	zakontraktowano w l. 2016-2018 - ok. 2000 MW, w 2019 r. – ok. 3000 MW, w 2020 - ok. 2500 MW, w 2021 r. ok. 3900 MW. W l. 2022-2023 – ok. 1350 MW. Nowelizacja ustawy OZE przedłużyła udzielanie pomocy publicznej w systemie aukcyjnym oraz systemach FIT/FIP do 30.06.2047 r. • Systemy cen i premii gwarantowanych FIT/FIP dedykowanych małym wytwórcom OZE w technologii biogazowej, biomasowej, biometanowej oraz hydroenergetycznej • Prosumencki system opustów oparty o rozliczenia energii z mikroinstalacji w ramach net-meteringu, a także w oparciu o system wartościowy (tzw. net-billing) • Program "Mój Prąd" dotąd zapewnił wsparcie dla instalacji o mocy 3166 MW. We wrześniu 2024 r. rozpoczął się nabór do jego 6. edycji wraz z nowymi elementami - magazyny energii i „Moja elektrownia wiatrowa" • Programy "Energia Plus" dla przedsiębiorców oraz „Agroenergia" i ,,Energia dla Wsi" dla rolników • Morskie farmy wiatrowe umożliwią skokowy przyrost mocy zainstalowanej OZE. Rozwój tej

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							technologii stanowić centralny element osiągnięcia celów energetyczno-klimatycznych ●
2.3. Skuteczne propagowanie wykorzystania energii odnawialnej w poszczególnych sektorach i w całej UE	EFRR	CS 2(ii) Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju	**Tak**	2. zgodnie z wymogami dyrektywy (UE) 2018/2001 i rozporządzenia (UE) 2018/1999 – zwiększenie udziału energii odnawialnej w sektorze ciepłownictwa i chłodnictwa zgodnie z art. 23 dyrektywy (UE) 2018/2001.	Tak	Link do dokumentu: Rozporządzenie Ministra Energii z dnia 18 maja 2017 r. w sprawie szczegółowego zakresu obowiązku i warunków technicznych zakupu ciepła z odnawialnych źródeł energii oraz warunków przyłączenia instalacji do sieci (Dz. U. 2017 poz. 1084), http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20170001084/O/D20171084.pdf	Promowaniu rozwoju OZE w zakresie produkcji ciepła i chłodu służą: ● Rozporządzenie Ministra Energii z dnia 18 maja 2017 r. w sprawie szczegółowego zakresu obowiązku i warunków technicznych zakupu ciepła z odnawialnych źródeł energii poszerzające katalog podmiotów zobowiązanych do zakupu ciepła z OZE. ● Program „Czyste Powietrze umożliwiający wymianę starych i nieefektywnych źródeł ciepła na paliwo stałe na nowoczesne źródła ciepła spełniające najwyższe normy i termomodernizację budynków- kontynuacja do 2029 r. ● W celu rozwoju produkcji ciepła i chłodu z OZE powołano Zespół ds. określenia modelu funkcjonowania rynku ciepła, który opracował Strategię dla Ciepłownictwa, określającą kierunki transformacji sektora w Polsce w zakresie niskoemisyjności i będzie stanowić podstawę dla działań podejmowanych w tym obszarze w najbliższych latach.

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							● Ponadto programy wsparcia inwestycyjnego w zakresie indywidualnych źródeł ciepła z OZE, takie jak program "Czyste powietrze" oraz inne programy podlegać będą stosownym zmianom i udoskonaleniom, a zależności od potrzeb otrzymają komplementarne wsparcie.
2.4. Skuteczne ramy zarządzania ryzykiem związanym z klęskami żywiołowymi	EFRR	CS 2(iv) Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego	**Tak**	Istnienie krajowego lub regionalnego planu zarządzania ryzykiem związanym z klęskami żywiołowymi i katastrofami i, opracowanego na podstawie ocen ryzyka, z uwzględnieniem prawdopodobnych skutków zmian klimatu i istniejących strategii na rzecz przystosowania się do zmian klimatu; plan ten obejmuje: 1. opis kluczowych ryzyk, ocenionych zgodnie z art. 6 ust. 1 decyzji Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1313/2013/UE, odzwierciedlający bieżący profil ryzyka i jego ewolucję w orientacyjnym okresie 25–35 lat. Ocena opiera się – w przypadku ryzyk związanych z klimatem – na prognozach i scenariuszach dotyczących zmian klimatu;	Tak	Spełnieniem warunku jest krajowy plan zarządzania ryzykiem opracowany na podstawie ocen ryzyka, z uwzględnieniem prawdopodobnych skutków zmian klimatu oraz istniejących strategii adaptacji do zmian klimatu. https://www.gov.pl/web/rcb/krajowy-plan-zarzadzania-kryzysowego	Streszczenie istotnych elementów krajowej oceny ryzyka zawiera w szczególności rozdziały opisujące: 1) identyfikację ryzyka, analizę oraz szacowanie, 2) typologię zagrożeń, 3) matrycę ryzyka, 4) zagrożenia naturalne, 5) zagrożenia cywilizacyjne i powodowane intencjonalną działalnością człowieka 6) potencjalne skutki dla ludności, gospodarki, mienia infrastruktury i środowiska naturalnego.

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
2.4. Skuteczne ramy zarządzania ryzykiem związanym z klęskami żywiołowymi	EFRR	CS 2(iv) Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego	**Tak**	2. opis środków w zakresie zapobiegania klęskom żywiołowym i katastrofom oraz gotowości i reagowania na klęski żywiołowe i katastrofy podejmowanych w odpowiedzi na zidentyfikowane kluczowe ryzyka. W odniesieniu do wspomnianych środków zostaną określone priorytety w zależności od danych ryzyk i ich wpływu na gospodarkę, braków w zakresie zdolności oraz skuteczności i wydajności, z uwzględnieniem ewentualnych rozwiązań alternatywnych;	Tak	Spełnieniem warunku jest krajowy plan zarządzania ryzykiem opracowany na podstawie ocen ryzyka, z uwzględnieniem prawdopodobnych skutków zmian klimatu oraz istniejących strategii adaptacji do zmian klimatu. https://www.gov.pl/web/rcb/krajowy-plan-zarzadzania-kryzysowego	Streszczenie istotnych elementów krajowej oceny zdolności zarządzania ryzykiem zawiera: 1) cele strategiczne, 2) działania zmierzające do osiągnięcia celów strategicznych i redukcji ryzyka 3) część A Krajowego Planu Zarządzania Kryzysowego (KPZK): charakterystykę zagrożeń i ich ocenę ryzyka, zadania i obowiązki uczestników zarządzania kryzysowego dla faz: zapobieganie i przygotowanie 4) część B KPZK : zadania i obowiązki uczestników zarządzania kryzysowego dla faz: reagowanie i odbudowa 5) wdrażanie środków zapobiegania ryzyku i zapewnienia gotowości: - współpraca między siłami uczestniczącymi - zestawienie organów odpowiedzialnych na odp. poziomie administracyjnym kraju - procedury zarządzania kryzysowego, w tym ochrony infrastruktury krytycznej, - procedury organizacji łączności, monitorowania zagrożeń, informowania, ostrzegania i alarmowania - komunikację ryzyka - organizację ratownictwa i opieki medycznej i ewakuacji z obszarów zagrożonych,

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							- zasady oraz tryb oceniania i dokumentowania szkód - procedury uruchamiania rezerw strategicznych - priorytety ochrony i odtwarzania infrastruktury krytycznej - finansowanie.
2.4. Skuteczne ramy zarządzania ryzykiem związanym z klęskami żywiołowymi	EFRR	CS 2(iv) Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego	**Tak**	3. informacje na temat zasobów i mechanizmów finansowania dostępnych na pokrycie kosztów operacyjnych i kosztów utrzymania związanych z zapobieganiem klęskom żywiołowym i katastrofom oraz gotowością i reagowaniem na klęski żywiołowe i katastrofy.	Tak	Spełnieniem warunku jest krajowy plan zarządzania ryzykiem opracowany na podstawie ocen ryzyka, z uwzględnieniem prawdopodobnych skutków zmian klimatu oraz istniejących strategii adaptacji do zmian klimatu. https://www.gov.pl/web/rcb/krajowy-plan-zarzadzania-kryzysowego	Streszczenie istotnych elementów krajowej oceny zdolności zarządzania ryzykiem zawiera: 1) cele strategiczne, 2) działania zmierzające do osiągnięcia celów strategicznych i redukcji ryzyka 3) część A Krajowego Planu Zarządzania Kryzysowego (KPZK): charakterystykę zagrożeń i ich ocenę ryzyka, zadania i obowiązki uczestników zarządzania kryzysowego dla faz: zapobieganie i przygotowanie 4) część B KPZK : zadania i obowiązki uczestników zarządzania kryzysowego dla faz: reagowanie i odbudowa 5) wdrażanie środków zapobiegania ryzyku i zapewnienia gotowości: - współpraca między siłami uczestniczącymi - zestawienie organów odpowiedzialnych na odp. poziomie administracyjnym kraju - procedury zarządzania kryzysowego, w tym ochrony infrastruktury krytycznej,

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							- procedury organizacji łączności, monitorowania zagrożeń, informowania, ostrzegania i alarmowania - komunikację ryzyka - organizację ratownictwa i opieki medycznej i ewakuacji z obszarów zagrożonych, - zasady oraz tryb oceniania i dokumentowania szkód - procedury uruchamiania rezerw strategicznych - priorytety ochrony i odtwarzania infrastruktury krytycznej - finansowanie.
2.5. Aktualizowane planowanie koniecznych inwestycji w sektorze wodno-kanalizacyjnym	EFRR	CS 2(v) Wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej	**Tak**	Dla każdego sektora lub obu tych sektorów istnieje krajowy plan inwestycji, który obejmuje: 1. ocenę obecnego stanu wdrożenia dyrektywy Rady 91/271/EWG i dyrektywy Rady 98/83/WE;	Tak	https://www.gov.pl/attachment/a7096f8e-5961-4719-8c03-4b36cf61f56a	Warunek spełniony jest poprzez przyjęcie Programu inwestycyjnego w zakresie poprawy jakości i ograniczenia strat wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Program Inwestycyjny) oraz VI aktualizacji Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych (AKPOŚK 2022). Ocena obecnego stanu wdrożenia dyrektywy 91/271/EWG przedstawiona jest w AKPOŚK 2022 w rozdziale 10. Ocena inwestycji zaplanowanych w AKPOŚK 2022 w aspekcie wypełnienia warunków dyrektywy 91/271/EWG oraz w zał. 3 (kolumny 31-34). Plan Inwestycyjny zawiera ocenę stanu wdrożenia dyrektywy 98/83/WE w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi wraz z wyznaczeniem kluczowych potrzeb inwestycyjnych wymaganych do wdrożenia tej dyrektywy oraz do

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							spełnienia wymagań wynikających z jej rewizji, dyrektywy 2020/2184 z dnia 16 grudnia 2020 r.
2.5. Aktualizowane planowanie koniecznych inwestycji w sektorze wodno-kanalizacyjnym	EFRR	CS 2(v) Wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej	**Tak**	2. określenie i planowanie, w tym indykatywne szacunkowe dane finansowe, wszelkich inwestycji publicznych: a) wymaganych do wdrożenia dyrektywy 91/271/EWG, wraz z określeniem priorytetów ze względu na wielkość aglomeracji i wpływ na środowisko oraz z podziałem inwestycji na poszczególne aglomeracje; b) wymaganych do wdrożenia dyrektywy 98/83/WE; c) wymaganych, aby zaspokoić potrzeby wynikające z dyrektywy (UE) 2020/2184, w szczególności w odniesieniu do zmienionych parametrów jakości określonych w załączniku I do tej dyrektywy;	Tak	https://www.gov.pl/attachment/a7096f8e-5961-4719-8c03-4b36cf61f56a	W AKPOŚK 2022 priorytetyzację aglomeracji niespełniających warunków dyrektywy 91/271/EWG opisano w rozdziale 6.2. (oraz w kolumnie 14 załącznika nr 3), planowane inwestycje w rozdziale 7, ocenę potrzeb finansowych na realizację inwestycji ujęto w rozdziale 11. Program Inwestycyjny identyfikuje 14 obszarów działań służących zapewnieniu jakości i bezpieczeństwa oraz przedstawia priorytety zidentyfikowane na poziomie regionalnym ze wskazaniem kategoryzacji inwestycji w sektorze zaopatrzenia w wodę (Tabela 14 w Programie Inwestycyjnym, s. 51). Wykaz inwestycji zgłoszonych przez gminy i przedsiębiorstwa świadczące usługi w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę w procesie ankietyzacji zawierają Załączniki 1 i 2 do Programu inwestycyjnego).
2.5. Aktualizowane planowanie koniecznych inwestycji w sektorze wodno-kanalizacyjnym	EFRR	CS 2(v) Wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej	**Tak**	3. oszacowanie inwestycji niezbędnych do odnowienia istniejącej infrastruktury wodno-ściekowej, w tym sieci, w zależności od ich wieku i planów amortyzacji;	Tak	https://www.gov.pl/attachment/a7096f8e-5961-4719-8c03-4b36cf61f56a	Informacje dotyczące odnowienia istniejącej infrastruktury kanalizacyjnej ujęte są w AKPOŚK w rozdziale 7. Omówienie inwestycji zaplanowanych na lata 2021-2027 w aglomeracjach (oraz w kolumnie 44-45, 49-50 oraz 52 załącznika nr 3). Z planów inwestycyjnych wynika, że w ramach AKPOŚK 2022 planowane jest

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							zmodernizowanie 3 173 km sieci kanalizacyjnej, w tym 1 036 km w aglomeracjach niespełniających warunków dyrektywy 91/271/EWG. W Programie Inwestycyjnym zawarto szacunkowe koszty wskazanych inwestycji, w tym koszty wynikające z wymogu badania większej liczby parametrów jakości wody, jak i modernizacji sieci dystrybucji wody z uwzględnieniem jej wieku i planów amortyzacji oraz oszacowano nakłady finansowe na odnowienie infrastruktury. Szacunkowe koszty całkowite oszacowane na podstawie danych statystycznych ekstrapolowanych na obszary priorytetowe za pomocą wyznaczonego na podstawie ankietowania PWiK i gmin wskaźnika przeliczeniowego wyniosły ok. 44 mld złotych, w tym ok. 26 mld zł na inwestycje związane z siecią dystrybucji (w tym modernizacji sieci).
2.5. Aktualizowane planowanie koniecznych inwestycji w sektorze wodno-kanalizacyjnym	EFRR	CS 2(v) Wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej	**Tak**	4. wskazanie potencjalnych źródeł finansowania publicznego, jeżeli są potrzebne w celu uzupełnienia opłat pobieranych od użytkowników.	Tak	https://www.gov.pl/attachment/a7096f8e-5961-4719-8c03-4b36cf61f56a	Informacja o źródłach finansowania ujęta w rozdziale 12. (oraz w kolumnach 114-122 załącznika nr 3) przewiduje, że głównymi źródłami finansowania inwestycji ujętych w AKPOŚK 2022 będą: 1. środki unijne w ramach programów polityki: • Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko, • Program Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko, • Programy Regionalne,

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							2. Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych, 3. krajowe fundusze ekologiczne: NFOŚGW i WFOŚGW 4. środki własne gmin. W Planie Inwestycyjnym oceniono możliwości finansowania inwestycji z zysków pochodzących z opłat od użytkowników oraz, w przypadku potrzeby ich uzupełnienia, wskazano możliwe źródła finansowania ze środków krajowych i zagranicznych. Publiczne fundusze krajowe pochodzą głównie z funduszy zarządzanych przez NFPŚGW i WFOŚGW oraz budżetów JST i budżetu centralnego. Głównymi środkami finansowania z zagranicznych źródeł są fundusze strukturalne i Fundusz Spójności. Inne zagraniczne źródła to środki np.: Mechanizmu finansowego EOG czy Norweskiego Mechanizmu Finansowego.
2.6. Aktualizowane planowanie w zakresie gospodarowania odpadami	EFRR	CS 2(vi) Wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej	**Tak**	Istnienie planu (planów) gospodarowania odpadami, jak określono w art. 28 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/98/WE, obejmujący (obejmujące) całe terytorium państwa członkowskiego; plan ten obejmuje (plany te obejmują): 1. analizę bieżącej sytuacji w zakresie gospodarowania odpadami na danym obszarze	Tak	Linki do dokumentów: Kryterium 1. Spełnienie kryterium zapewniają: KPGO 2028 wraz z m.in. załącznikiem 2,do KPGO 2028. Link do Krajowego planu gospodarki odpadami 2028 **https://dziennikusta**	KPGO 2028 wraz z oceną luki inwestycyjnej zawartej w załączniku nr 2 zawiera aktualną w odniesieniu do obszaru całego kraju analizę stanu gospodarki odpadami komunalnymi dla poszczególnych rodzajów odpadów z uwzględnieniem ilości, składu morfologicznego i źródeł ich powstawania. W zakresie analizy luki inwestycyjnej oceniono istniejący potencjał instalacji gospodarki odpadami i PSZOK

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
				geograficznym, w tym rodzaj, ilość i źródło powstających odpadów oraz ocenę kształtowania się tych danych w przyszłości, z uwzględnieniem spodziewanych skutków środków określonych w programie (programach) zapobiegania powstawaniu odpadów opracowanym (opracowanych) zgodnie z art. 29 dyrektywy 2008/98/WE;		**w.gov.pl/MP/2023/702**	oraz określono zapotrzebowanie na inwestycje mające na celu zapewnienie osiągnięcia celów UE dotyczących zapobiegania powstawania odpadów oraz gospodarowania odpadami.
2.6. Aktualizowane planowanie w zakresie gospodarowania odpadami	EFRR	CS 2(vi) Wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej	**Tak**	2. ocenę istniejących systemów zbierania odpadów, w tym materialnego i terytorialnego zakresu selektywnego zbierania oraz środków służących poprawie jego funkcjonowania oraz potrzeby stworzenia nowych systemów zbierania;	Tak	Link do Krajowego planu gospodarki odpadami 2028 **https://dziennikustaw.gov.pl/MP/2023/702** Link do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 29 grudnia 2016 r. w sprawie szczegółowego sposobu selektywnego zbierania wybranych frakcji odpadów http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20170000019/O/D20170019.pdf	Spełnienie kryterium poprzez KPGO 2028. KPGO zawiera ocenę istniejących systemów zbierania odpadów, w tym zakresu rzeczowego i terytorialnego selektywnego zbierania oraz środków usprawniających jej działanie, a także potrzeby nowych systemów zbiórki. Już w KPGO 2022 wskazano potrzebę wprowadzenia jednolitych standardów selektywnego zbierania odpadów komunalnych na terenie całego kraju. Określono je w rozporządzeniu Ministra Środowiska z 29 grudnia 2016 r. ws. szczegółowego sposobu selektywnego zbierania wybranych frakcji odpadów. W 2021 r. nowe rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska w tej sprawie wprowadziło zmiany nazw frakcji odpadów, które gminy są zobowiązane zbierać selektywnie. Nowe rozporządzenie dostosowuje terminologię tj. frakcję „odpadów

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
						Link do rozporządzenia Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 10 maja 2021 r. w sprawie sposobu selektywnego zbierania wybranych frakcji odpadów http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20210000906/O/D20210906.pdf.	ulegających biodegradacji, ze szczególnym uwzględnieniem bioodpadów zastąpiono terminem „bioodpady". Sposób selektywnego zbierania odpadów nie różni się od już obowiązującego. Załącznik do KPGO 2028, na podstawie analizy potrzeb dot. systemu selektywnego zbierania, wskazuje, że w kolejnych latach powinien nastąpić rozwój PSZOK wraz z punktami napraw i wymiany rzeczy używanych oraz określa potrzeby w tym zakresie.
2.6. Aktualizowane planowanie w zakresie gospodarowania odpadami	EFRR	CS 2(vi) Wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej	**Tak**	3. ocenę luki inwestycyjnej uzasadniającą potrzebę zamknięcia istniejących obiektów gospodarowania odpadami oraz wprowadzenia dodatkowej lub zmodernizowanej infrastruktury gospodarowania odpadami, z informacją o źródłach dostępnych dochodów na pokrycie kosztów operacyjnych i kosztów utrzymania;	Tak	Linki do dokumentów: Kryterium 3. Spełnione poprzez przyjęcie nowego załącznika do KPGO 2022 Link do aktualizacji KPGO - Załącznik dot. luki inwestycyjnej http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20210000509/O/M20210509.pdf	W załączniku nr 2 do KPGO 2028 zawarto ocenę potrzeb inwestycyjnych w skali kraju w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów, infrastruktury selektywnego zbierania odpadów oraz instalacji do przetwarzania odpadów. Po przeprowadzonych analizach zidentyfikowano jako priorytetowe instalacje do recyklingu oraz działania inwestycyjne w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów. W załączniku przedstawiono również informacje o źródłach finansowania kosztów eksploatacji i utrzymania instalacji w kraju.
2.6. Aktualizowane planowanie w zakresie gospodarowani	EFRR	CS 2(vi) Wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o	**Tak**	4. informacje dotyczące kryteriów lokalizacji do celów identyfikacji przyszłych lokalizacji obiektów oraz dotyczące wydolności	Tak	Linki do dokumentów: Kryterium 4. Spełnione poprzez art. 35 ust. 1 pkt 4 lit. c)	Uchwalanie i obowiązywanie planów gospodarki odpadami reguluje ustawa z 14 grudnia 2012 r. o odpadach, zgodnie z którą plany gospodarki odpadami opracowuje się na poziomie

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
a odpadami		obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej		przyszłych instalacji przetwarzania odpadów.		ustawy o odpadach, KPGO 2028, załącznik nr 2 do KPGO 2028, WPGO **Link do Krajowego planu gospodarki odpadami 2028 https://dziennikustaw.gov.pl/MP/2023/702**	krajowym i wojewódzkim. WPGO powinien być zgodny z KPGO i służyć realizacji zawartych w nim celów, które należy uznać jako uniwersalne w skali całego kraju. Wobec tego Załącznik nr 2 do KPGO 2028 – ocena luki inwestycyjnej - zawiera oszacowanie potrzeb na moce przerobowe instalacji w skali kraju. Funkcjonująca i planowana infrastruktura wraz z lokalizacją i przepustowością dotyczące odpadów komunalnych określone są natomiast wprost w planach inwestycyjnych (załącznik do WPGO), w których procesie przyjmowania bierze udział minister do spraw klimatu, aby zapewnić jednolite zasady planowania w gospodarce odpadami dla całego kraju. W uzasadnionych przypadkach KPGO 2028 określa kryteria lokalizacji instalacji i obiektów gospodarki odpadami, tj. w zakresie: lokalizacji PSZOKów; instalacji dla odpadów medycznych i weterynaryjnych; składowania odpadów w podziemnych wyrobiskach górniczych, np. z grupy 01, 06 i 10 i innych również niebezpiecznych np. z procesów oczyszczania spalin.
2.7. Ramy priorytetowego traktowania w przypadku koniecznych środków	EFRR	CS 2(vii) Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności	**Tak**	W przypadku interwencji wspierających środki ochrony przyrody w związku z obszarami Natura 2000 objętymi zakresem dyrektywy Rady 92/43/EWG:	Tak	Link do dokumentu: **https://www.gov.pl/web/gdos/wytyczne-i-poradniki2**	Działania dotyczące utrzymania dotychczasowej gospodarki na terenach siedlisk gatunków przyrodniczych i poprawie ich ochrony w formie czynnej, przewidują m.in. :

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
ochrony obejmujących współfinansowanie unijne		biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia		istnienie ram działań priorytetowych na podstawie art. 8 dyrektywy 92/43/EWG, które obejmują wszystkie elementy wymagane we wzorze ram działań priorytetowych na lata 2021–2027 uzgodnionym przez Komisję i państwa członkowskie, w tym określenie środków priorytetowych i oszacowanie potrzeb w zakresie finansowania.			• zachowanie siedlisk przyrodniczych i populacji gatunków, w tym: - ekstensywna gospodarka rolna, rybacka i leśna uwzględniająca ochronę siedlisk - zabezpieczenie/odtworzenie miejsc rozrodu gatunków chronionych - wykup gruntów • odtwarzanie zdegradowanych siedlisk i wzmacnianie zagrożonych gatunków: - powstrzymanie naturalnej sukcesji siedlisk - przywrócenie/polepszenie reżimu hydrologicznego - zwalczanie gatunków ekspansywnych/obcych - restytucja gatunków zagrożonych - udrożnienie ciągłości korytarzy ekologicznych - utrzymanie ośrodków hodowli/rehabilitacji dzikich zwierząt. • wsparcie zarządzania i nadzoru nad obszarami Natura 2000: - opracowanie/aktualizacja planów zadań ochronnych /planów ochrony wszystkich obszarów Natura 2000 - monitoring sieci Natura 2000 - badania i działania dot. edukacji i komunikacji dot. ochrony obszarów sieci Natura 2000 - budowa /rozwój infrastruktury turystycznej rozprowadzającej ruch turystyczny na obszarach sieci Natura 2000.

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
3.1. Kompleksowe planowanie transportu na odpowiednim poziomie	EFRR	CS 3(ii) Rozwój i udoskonalenie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawa dostępu do sieci TEN-T oraz mobilności transgranicznej	**Tak**	Funkcjonowanie multimodalnego mapowania istniejącej i planowanej infrastruktury – z wyjątkiem szczebla lokalnego – do 2030 r., które: 1. zawiera ocenę ekonomiczną planowanych inwestycji, opartą na analizie zapotrzebowania i modelach przepływów transportowych, które powinny uwzględniać spodziewany wpływ otwarcia rynków usług kolejowych;	Tak	**Na poziomie** **- krajowym:** Szczegółowy opis sposobu wypełnienia tego kryterium i całego warunku w załączonym raporcie. Linki do dokumentów wskazano w załączniku „Zał. 5 Tabela SFC - Opis kryteriów warunku podstawowego 3.1”. **- regionalnym:** • m.in. Program Strategiczny Rozwoju Transportu Województwa Podkarpackiego do roku 2030 (PSRT WP) wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko - link: https://rot.podkarpackie.pl/psrt-wp Szczegółowy opis sposobu wypełnienia tego kryterium i całego warunku w	Na poz. kraj.: Spełnienie kryterium zapewnia m.in. SZRT 2030 r. oraz dok. wdrożeniowe a także przygot. i wdrożenie ZMR. PSRT WP zawiera listę plan. inwestycji w infr. transp. oraz ich mapę przedst. na tle istniejącej infr. W ramach oprac. PSRT WP przeprowadzono diagnozę - wnioski w PSRT WP. W PSRT WP położono duży nacisk na multimodalność, dokonano analizy prowadz. do określ. niezbędnych inwestycji. Synteza diagnozy zawiera m.in. analizę generatorów ruchu, charakterystykę sieci transp. oraz analizę przepływów i wnioski z analizy stanu transp. zbior. Przeprowadzona analiza popytowa przedst. wnioski dot. przestrz. rozmieszczenia potencjałów rozwoju transp. publ. W PSRT WP bazowano na aktualnych danych m.in. GPR 2020/2021 oraz ZMR 3.0. Wnioski z ZMR potwierdziły m.in. rozkłady w analizie popyt. Wykonano modelowanie zawier. symulacje efektów inwestycji polegające na przeprowadzeniu oceny ekon. (rozdz. III.4).

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
						załączonym raporcie samooceny.	Sporządzono opis stanu i uwarunkowań systemu transp. w regionie, jak też analizy dostępności drog. i kolej., co szczeg. istotne z pkt. widzenia specyfiki reg. o b. niskiej gęst. zaludn., rzadkiej sieci drog. i kolej. Opisano źródła fin. infr. transp.
3.1. Kompleksowe planowanie transportu na odpowiednim poziomie	EFRR	CS 3(ii) Rozwój i udoskonalenie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawa dostępu do sieci TEN-T oraz mobilności transgranicznej	**Tak**	2. jest spójne z elementami zintegrowanego krajowego planu w dziedzinie energii i klimatu dotyczącymi transportu;	Tak	**Na poziomie** **- krajowym:** Szczegółowy opis sposobu wypełnienia tego kryterium i całego warunku w załączonym raporcie. https://www.gov.pl/web/aktywa-panstwowe/krajowy-plan-na-rzecz-energii-i-klimatu-na-lata-2021-2030-przekazany-do-ke **- regionalnym:** • Program Strategiczny Rozwoju Transportu Województwa Podkarpackiego do roku 2030 (PSRT WP)	Na poziomie kraj.: Spełnienie kryterium zapewnia KPEIK i spójne z nim dok. wdrożeniowe PSRT WP uwzględnia zapisy KPEiK 2021-2030. Dodatkowo Program wpisuje się w założenia SZRT 2030. W PSRT WP określono działania zmierzające do minimaliz. neg. oddziaływ. transportu na zm. klimat. oraz stan środ. natur. Zgodność z KPEiK wykazują wytyczone cele, m.in. Cel: Ograniczenie neg. oddziaływ. sektora transp. na klimat oraz na reg. środ. naturalne (III część Programu pn. Cele i kier. rozwoju reg. systemu transp.). W PSRT WP zaproponowano działania przewidujące rozw. mające na celu korzystne dla środ. zmiany w strukturze przewozów osób i towarów, strukturze pojazdów i taboru, a także zaangażowania energii. Dokonano analizy problemu emisyjności i oddziaływania plan. inwestycji na środ., a także przedst. ocenę wpływu plan. projektów na zmniejszenie poziomu

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
						• POŚ PSRT WP • Wojewódzki program przeciwdziałania zmianom klimatu i skutkom tych zmian z uwzględnieniem odnawialnych źródeł energii i gospodarki w obiegu zamkniętym	emisji gazów cieplarn. i zaniecz. pochodz. z transp. Ponadto problematyce ochrony środowiska i przeciwdziałania zm. klimatu poświęcona jest POŚ PSRT WP. Realizacja przedsięwzięć z PSRT WP będzie poprzedzona procedurą oceny oddział. przedsięwzięcia na środ. oraz uzyskaniem decyzji o środ. uwarunkowaniach.
3.1. Kompleksowe planowanie transportu na odpowiednim poziomie	EFRR	CS 3(ii) Rozwój i udoskonalenie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawa dostępu do sieci TEN-T oraz mobilności transgranicznej	**Tak**	3. obejmuje inwestycje w korytarze sieci bazowej TEN-T zgodnie z definicją w rozporządzeniu w sprawie CEF, zgodnie z odpowiednimi planami prac dotyczącymi korytarzy sieci bazowej TEN-T;	Tak	**Na poziomie krajowym:** Szczegółowy opis sposobu wypełnienia tego kryterium i całego warunku w załączonym raporcie. Ze względu na limit znaków linki do dokumentów wskazano w załączniku „Zał. 5 Tabela SFC - Opis kryteriów warunku podstawowego 3.1”.	Funkcjonujący w Polsce system kompleksowego planowania rozwoju transportu uwzględnia wynikające z przepisów unijnych zobowiązanie do ukończenia do 2030 r. sieci bazowej TEN-T. Plany prac korytarzy sieci TEN-T opracowywane są przez Koordynatorów Europejskich w zgodzie i w oparciu o cele transeuropejskiej sieci transportowej, do których należą: przyczynianie się do zwiększenia spójności, wydajności, zrównoważonego charakteru transportu, a także zwiększanie korzyści dla użytkowników oraz priorytety, m.in. dotyczące zapewnienia optymalnej integracji różnych rodzajów transportu i interoperacyjności w obrębie rodzajów transportu, uzupełniania brakujących ogniw i rozwiązania problemu wąskich gardeł,

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							w szczególności na odcinkach transgranicznych, promowania efektywnego i zrównoważonego wykorzystywania infrastruktury oraz, w razie konieczności, zwiększania przepustowości. Polskie plany obejmują m.in. inwestycje na odcinkach korytarzy sieci bazowej TEN-T Bałtyk-Adriatyk i Morze Północne-Bałtyk.
3.1. Kompleksowe planowanie transportu na odpowiednim poziomie	EFRR	CS 3(ii) Rozwój i udoskonalenie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawa dostępu do sieci TEN-T oraz mobilności transgranicznej	**Tak**	4. w przypadku inwestycji poza korytarzami sieci bazowej TEN-T, w tym na odcinkach transgranicznych, zapewnia komplementarność przez zapewnienie wystarczającego rozwoju połączeń sieci miejskich, regionów i lokalnych społeczności z siecią bazową TEN-T i jej węzłami;	Tak	**Na poziomie** **- krajowym:** Szczegółowy opis sposobu wypełnienia tego kryterium i całego warunku w załączonym raporcie. Ze względu na limit znaków linki do dokumentów wskazano w załączniku „Zał. 5 Tabela SFC - Opis kryteriów warunku podstawowego 3.1”. **- regionalnym:** • Program Strategiczny Rozwoju Transportu Województwa	Na poziomie kraj.: Spełnienie kryterium zapewniają dokumenty wdrożeniowe, obejmujące swym zakresem inwestycje poza korytarzami sieci bazowej TEN-T W PSRT WP ujęto kwestie komplementarności z siecią TEN-T mając na uwadze już zrealizowane i planowane inwestycje dot. sieci TEN-T. Realizacja niniejszego kryterium wskazana jest w PSRT WP m.in. w ramach osiągania Celu podstawowego 1. Zwiększenie dostępności zewn. regionu (kraj. i zagr.) wynikającej z peryferyjnego położenia woj. Realizacji tego kryterium sprzyja również wybrany 4 wariant rozwoju systemu transportowego - Równomiernego rozwoju multimodalnego. Najważniejszym kryterium priorytetyzacji projektów dot. infr. drogowej (dla doboru potencjalnych

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
						Podkarpackiego do roku 2030, • Strategia Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030, • Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego – Perspektywa 2030, • Plan zrównoważonego rozwoju transportu zbiorowego Województwa Podkarpackiego	inwestycji kwalifik. się do dofin. z FE) jest połączenie do sieci TEN-T. PSRT WP przewiduje działania pozwalające na dalszy rozwój i modernizację infrastruktury transp., w celu zapewnienia odp. łączności regionu i lok. społeczności z siecią bazową TEN-T oraz wpływające na poprawę dost. komunik. woj. Przewidziane do realizacji działania pozwolą m.in. mieszkańcom wielu małych miejscowości uzyskać dostęp do miejsc użyteczności publ.
3.1. Kompleksowe planowanie transportu na odpowiednim poziomie	EFRR	CS 3(ii) Rozwój i udoskonalenie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym,	**Tak**	5. zapewnia interoperacyjność sieci kolejowej oraz, w stosownych przypadkach, przedstawia sprawozdanie z wdrażania europejskiego systemu zarządzania ruchem kolejowym (ERTMS) zgodnie z rozporządzeniem wykonawczym Komisji (UE) 2017/6;	Tak	**Na poziomie krajowym:** Szczegółowy opis sposobu wypełnienia tego kryterium i całego warunku w załączonym raporcie. Polska zapewnia interoperacyjność sieci i będzie	Funkcjonujący w Polsce system kompleksowego planowania rozwoju transportu uwzględnia kwestie interoperacyjności sieci kolejowej. Głównym dokumentem w zakresie wdrażania ERTMS na liniach kolejowych w Polsce jest Krajowy Plan Wdrażania Technicznej Specyfikacji Interoperacyjności „Sterowanie” (z 2017 r.) wraz z Suplementem do Krajowego Planu Wdrażania

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
		regionalnym i lokalnym, w tym poprawa dostępu do sieci TEN-T oraz mobilności transgranicznej				monitorować stan wdrożenia ERTMS zgodnie ze zmianami wprowadzanymi aktualnie w przepisach dotyczących sieci TEN-T.	Technicznej Specyfikacji Interoperacyjności „Sterowanie" (z 2018 r.). Zgodnie z wymaganiami najnowszej TSI Sterowanie (rozporządzenie wykonawcze Komisji 2023/1695) do dnia 15.06.2024 r. Polska opracuje i przekaże KE nową wersję Krajowego Planu Wdrażania Technicznej Specyfikacji Interoperacyjności „Sterowanie". Kwestia wdrażania ERTMS została również uwzględniona w KPK do 2030 r., a system ten będzie wdrażany także w ramach Inwestycji Podprogramu Kolejowego CPK. Polska będzie monitorować stan wdrażania ERTMS na sieci kolejowej zgodnie z planowanymi zmianami w przepisach w tym zakresie.
3.1. Kompleksowe planowanie transportu na odpowiednim poziomie	EFRR	CS 3(ii) Rozwój i udoskonalenie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawa	**Tak**	6. wspiera multimodalność, określając potrzeby w zakresie transportu multimodalnego lub przeładunkowego oraz terminali pasażerskich;	Tak	**Na poziomie** **- krajowym:** Szczegółowy opis sposobu wypełnienia tego kryterium i całego warunku w załączonym raporcie. Linki: https://www.gov.pl/web/infrastruktura/projekt-strategii-zrownowazonego-	Na poziomie kraj.: Spełnienie kryterium zapewnia m.in. Strategia Zrównoważ. Rozwoju Transportu do 2030 r. i stosowne dok. wdrożeniowe, obejmujące swym zakresem kwestie transp. multimodalnego Kwestię multimodalności w transporcie w PSRT WP ujęto w sposób kompleksowy. Kryterium podporządkowany jest m.in. cel horyzontalny 2. Wzmocnienie rozwiązań multimod., w ramach którego określono szereg kier. działań będących przejawem realizacji potrzeb

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
		dostępu do sieci TEN-T oraz mobilności transgranicznej				rozwoju-transportu-do-2030-roku2 https://www.gov.pl/web/infrastruktura/kierunki-rozwoju-transportu-intermodalnego https://www.cpk.pl/pl/inwestycja/program-wieloletni **- regionalnym:** • PSRT WP 2030, • Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego – Perspektywa 2030, • Regionalna Polityka Rowerowa Województwa Podkarpackiego.	w zakresie rozwoju transp. multimod., przeładunkowego oraz terminali pasażer. Realizacja działań kierunkowych posłuży optymaliz. procesów transp. w drodze integracji transp. drogowego z wysoko wydajną koleją, wspomaganych efektywnie przez pozostałe gałęzie. Zgodnie z założ. Programu będzie to wymagało m.in. wprowadzania rozw. i elem. integrujących różne kategorie sieci. Ponadto w PSRT WP wskazano 4 warianty rozwoju systemu transp., z których wybrano wariant 4. Równomiernego rozwoju multimodalnego. Pozwala on na wyważenie maksymalizacji efektów zarówno w zakresie poprawy dostępności, jak i pod względem uciążliwości dla środ. i klimatu, z uwzgl. sytuacji demogr., ekonom. oraz instytucjonalnej.
3.1. Kompleksowe planowanie transportu na odpowiednim poziomie	EFRR	CS 3(ii) Rozwój i udoskonalenie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i	**Tak**	7. obejmuje środki istotne z punktu widzenia planowania infrastruktury, mające na celu promowanie paliw alternatywnych zgodnie z odpowiednimi krajowymi ramami polityki;	Tak	**Na poziomie** **- krajowym:** Szczegółowy opis sposobu wypełnienia tego kryterium i całego	Na poziomie krajowym: Spełnienie kryterium zapewniają Krajowe ramy polityki rozwoju infrastruktury paliw alternatywnych oraz sektorowe dokumenty programowe. Aspekt zgodności PSRT WP z krajowymi dokumentami polityki w

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
		intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawa dostępu do sieci TEN-T oraz mobilności transgranicznej				warunku w załączonym raporcie. Ze względu na limit znaków linki do dokumentów wskazano w załączniku „Zał. 5 Tabela SFC – Opis kryteriów warunku podstawowego 3.1". **- regionalnym:** • PSRT WP 2030, • Prognoza oddziaływania na środowisko PSRT WP do roku 2030, • Wojewódzki program przeciwdziałania zmianom klimatu i skutkom tych zmian z uwzględnieniem odnawialnych źródeł energii i gospodarki w obiegu zamkniętym.	zakresie promowania paliw alternatywnych (m.in. z Krajowymi ramami polityki rozwoju infrastruktury paliw alternatywnych) został uwzględniony. W ramach Programu ujęto kluczowe zagadnienia wypełniające przedmiotowe kryterium w zakresie paliw alternatywnych. Kwestię tę obejmują m.in. cele PSRT WP. Zakłada się m.in. rozwój infr. paliw alternatywnych oraz infrastruktury wykorzystującej alternatywne źródła energii. Zakłada się wzrost wykorzystania en. elektr., wodoru, LNG, CNG i in. paliw alternatywnych w transporcie. Cel horyzontalny 1. zakłada tworzenie warunków do rozwoju elektromobilności oraz rozwój transportu publicznego m. in. poprzez wymianę taboru na niskoemisyjny bądź zeroemisyjny. Z kolei w ramach celu horyzontalnego 3. Rozwój transportu publicznego zakłada się inwestycje: w tabor autobusowy spełniający wymogi dla ekologicznie czystych pojazdów.
3.1. Kompleksowe planowanie transportu na odpowiednim	EFRR	CS 3(ii) Rozwój i udoskonalenie zrównoważonej, odpornej na	**Tak**	8. przedstawia rezultaty oceny ryzyk dla bezpieczeństwa ruchu drogowego zgodnie z istniejącymi krajowymi strategiami bezpieczeństwa	Tak	**Na poziomie** **- krajowym:**	Na poziomie krajowym: Spełnienie kryterium zapewnia Narodowy Program Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego na lata 2021 – 2030 wraz ze stosownymi dokumentami wdrożeniowymi sektora

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
poziomie		zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawa dostępu do sieci TEN-T oraz mobilności transgranicznej		ruchu drogowego, wraz z mapowaniem dróg i odcinków narażonych na takie ryzyka oraz ustaleniem związanych z tym priorytetów inwestycyjnych;		Szczegółowy opis sposobu wypełnienia tego kryterium i całego warunku w załączonym raporcie. Ze względu na limit znaków linki do dokumentów wskazano w załączniku „Zał. 5 Tabela SFC - Opis kryteriów warunku podstawowego 3.1”. **- regionalnym:** • PSRT WP 2030, • Prognoza oddziaływania na środowisko PSRT WP 2030, • Program poprawy bezpieczeństwa infrastruktury drogowej na sieci dróg wojewódzkich zarządzanych przez Podkarpacki Zarząd Dróg Wojewódzkich w Rzeszowie, • Regionalna Polityka	drogowego, obejmującymi kwestie BRD. W ramach PSRT WP przeprowadzono analizę BRD. Jednym ze zidentyfikowanych problemów bazowych jest D. Podniesienie poziomu bezpieczeństwa w transporcie. Problemy bazowe są podstawą sformułowanych celów. Jednym z celów horyzontalnych (Nr 4) jest Poprawa bezpieczeństwa w transporcie. Bezpieczeństwo ruchu drogowego jest także jednym z kryteriów priorytetyzacji projektów dotyczących infrastruktury dróg wojewódzkich (służącym do doboru potencjalnych inwestycji kwalifikujących się do dofinansowania Funduszami Europejskimi). PSRT WP zakłada również zmniejszenie liczby wypadków drogowych. O kwestii bezpieczeństwa w transporcie traktuje również Prognoza oddziaływania na środowisko stanowiąca integralną część PSRT WP do roku 2030. Projekty ujęte w Programie dobrze wpisują się w realizację działań z zakresu poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego.

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
						Rowerowa Województwa Podkarpackiego.	
3.1. Kompleksowe planowanie transportu na odpowiednim poziomie	EFRR	CS 3(ii) Rozwój i udoskonalenie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawa dostępu do sieci TEN-T oraz mobilności transgranicznej	**Tak**	9. dostarcza informacji na temat zasobów finansowania odpowiadających planowanym inwestycjom, koniecznych do pokrycia kosztów operacyjnych i kosztów utrzymania istniejącej i planowanej infrastruktury.	Tak	**Na poziomie** **- krajowym:** Szczegółowy opis sposobu wypełnienia tego kryterium i całego warunku w załączonym raporcie. Ze względu na limit znaków linki do dokumentów wskazano w załączniku „Zał. 5 Tabela SFC – Opis kryteriów warunku podstawowego 3.1". **- regionalnym:** • Program Strategiczny Rozwoju Transportu Województwa Podkarpackiego do roku 2030, • Wieloletnia Prognoza Finansowa Województwa Podkarpackiego	Na poziomie krajowym: Spełnienie kryterium zapewnione poprzez stosowne programy utrzymaniowe opracowane na poziomie kraj. oraz dokumenty wdrożeniowe. Informacje dot. zasad finansowania PSRT WP 2030 zawiera część IV System wdrażania i realizacji. Finansowaniu inwestycji wskazanych do realizacji dla osiągania celów Programu poświęcono specjalny rozdz. w ww. części dokumentu – Ramy finansowe ze wskazaniem potencj. i rzeczywistych źródeł fin. (publ. i niepubl.). Gł. źródłami finansowania inwestycji transp. mają być Fundusze Europ. uzupełnione o krajowe środki publ. na inwestycje drogowe (na poziomie kraj., woj. i lok.) oraz in. źródła finansowania (m.in. środki prywatne inwestorów, kredyty komercyjne i pożyczki, środki uzyskiwane dzięki wdrażaniu zasad: zanieczyszczający płaci oraz użytkownik płaci). W PSRT WP wskazano najważniejsze podmioty odp. za utrzymanie infrastruktury transp. na terenie woj. podkarpackiego. Przedstawiono też zestawienie szacunkowych ilości oraz

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
						na lata 2024-2045, • Program regionalny Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027, • Program Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej.	prognoz. dynamikę wzrostu kraj. środków publ. (na poziomie kraj., woj. i lok.) przeznaczonych na wydatki bieżące (koszty utrzymania) w sferze transportu do roku 2030.
4.1. Ramy strategiczne polityki na rzecz aktywnej polityki rynku pracy	EFRR EFS+	EFRR Poprawa skuteczności i poziomu włączenia społecznego rynków pracy oraz dostępu do wysokiej jakości zatrudnienia poprzez rozwój infrastruktury społecznej i wspieranie ekonomii społecznej EFS+ Poprawa dostępu do zatrudnienia i działań	**Tak**	Istnienie ram strategicznych polityki na rzecz aktywnych polityk rynku pracy w świetle wytycznych dotyczących zatrudnienia; ramy te obejmują: 1. rozwiązania w zakresie sporządzania profilów osób poszukujących pracy i oceny ich potrzeb;	Tak	Spełnienie kryterium zapewnia Indywidualny Planu Działania (IPD) -art. 34a Ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20040991001/U/D20041001Lj.pdf	**Kryterium 1. Spełnione** Urząd pracy ma obowiązek przygotować IPD dla każdego bezrobotnego w terminie 60 dni od dnia rejestracji w urzędzie. Urząd pracy ustalając sytuację bezrobotnego i dostosowując dla niego pomoc bierze pod uwagę wiele czynników, m.in. wykształcenie, doświadczenie zawodowe, umiejętności i uprawnienia zawodowe, dyspozycyjność, czas pozostawania bez pracy, miejsce zamieszkania, zaangażowanie w samodzielne poszukiwanie pracy i możliwości podjęcia pracy lub działalności gospodarczej. Ww. informacje pozyskiwane są podczas rejestracji bezrobotnego oraz w wywiadzie (w tym z wykorzystaniem kwestionariusza udostępnianego w

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
		aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy, w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży, długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej Modernizacja instytucji i służb rynków pracy celem oceny i przewidywania zapotrzebowania na					systemie teleinformatycznym przez ministra właściwego do spraw pracy). Powiatowy urząd pracy w okresie realizacji IPD ma obowiązek kontaktować się z bezrobotnym co najmniej raz na 60 dni w celu monitorowania sytuacji i postępów w realizacji działań przewidzianych w IPD. Ww. kontakt może być realizowany przez powiatowy urząd pracy w formie spotkania, rozmowy telefonicznej lub wymiany informacji drogą elektroniczną / pocztową.

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
		umiejętności oraz zapewnienia terminowej i odpowiednio dopasowanej pomocy i wsparcia na rzecz dostosowania umiejętności i kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy oraz na rzecz przepływów i mobilności na rynku pracy					
4.1. Ramy strategiczne polityki na rzecz aktywnej polityki rynku pracy	EFRR EFS+	EFRR Poprawa skuteczności i poziomu włączenia społecznego rynków pracy oraz dostępu do wysokiej jakości zatrudnienia poprzez rozwój infrastruktury społecznej i wspieranie	**Tak**	2. informacje o wolnych miejscach pracy i możliwościach zatrudnienia z uwzględnieniem potrzeb na rynku pracy;	Tak	Spełnienie kryterium zapewnia Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (art. 4 ust. 1 pkt 7 lit. e) http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20040991001/U/D20041001Lj.pdf Centralna Baza Ofert Pracy	Powiatowe urzędy pracy w ramach usługi pośrednictwa pracy przyjmują i realizują oferty pracy przestrzegając zasady jawności ofert pracy. Każda przyjęta i realizowana oferta pracy przez urząd pracy jest automatycznie przekazywana do internetowej bazy ofert pracy udostępnianej przez ministra właściwego do spraw pracy, której rolę pełni obecnie Centralna Baza Ofert Pracy (CBOP). CBOP to nieograniczony dostęp do aktualnej informacji o ofertach pracy w kraju i za granicą, upowszechnionych przez sieć EURES. CBOP umożliwia także prezentowanie informacji o

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
		ekonomii społecznej EFS+ Poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy, w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży, długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej				http://oferty.praca.gov.pl/	organizowanych przez powiatowe urzędy pracy stażach, przygotowaniu zawodowym dorosłych, a także organizowanych przez powiatowe i wojewódzkie urzędy pracy szkoleniach, targach i giełdach pracy, praktykach studenckich organizowanych w instytucjach publicznych oraz wyszukiwanie praktyk i staży zgłaszanych przez pracodawców. CBOP jest zintegrowana z innymi systemami takimi jak Wortal PSZ (psz.praca.gov.p1), praca.gov.pl, SyriuszStd (wykorzystywanym przez powiatowe urzędy pracy), WUP Viator (wykorzystywanym przez wojewódzkie urzędy pracy). CBOP dostępna z komputera, tabletu i smartfona.

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
		Modernizacja instytucji i służb rynków pracy celem oceny i przewidywania zapotrzebowania na umiejętności oraz zapewnienia terminowej i odpowiednio dopasowanej pomocy i wsparcia na rzecz dostosowania umiejętności i kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy oraz na rzecz przepływów i mobilności na rynku pracy					
4.1. Ramy strategiczne polityki na rzecz aktywnej polityki rynku pracy	EFRR EFS+	EFRR Poprawa skuteczności i poziomu włączenia społecznego rynków pracy oraz dostępu do wysokiej	**Tak**	3. rozwiązania służące zapewnieniu, by opracowanie tych ram, ich wdrożenie, monitorowanie i przegląd były prowadzone w ścisłej współpracy z odpowiednimi zainteresowanymi stronami;	Tak	Spełnienie kryterium zapewnia: Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku	W procesie kształtowania, wdrażania, monitorowania i przeglądu działań na rzecz aktywnej polityki rynku pracy podstawową rolę odgrywają: 1.**system rad rynku pracy**, działających przy ministrze właściwym do spraw pracy, marszałku

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
		jakości zatrudnienia poprzez rozwój infrastruktury społecznej i wspieranie ekonomii społecznej EFS+ Poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy, w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży, długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo,				pracy (rozdział 5, rozdział 8, art. 22), http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20040991001/U/D20041001Lj.pdf Ustawa z dnia 24 lipca 2015 r. o Radzie Dialogu Społecznego i innych instytucjach dialogu społecznego https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20150001240/U/D20151240Lj.pdf Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lipca 2011 r. w sprawie szczegółowych zadań i organizacji Ochotniczych Hufców Pracy http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20111550920/O/D20110920.pdf	województwa (WUP), i starosty (PUP).W skład rad rynku pracy wchodzą m.in. przedstawiciele wszystkich reprezentatywnych organizacji pracodawców i związków zawodowych, Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego, organów samorządu terytorialnego i przedstawiciele nauki. Konsultacje społeczne aktów prawnych regulujących całokształt zasad i procedur funkcjonowania PSZ, prowadzone na każdym etapie prac nad projektowanym rozwiązaniem 2.**Rola Rady Dialogu Społecznego**. Przegląd otoczenia prawnego rynku pracy, jego kształt oraz stan są również przedmiotem prac Rady Dialogu Społecznego, a wprowadzanie zmian prawa dotyczących aktywnych polityk rynku pracy przed ich wdrożeniem jest przedmiotem konsultacji w tej instytucji dialogu. 3.**Rola Konwentu Dyrektorów Wojewódzkich Urzędów Pracy i Rada Forum Dyrektorów Powiatowych Urzędów Pracy**.

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
		także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej Modernizacja instytucji i służb rynków pracy celem oceny i przewidywania zapotrzebowania na umiejętności oraz zapewnienia terminowej i odpowiednio dopasowanej pomocy i wsparcia na rzecz dostosowania umiejętności i kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy oraz na rzecz przepływów i mobilności na rynku pracy					
4.1. Ramy strategiczne polityki na	EFRR EFS+	EFRR Poprawa skuteczności i	**Tak**	4. rozwiązania dotyczące monitorowania, ewaluacji i	Tak	Spełnienie kryterium zapewnia Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004	Minister wł. ds. pracy, z Prezesem GUS prowadzi badanie "Bezrobotni i poszukujący pracy zarejestrowani w

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
rzecz aktywnej polityki rynku pracy		poziomu włączenia społecznego rynków pracy oraz dostępu do wysokiej jakości zatrudnienia poprzez rozwój infrastruktury społecznej i wspieranie ekonomii społecznej EFS+ Poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy, w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży, długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w		przeglądu aktywnych polityk rynku pracy;		r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (rozdział 8, art.22) i Ustawa z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej . http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20040991001/U/D20041001Lj.pdf https://www.gov.pl/web/rodzina/efektywnosc-form-promocji-zatrudnienia https://psz.praca.gov.pl/rynek-pracy/statystyki-i-analizy/bezrobocie-rejestrowane	urzędach pracy", w którym zbierane są m. in. dane nt. liczby aktywizowanych bezrobotnych w rozbiciu na formy aktywizacji. Minister wł. ds. pracy co rok dokonuje analizy efektywności wybranych form aktywizacji bezrobotnych realizowanych przez PUP, finansowanych z Funduszu Pracy. Kluczowe mierniki to efektywność zatrudnieniowa i kosztowa. W POWER 2014-2020 realizowany jest projekt „Wypracowanie metodologii i wdrożenie monitorowania efektywności zatrudnieniowej podstawowych form aktywizacji zawodowe bezrobotnych w okresie dłuższym niż 12 miesięcy od zakończenia działań urzędu pracy". Minister wł. do spraw pracy publikuje na str. internetowej co rok katalog podstawowych form aktywizacji zawodowej rozumianych jako usługi i instrumenty rynku pracy finansowane ze środków Funduszy Pracy, dla których w danym roku są określane wskaźniki, o których mowa w art. 4 ust. 11 pkt 2 lit b i c ustawy Opiniowanie planów i sprawozdań Funduszu Pracy należy do kompetencji rad rynku pracy, a monitoring i ocenę

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
		niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej Modernizacja instytucji i służb rynków pracy celem oceny i przewidywania zapotrzebowania na umiejętności oraz zapewnienia terminowej i odpowiednio dopasowanej pomocy i wsparcia na rzecz dostosowania umiejętności i kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy oraz na rzecz przepływów i					polityk rynku pracy realizuje Rada Dialogu Społecznego.

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
		mobilności na rynku pracy					
4.1. Ramy strategiczne polityki na rzecz aktywnej polityki rynku pracy	EFRR EFS+	EFRR Poprawa skuteczności i poziomu włączenia społecznego rynków pracy oraz dostępu do wysokiej jakości zatrudnienia poprzez rozwój infrastruktury społecznej i wspieranie ekonomii społecznej EFS+ Poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy, w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie	**Tak**	5. w odniesieniu do interwencji na rzecz zatrudnienia ludzi młodych – sprawdzone empirycznie, ukierunkowane ścieżki kariery przeznaczone dla ludzi młodych niepracujących, niekształcących się ani nieszkolących się, w tym działania informacyjne i oparte na wymogach jakościowych uwzględniających kryteria wysokiej jakości przygotowania zawodowego i staży, w tym w kontekście realizacji programów gwarancji dla młodzieży.	Tak	Spełnienie kryterium zapewnia: Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Rozdział V, art. 50 ust. 1,art. 53) http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20040991001/U/D20041001Lj.pdf Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lipca 2011 r. w sprawie szczegółowych zadań i organizacji Ochotniczych Hufców Pracy (Dz. U. z 2011 r., poz. 920) http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20111550920/O/D20110920.pdf Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 20 sierpnia 2009	Wsparcie osób młodych, w tym młodzieży NEET, w aktywizacji zawodowej odbywa się w ramach GdM. Plan realizacji GdM w Polsce, zatwierdzony 1.08.2022, osadzony jest na 4 filarach – urzędach pracy, ochotniczych hufcach pracy, projektach centralnych i programie pożyczkowym. W wyniku diagnozy sytuacji osób młodych na rynku pracy, opartej o dane z GUS i Eurostatu, wyróżniono 4 grupy priorytetowe: (1) Osoby w wieku 15–17 lat, które porzucają naukę lub zaniedbują obowiązek szkolny lub edukację; (2) Osoby w wieku 18–29 lat: • zarejestrowane jako bezrobotne; • młodzież NEET; • osoby bezrobotne lub poszukujące pracy, osoby kończące naukę lub absolwenci uczelni wyższych; (3) Osoby, które opuściły opiekę zastępczą; (4) Kobiety poniżej 30 roku życia wychowujące dzieci. W Planie zawarto priorytety wsparcia np. wysoka jakość ofert, w tym staży, jako kluczowych form aktywizacji osób młodych i rozwoju ich umiejętności. Standardy jakości staży, obowiązujące przy wdrażaniu GdM regulowane są

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
		gwarancji dla młodzieży, długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej Modernizacja instytucji i służb rynków pracy celem oceny i przewidywania zapotrzebowania na umiejętności oraz zapewnienia terminowej i odpowiednio dopasowanej pomocy i wsparcia na rzecz dostosowania umiejętności i				r. w sprawie szczegółowych warunków odbywania stażu przez bezrobotnych (Dz. U. z 2009 r., poz. 1160) http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20091421160/O/D20091160.pdf Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 kwietnia 2014 r. w sprawie przygotowania zawodowego dorosłych (Dz. U. z 2014 r., poz. 497) http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20140000497/O/D20140497.pdf	ustawą o promocji zatrudnienia (…) (Dz.U.2022poz.690) i rozp. MPiPS z 20.08.2009 w sprawie szczegółowych warunków odbywania stażu przez bezrobotnych (Dz.U.z2009r.poz.1160).

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
		kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy oraz na rzecz przepływów i mobilności na rynku pracy					
4.3. Ramy strategiczne polityki na rzecz systemu kształcenia i szkolenia na wszystkich szczeblach	EFS+ EFRR	EFS+: CS 4(e) Poprawa jakości, poziomu włączenia społecznego i skuteczności systemów kształcenia i szkolenia oraz ich powiązania z rynkiem pracy – w tym przez walidację uczenia się pozaformalnego i nieformalnego, w celu wspierania nabywania umiejętności kluczowych, w tym w zakresie	**Tak**	Istnienie krajowych lub regionalnych ram strategicznych polityki w zakresie systemu kształcenia i szkolenia, które obejmują: 1. oparte na rzetelnych danych systemy przewidywania i prognozowania umiejętności;	Tak	Link do dokumentów: https://efs.mein.gov.pl/zintegrowana-strategia-umiejetnosci-2030-czesc-ogolna/ https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/zintegrowana-strategia-umiejetnosci-2030-czesc-szczegolowa--dokument-przyjety-przez-rade-ministrow	Ramy strategiczne zostały określone w 1.Strategiina rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), 2. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część ogólna) – Priorytet 4. Zbudowanie efektywnego systemu diagnozowania i informowania o obecnym stanie i zapotrzebowaniu na umiejętności, 3. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część szczegółowa) – Obszar oddziaływania VI Doradztwo zawodowe, Temat działania 19: Tworzenie efektywnych mechanizmów informowania o zapotrzebowaniu na zawody, kwalifikacje i umiejętności na poziomie krajowym i regionalnym. Ponadto, corocznie ustalana jest prognoza zapotrzebowania na pracowników w zawodach szkolnictwa branżowego na krajowym i wojewódzkim rynku pracy.

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
		przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, oraz przez wspieranie wprowadzania dualnych systemów szkolenia i przygotowania zawodowego CS 4(f) Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po					

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
		szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami CS 4(g) Wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze					

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
		przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej EFRR: CS 4(ii) Poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie					

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
		odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online					
4.3. Ramy strategiczne polityki na rzecz systemu kształcenia i szkolenia na wszystkich szczeblach	EFS+ EFRR	EFS+: CS 4(e) Poprawa jakości, poziomu włączenia społecznego i skuteczności systemów kształcenia i szkolenia oraz ich powiązania z rynkiem pracy – w tym przez walidację uczenia się pozaformalnego i nieformalnego, w celu wspierania nabywania umiejętności kluczowych, w tym w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych,	**Tak**	2. mechanizmy i usługi monitorowania losów absolwentów do celów wysokiej jakości i skutecznego poradnictwa zawodowego dla osób uczących się w każdym wieku;	Tak	Link do dokumentów: https://efs.mein.gov.pl/zintegrowana-strategia-umiejetnosci-2030-czesc-ogolna/ https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/zintegrowana-strategia-umiejetnosci-2030-czesc-szczegolowa--dokument-przyjety-przez-rade-ministrow	Ramy strategiczne zostały określone w 1.Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), 2. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część ogólna) – Priorytet 4. Zbudowanie efektywnego systemu diagnozowania i informowania o obecnym stanie i zapotrzebowaniu na umiejętności, 3. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część szczegółowa) – Obszar oddziaływania VI Doradztwo zawodowe, Temat działania 19: Tworzenie efektywnych mechanizmów informowania o zapotrzebowaniu na zawody, kwalifikacje i umiejętności na poziomie krajowym i regionalnym. Ponadto, funkcjonuje system monitorowania Ekonomicznych Losów Absolwentów ELA, monitoring karier absolwentów publicznych i niepublicznych szkół ponadpodstawowych.

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
		oraz przez wspieranie wprowadzania dualnych systemów szkolenia i przygotowania zawodowego CS 4(f) Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i					

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
		uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami CS 4(g) Wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe					

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
		umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej EFRR: CS 4(ii) Poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na					

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
		odległość oraz online					
4.3. Ramy strategiczne polityki na rzecz systemu kształcenia i szkolenia na wszystkich szczeblach	EFS+ EFRR	EFS+: CS 4(e) Poprawa jakości, poziomu włączenia społecznego i skuteczności systemów kształcenia i szkolenia oraz ich powiązania z rynkiem pracy – w tym przez walidację uczenia się pozaformalnego i nieformalnego, w celu wspierania nabywania umiejętności kluczowych, w tym w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, oraz przez wspieranie wprowadzania dualnych	**Tak**	3. środki na rzecz zapewnienia równego dostępu do wysokiej jakości, przystępnego cenowo, odpowiedniego, wolnego od segregacji kształcenia i szkolenia sprzyjającego włączeniu społecznemu oraz uczestnictwa w takim kształceniu i szkoleniu i ukończenia go, a także nabywania kluczowych kompetencji na wszystkich poziomach, w tym na poziomie szkolnictwa wyższego;	Tak	Link do dokumentów: https://efs.mein.gov.pl/zintegrowana-strategia-umiejetnosci-2030-czesc-ogolna/ https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/zintegrowana-strategia-umiejetnosci-2030-czesc-szczegolowa--dokument-przyjety-przez-rade-ministrow	Ramy strategiczne zostały określone w: 1. Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), 2. ZSU 2030 (część ogólna) – Priorytet 1 oraz Priorytet 6, 3. ZSU 2030 (część szczegółowa) – Obszar oddziaływania I Umiejętności podstawowe, przekrojowe i zawodowe (…). Ponadto: a) akty prawne podkreślające równy dostęp do kształcenia (m.in.: ustawa Prawo oświatowe, ustawa o systemie oświaty, ustawa Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej w sprawie ogólnych celów i zadań kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego, opracowywana ustawa o wsparciu dzieci, uczniów i rodzin (wpis do wykazu prac legislacyjnych Rady Ministrów nr UD319)), b) przedsięwzięcie MEiN: „Włączeni w edukację" (wdrożenie edukacji włączającej wysokiej jakości, zapewniającej wszystkim dzieciom i uczniom warunki do rozwijania indywidualnego potencjału oraz nabywania wiedzy i umiejętności niezbędnych do samodzielnego funkcjonowania w życiu dorosłym i

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
		systemów szkolenia i przygotowania zawodowego CS 4(f) Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności					włączenia społecznego; obejmuje prace legislacyjne i działania wdrożeniowe w tym zakresie)

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
		edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami CS 4(g) Wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy,					

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
		ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej EFRR: CS 4(ii) Poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online					
4.3. Ramy strategiczne	EFS+ EFRR	EFS+:	**Tak**	4. mechanizm koordynacji obejmujący wszystkie poziomy	Tak	Link do dokumentów:	Ramy strategiczne zostały określone w:

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
polityki na rzecz systemu kształcenia i szkolenia na wszystkich szczeblach		CS 4(e) Poprawa jakości, poziomu włączenia społecznego i skuteczności systemów kształcenia i szkolenia oraz ich powiązania z rynkiem pracy – w tym przez walidację uczenia się pozaformalnego i nieformalnego, w celu wspierania nabywania umiejętności kluczowych, w tym w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, oraz przez wspieranie wprowadzania dualnych systemów szkolenia i		kształcenia i szkolenia, w tym szkolnictwo wyższe, oraz jasny podział obowiązków między odpowiednimi organami krajowymi lub regionalnymi;		https://efs.mein.gov.pl/zintegrowana-strategia-umiejetnosci-2030-czesc-ogolna/ https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/zintegrowana-strategia-umiejetnosci-2030-czesc-szczegolowa--dokument-przyjety-przez-rade-ministrow	1. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część ogólna) – Priorytet 5. Wypracowanie skutecznych i trwałych mechanizmów współpracy i koordynacji międzyresortowej oraz międzysektorowej w zakresie rozwoju umiejętności, 2. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część szczegółowa) – wszystkie Obszary oddziaływania poprzez wskazanie podmiotów kluczowych dla realizacji Tematu działania. Dodatkowo ma zastosowanie w szczególności rozdział 3. „Zasady realizacji Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 jako polityki publicznej”, 3. Ustawie o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji – rozdział 8 ustawy (Koordynacja funkcjonowania Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji), 4. Ustawie o utworzeniu Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości – art. 4c ustanawiający: a) Radę Programową do spraw kompetencji, b) sektorowe rady do spraw kompetencji. Ponadto: projekt MEiN: „Wsparcie i rozwój mechanizmów współpracy i koordynacji na szczeblu krajowym i regionalnym w zakresie uczenia się przez całe życie”.

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
		przygotowania zawodowego CS 4(f) Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich					

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
		i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami CS 4(g) Wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki					

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
		kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej EFRR: CS 4(ii) Poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online					
4.3. Ramy strategiczne polityki na rzecz systemu	EFS+ EFRR	EFS+: CS 4(e) Poprawa jakości,	**Tak**	5. rozwiązania dotyczące monitorowania, ewaluacji i przeglądu ram strategicznych polityki;	Tak	Link do dokumentów: https://efs.mein.gov.pl/zintegrowana-	Ramy zostały określone w: 1. ZSU 2030 (część ogólna) – Priorytet 5. oraz rozdział 10.

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
kształcenia i szkolenia na wszystkich szczeblach		poziomu włączenia społecznego i skuteczności systemów kształcenia i szkolenia oraz ich powiązania z rynkiem pracy – w tym przez walidację uczenia się pozaformalnego i nieformalnego, w celu wspierania nabywania umiejętności kluczowych, w tym w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, oraz przez wspieranie wprowadzania dualnych systemów szkolenia i przygotowania zawodowego				strategia-umiejetnosci-2030-czesc-ogolna/ https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/zintegrowana-strategia-umiejetnosci-2030-czesc-szczegolowa--dokument-przyjety-przez-rade-ministrow	2. ZSU 2030 (część szczegółowa) – rozdział 3. 3. Ustawie o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji – rozdział 8 ustawy 4. Ustawie o utworzeniu Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości – art. 4c ustanawiający: a)Radę Programową do spraw kompetencji, b)sektorowe rady do spraw kompetencji. Ponadto: a) funkcjonowanie Międzyresortowego Zespołu do spraw uczenia się przez całe życie i Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji, b) projekt MEiN „Wsparcie i rozwój mechanizmów współpracy i koordynacji na szczeblu krajowym i regionalnym w zakresie uczenia się przez całe życie”. Przegląd śródokresowy i ewaluacja wdrażania ZSU 2030, w tym ewaluacja koordynacji jej wdrażania na poziomie krajowym i wojewódzkim, zostały przewidziane do realizacji przez Ministerstwo Edukacji i Nauki. Planowana data przeglądu śródokresowego i ewaluacji: III kw. 2024 – I kw. 2025).

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
		CS 4(f) Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z					

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
		niepełnosprawnościami CS 4(g) Wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i					

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
		wspieranie mobilności zawodowej EFRR: CS 4(ii) Poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online					
4.3. Ramy strategiczne polityki na rzecz systemu kształcenia i szkolenia na	EFS+ EFRR	EFS+: CS 4(e) Poprawa jakości, poziomu włączenia	**Tak**	6. środki skierowane do osób dorosłych o niskich umiejętnościach zawodowych i niskich kwalifikacjach i osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji społeczno-ekonomicznej	Tak	Link do dokumentów: https://efs.mein.gov.pl/zintegrowana-strategia-umiejetnosci-2030-czesc-ogolna/	Ramy zostały określone w: 1. Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.),

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
wszystkich szczeblach		społecznego i skuteczności systemów kształcenia i szkolenia oraz ich powiązania z rynkiem pracy – w tym przez walidację uczenia się pozaformalnego i nieformalnego, w celu wspierania nabywania umiejętności kluczowych, w tym w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, oraz przez wspieranie wprowadzania dualnych systemów szkolenia i przygotowania zawodowego CS 4(f) Wspieranie równego		oraz ścieżki poprawy umiejętności;		https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/zintegrowana-strategia-umiejetnosci-2030-czesc-szczegolowa--dokument-przyjety-przez-rade-ministrow	2. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część ogólna) – Priorytety: 1. Podnoszenie poziomu umiejętności kluczowych u dzieci, młodzieży i osób dorosłych; 2. Rozwijanie i upowszechnianie kultury uczenia się nastawionej na aktywny i ciągły rozwój umiejętności; 4. Zbudowanie efektywnego systemu diagnozowania i informowania o obecnym stanie i zapotrzebowaniu na umiejętności; 6. Wyrównywanie szans w dostępie do rozwoju (…), 3. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część szczegółowa) – Obszary oddziaływania: I Umiejętności podstawowe, przekrojowe i zawodowe dzieci, młodzieży i dorosłych; IV Rozwijanie umiejętności poza edukacją formalną; V Rozwijanie umiejętności w miejscu pracy; VI Doradztwo zawodowe; VIII Planowanie uczenia się przez całe życie i potwierdzanie umiejętności. Ponadto: a) funkcjonowanie Uniwersytetów Drugiego i Trzeciego Wieku, b) przedsięwzięcie MEiN: „Lokalne Ośrodki Wiedzy i Edukacji”,

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
		dostępu do dobrej jakości włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami					c) projekt FRSE: „Szansa - nowe możliwości dla dorosłych”, d) program Senior+.

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
		CS 4(g) Wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej					

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
		EFRR: CS 4(ii) Poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online					
4.3. Ramy strategiczne polityki na rzecz systemu kształcenia i szkolenia na wszystkich szczeblach	EFS+ EFRR	EFS+: CS 4(e) Poprawa jakości, poziomu włączenia społecznego i skuteczności systemów	**Tak**	7. środki na rzecz wspierania nauczycieli, osób prowadzących szkolenia i kadry akademickiej w odniesieniu do odpowiednich metod nauczania, oceny i walidacji kompetencji kluczowych;	Tak	Link do dokumentów: https://efs.mein.gov.pl/zintegrowana-strategia-umiejetnosci-2030-czesc-ogolna/ https://www.gov.pl/web/edukacja-i-	Ramy zostały określone w: 1. ustawie Karta Nauczyciela – Rozdział 7a: Finansowanie dokształcania i doskonalenia zawodowego nauczycieli, 2. rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej w sprawie dofinansowania doskonalenia zawodowego nauczycieli, szczegółowych celów szkolenia

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
		kształcenia i szkolenia oraz ich powiązania z rynkiem pracy – w tym przez walidację uczenia się pozaformalnego i nieformalnego, w celu wspierania nabywania umiejętności kluczowych, w tym w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, oraz przez wspieranie wprowadzania dualnych systemów szkolenia i przygotowania zawodowego CS 4(f) Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości włączającego				nauka/zintegrowana-strategia-umiejetnosci-2030-czesc-szczegolowa--dokument-przyjety-przez-rade-ministrow	branżowego oraz trybu i warunków kierowania nauczycieli na szkolenia branżowe, 3. ustawie Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce – Dział XII Finansowanie systemu szkolnictwa wyższego i nauki oraz gospodarka finansowa uczelni (m.in. „Doktorat wdrożeniowy”), 4. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część ogólna) – Priorytety: 2. Rozwijanie i upowszechnianie kultury uczenia się (…); 5. Wypracowanie skutecznych i trwałych mechanizmów (…); 6. Wyrównywanie szans w dostępie do rozwoju (…), 5. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część szczegółowa) – Obszary oddziaływania: III Rozwijanie umiejętności w edukacji formalnej – kadry uczące; IV Rozwijanie umiejętności poza edukacją formalną; VII Współpraca pracodawców z edukacją formalną i pozaformalną; VIII Planowanie uczenia się przez całe życie i potwierdzanie umiejętności.

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
		kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami CS 4(g) Wspieranie uczenia się przez całe					

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
		życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej EFRR: CS 4(ii) Poprawa równego					

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
		dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online					
4.3. Ramy strategiczne polityki na rzecz systemu kształcenia i szkolenia na wszystkich szczeblach	EFS+ EFRR	EFS+: CS 4(e) Poprawa jakości, poziomu włączenia społecznego i skuteczności systemów kształcenia i szkolenia oraz ich powiązania z rynkiem	**Tak**	8. środki na rzecz wspierania mobilności osób uczących się i kadry oraz transnarodowej współpracy podmiotów świadczących usługi w zakresie kształcenia i szkolenia, w tym przez uznawanie efektów uczenia się i kwalifikacji.	Tak	Link do dokumentów: https://efs.mein.gov.pl/zintegrowana-strategia-umiejetnosci-2030-czesc-ogolna/ https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/zintegrowana-strategia-umiejetnosci-2030-czesc-szczegolowa--	Ramy zostały określone w: 1. Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej ws. postępowania w celu uznania świadectwa lub innego dokumentu (…), 2. Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej ws. kształcenia ustawicznego w formach pozaszkolnych, 3. Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej ws. warunków, jakie musi spełnić osoba ubiegająca się

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
		pracy – w tym przez walidację uczenia się pozaformalnego i nieformalnego, w celu wspierania nabywania umiejętności kluczowych, w tym w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, oraz przez wspieranie wprowadzania dualnych systemów szkolenia i przygotowania zawodowego CS 4(f) Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w				dokument-przyjety-przez-rade-ministrow	o uzyskanie dyplomu zawodowego (…), 4. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część ogólna) – Priorytety: 2 Rozwijanie i upowszechnianie kultury uczenia się (…); 5 Wypracowanie skutecznych i trwałych mechanizmów (…), 5. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część szczegółowa) – Obszary oddziaływania: III Rozwijanie umiejętności w edukacji formalnej – kadry uczące; IV Rozwijanie umiejętności poza edukacją formalną; VII Współpraca pracodawców z edukacją formalną i pozaformalną; VIII Planowanie uczenia się przez całe życie i potwierdzanie umiejętności. Ponadto funkcjonowanie: a) Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej, b) Narodowego Centrum Nauki, c) Sieci Badawczej Łukasiewicz, d) Narodowego Centrum Badań i Rozwoju, e) Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji.

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
		szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami CS 4(g) Wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości					

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
		podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej EFRR: CS 4(ii) Poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających					

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
		włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online					
4.4. Krajowe ramy strategiczne polityki na rzecz włączenia społecznego i walki z ubóstwem	EFS+ EFRR	EFS+: CS 4(h) Wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia,	**Tak**	Istnienie krajowych lub regionalnych ram strategicznych polityki lub ram ustawodawczych na rzecz włączenia społecznego i ograniczenia ubóstwa, które obejmują: 1. opartą na rzetelnych danych diagnozę ubóstwa i wykluczenia społecznego, w tym ubóstwa dzieci, w szczególności pod względem równego dostępu do dobrej jakości usług dla dzieci znajdujących się w trudnej sytuacji, a także pod względem bezdomności, segregacji przestrzennej i edukacyjnej,	Tak	Link do dokumentu: https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WMP20210000843	Diagnoza w Krajowym Programie Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu (KPPUiWS) dotyczy ubóstwa i wykluczenia społecznego. Dokument zawiera analizę danych ogólnokrajowych oraz według makroregionów, stopnia urbanizacji, typów gospodarstw domowych. W diagnozie uwzględnione zostały takie problemy jak ubóstwo dzieci, bezdomność, ograniczony dostęp do usług społecznych oraz specyficzne potrzeby grup zagrożonych wykluczeniem. Diagnoza zawiera również informacje dotyczące dostępu do edukacji, w tym edukacji wczesnej i opieki. Opisany został obszar wsparcia

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
		w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji EFRR: CS 4(iii) Wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne		ograniczonego dostępu do podstawowych usług i infrastruktury oraz szczególnych potrzeb osób w każdym wieku znajdujących się w trudnej sytuacji;			rodziny i pieczy zastępczej, wykluczenia mieszkaniowego, ubóstwa osób pracujących i osób starszych oraz przedstawiona została sytuacja cudzoziemców - tytuły pobytowe, dostęp do usług. Diagnoza obejmuje również usługi w ramach pomocy społecznej - usługi w miejscu zamieszkania a domy pomocy społecznej, środowiskowe domy samopomocy, mieszkania chronione. Przy opracowaniu diagnozy opierano się m.in. na danych Głównego Urzędu Statystycznego, Eurostatu oraz sprawozdaniach resortowych.

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
4.4. Krajowe ramy strategiczne polityki na rzecz włączenia społecznego i walki z ubóstwem	EFS+ EFRR	EFS+: CS 4(h) Wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji EFRR: CS 4(iii) Wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich	**Tak**	2. środki na rzecz zapobiegania i zwalczania segregacji we wszystkich dziedzinach, w tym ochrony socjalnej, rynków pracy sprzyjających włączeniu społecznemu i dostępu do wysokiej jakości usług dla osób w trudnej sytuacji, w tym migrantów i uchodźców;	Tak	Link do dokumentu: https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WMP20210000843	KPPUiWS koncentruje się na : • przeciwdziałaniu ubóstwu i wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży, • przeciwdziałaniu bezdomności, • rozwijaniu usług społecznych dla osób z niepełnosprawnościami, starszych i innych potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, • wspieraniu osób i rodzin poprzez działania instytucji pomocy społecznej oraz działania podmiotów ekonomii społecznej, • wspieraniu integracji cudzoziemców poprzez rozwój usług społecznych dla migrantów oraz ich integracji na rynku pracy. We wszystkich obszarach uwzględniono działania na rzecz przejścia z opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej.

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
		dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne					
4.4. Krajowe ramy strategiczne polityki na rzecz włączenia społecznego i walki z ubóstwem	EFS+ EFRR	EFS+: CS 4(h) Wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w	**Tak**	3. środki na rzecz przejścia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej;	Tak	Link do dokumentu: https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20220000767/O/M20220767.pdf	Opracowywano Strategię rozwoju usług społecznych polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.). Zawiera ona diagnozę obszarów procesu DI wraz z wnioskami, wizję, cele strategiczne oraz kierunki interwencji i zasady realizacji polityki publicznej w danym obszarze. Strategia będzie realizowana w obszarach: opieki nad dzieckiem, w tym z niepełnosprawnością, nad osobami starszymi, wsparcia osób z niepełnosprawnościami, wsparcia osób w kryzysie psychicznym i w kryzysie bezdomności. Strategia rozwoju usług społecznych obejmuje np.: 1. priorytetowe podejście do usług społecznych realizowanych w środowisku

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
		niekorzystnej sytuacji EFRR: CS 4(iii) Wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne					2. rozwój lokalnych i zindywidualizowanych usług, które ograniczą opiekę instytucjonalną 3. wykorzystanie potencjału instytucjonalnej opieki długoterminowej na rzecz rozwoju nowych usług środowiskowych 4. zabezpieczenie usług stacjonarnej opieki długoterminowej, jako ostatni i najmniej pożądany element systemu 5. rozwój mieszkalnictwa treningowego i wspomaganego z koszykiem usług 6. system koordynacji i standaryzacji usług społecznych – funkcja koordynatora usług społecznych 7. systemową usługę asystencji osobistej.
4.4. Krajowe ramy strategiczne polityki na	EFS+ EFRR	EFS+: CS 4(h) Wspieranie aktywnego	**Tak**	4. rozwiązania dotyczące zapewnienia, aby opracowanie tych ram, ich wdrożenie, monitorowanie i przegląd były	Tak	Link do dokumentu: https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.x	Oba dokumenty opracowano we współpracy z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego i interesariuszy problematyki ubóstwa i

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
rzecz włączenia społecznego i walki z ubóstwem		włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji EFRR: CS 4(iii) Wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym		prowadzone w ścisłej współpracy z odpowiednimi zainteresowanymi stronami, w tym partnerami społecznymi i odpowiednimi organizacjami społeczeństwa obywatelskiego.		sp?id=WMP20210000843	wykluczenia społecznego. Uwzględniono rezultaty pracy niezależnych tematycznych grup eksperckich dla obszarów: rodzina i dziecko, os. starsze, z niepełnosprawnościami, z zaburzeniami psychicznymi, bezdomne i cudzoziemcy. Grupy eksperckie wypracowały założenia, wykorzystane do zaplanowania działań w KPPUiWS i Strategii DI. Monitorowanie działań odbywać się będzie w partnerstwie i z udziałem interesariuszy, w tym organizacji społeczeństwa obywatelskiego i podmiotów społecznych zaangażowanych bezpośrednio w obszarach objętych dokumentami W resorcie właściwym ds. rodziny i zabezpieczenia społecznego powołane zostaną Zespoły z udziałem organizacji społeczeństwa obywatelskiego i podmiotów społecznych, administracji centralnej, samorządów wojewódzkich i lokalnych. Dane do monitorowania realizacji działań będą zbierane zgodnie z przyjętym harmonogramem w ramach każdego z Priorytetów (KPPiUWS) i opracowanego zestawu wskaźników rezultatu (Strategia DI).

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
		osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne					
4.6. Ramy strategiczne polityki na rzecz opieki zdrowotnej i opieki długoterminowej	EFS+ EFRR	EFS+: CS 4(k) Zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w	**Tak**	Istnienie krajowych lub regionalnych ram strategicznych polityki na rzecz zdrowia, które obejmują: 1. mapowanie potrzeb w zakresie opieki zdrowotnej i opieki długoterminowej, w tym pod względem personelu medycznego i pielęgniarskiego, w celu zapewnienia zrównoważonych i skoordynowanych środków;	Tak	Link do dokumentów: Mapa potrzeb zdrowotnych na lata 2022-2026 (wyzwania systemu opieki zdrowotnej i rekomendowane kierunki działań) http://dziennikmz.mz.gov.pl/DUM_MZ/2021/69/akt.pdf Mapa potrzeb na lata 2022-2026 (analizy) https://basiw.mz.gov.pl/mapy-informacje/mapa-2022-2026/ Krajowy Plan Transformacji na lata 2022-2026	Spełnienie kryterium zapewniaja Mapy Potrzeb Zdrowotnych (MPZ) w formule obejmującej analizy oraz wyzwania systemu opieki zdrowotnej, a także krajowy oraz wojewódzkie plany transformacji, które wdrażają rekomendacje zawarte w MPZ. MPZ obejmują cały system, czyli wszystkie poziomy opieki opisane rodzajami świadczeń (od POZ po opiekę paliatywną i hospicyjną), z uwzględnieniem zasobów w systemie. W proces mapowania opieki długoterminowej wpisuje się także przygotowana Strategia Rozwoju Usług Społecznych (SRUS) oraz Regionalne Plany Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji. SRUS prezentuje koncepcję deinstytucjonalizacji zakładającą przechodzenie od instytucjonalnej do opieki świadczonej w środowisku rodzinnym i lokalnym dla obszarów usług społecznych (osoby z

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
		tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej EFRR: CS 4(v) Zapewnienie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki				http://dziennikmz.mz.gov.pl/DUM_MZ/2021/80/akt.pdf Wojewódzkie Plany Transformacji na lata 2022-2026 https://basiw.mz.gov.pl/strategie/wojewodzkie-plany-transformacji/ Strategia rozwoju usług społecznych, polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.) https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WMP20220000767 Regionalne Plany Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji https://www.rops.rzeszow.pl/s-281-podstawa-prawna	niepełnosprawnościami, osoby starsze, rodziny oraz dzieci i młodzież w pieczy zastępczej, osoby z problemami zdrowia psychicznego, osoby bezdomne). Na szczeblu lokalnym i regionalnym plany rozwoju i deinstytucjonalizacji usług zawierają diagnozy potrzeb w obszarach objętych deinstytucjonalizacją oraz stanowią uporządkowaną koncepcję zmiany na poziomie regionalnym.

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
		zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej					
4.6. Ramy strategiczne polityki na rzecz opieki zdrowotnej i opieki długoterminowej	EFS+ EFRR	EFS+: CS 4(k) Zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony	**Tak**	2. środki na rzecz zapewnienia efektywności, trwałości, dostępności i przystępności cenowej usług opieki zdrowotnej i opieki długoterminowej, w tym ze szczególnym uwzględnieniem osób wykluczonych z systemów opieki zdrowotnej i opieki długoterminowej oraz osób, do których najtrudniej jest dotrzeć;	Tak	Link do dokumentu: Zdrowa Przyszłość. Ramy strategiczne rozwoju systemu ochrony zdrowia na lata 2021-2027, z perspektywą do 2030 https://www.gov.pl/web/zdrowie/zdrowa-przyszlosc-ramy-strategiczne-rozwoju-systemu-ochrony-zdrowia-na-lata-2021-2027-z-perspektywa-do-2030 Krajowy Plan Transformacji na lata 2022-2026 http://dziennikmz.mz.gov.pl/DUM_MZ/2021/80/akt.pdf	Spełnieniem kryterium jest głównie dokument strategiczny „Zdrowa Przyszłość. Ramy strategiczne rozwoju systemu ochrony zdrowia na lata 2021-2027, z perspektywą do 2030”. Jego celem jest zapewnienie obywatelom równego i adekwatnego do potrzeb zdrowotnych dostępu do wysokiej jakości świadczeń zdrowotnych przez przyjazny, nowoczesny i efektywny system ochrony zdrowia. Dokument określa ramy strategiczne działań koniecznych do podjęcia na podstawie diagnozy z MPZ. Przy projektowaniu tego dokumentu w centrum został postawiony pacjent, a wszelkie działania są podporządkowane przede wszystkim konieczności zapewnienia równej dostępności do świadczeń zdrowotnych. Ponadto, środki mające

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
		socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej EFRR: CS 4(v) Zapewnienie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów				Wojewódzkie Plany Transformacji na lata 2022-2026 https://basiw.mz.gov.pl/strategie/wojewodzkie-plany-transformacji/ Strategia rozwoju usług społecznych, polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.) https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WMP20220000767 Regionalne Plany Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji https://www.rops.rzeszow.pl/s-281-podstawa-prawna	na celu zapewnienie wydajności, trwałości, dostępności i przystępności usług zdrowotnych zawarte są w Krajowym Planie Transformacji na lata 2022-2026 i Wojewódzkich Planach Transformacji na lata 2022-2026. Z kolei SRUS prezentuje koncepcję deinstytucjonalizacji społecznych usług opiekuńczych. Jednym z zadań wskazanych w SRUS do realizacji na szczeblu lokalnym i regionalnym są plany rozwoju i deinstytucjonalizacji usług.

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
		opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej					
4.6. Ramy strategiczne polityki na rzecz opieki zdrowotnej i opieki długoterminowej	EFS+ EFRR	EFS+: CS 4(k) Zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów	**Tak**	3. środki na rzecz wspierania usług środowiskowych i opartych na rodzinie poprzez deinstytucjonalizację, w tym profilaktyki i podstawowej opieki zdrowotnej, opieki w domu i usług środowiskowych.	Tak	Link do dokumentu: Zdrowa Przyszłość. Ramy strategiczne rozwoju systemu ochrony zdrowia na lata 2021-2027, z perspektywą do 2030 https://www.gov.pl/web/zdrowie/zdrowa-przyszlosc-ramy-strategiczne-rozwoju-systemu-ochrony-zdrowia-na-lata-2021-2027-z-perspektywa-do-2030 Strategia rozwoju usług społecznych, polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.)	Kryterium to w zakresie opieki wypełniaja dwa dokumenty o charakterze strategicznym: a) Strategia Deinstytucjonalizacji: opieka zdrowotna nad osobami z zaburzeniami psychicznymi, b) Strategia Deinstytucjonalizacji: opieka zdrowotna nad osobami starszymi. Stanowią one załączniki do dokumentu „Zdrowa Przyszłość". Ponadto, również opracowany Krajowy Plan Transformacji oraz Wojewódzkie Plany Transformacji na lata 2022-2026 zawierają środki mające na celu promowanie usług środowiskowych i rodzinnych poprzez deinstytucjonalizację – zawarte w nich działania obejmują wzmocnienie profilaktyki i opieki podstawowej.

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
		ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej EFRR: CS 4(v) Zapewnienie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności				https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WMP20220000767 Krajowy Plan Transformacji na lata 2022-2026 http://dziennikmz.mz.gov.pl/DUM_MZ/2021/80/akt.pdf Wojewódzkie Plany Transformacji na lata 2022-2026 https://basiw.mz.gov.pl/strategie/wojewodzkie-plany-transformacji/ Regionalne Plany Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji https://www.rops.rzeszow.pl/s-281-podstawa-prawna	Ponadto, Strategia Rozwoju usług Społecznych adresuje kwestie związane z polityką społeczną, a na poziomie województw przygotowane zostały plany rozwoju i DI usług społecznych. Dokumenty te są wobec siebie komplementarne, tak aby zapewnić najwyższą jakość kompleksowej opieki nad osobami potrzebującymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu w szczególności z uwagi na starszy wiek, niepełnosprawność, problemy z zakresu zdrowia psychicznego, uzyskaną w efekcie koordynacji opieki zdrowotnej i społecznej.

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
		systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej					

5. INSTYTUCJE PROGRAMU

Tabela 13: Instytucje programu

Instytucje programu	Nazwa instytucji	Imię i Nazwisko osoby odpowiedzialnej za kontakty	E-mail
Instytucja zarządzająca	Zarząd Województwa Podkarpackiego z siedzibą w Rzeszowie	Marszałek Województwa Podkarpackiego	marszalek@podkarpackie.pl
Instytucja audytowa	Szef Krajowej Administracji Skarbowej	Dyrektor Departamentu Audytu Środków Publicznych w Ministerstwie Finansów	sekretariat.DAS@mf.gov.pl
Podmiot otrzymujący płatności od Komisji	Minister właściwy ds. finansów publicznych	Dyrektor Departamentu Instytucji Płatniczej w Ministerstwie Finansów	sekretariat.IP@mf.gov.pl
W stosownych przypadkach, podmiot lub podmioty otrzymujące płatności od Komisji w przypadku pomocy technicznej na podstawie art.36 ust. 5 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy
Zadania w zakresie księgowania wydatków w przypadku gdy są powierzone podmiotowi innemu niż Instytucja Zarządzająca	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy

Podział kwot zwracanych z tytułu pomocy technicznej na podstawie art. 36 ust. 5, jeżeli wskazano więcej niż jeden organ otrzymujący płatności od Komisji

Tabela 13A: Część wartości procentowych określonych w art. 30 ust. 5 lit. b), która byłaby zwrócona organom otrzymującym płatności od Komisji w przypadku pomocy technicznej zgodnie z art. 30 ust. 5 (w punktach procentowych)

Organ 1	p.p
Organ 2*	p.p

*Liczba organów określonych przez państwo członkowskie. PARTNERSTWO

Zasada partnerstwa jest jedną z obowiązujących nadrzędnych zasad horyzontalnych regulujących działanie funduszy strukturalnych w ramach polityki spójności na lata 2021 – 2027.

W praktyce realizacja zasady partnerstwa oznacza ścisłą współpracę władz regionalnych, lokalnych i miejskich oraz innych instytucji publicznych, partnerów gospodarczych i społecznych, właściwych podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, takich jak partnerzy działający na rzecz środowiska, organizacji pozarządowych oraz podmiotów odpowiedzialnych za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób z niepełnosprawnościami, równouprawnienia płci i niedyskryminacji oraz w stosownych przypadkach organizacji badawczych i uniwersytetów na wszystkich etapach realizacji polityki spójności UE. Współpraca ta będzie realizowana z pełnym poszanowaniem odpowiednich kompetencji instytucjonalnych i prawnych partnerów oraz będzie miała charakter opiniodawczo-doradczy dla potrzeb realizacji Programu.
Zespół ds. koordynacji opracowania Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2021-2027 wraz z Zespołami Zadaniowymi ds. wsparcia przygotowania programu regionalnego w ramach nowych 5 celów Polityki Spójności został powołany w marcu 2019 r.
W dniu 22 grudnia 2020 r. rozszerzono skład Zespołu o przedstawicieli strony rządowej, samorządowej (w tym jednostek samorządu terytorialnego), partnerów, w tym organizacji pozarządowych oraz środowisk naukowych oraz partnerów gospodarczych .
Przy rozszerzaniu Zespołu ds. koordynacji, Instytucja Zarządzająca kierowała się rekomendacjami zawartymi w uchwale Międzyresortowego Zespołu do spraw Funduszy Unii Europejskiej nr 1/2020 z dnia 22 października 2020 r., w związku z czym wystąpiła z zaproszeniem do przedstawicieli poszczególnych sektorów o wskazanie osób, które będą pełnić funkcję członków Zespołu, tj. Podkarpackiego Stowarzyszenia Samorządów Terytorialnych, Rady Działalności Pożytku Publicznego Województwa Podkarpackiego, Podkarpackiej Rady Innowacyjności, Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich, organów administracji rządowej. Członkami Zespołu są także przedstawiciele reprezentujący społeczeństwo obywatelskie w dziedzinie zrównoważonego rozwoju, ochrony środowiska, włączenia społecznego, praw osób z niepełnosprawnościami, równości płci i niedyskryminacji.
Do zadań Zespołu należy m.in. zapewnianie sprawnej organizacji procesu programowania FEP 2021-2027, z uwzględnieniem koordynacji i komplementarności pomiędzy programem regionalnym, a programami krajowymi oraz w ramach poszczególnych celów Polityki Spójności.
Od początku prac nad założeniami do nowego programu regionalnego na perspektywę 2021-2027 właściwe merytorycznie Departamenty Urzędu oraz podległe jednostki organizacyjne rozpoczęły organizację spotkań i konsultacji założeń do programu regionalnego na lata 2021-2027. Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie, jako instytucja odpowiedzialna za wdrażanie Europejskiego Funduszu Społecznego na terenie województwa podkarpackiego, zorganizował cykl spotkań roboczych, mających na celu wypracowanie kierunków działań, które będą możliwe do zrealizowania w nowej perspektywie przy współudziale środków unijnych. W trakcie tych spotkań zostały poruszone tematy dot. polityki społecznej (zagadnienie pieczy zastępczej i kwestia podjęcia

optymalnych działań w zakresie jej deinstytucjonalizacji), rynku pracy (zagadnienie aktywizacji zawodowej i kwestia podjęcia optymalnych działań w zakresie pracy z osobami biernymi zawodowo i długotrwale bezrobotnymi) oraz polityki senioralnej (zagadnienie aktywizacji społecznej seniorów, usług opiekuńczych oraz wydłużanie aktywności zawodowej seniorów). Szerokie konsultacje i angażowanie społeczności lokalnych w działania dotyczące przygotowania do opracowania programu oraz lokalnych strategii rozwoju istotnych dla uruchomienia instrumentu Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność, odbywało się poprzez organizację otwartych dla wszystkich zainteresowanych spotkań z lokalną społecznością oraz partnerami gospodarczymi i społecznymi.
Równie duże znaczenie dla przygotowania Programu miały konsultacje społeczne. Podejmowane były wszelkie niezbędne działania, które zapewniły ich wielostronny charakter. Do udziału w konsultacjach zaproszono szerokie grono osób i instytucji, a w szczególności przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego, partnerów społecznych i gospodarczych, administracji rządowej, organizacji pozarządowych, środowisk akademickich i osoby prywatne.
Konsultacje społeczne projektu programu regionalnego *Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027* (FEP 2021-2027) prowadzone były w okresie od dnia 30 grudnia 2021 r. do dnia 4 lutego 2022 r., tj. 37 dni. Zarząd Województwa Podkarpackiego skierował do publicznej wiadomości informację o rozpoczęciu konsultacji społecznych projektu FEP 2021-2027 organizując konferencję prasową w dniu 30.12.2021 r., publikując ogłoszenie na stronach internetowych, prasie o zasięgu lokalnym i regionalnym oraz na tablicach ogłoszeń Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podkarpackiego. W toku prowadzonych konsultacji społecznych w województwie zorganizowano 4 konferencje konsultacyjne poświęcone prezentacji projektu FEP 2021-2027. Spotkania organizowane były w formule hybrydowej i odbyły się w Jasionce k. Rzeszowa, Przemyślu, Krośnie i w Tarnobrzegu.
W okresie trwania procesu konsultacyjnego przekazano łącznie 1296 uwag. Wszystkie zgłoszone uwagi i wnioski zostały poddane dokładnej analizie i pogłębionej ocenie pod kątem możliwości uwzględnienia i wykorzystania w kolejnej wersji projektu programu Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027.
W przypadku ich zasadności, zostały dokonane zmiany kształtu projektu programu. Brak możliwości pozytywnego rozpatrzenia i uwzględnienia uwag w projekcie programu został w należyty sposób uzasadniony. Z łącznej liczby uwag zgłoszonych do projektu FEP 2021-2027 - 139 uwzględniono,151 częściowo uwzględniono, 685 nie uwzględniono, 321 wyjaśniono. Główne rodzaje uwag dotyczyły opisu części diagnostycznej, celów szczegółowych i ich rozszerzenia o dodatkowe działania, poszerzenia głównych grup docelowych oraz wysokości alokacji.
W kwietniu 2022 r. po cyklu konferencji konsultacyjnych i uwagach zebranych od mieszkańców regionu i reprezentantów firm i instytucji zorganizowano odwrócone wysłuchanie publiczne, na którym zaprezentowano odpowiedzi na pytania zadane podczas wysłuchania publicznego, a także przedstawiono dalsze prace nad Programem FEP 2021-2027.

Zgodnie z art. 6 ust. 6 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju w terminie 30 dni od dnia zakończenia konsultacji społecznych Zarząd Województwa Podkarpackiego opracował i opublikował sprawozdanie z przebiegu i wyników konsultacji, na stronach internetowych www.rpo.podkarpackie.pl, www.funduszeeuropejskie.gov.pl oraz https://bip.podkarpackie.pl i www.podkarpackie.pl.

W celu uspołecznienia procesu związanego z pracami nad Programem, Instytucja Zarządzająca utworzyła również zakładkę pn. „Poznaj program na lata 2021-2027" na stronie internetowej https://www.rpo.podkarpackie.pl/, umożliwiając zainteresowanym potencjalnym beneficjentom zapoznanie się z dokumentami szczebla unijnego, krajowego, jak również regionalnego, a także informacjami ze spotkań/warsztatów/szkoleń. Na stronie tej zamieszczono materiały z konsultacji społecznych projektu FEP 2021-2027.
Na etapie wdrażania, monitorowania i ewaluacji zasada partnerstwa będzie miała szczególne odzwierciedlenie w pracach Komitetu Monitorującego FEP 2021-2027. W jego pracach zgodnie z art. 39 Rozporządzenia ogólnego będą uczestniczyli przedstawiciele organizacji wymienionych w art. 8 ww. Rozporządzenia.
W składzie KM FEP zostanie zapewniony zrównoważony i reprezentatywny udział odpowiednich instytucji państwa członkowskiego i instytucji pośredniczących oraz przedstawicieli partnerów społecznych, gospodarczych oraz przedstawicieli organizacji społeczeństwa obywatelskiego. Struktura Komitetu będzie odpowiadać najważniejszym obszarom wsparcia Programu FEP, bez dominującej przewagi przedstawicieli administracji publicznej. W tym celu, uwzględniając art. 4 ust. 1 Rozporządzenia w zakresie partnerstwa, jak również potrzebę zapewnienia reprezentatywności poszczególnych środowisk i zrównoważony udział różnych stron i partnerów oraz mając na względzie potrzebę monitorowania działań o charakterze horyzontalnym, IZ FEP planuje zaangażować w prace Komitetu szerokie grono przedstawicieli organizacji pozarządowych, których działalność będzie wpisywała się m.in. w obszarze promowania równości szans i niedyskryminacji, poszanowania praw podstawowych i przestrzegania Karty praw podstawowych UE oraz równości szans kobiet i mężczyzn.
Zgodnie z zapisami Rozporządzenia określającymi funkcje Komitetu Monitorującego, gremium to będzie analizować między innymi postępy w dokonywaniu ewaluacji i ich wyników oraz działania następcze podjęte na ich podstawie, a także postępy realizacji Programu.
Proces określenia składu Komitetu Monitorującego FEP 2021-2027 zostanie przeprowadzony przy zaangażowaniu instytucji reprezentujących odpowiednie typy partnerów (wymienione w art. 8 ww. Rozporządzenia ogólnego), z zachowaniem zasady zrównoważonej reprezentacji oraz przejrzystości. Ponadto, wielu partnerów z regionu, którzy zostali zaangażowani w proces programowania FEP 2021-2027 poprzez udział w pracach Zespołu ds. koordynacji opracowania programu regionalnego 2021-2027 będzie miało

możliwość kontynuacji prac w ramach Komitetu Monitorującego, tak aby wykorzystać ich dotychczas zdobytą wiedzę np. przy formułowaniu kryteriów wyboru projektów.

Rzecznik Funduszy Europejskich zostaje powołany w celu większego włączenia wnioskodawców, beneficjentów oraz podmioty zainteresowane wdrażaniem Funduszy Europejskich w naszym regionie w wypracowanie optymalnych rozwiązań przy realizacji programu regionalnego. Działalność Rzecznika Funduszy Europejskich przyczynia się do usprawnienia i zwiększenia skuteczności realizacji programu regionalnego oraz przynosi korzyści dla wszystkich zaangażowanych stron w implementację programu.
Dodatkowo dla FEP 2021-2027 zostanie opracowana strategiczna ocena oddziaływania na środowisko, wynikająca z art. 46 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.
Wsparcie w obszarze budowania zdolności organizacyjnych partnerów społeczeństwa obywatelskiego będzie podlegało cyklicznym przeglądom (co najmniej raz, a rekomendowane 2 razy w ciągu okresu programowania) z udziałem partnerów społeczeństwa obywatelskiego i z zastosowaniem metod ewaluacji i partycypacji społecznej. W wyniku rezultatów powyższych przeglądów wsparcie może być reprogramowane w części lub całości.
Uwzględniając skuteczne wdrożenie zasady partnerstwa przewidziano udział partnerów społecznych i organizacji reprezentujących społeczeństwo obywatelskie w realizacji zadań z obszaru rynku pracy, edukacji i włączania społecznego. Zasada partnerstwa będzie również realizowana poprzez wzmocnienie zdolności instytucjonalnych partnerów dzięki działaniom na rzecz budowy potencjału organizacji społeczeństwa obywatelskiego oraz partnerów społecznych. W programie FEP założono na to działanie środki w ramach cs 4(d), 4 (h).

6. KOMUNIKACJA I WIDOCZNOŚĆ

Komunikacja o Programie to informowanie o jego ofercie, rezultatach (w tym oczekiwanych) i wpływie polityki spójności na rozwój regionu, kraju i UE w zakresie priorytetów określonych w programie.

Szczególne miejsce w komunikacji mają działania podnoszące świadomość ogółu społeczeństwa o znaczeniu przynależności do UE, roli w kształtowaniu przyszłości UE i upowszechnieniu wspólnych dla UE wartości leżących u podstaw projektów realizowanych w ramach programu. Komunikacja wynika także z potrzeby zachowania transparentności wydatków z budżetu UE.

Informowanie o Programie stanowi element krajowego systemu komunikacji marki Fundusze Europejskie (FE). Działania komunikacyjne wiążą cele programu z głównymi celami polityki spójności, które są zgodne z celami UE.

Działania komunikacyjne prowadzone są przez IZ, IP we współpracy z IK UP, instytucjami w systemie wdrażania, partnerami społeczno-gospodarczymi i beneficjentami. W celu uniknięcia podwójnych standardów obowiązkiem właściwej komunikacji objęte są również inne organy właściwych władz publicznych, jeżeli ich zakres odpowiedzialności obejmuje planowanie, finansowanie, realizację lub nadzór nad realizacją projektów otrzymujących dofinansowanie UE.

W komunikacji akcentowane są strategie UE, podkreślając wkład projektów w ich realizację. Wymiar unijny zapewniony jest przez m.in. zaproszenia KE na wydarzenia związane z projektami, uwzględnienie wystąpień KE w scenariuszu wydarzeń, włączenie cytatu KE do informacji prasowej itd.

Szczegóły założeń przedstawionych w tym rozdziale znajdują się w Strategii komunikacji programu.

Cele

Działania komunikacyjne realizują cele zawarte w ww. Strategii:

- aktywizacja do sięgania po Fundusze Europejskie,
- wsparcie beneficjentów w realizacji projektów,
- zapewnienie wysokiej świadomości działań rozwojowych w regionie realizowanych z udziałem Funduszy Europejskich, korzyści z nich wynikających, w celu zachowania transparentności wydatków ze środków Unii Europejskiej oraz wartości obowiązujących w całej Unii Europejskiej, zasad horyzontalnych (w tym zasady niedyskryminacji), a także znaczenia przynależności i roli regionu w kształtowaniu przyszłości UE.

Działania prowadzone są wyłącznie w obszarze FE w zakresie ww. celów, z wyłączeniem działań mających inny zakres np.: promowania instytucji lub osób i działań o charakterze politycznym.

Grupy docelowe

- beneficjenci - potencjalni i faktyczni, w tym wymagający działań dedykowanych do tzw. projektów trudnych
- uczestnicy projektów i ostateczni odbiorcy wsparcia
- ogół społeczeństwa, w tym osoby o niskim poziomie wiedzy o FE, osoby młode, seniorzy, środowiska opiniotwórcze i potencjalni beneficjenci, którzy nie otrzymali dofinansowania

Grupy docelowe poszczególnych rodzajów działań są wymienione w programie w częściach dotyczących poszczególnych priorytetów.

Kanały komunikacji

Kanały i narzędzia komunikacji są dobierane do grupy docelowej i wynikają z analizy bieżących trendów konsumpcji mediów a wybór konkretnych kanałów i narzędzi jest powiązany z wyznaczonymi celami.

W komunikacji duży nacisk położony jest na wykorzystanie potencjału komunikacyjnego beneficjentów, zaangażowanie ich w działania komunikacyjne i w rolę ambasadorów marki FE. Obowiązki informacyjno-promocyjne beneficjentów są załącznikiem do umowy.

Odpowiednia komunikacja ma zastosowanie do schematów pomocowych, wiązek projektów, a operacje strategiczne podlegają specjalnym działaniom promocyjnym.

Priorytetowe kanały to m.in.:

- media o szerokim zasięgu (np. internet, TV, radio, prasa, kino)
- media społecznościowe (kanały własne i kampanie w kanałach płatnych)
- wydarzenia informacyjne i promocyjne
- reklama zewnętrzna
- publikacje i materiały audio-video
- krajowy portal FE
- serwis internetowy Programu
- sieć PIFE

Budżet

Szacunkowy budżet na działania komunikacyjne programu wynosi 5,39 mln euro w tym 4,58 euro wsparcia z EU (0,21% alokacji programu). Budżet jest wstępnie podzielony na 3 cele i może ulec zmianie w trakcie realizacji działań skierowanych do konkretnych grup:

- 20% potencjalni beneficjenci
- 20% beneficjenci
- 60% społeczeństwo regionu

Budżet na realizację działań informacyjnych i promocyjnych w podziale na lata w mln EUR: 2021-2023: 0; 2024-2026: 0,8; 2027-2028: 1 i 2029: 0,99.

Monitoring i ewaluacja

Działania komunikacyjne podlegają stałej ewaluacji i monitoringowi pod kątem ich jakości, trafności w realizacji celów komunikacyjnych i skuteczności w dotarciu do grup docelowych Służą temu m.in. bieżące badania ankietowe, badania jakościowe (FGI, IDI, analizy eksperckie), analizy użyteczności.

Ewaluacja strategiczna obejmuje systematyczne monitorowanie osiągania założonych celów i wskaźników strategii komunikacji. Dodatkowo realizowane jest regularne badanie

społeczeństwa polskiego pod kątem oceny wiedzy i świadomości oraz rozpoznawalności FE i dostarczenia użytecznych rekomendacji dla prowadzonych działań.

Monitoringowi i ocenie podlega szereg wskaźników produktu, rezultatu i odziaływania (jedn. miary: %, sposób pomiaru: bad. społ., częstot. pomiaru: co 2 lata, wb. na 2020 r.) w tym m.in.:

1. Odsetek respondentów dostrzegających wpływ Funduszy Europejskich na rozwój woj. (wb. 92%)
2. Znajomość celów, obszarów lub działań, na które przeznaczane są FE w programie (wb. 17%)
3. Odsetek mieszkańców woj. uważających, że osobiście korzystają z FE (wb. 73%)

7. STOSOWANIE STAWEK JEDNOSTKOWYCH, KWOT RYCZAŁTOWYCH, STAWEK RYCZAŁTOWYCH I FINANSOWANIA NIEPOWIĄZANEGO Z KOSZTAMI

Podstawa prawna: art. 94 i 95 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 14: Stosowanie stawek jednostkowych, kwot ryczałtowych, stawek ryczałtowych i finansowania niepowiązanego z kosztami

Planowane stosowanie art. 94 i 95 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów	TAK	NIE
Od momentu przyjęcia, program będzie wykorzystywał refundację wkładu Unii w oparciu o stawki jednostkowe, kwoty ryczałtowe i stawki ryczałtowe w ramach priorytetu zgodnie z art. 94 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów (jeżeli tak, proszę wypełnić aneks 1)	·	x
Od momentu przyjęcia, program będzie wykorzystywał refundację wkładu Unii w oparciu o finansowanie niepowiązane z kosztami zgodnie z art. 95 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów (jeżeli tak, proszę wypełnić aneks 2)	·	x

8. WYKAZ PLANOWANYCH OPERACJI O ZNACZENIU STRATEGICZNYM WRAZ Z HARMONOGRAMEM (ANEKS 3)

(art. 22 ust. 3 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów)

- Zakup bezemisyjnego taboru kolejowego do wykonywania przewozów pasażerskich na terenie województwa podkarpackiego 2021–2029,
- Przebudowa/rozbudowa DW 988 na odc. Czudec – Zaborów i Strzyżów – Twierdza 2024–2027,
- Ośrodek medycyny dziecięcej 2021–2029,
- Bieszczadzkie Centrum Dziedzictwa Kulturowego 2023–2025,
- Aktywizacja zawodowa osób młodych bezrobotnych 2023–2029,
- Inicjatywa ALMA 2023–2029,
- Robotyka z elementami programowania w edukacji dla uczniów szkół podstawowych 2023–2029.

Załącznik nr 1 Obszary Strategicznej Interwencji - FEP 2021-2027
Załącznik nr 2 Słownik Definicji - FEP 2021-2027
Załącznik nr 3 Wykaz Skrótów - FEP 2021-2027